

III

A MAGYAR BÜNTETŐJOG
KÉZIKÖNYVE

---

11. A RABLÁS ÉS ZSAROLÁS

A MAGYAR BÜNTETŐJOG KÉZIKÖNYVE

ÍRTA

DR ANGYAL PÁL
EGYETEMI PROFESSZOR,
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
ÉS A SZENT ISTVÁN AKADÉMIA RENDES TAGJA

11.

A RABLÁS ÉS ZSAROLÁS

ATHENAEUM
IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA, BUDAPEST

K.M.sz.:120157/1934.- Lelt.sz.:104/1934.- Ára:5.- P

A RABLÁS ÉS ZSAROLÁS

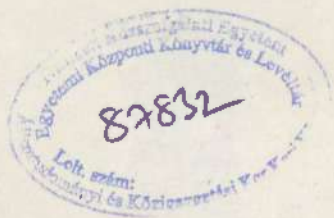
ÍRTA

DR ANGYAL PÁL
EGYETEMI PROFESSZOR,
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
ÉS A SZENT ISTVÁN AKADÉMIA RENDES TAGJA

ATHENAEUM
IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA, BUDAPEST

ELŐSZÓ.

Alig mertem remélni, hogy egy éven belül útnak bocsáthatom Kézikönyvem XI. kötetét, mert az előzőnek megjelenése után nemsokára kartársaim bizalma a rektori székbe emelt s e minőségemben Egyetemünk kormányzása időm legnagyobb részét erősen lekötötte. A nagymérvű elfoglaltság mindazonáltal nem lehetett akadály a tudományos munkásság folytatásának s ama ígéretem beváltásának, hogy feldolgozom a *rablás* és *zsarolás* anyagát. Igyekeztem most is odairányult, hogy kielégítsem a várakozásokat. Nehéz problémákkal találkoztam, de úgy érzem: sikerült azok mindenikét a megoldáshoz közel juttatnom. Különös súlyt helyeztem a *minae iuris* vitakérdésére (94—110. l.), mely évtizedek óta foglalkoztatja úgy a tudomány képviselőit, mint a gyakorlati szakembereket anélkül, hogy nyugvóponttra jutottak volna. Bírálóim fogják megmondani, vajjon megnyitottam-e a kibontakozás útját. Egyebekben ezzel a kötettel is egyaránt kívántam szolgálni úgy a tudományt, mint a jogalkalmazás terén működő gyakorlati szakembereket.

Balatonfüred, 1934. április 30.

Angyal Pál.

TARTALOMMUTATÓ.

A RABLÁS.		Oldal
	1. §. Bevezetés	3
I. Cím. Történeti vázlat és jogösszehasonlítás		
	2. §. Jogtörténeti adalékok	4
	3. §. A magyar jog fejlődése	6
	4. §. Jogösszehasonlítás	9
II. Cím. Dogmatikai kifejtés		
	5. §. A rablás fogalma	18
	6. §. A rablás fogalmának közös ismérvei	21
	7. §. A rablási erőszak	24
	8. §. A rablási fenyegetés	30
	9. §. Az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezés	34
	10. §. Az eszköztvékenységek célja és időpontja	37
	11. §. A kísérlet, részesség, szándék és többség	40
III. Cím. Jogkövetkezmények és minősítő körülmények		
	12. §. A rablás büntetése és minősített esetei	45
A ZSAROLÁS.		
	13. §. Bevezetés	55
I. Cím. Történeti vázlat és jogösszehasonlítás		
	14. §. Jogtörténeti adalékok	56
	15. §. A magyar jog fejlődése	58
	16. §. Jogösszehasonlítás	60
	17. §. A zsarolás jogi természete	68
II. Cím. A zsarolás fogalma és ismérvei		
	18. §. A zsarolás fogalma	75
	19. §. A zsarolás ismérvei	77
	20. §. Jogellenesség a zsarolásnál	94
	21. §. Okozatosság: kísérlet; részesség; szándék; halmazat	111
	22. §. A sajtórevolverezés és a St. 24. §. 6. pontjában meghatározott zsarolás	121
III. Cím. Jogkövetkezmények és minősítő körülmények		
	23. §. A zsarolás büntetése és minősített esetei	219

GYAKRABBAN ELŐFORDULÓ RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE.

<i>Bv.</i>	= 1914: XLI. t.-c. a becsület védelméről.	<i>Hv.</i>	= 1914: XL. t.-c. a hatóságok büntetőjogi védelméről.
<i>Btk.</i>	= 1878: V. t.-c. a büntetésekről és vétségekről.	<i>Tvt.</i>	= 1923: V. t.-c. a tisztességtelen versenyről.
<i>Kbtk.</i>	= 1879: XL. t.-c. a kihágásokról.	<i>Bjt.</i>	= Büntető Jog Tára.
<i>Bp.</i>	= 1896: XXXIII. t.-c. a bűnvádi perrendtartásról.	<i>Bjogi Hat. Tára</i>	= Büntetőjogi határozatok Tára.
<i>Bn.</i>	= a Büntető Novellának nevezett 1908: XXXVI. t.-c.	<i>Btjogi dtár</i>	= Büntetőjogi Döntvénytár.
<i>II. Bn.</i>	= 1928: X. t.-c.	<i>Jogt. K.</i>	= Jogtudományi Közöny.
<i>Fb.</i>	= 1918: VII. t.-c. a fiatalokéak bíróságáról.	<i>Jogi H.</i>	= Jogi Hírlap.
<i>Bpn.</i>	= 1914: XIII. t.-c. az esküdtbíróóság előtti eljárásra és semmisségi panasza vonatkozó rendelkezések módosításáról.	<i>M. i.</i>	= Miniszteri Indokolás.
<i>St.</i>	= 1914: XIV. t.-c. a sajtóról.	<i>Tank.</i>	= Angyal: A magyar büntetőjog tankönyve.
		<i>Kézik.</i>	= Angyal: A magyar büntetőjog kézikönyve.
		<i>Vt.</i>	= 1925: XXVI. t.-c. az országgyűlési képviselők választásáról.

BIBLIOGRÁFIA.

RABLÁS:

- Acta criminalia*
welche gegen eines Diebstahles
verhandelt werden Rostock und
Parchim. 1724.
- Actenmassige Relation*
von beyden Schloss-Dieben zu
Berlin. Valentin Runcken u.
D. Stiefen. Berlin, 1720.
- Angyal Pál*
Rablás Bjt. XLII. k., 277. l.
- Angyal Pál*
Rablásnál testi sértés. Bjt.
XLII. k., 307. l.
- Amperpachius, Vitus*
Ad Andream Alciatum epistolis
de furto per lancem et licium
concepto. Basiliae, 1549.
- Auer*
Bjt. 72. k., 195.
- Bahn*
Die Preussische Gesetzgebung.
Diebstahl. Berlin, 1850.
- Balogh Jenő*
Bjt. 10. k. 305. l.
- Balogh István*
Rablásnál erőszak. Bjt. LXXXIV.
k., 102. l.
- Band*
Proeve eener geschiedenis der
strafwetgeving tegen de zeero-
very Utrecht, 1854.
- Berkes K.*
A tolvaj élet ismertetése. Bp.
1888.
- Bigner József*
Rablás. Bjt. LVIII. k., 65. l.
- Bodo*
Juris prudentia Criminalis. 1751.
277. l.
- Bosler*
Zur Unterscheidung von Raub
u. Erpressung. 1896.
- Breitenbach*
Das Verbrechen des Raubes nach
röm. Rechte. München, 1839.
- Brunner*
Deutsche Rechtsgeschichte. II. k.
1892. 641. l.
- Büchler*
Manu törvényei, 1915. 136. l.
- Carpzovius Ictus, Benedictus*
Practica nova rerum criminalium
imperialis Saxonica in tres partes
divisa Pars II. Questionum fere
universarum decisiones in mate-
ria delictorum carnis, furtorum,
rapinae etc.
- Degré Miklós*
Rablás. Bjt. LVIII. k., 25. l.
- Degré Miklós*
Rablásnál erőszak. Bjt. LXIV.
k., 124. l.
- Degré Miklós*
Szándékos emberöléssel elköve-
tett rablás. Bjt. LXXXVII. k., 94. l.
- De Madai*
De vi publica et privata. Halis,
[1832.]
- Desjardins*
Traité du vol dans le droits ro-
mains. 1881.
- Dörr*
Über das Objekt bei den straf-
baren Angriffen auf vermögens-
rechtliche Interessen.
- edvi Illés K.*
A rablás és zsarolás elhatárolása.
Jogi Szemle. II. 129. l.
- edvi Illés K.*
A vagyon elleni büntettek. M.
Ig. Ügy. XI. k.
- Fayer*
Jogt. Közl. 1896. 2.
- Fekete M.*
Híres alföldi betyár, Rózsa Sán-
dor viselt dolgai, perbefogatása,
elíteltetése. Bp. 1859.
- Finkey Ferenc*
A rablás fogalmához. Jogt. Közl.
1896. 14.
- Finkey Ferenc*
Szándék rablásnál és zsarolásnál.
Bjt. XXXVIII. k., 148. l.
- Frank*
Der Raub. Vergl. Darst. Bes. T.
VI. 117.
- Gauss*
Erpressung und Raub. 1901.
- Gebauer*
Der Strafr. Schutz wertloser Ge-
genstände. 1893.
- Gergelyffy Géza*
Rablás és zsarolás elhatárolása.
Bjt. LXVIII. k., 16. l.
- Geyer*
Allg. öst. Ger. Z. 1863. 46. sz.
- Halász Zoltán*
Rablás. Bjt. LXVI. k., 154. l.
- Handjery*
Princeps Nicolaus observationes
de furtis probationum varie pun-
nitis. Lipsiae, 1877.
- Heberle*
Hypnose und Suggestion im D.
Strafr. 1893.
- Hegler*
Arch. f. Wirtschafts-phil. 9. k., 28.
- Heil Fausztin*
A lopás fogalma és lényeges is-
mérvei. Bp. 1900.
- Heil Fausztin*
A rablás és zsarolás elhatárolása.
Bjt. XI. k., 391. l., XIV. k., 145.
l. Jogt. Közl. 1899. 417. l.
- Heine*
Zeitschr. 29. k., 662. l.
- Helmke*
Der Begriff der Gewalt, 1895.
- Hinschius*
Kirchenrecht. V. k., 829. l.
- His*
Geschichte des deutschen Straf-
rechts bis zur Karolina. 1928. 157.,
163. l.
- Hollweck*
Die Kirchlichen Strafgesetze,
1899. 273. l.
- Hume*
Commentaries on the Law of
Scotland, II. kiad. 1819. 56. l.
- Huszty*
Jurisprudentia Practica. 1758.
102. l.
- Kittka*
Wagner Zeitschr. 1836. I. 48. l.
- Kittel Johann*
De furtis Gyessae. 1609.
- Kmicikiewicz*
Wagner Zeitschr. 1841. II. 232. l.
- Kmoskó*
Hammurabi törvényei. 1911.
31—32. l.
- Kohlrausch*
Raub, a Stier-Somló-Henscher
Handwörterbuch der Rechtswis-
senschaft címszó.
- Krämer*
Über den Begriff der Gewalt.
Diss. 1909.
- Krecsmarik*
Bjt. 14. k., 123. l.
- Krzymuski*
Prawo karne. II. 258. l.
- Lammasch*
Allg. öst. Ger. Z. 1893. 43. sz.
- Liebling*
Ueber das Verhältnis zwischen
Raub und Erpressung. 1897.
- Lilienthal*
Zeitschr. 7. k., 375. l.
- Liszt*
Das Strafrecht der Staaten Euro-
pas. 1894.
- Löffler*
Öst. Zeitschr. für Strafrecht. 7.
k., 429. l.
- Marton Géza*
A vagyon elleni delictumok rend-
szere. Bp. 1916.
- Marton Géza*
A lopott és rablott dolgok fogal-
mának korlátozása a ptk. javas-
latában. Bp. 1916.
- Maschke*
Das Eigentum in Ziwil- und
Strafrecht. 1895.
- Meiszner*
Allg. öst. Ger. Z. 1926. 165. l.
- Merkel*
Holtz. Handb. III. 717. l.
- Mittermaier*
Raub; Aschrott-Liszt Reform,
1910. II. 363. l.
- Mommsen*
Römisches Strafrecht, 1899. 660.,
737., 738., 775. l.
- Mózes*
Rablás. Jogt. Közl. 1895. évf.
379. l., 1896. évf. 22. l.
- Müller*
Gewalt u. verwandte Begriffe,
1913.
- Nationalsozialistisches Strafrecht*
Denkschrift des Preussischen Jus-
tizministers. 1933. 107. l.

- Névtelen*
Les crimes célèbres commis en France depuis 1830. jusqu'à ce jour, Paris, 1843.
- Névtelen*
Bjt. 7. k., 57. l.
- Névtelen*
Ólés után a megöltnél levő ingók eltulajdonításának minősítése. Bjt. XXXV. k., 116. l.
- Oborniker*
Monatschr. Krim. Psych. 6. k., 498. l.
- Palugyay*
Megyerendszer. IV. 155. l.
- Pauler*
Büntetőjogtan. II. k., 240. l.
- Penyigei Manzur Lajos*
Rablás. Bjt. LVIII. k., 1. l.
- P. G.*
Jogt. Közl. 1892. évf. 204. l.
- Rhonheimer*
Das Verhältnis von Raub u. Erpressung. 1912.
- Rosenfeld*
Vergl. Darst. Bes. T. V. 394. l.
- Scari*
Wagner Zeitschr. 1834. II. 107. l.
- Schuck*
De furto tertio. Jena, 1799.
- Schwarze*
Raub; Weiske Rechtslexikon.
- Schwarze*
De crimine rapinae, Dresdae et Lips. 1839.
- Schwarze*
Das Verbrechen des ausgezeichneten Diebstahles. Erlangen. 1863.
- Sik*
A büntetőjog óskora. II. kiad. 1878. 241. l.
- Silberschmidt*
Raub, Erpressung; Wirtschaft und Recht der Versicherung, 1928. III. füz.
- Taubenschlag*
Das Strafrecht im Rechte der Papyri. 1926. 89., 118. l.
- Vargha F.*
Erőszak és fenyegetés. M. Ig. Ügy. XXXVII. k.,
- Vargha F.*
A rablás és zsarolás elhatárolása. Jogt. Közl. 1892. 189. l. Ugyanaz Bjt. II. k., 234. l.
- Villnow*
Raub u. Erpressung. 1875.
- Winkler*
Begriff der Gewalt. 1908.
- Vuchetich*
Institutiones Juris Criminalis. 1819. 286. l.
- Wahlberg*
Raub; Holtz. Rechtslexikon.
- Wanjek*
Ger. S. 27. k., 196. l.
- Weiss Jakab*
Kodex Hammurabi. 1915. 17.
- Weisz Odón*
Rablásnál lopás. Bjt. XLVI. k., 85. l.
- Wilda*
Das Strafrecht der Germanen. 1842. 907. l.
- Wilshere*
The Criminal Law. 1926. 209. l.
- Winkler*
Der Begriff der Gewalt im Strafrecht, 1908.
- Zoepfl*
Das Peinliche Gerichtsordnung Kaiser Karl's V. 1876. 107. l.

ZSAROLÁS:

- Ahlwardt*
Die Mittel der Nötigung, 1896.
- Alföldi Dávid*
Zsarolás. Bjt. LXIV. k., 17. l.
- Angeloff*
Wiederrechtliche Bestimmung durch Drohung, 1903.
- Angyal*
Személyes tulajdonságok és körülmények tana 1902.
- Angyal*
Büntetőjogi előadásai 1904. I. 322.
- Auer György*
Zsarolás. Bjt. LXXII. k., 193. l.
- Balás*
Büntetőjogi reformtörvények, 12.
- Balás K.*
Politikai gazdaságtan, 1922. 34.
- Balás P. E.*
Bjt. 66. 289.
- Balogh István*
Zsarolásnál fenyegetés. Bjt. LXXXIII. k., 80. l.
- Balogh Jenő*
Bjt. XII. 118.
- Baumgarten Izidor*
Bjt. 28. k., 273.
- Baumgarten Izidor*
Erőszak és fenyegetés zsarolásnál (350. §.). Bjt. XXXI. k. 48. l.
- Baumgarten Izidor*
Zsarolás értelmezése. Bjt. LXIII. k., 265. l.
- Beelards van Bloekland*
Afzetterij (chantage), Leiden, 1876.
- Beling*
Zivil Arch. Neue F. 5. k., 263.
- Bencsik János*
Zsarolás értelmezése. Bjt. LXIV. k., 73. l.
- Bernhard M.*
Az önbíráskodás, 1913.
- Boerke*
Das Delikt der Erpressung, 1911.
- Blume*
Jahrb. f. Dogmatik 38. k., 224.
- Bollag*
Die Grenzen der strafb. Nötigung, 1900.
- Bonifacius*
Super maleficiis, 1505. 42.
- Bónis György*
A magyar btk. első javaslat 1712-ből. Angyal-szeminárium kiadványai, 26. füz., 1934.
- Bosler*
Zur Unterscheidung von Raub- und Erpressung, 1896.
- Börkel*
Das Delikt der Erpressung, 1911.
- Braumüller*
Der Vermögensbegriff, 1910.
- Brauweiler*
Der Vermögensbegriff in Privat- und Strafrecht, 1910.
- Brentano*
Der Schutz der Arbeitswilligen, 1912.
- Burchardi*
Arch. d. Criminalrechts, N. F. 1846. 271.
- Buri*
Raub und Erpressung Ger. Saal 29. k., Beilageheft.
- Buri*
Ger. Saal 27. l., 529.
- Busch*
Betrug u. Erpressung, 1922.
- Bücking*
Die strafrechtliche Bedeutung der Selbsthilfe. Stuttg., 1892.
- Carrara*
Lopás és önbíráskodás; ford. Tarnai; M. Ig. ügy 30. k.
- Clotterbake*
Afpersing en afdreiging. Utrecht, 1888.
- Csorba K.*
Jogt. Közl. 1881. 179.
- Cucumus*
Arch. d. Criminalrechts N. F. 1834. 55.
- Degré Miklós*
Zsarolás Bjt. LXXII. k., 49. l.
- Dierig*
Die Koalitionsfreiheit, 1909.
- Doerr*
Über das Objekt bei den strafbaren Angriffen, 1897.
- Dormanns*
Zur Abgrenzung, des Tatestandes der Erpr. 1918.
- Eckstein*
Parallelen zwischen der Erpressung und dem strafbaren Betrug. Ger. Saal 78. k., 189.
- Engelhardt*
Das Chantageproblem im geltenden und künftigen Strafrecht, 1912.
- Engelhardt*
Zur Problematik des Erpressungstatbestandes. Festgabe für R. Frank, 1930. II. 391.
- Eördögh András*
Adalék a zsarolás kérdéséhez, Ügyv. L. 1897. 25.
- Fabinyi F.*
A zsarolásról s különösen ennek Btk. 351. §.-ában megállapított neméről. Bjt. II. k., 23. l.
- Fechner*
Der Begriff der Erpressung in einem neuen Gesetz, 1912.
- Feisenberger*
Zeitschr. 33. k., 294., 297., 298.
- Finger*
Deutsche Jur. Z. 14. k., 1347.
- Finkey Ferenc*
A zsarolásról s különösen ennek a Btk. 351. §.-ában megállapított neméről. Bjt. II. k., 23. l.
- Finkey F.*
Erőszakos, nem jogosult zálogolás zsarolás-e? Bjt. 31. k., 17.
- Finkey Ferenc*
Zsarolás és lopás. Bjt. XXXII. k., 228. l.
- Fischer*
Die Rechtswidrigkeit, 1912.
- Frank*
Erpressung. Vergl. Darst. Bes. Teil 6. k., 1.
- Frank*
Zeitschr. 14. k., 392—400.
- Fränkel*
Die Delikte der Nötigung, Bedrohung u. Erpressung, 1901.
- Fuchs*
Vermögen und Vermögensverwaltung, 1911.

- Gadó István*
Angyal jubileumi emlék-kötet,
1933. 117.
- Gallas*
Kriminalpolitik und Strafrechts-
systematik, 1931.
- Gauss*
Erpressung u. Raub, 1901.
- Glaser*
Ueber den metus accusationis.
Arch. f. civil Praxis 65. k., 258.
- Glaser*
Abhandl. 167., 181.
- Glaser*
Allg. öst. Ger. Z., 1864.
- Glasshoff*
Zur Lehre der Erpressung, 1896.
- Goldschmidt*
Die Strafbarkeit der widerrecht-
lichen Nötigung. Strafr. Abh.
Beling. 6. füz.
- Goos*
Den nordiske Strafferet. Special
Del 1889. 183., 209.
- Goos*
Den danske Strafferet V. Del 1895.
358.
- van Hamel*
Inleiding tot de studie van het
nederlandsche Strafrecht. 1895. 79.
- Hartmann*
Lehre von der Erpressung. Dorpat,
1859.
- Heinemann*
Festgabe f. Wilke, 1905. 137.
- Heinemann*
Zeitschr. 32. k., 220.
- Hill*
Der subsidiäre Charakter der Nö-
tigung, 1896.
- Hegler*
Arch. f. Rechts- und Wirtschafts-
phil. 9. k., 382.
- Heil Fausztin*
Zsarolás kísérlete. Bjt. 19. k., 17.
- Heil Fausztin*
Zsarolásnál kényszer. Bjt. LV. k.,
148. 1.
- Heindl*
Berufsverbrecher, 1928.
- Heller Erik*
Zsarolás. Bjt. LII. k., 105. 1.
- Henle*
Die Anwendungsgebiet d. An-
fechtbarkeit wegen Drohung. Fest-
schrift für Zitelmann, 1913.
- Henze*
Drohung im Anfechtbarkeits- u.
Erpressungstatbestand, 1925.
- Heuser*
Bemerkenswerte Entscheidungen
IV. 509.
- Hezner Gyula*
A jogtalanul jelző a zsarolásnál.
Bjt. 15. k., 321.
- Hill*
Der subsidiäre Charakter der
Nötigung, 1895.
- Hönigsberg*
Haimler Vierteljahresschr. 6. k.,
243.
- Illés*
Az önbíráskodás, 1891.
- Jaffé*
Zur Lehre von der Delikten der
Nötigung, Bedrohung u. Erpres-
sung, 1899.
- Jehle*
Der rechtswidrige Vermögensvor-
teil bei Erpr. u. Betrug, 1905.
- Jehle*
Die rechtl. Beurteilung d. Erb-
schleicherei, 1917.
- Jousse*
Traité de la justice criminelle en
France, 1771. 796.
- Kaskel*
Arbeitsrecht 1925. III. kiad.,
222., 232., 400.
- Katz*
Beitrag zur Lehre von der Er-
pressung. Ger. S. 31. k., 1879.,
424.
- Kern*
Die Äusserungsdelikte, 1919.
- Kitzinger*
Zur Lehre von der Rechtswidrig-
keit im Strafrecht. Ger. Saal
55. k., 1.
- Klee*
Der Erpressungsbegriff auf ver-
tragsrechtlicher Grundlage, 1911.
- Klee*
Deutsche Jur. Z. 14. k., 399.,
1321.
- Klopfer*
Die Erpressung als Vermögens-
delikt, 1912.
- Knitschky*
Ger. Saal 44. k., 264.
- Kohler*
Jahrb. f. Dogmatik. 25., 35.
- Kohler*
Goldd. Arch. 56. k., 190.
- Kollmann*
Die Lehre von der Erpressung,
1910.
- Koppel*
Wagner Zeitschr. 1836. II. 245.

- Kosztka Imre*
Zsarolás. Bjt. LIX. k., 216. 1.
- Köpke*
Das Verhältnis des Streiks zur
Erpr., 1910.
- Körösi*
Büntetójogtan, 1872. 297.
- Krückmann*
Der Boykott im Lohnkampf, 1918.
- Kunfalvy I.*
Revolverzurnaliztika. Jogt.
Közl. 1896. 222., 286.
- Kühne*
Der Tatbestand der Erpr., 1906.
- Liebling*
Über das Verhältnis von Raub
u. Erpressung, 1897.
- Lassally*
Ger. Saal. 89. k., 324.
- Lauterburg*
Die unerlaubte Selbsthilfe. Zeit-
schr. f. schweiz. Strafr. I. 97.
- Lilienthal*
Zeitschr. f. Strafrechtsreform VII.
373.
- Löbe*
Der unl. Wettbewerb als Rechts-
verletzung. I. k., 2., 47.
- Lourié*
Die Erpressung und ihre Probleme,
1913.
- Lów Tóbiás*
A zsarolásról. M. Ig.-ügy. XI. k.,
597.
- Löwenfeld*
Arch. f. soziale Gesetzgebung.
14. k., 471.
- Malvezzy*
Essai sur le crime d'extorsion,
1895.
- Mannheim*
Die erpresserische Androhung von
Unterlassung. Ger. Saal. 84. k.,
238.
- Maschke*
Boykott, Sperre u. Aussperrung,
1911.
- Meitzel*
Die Delikte der Nötigung, Be-
drohung u. Erpr., 1899.
- Merkel*
Krim. Abh. II. 95.
- Meyer*
Die Absicht sich einen rw. Ver-
mögensvorteil zu verschaffen, bei
Erpr. u. Betrug, 1910.
- Mittermaier*
Deim. Ann. 8. k., 205.
- Mittermaier*
Achrott u. Liszt Reform. II. 374.
- Munk*
Die widerrechtliche Drohung, 1911.
- Muyart de Vouglans*
Les lois criminelles, 1783. 278.
- Navratil*
Közzgazdaságtan, 1933. 49.
- Németh Ernő*
A pörrel való fenyegetés zsarolást
nem állapít meg. M. Ig.-ügy 12. k.,
[126.]
- Németh Péter*
Fenyegetés fogalma a zsarolásnál.
Bjt. LXI. k., 69. 1.
- Névtelen*
Vagyon igénynek jogtalan módon
történt kielégítése. (350. §.). Bjt.
XXXIV. k., 33. 1.
- Névtelen*
Zsarolásnál fenyegetés Bjt.
XXXVI. k., 359. 1.
- Nipperdey*
Grenzlinien der Erpressung durch
Drohung, 1917.
- Noyon*
Het wetboek van strafrecht, 1905.
ad art. 310., 317.
- Oborniker*
Gross Arch. 31. k. és Monatschr. f.
Krimpsych. u. Straft. VI. 499.
- Oetker*
Ger. Saal. 64. k., 191.
- Pertile*
Storia del diritto italiano. V. k.,
1892. 655.
- Peschke*
Der Schutz der geschlechtlichen
Freiheit in Abhängigkeitsverhält-
nissen, 1912.
- Planck*
Der Begriff der Widerrechtlich-
keit, 1901.
- Pollock and Maitland*
The history of English law. II. k.,
1898. 498.
- Pröll*
Goldd. Arch. 67. k., 109.
- Rácz György*
A legújabb szovjetbüntetőjog váz-
lata, 1930.
- Rácz Gy.*
A büntetőjog szerepe a sztrájk-
probléma megoldásánál, 1929.
- Reinhold*
Die Chantage. Abh. des Krim.
Sem. Berlin. 6. füz.
- Rhonheimer*
Das Verhältnis von Raub und
Erpressung, 1912.
- Roth*
Das Verhältnis der Erpr. zur
Nötigung und Raub, 1899.

- Rosenfeld*
Vergl. Darst. V. 385., 414.
- Röckner*
Die strafrechtliche Bedeutung des Streiks, 1911.
- Salvador Viada y Vilaseca*
Codigo penal reformado de 1870. IV. kiad. III. k., 1890. 413.
- Sauer*
Kriminalsoziologie, 1933. II. k., 339.
- Sántha E.*
Önbíráskodás, Jogt. Közl. 1891. 6. sz.
- Schedius*
Tervezet; M. Ig.-ügy. 35. k., 134.
- Schopenhauer*
Preisschrift über die Freiheit des Willens. Reclam III. 363.
- Schubert-Solden*
Die Grundprinzipien des Liberalismus. Zeitschr. f. d. ges. Staatswissenschaft, 62., 187.
- Siegel*
Das erzwungene Versprechen. Wien, 1892.
- Stämpfli*
Erpressung u. Chantage, 1903.
- Stern*
Über das Verhältnis zwischen Nötigung u. Erpressung, 1901.
- van Swinderen*
Esquisse du droit pénal actuel. 1894. II. 221., 268.
- Szász Elek*
Erőszakal elkövetett zsarolás (351. §.). Bjt. III. k., 362. l.
- Szegő Hugó*
Zsarolás befejezése. Bjt. XL. k., 148. l.
- Szeles*
Bjt. III. k., 362.
- Sziries Artur*
Zsarolás. Bjt. LIII. k., 263. l.
- Tarde*
Actes du congrès pénitentiaire de Bruxelles, 1901. II. 1.
- Tarnai*
Önbíráskodás. M. Ig.-ügy. 35. k. 102., 187., 274.
- Tarnai*
A Btk. 350. §-ához. Jogt. Közl. 1896. 46.
- Tarnai János*
Zsarolás kísérlete. Bjt. XL. k., 104. l.
- Thurow*
Beiträge zur Lehre von der Erpressung, 1902.
- Tischendorf*
Goldd. Arch. 54. k., 441.
- Tolnai*
Jogt. Közl. 1896. 6. sz.
- Ujfalussy Béla*
Zsarolás, Bjt. LXVI. k., 205. l.
- Vaikó*
A sajtóról. 1914. 160.
- Vargha F.*
Zsarolás kísérlete. Ügyv. L. 1890. 18. sz.
- Vargha F.*
Önbíráskodás. Jogi Szemle. 1891.
- Vargha F.*
Adalék a zsarolás fogalmához. Bjt. 26. k., 16.
- Waag*
Ger. Saal. 31. 241.
- Wach*
Vergl. Darst. Allg. Teil. 6. k., 60. l.
- Wahlberg*
Erpressung. Holtz. Rechtslex. 1870. I. k., 2. rész. 375. l.
- Waser*
Wagner Zeitschr. 1840. 338.
- Wächter*
Über Gewalt bei der Erpressung, 1875.
- Wegner*
Der Streik im Strafrecht, 1914.
- Weinberg*
Die wirtschaftlichen Kämpfe der Arbeiter und die Strafrechtspflege 1911. (Festgabe für Liszt).
- Weisz Ödön*
Fenyegetés zsarolás kísérleténél. Bjt. LI. k., 74. l.
- Wertheim*
Wörterbuch des englischen Rechts 1899. 326.
- Zehery Lajos*
Vallás elleni vétség és zsarolás. Bjt. LXXXII. k., 189. l.
- Zitelmann*
Arch. f. Ziv. Praxis. 99.
- Zsitvay*
Zsarolás mint sajtóvétség. Jogt. Közl. 1909. 337.

SZAKASZMUTATÓ.

Btk. 66. §.	51., 52.	Btk. 346. §.	35., 38., 42., 43., 45., 47.	1874: XXXV. t.-c.	111. §. 101.
72. §.	51., 52.	347. §.	3., 20., 32., 33., 34.	1879: XXXI. t.-c.	90. §. 19., 21.
100. §.	52.	348. §.	3., 45., 51.	1883: XX. t.-c.	26. §. 106.
284. §.	80.	349. §.	3., 23., 26., 35., 44., 45., 46., 47., 49., 50., 51., 52.	1894: XII. t.-c.	84. §. 109.
285. §.	103.	350. §.	3., 56., 76., 77., 78., 89., 96., 106., 126., 128., 129., 130.	1894: XII. t.-c.	93. §. 19., 21.
278. §.	52., 130.	351. §.	3., 56., 114., 121., 122., 123., 125., 128., 129.	1897: XXXIV. t.-c.	15. §. 1.
279. §.	130.	352. §.	3., 56.	1897: XXXIV. t.-c.	17. §. 53.
280. §.	47.	353. §.	3., 56., 77., 99., 132., 133.	1908: XII. t.-c.	2. §. 109.
281. §.	47.	354. §.	3., 46., 56., 129., 130.	1911: L t.-c.	423. §. 101.
303. §.	47.	356. §.	118.	1912: LIV. t.-c.	31. §. 101.
304. §.	47.	406. §.	73., 181.	1914: XIV. t.-c.	(St.) 24. §. 24., 50., 126., 127., 128., 129.
305. §.	47.	421. §.	119., 120.	St. 25. §.	129., 130.
306. §.	47.	422. §.	181.	1928: V. t.-c.	21. §. 90., 91.
307. §.	47.	475. §.	77., 78.	1932: VI. t.-c.	1. §. 90.
309. §.	35.	Bn. 43. §.	80.	Bp. 5. §.	102.
318. §.	90.	49. §.	46.	51. §.	102.
323. §.	119.	51. §.	19., 21.	142. §.	40.
324. §.	119.	II. Bn. 3. §.	45., 46., 129.	Magánjogi Tkv. Javaslat	973. §. 100.
325. §.	19., 119.	Kbtk. 41. §.	96.	Magánjogi Tkv. Javaslat	1709. §. 100.
335. §.	46.	105. §.	100.		
342. §.	19.				
343. §.	19.				
344. §.	3., 20., 27., 28., 30., 32., 35., 37., 39., 41., 43., 45., 49., 84.				
345. §.	3., 25., 30., 37., 38., 39., 42., 43., 46., 49., 50., 84.				
346. §.	3., 20., 27., 28., 29., 34.,				

NÉVMUTATÓ.

- Angyal 3., 21., 23., 25., 27., 30.,
71., 77., 85., 111., 117., 119.,
120., 123., 133.
Aquinói Szent Tamás 91.
Auer 19., 34.
- Balás Károly 92.
Balás P. Elemér 77., 96., 103., 110.,
121., 123., 124.
Balogh István 26., 44., 77., 106.
Bar 97.
Baumgarten Izidor 77., 96., 102.,
110.
Berner 97.
Bernolák 121., 123.
Binding 19., 22., 25., 26., 34., 41.,
79., 83., 92., 97., 102., 112., 117.,
120. [120].
Birkmeyer 92.
Bodó 6., 59.
Bónis György 7.
Böhmer 6.
Boerker 44., 100.
Brachenfeld 34.
Brauweiler 97.
Brunner 6.
Buri 25., 90., 97.
Busch 120.
Büchler 4.
- Carpzow 6.
Crivellari 63.
- Degré Miklós 22., 24., 35., 48., 49.,
121., 123.
Dombóváry 27., 35., 47.
- Ebermayer 19., 22., 23., 25., 27.,
28., 79., 92., 102., 111., 112.,
117., 131.
Engelhardt 99., 100., 104., 112.
- Fayer 26., 27., 31., 32., 38., 46.,
49., 77., 121.
Fechner 99., 100.
Finger 38., 55., 81.
- Finkey 26., 27., 38., 49., 77., 105.,
117., 121., 123.
Frank 9., 10., 14., 19., 22., 25.,
31., 38., 40., 44., 55., 58., 60.,
69., 71., 72., 73., 79., 82., 83.,
92., 97., 98., 100., 102., 104.,
112., 117.
Fraenkel 68., 69.
- Gadó István 122.
Gallas 9., 66.
Gauss 25.
Gebauer 44.
Gerland 19., 22., 25., 26., 28., 41.,
79., 80., 104., 113.
Geyer 79., 97.
- Hälschner 26., 35., 43., 79., 92., 97.
Hegler 22., 83.
Heil F. 26., 38., 113.
Heimberger 19., 104.
Heindl 68., 69.
Heinemann 104.
Heller Erik 77.
Helmke 38.
Hinschius 6., 56.
Hippel 55., 69., 104.
His 6., 56.
Hollweck 6., 56.
Hume 10.
Husztly 7., 59.
- Illés 25., 26., 27., 32., 38., 39., 40.,
42., 46., 49., 51., 77., 92., 112.,
115., 121., 123., 131.
Irk 32., 43., 77., 121., 123.
Isaák 25., 29., 31., 32., 36., 39.,
46., 47., 49., 121., 123., 124., 128.
- Jehle 92., 97.
Jousse 57.
- Katz 97., 112.
Kern 113.
Kitzinger 97.

Kmoskó 4.
Knitschky 79.
Kohler 104.
Kollmann 99., 120.
Körösi Sándor 59.
Krückmann 97., 100., 102.

Lassally 102., 104.
Lilienthal 25., 34.
Liszt 9., 19., 28., 38., 60., 81.
Liszt-Schmidt 22., 55., 79., 81.,
97., 104.
Lourié 100.
Löw 19., 22., 39., 60., 75., 76., 121.

Malveyzy 86.
Mannheim 103.
Márkus 26., 34.
Maschke 100.
Meitzel 80.
Merkel 25., 28., 38., 43., 73., 79.,
83., 97., 112.
Meyer-Allfeld 19., 35., 41., 80.,
97., 104., 112.
Mommson 5., 56.
Mózes L. 26., 38.
Muyart de Vouglans 57.

Navratil Ákos 92.
Németh Péter 121.

Oborniker 104.
Olshausen 19., 22., 23., 25., 26.,
34., 38., 79., 82., 92., 97., 100.,
102., 104., 112., 113., 131.

Palugyay 7.
Pauler 7., 59.
Peschke 104.

Rác György 9., 66., 102.
Reinhold 82., 86.

Rhonheimer 19., 22., 26., 28., 34.,
38., 97.
Rosenfeld 26., 100.

Sauer 69., 70.
Sik 4.
Stämpfli 86.
Strewe 68., 69.
Schadl 121., 124.
Schmalzgrueber 6.
Schmidt R. 55.
Schnierer 49.
Schopenhauer 71.
Schubert-Solden 71.
Schütze 41., 131.
Schwartzkopf 9.
Szirtes Artúr 110.

Tarde 68.
Tarnai 113.
Taubenschlag 4.
Thomsen 97.
Thurrow 69., 79., 97., 112., 117.
Tolnai 77.

Vaiko 122., 127., 128., 129.
Vargha Ferenc 77., 90., 96., 113.
Villnow 38., 73., 83.
Vollag 99.
Vuchetich 7., 59.

Waag 97.
Wachenfeld 25., 38., 79., 97.
Weiss Jakab 4.
Weiss Ödön 44.
Werner 31., 77.
Wilda 5.
Wilshere 10.
Winkler 25., 26., 28., 35.

Zehery 42., 118.
Zoepfl 6.

TÁRGYMUTATÓ.

- Állítás a sajtórevolverezésnél 124., 125.
- Befejezett rablás 41.
Beperléssel való fenyegetés 101., 105.
- Bűnsegéd rablásnál 43.
Bűnsegély a zsarolásnál 116.
Büntető feljelentéssel fenyegetés 105.
- Célzat a zsarolásnál 33., 34.
Célzat természete a zsarolásnál 93.
Concausa a zsarolásnál 112.
Chantage 86.
- Delictum complexum a rablásnál 48., 49.
- Elkövető a zsarolásnál 77.
Elkövetési tevékenység a zsarolásnál 111.
- Előny fogalma 90.
Erőszak gyermek vagy elmebeteg ellen 28.
Erőszak különfélesége a sértettre gyakorolt hatás szempontjából 29.
Erőszak a zsarolásnál 83.
Eszköztevékenységek célja és időpontja 37., 40.
Érdek, önérdek fogalma 90.
- Fegyelmi vagy felettes hatóságnál teendő feljelentéssel fenyegetés 107., 108.
- Felbujtás a zsarolásnál 42.
Felbujtó a rablásnál 115.
Fenyegetés a rablásnál 30.
Fenyegetés címzettje a rablásnál 32.
Fenyegetés fogalma 85., 86.
Fenyegetés fogalma s elemei a judikatúrában 33.
Fenyegetés típusai 100—104.
Fenyegető jelenlét 51.
- Halmazat problémái a zsarolásnál 118., 119., 120.
Haszon fogalma 91.
Hatáskör a rablásnál 1.
Hatáskör a zsarolásnál 53.
- Jogellenesség a zsarolásnál 94.
Jogos követelés jogtalan behajtása 104.
Jogösszehasonlítás a zsarolásnál 60—67.
- Kauzalitás a zsarolásnál 111., 112.
Kényszerítés célzata a zsarolásnál 89.
- Kierőszakolt átadás 22.
Kísérlet a rablásnál 41., 42.
Kísérlet a zsarolásnál 113.
Köztulajdonba vételre irányuló célzat 24.
- Magyar jog fejlődése a rablásnál 6—9.
Minae iuris 96., 101., 104.
Minősítő körülmények 45., 46., 47., 48., 49., 50., 51., 52.
- Öntudatlan állapot 34.
- Polgári per indításával fenyegetés 105.
- Rablás büntetése 45.
Rablás fogalma 18.
Rablás fogalma, közös ismérvei 21—24.
Rablási fenyegetés 30., 32., 33.
Rablásnál jogösszehasonlítás 9—18.
Rablási erőszak 24—30., 40.
Rablás jogtörténete 4—6.
Rablás tevékenységi tárgya 21.
Rablás törvényes fogalma 19., 20.
Rablógyilkosság 49.

- Sajtórevolverezés 121.
Sajtórevolverezés elkövetési tevékenysége 122.
Sértett megölése utáni elvétel 22.
Súlyos cselekményekkel kapcsolódott rablás 46.
Szándék a rablásnál 44.
Szabadságkorlátozó fenyegetés 100.
Szervenydeliktum 83.
Személy elleni erőszak a rablásnál 25.
Sztrájk, zárlat, bojkott a zsarolásnál 102.
- Társtettes a rablásnál 43.
Társtettes a zsarolásnál 115.
Támadó jelleg a kényszerítésben a zsarolásnál 81.
Tettenkapás a rablásnál 40.
Tiltott kényszerítés a zsarolásnál 70.
Többség a rablásnál 44.
- Vagyoni haszon fogalma 92., 93.
Vagyoni haszon minősége a zsarolásnál 97., 98.
Vagyoni haszon a zsarolásnál 90.
»Valamely személy» az öntudatlan állapotnál 36.
Valóság bizonyítása a sajtórevolverezésnél 125.

- Védelemre tehetetlen állapot 34.
Végrehajtási eljárás megindításával való fenyegetés 101.
Veszély a rablási fenyegetésnél 31.
Veszélyes fenyegetés 129.
Veszélynek kitétt a rablásnál 33.
Vis compulsiva a zsarolásnál 81.
Visszaesés a rablásnál 45.
Visszalépéssel való fenyegetés 101.
- Zsarolás a sajtótörvény 24. §-ában 126., 127., 128.
Zsarolás büntetése 129., 130.
Zsarolás elkövetője 77.
Zsarolás jogi tárgya 78.
Zsarolás jogi természete 69.
Zsarolás jogtörténete 56—58.
Zsarolás judikatúrája 87—88.
Zsarolási szándék 117.
Zsarolás fejlődése a magyar jogban 58., 60.
Zsarolás minősített esetei 130., 131., 132., 133.
Zsarolás mint kizsákmányolási bűncselekmény 55., 74.
Zsarolásnál hatáskör 53.
Zsarolásnál jogösszehasonlítás
Zsarolásnál kísérlet 113. [60—67.
Zsarolás típusai 69., 70.
Zsarolás törvényes fogalma 76.

A RABLÁS

(BTK. MÁSODIK RÉSZ, XXVII. FEJEZET, 334—349. ÉS 354. §-OK.)

HATÁSKÖR: A XXVII. FEJEZETBEN MEGHATÁROZOTT VALAMENNYI
BÜNTETT A TÖRVÉNYSZÉK TANÁCSÁNAK HATÁSKÖ-
RÉBE TARTOZIK (1897: XXXIV. T.-C. 17. §. 1., 4. P.).
(AZ ESKÜDTSZÉK SZÜNETELŐ HATÁSKÖRÉRE; V. Ö.
1897: XXXIV. T.-C. 15. §. I., 13. P.).

1. §. Bevezetés.

A Btk. Második Részének XXVII. fejezete a *vagyon ellen irányuló* bűncselekmények típusos alakja: a lopás után két oly büntetendő cselekményt szabályoz, amelyek mindenikénél nemcsak dolgok eltulajdonításával speciális vagyoni jogon (v. ö. *Angyal*, Kézikönyv X. k. 18. l.), hanem egyszersmind a személyes szabadságon, illetve a cselekvési szabadságon (v. ö. *Angyal*, Kézikönyv VI. k. 5. s köv. l.) is sérelem esik. Ezek a rablás (Btk. 344—349. §§) és a zsarolás (Btk. 350—354. §§). A *rablás* címe alá foglalható rész nyers anyaga a következő jogszabályokból alakul: 1. a rablás büntetének törvényes fogalmát meghatározó Btk. 344. §-a; 2. a rablásnak tekintett bűncselekményt meghatározó Btk. 345. §-a. 3. a rablásnak tekintendő lopásról szóló Btk. 346. §-a; 4. a Btk. 344. és 345. §§-aiban szereplő fenyegetés kifejezéssel megjelölt fogalomnak itt érvényes meghatározása; 5. a fent említett három bűncselekményre (Btk. 344—346. §§) meghatározott főbüntetések előírása; 6. a bűncselekményeket minősítő körülmények felsorolása s ezek fenforgása esetében alkalmazandó főbüntetések megjelölése (Btk. 349. §); végül 7. a kiszabandó mellékbüntetésekre vonatkozó rendelkezés (Btk. 354. §).

Rövid történeti vázlat és *jogösszehasonlítás* előrebocsátása után e nyers anyagot rendszerezve, a következő címekre osztva fogom tárgyalni: *Dogmatikai kifejtés: Jogkövetkezmények és minősítő körülmények.*

I. CÍM.

Történeti vázlat és jogösszehasonlítás.

2. §. Jogtörténeti adalékok.

Az erőszakos dologelvétel, mely ma mint rablás sorakozik a vagyon elleni bűncselekmények közé, sokáig csak a lopás egyik eseteként, majd mint személy elleni erőszak kerül büntető elbánás alá.

1. *Hammurabi* törvénykönyve a betöréssel, mely nyilván a mai magánlaksértés büntettségéhez hasonló cselekmény, együtt emlékezik meg a rablásról, anélkül, hogy ennek bárminemű körülírását adná. A 22. § szerint: »Ha valaki rablást követ el és rajtakapják: az illető ölessék meg.« Jellemző idevágólag a 23. § következő rendelkezése: »Ha a rabló kézre nem kerül, a megrabolt ember mindennemű veszteségét Isten előtt panasolja fel, mire a város és az öregbíró, akinek országában és területén a rablás megtörtént, minden elvesztett holmiát meg fogják téríteni.« (V. ö. *Kmoskó, Hammurabi törvényei*, 1911. 31—32., *Weiss Jakab*, *Kodex Hammurabi*, 1915. 17.).

2. Az *egyiptomiaknál* már élesebb a — leggyakrabban *lása* kifejezéssel megjelölt — rablásnak a lopástól különállása, mely ugyan szintén magán-deliktum, mint a lopás, mert az eljárás szabály szerint a sértett panaszára indul meg, mégis nyomát találjuk annak, hogy majd a sértett kezdeményezésének hiányában, majd azzal konkurrálva: az állam hivatalból lép fel a tettessel szemben. A rablás büntetése a kártérítésre (τὰ μὲν κτήνη ἀποδοθή) kötelezés mellett: vagyonek Kobzás (κλήρο) (v. ö. *Taubenschlag*, *Das Strafrecht im Rechte der Papyri*, 1916. 29., 89., 116.).

3. *Manu törvénykönyve* a rablást — ugyan a lopás címe alatt, de — már meghatározza, mondván »332. Az a tett, melyet valaki — az előbbi pontokban meghatározott tárgyakra nézve — a tulajdonos jelenlétében erőszakosan követett el: rablás.« A rablás büntetése: Vádha, azaz halálbüntetés, mely nemcsak a tettet, de azt is éri, ki a rablás elkövetését tudva bármiként elősegíti (v. ö. *Sik*, *A büntetőjog óskora II. kiad.* 1878. 241.; a részletekre: *Büchler*, *Manu törvényei*, 1915. 136.).

4. A *római jog* a rablást mint külön deliktumot nem ismerte, amennyiben azt, mint a furtum egyik esetét (furtum violentum, fur improbius, v. ö. *Julianus Dig.* 4. 2. 14. 12; *Gaius* 3. 209.) magánjogi vétségként bünteti; ha fegyveres tömeg (vi hominibus armatis coactisve, — *Cicero pro Tullio* 7. 9. 12. 27. 39.) követte el e cselekményt, akkor ez az actio vi bonorum raptorum alá esett (D. 47. 8. 2. 7.); a büntetés az elvont értéknek és az érték háromszorosának fizetésére kötelezés, tehát quadruplum; később egyes külön kiemelt elkövetési módozatok (cum armis, ex incendio, naufragio; l. 3. D. 48. 6.) esetén mint crimen vis, és tehát közbüntetéssel sújtott az erőszakos dologelvétel, sőt a császári időben némely sajátos cselekmény elkövetői (latrones, grassatores; l. 28. § 10. D. 48. 19.) crimen

extraordinarium címén feleltek (v. ö. *Mommsen*, *Römisches Strafrecht*, 1899. 660., 737., 738., 775.).

5. A *germán népjogok* kezdetől fogva külön tartották a lopástól (dolognak alattomban történt elvétele) a rablást (rapina, spolium, latrocinium, rân, réaf, réafác, struding charoena, geraubin, roub), melyen tágabb értelemben mindennemű jogellenes bitorlást (pl. ingatlan elfoglalást is), szűkebb értelemben pedig ingó dolognak jogellenesen más birtokából való *nyílt* elvételét értették. A jogellenes zálogolás is rablás. Az elvett dolognak nem kell idegennek lennie: rablást követ el a tulajdonos is, ki saját zálogba adott marháját a zálogbirtokos istállójából magához hajtja. Az erőszak eredetileg nem volt fogalmi eleme a rablásnak, sőt egyes későbbi jogszabályok, melyek már megkívánják az erőszak tényelemét, beérik, ha az elvétel a jogosult akarata ellenére történt. Van viszont oly jogkönyv is, mely szerint csak akkor forog fenn rablás, ha a dologelvétel úton vagy erdőben történt, minden egyébütt való nyílt dologelvétel az u. n. erőszakos tett (wieldelike seka, weldelike saken, geweltliche sachen) általános fogalma alá esik. A rablás jellemző vonása a (lopásnál megkívánt) titkosság, alattomoság hiánya s mert az akkori idők felfogása szerint az alattomos támadás veszélyesebb, mint a nyílt, természetesen, hogy a rablás büntetése általában enyhébb, mint a lopásé. Így az alemannoknál míg a rablás két-háromszoros, addig a lopás kilencszeres térítéssel sújtott, — a svéd és dán jogokban a lopás büntetése: halál, az egyszerű rablásé: Dreimarkbusse. Egyes délgermán törzseknel — így a langobardoknál, nyugati frieseknél — azonban a két deliktum büntetése egyenlő, sőt Riga városának joga a lopást büntette enyhébben (füllevégással), a rablást ellenben — bármily csekély volt az elvett dolog értéke — halállal sújtotta. Később általánossá lett a halálbüntetés, mégis azzal a különbséggel, hogy a rablót nem a szegényítő akasztófán végezték ki, hanem lefejezték. Egyes jogforrások érték szerint is különböztetnek s csak a nagyértékű dolgok rablásánál alkalmazzák a halálbüntetést, kisebb értékek elvonását csak az érték többszörösének megtérítésére való kötelezéssel büntetik. Az erőszakkal történt dologelvétel a rablás minősített esete, ú. n. Handraub (handrán, hondráf); típusos esete a dolognak a jogosult kezéből való kiragadása (innen a Handraub elnevezés), melynek súlyos büntetését az okolja meg, hogy a sértettre nagy szegényen, ha így raboltak tőle (for thy at thet aer meræ skam at warthæ swa raent, æn andaer lund). A délgermán jogokban az erőszakos rablás Schachraub (adsalitura, violenta rapina, skákróf, schächroub, scacan) néven szerepel s egy XIII. századbeli szabály míg az egyszerű rablást pénzbüntetéssel, a Schachraub deliktumát halállal bünteti; egyébütt a Schachraub az útirablással (stratenráf, strázroub) kerül egy vonalra s büntetése halál. Egyes délnémet jogokban csak bizonyos privilegizált személyek (papok, kereskedők) kárára elkövetett útirablás esik halálbüntetés alá. Az északgermán jogok némelyike, így az izlandi a minősített esetek közé sorozza a banda által üzletszerűen elkövetett rablást (hernad); ugyanitt kiemelt eset a fegyveres kísérettel elkövetett házi rablás (bosran, boran). Az éjjeli rablás (nachtraf, nahtrup) néhol minősített eset, másutt a lopással egyenrangú bűncselekmény. Több jogkönyv az ingatlan jogellenes elfoglalását, az elzántást, illetéktelen kerítésemelést is rablásnak (rân) minősíti (v. ö. *Wilda*, *Das*

Strafrecht der Germanen, 1842. 907. s köv. l.; Brunner, Deutsche Rechtsgeschichte II. k. 1892. 641. s köv. l.; His, Geschichte des deutschen Strafrechts bis zur Karolina, 1928. 157., 163. s köv. l.).

6. A Carolina nem mint vagyon elleni, hanem mint a közbiztonságot sértő deliktumot szabályozza a rablást, mit azért juttat kifejezésre, hogy e cselekményt a gyujtogatás és a lázadás büntetetei közé helyezi; a »Straff der rauber« című 126. art. szerint: »Item eyn jeder bosshafftiger überwundner rauber, soll nach vermöge vnser vorfarn, vnnd vnserer gemeynen Keyserlichen rechten, mit den schwerdt oder wie an jedem ort inn disen fellen mit guter gewonheytkommen ist, doch am leben gestrafft werden« (v. ö. Zoepfl, Die Peinliche Gerichtsordnung Kaiser Karl's V., 1876. 107. l.).

7. Az egyházi büntetőjog, mely négyféle rablásszerű bűncselekményt ismer és ugyan a következő megjelölésekkel: raptus (érzéki motívumból elkövetett nórablás), plagium (nyereségvágyból elkövetett emberrablás) rapina (dolograblás) és latrocinium (útonállás, elkövetői: latrones, praedones, grassatores), a szoros értelemben vett rablást imígyen határozza meg: »injuncta ablatio rei alienae mobilis aut se moventis per vim facta« (v. ö. Schmalzgrueber, V. 17. 56.), szóval az egyházi felfogás szerint a nyílt elvétel egymagában még nem rablás, kell erőszak is (v. ö. Hollweck, Die Kirchlichen Strafgesetze, 1899. 273.; Hinschius V. k. 829.).

8. A későbbi jogfejlődésben két irány alakul ki; az egyik, melynek képviselője Carpzow, úgyszólván csak az útonállást (latrocinium) vonja ide (így az 1656. évi osztrák, az 1751. évi bajor és az 1768. évi osztrák trvek), — a másik felfogás, mely Böhmer-től ered (követői még Meister és Engan) a rablás (robbaria, depraeditio, grassatio) lényegét a személy elleni erőszakban ismeri fel (így az 1620. és 1794. évi porosz trvek).

9. A XIX. század büntetőtörvénykönyvei s a XX. század törvényhozási munkálatai, melyekről a jogösszehasonlító részben szölok, úgyszólván kivétel nélkül a vagyon ellen irányuló deliktumok körébe illesztik be a rablást.

3. §. A magyar jog fejlődése.

1. Hazai jogunk már elég korán felismerte a lopás és rablás különbségét. Erre enged következtetni a Hk. I. 15. címe, mely — nyilván a germán népjogok befolyása alatt és illetőleg a korbéli általános felfogást követve — nemcsak kifejezésbelileg, de az értékelés szemzőgéből is — külön tartja a rablókat a tolvajoktól, azokat karóbahúzással vagy keréketöréssel, ezeket bitóval rendelvén büntetni; »fures . . . patibulo, praedones vero palo vel rota . . . sunt feriendi atque puniendi.« Rablás a nyílt dologelvétel, melynek úgy látszik csak minősített esete az erőszakos dologelvétel; az 1518 : XLVIII. t.-c. ugyanis egybefoglalja a nyilvános tolvajokat és rablókat (publici fures et praedones) abban a parancsában, melyben meghagyja az ország főkapitányainak és ispánjainak, hogy ezeket mindenütt fogják el és büntessék meg (v. ö. még 1625 : XIII. t.-c.).

Bodó már élesen szembeállítható definíciókban szól egyfelől a lopásról, másfelől a rablás különböző eseteiről. »Furtum est, contractatio seu ablatio fraudulenta rei aliena, invito et inscio Domino, lucri faciendi gratia«

(v. ö. a De furto című 82. art.-ban, Jurisprudentia Criminalis 1751. 277. l.), viszont a LXXXV. art.-ban; melynek címe: De latrocino, praedocinio et rapina, a következő meghatározásokkal találkozunk: »§. 1. Latrocinium est Spolium, cum homicidio conjunctum. Praedocinium vero et Rapina est violenta rei mobilis ablatio, dolo malo facta, sine id, in silviis et viis, ex insidiis clandestinis, sine alibi manifesta fiat« és közelebbről: »§. 4. Praedones autem dicuntur, qui homines in Domibus, plateis, vel alibi, rebus suis spoliand; licet eas in corpore, aut vita non laedant. Qui, si vias publicas obsidendo, id faciant, Obsessores, Grassatores et Spoliones appellantur: propterea, quod vias obsideant, causa spoli et in iis grassantur, praedas exercendo. Qui si cum Rapina etiam homicidia committant, Latrones sunt« (v. ö. u. o. 291. l.). Hasonló meghatározásokkal találkozunk Huszty-nál, ki félreértések elkerülése céljából a De Raptu című 24. titulusban kijelenti, hogy: »Distinguitur raptus a rapina, quia rapina est bonorum, dum bona vi rapiuntur, raptus vero personarum . . .« (v. ö. Jurisprudentia Practica 1758. Liber Tertius 102. l.). Egyebekben a rablás körében a latrociniumot a praedociniumtól az különbözteti meg, hogy annál a tettesek »homines occidunt«, emennél viszont: »Praedones . . . dicuntur, qui homines . . . rebus suis spoliand, non tamen occidunt« (v. ö. 77. l.). Még élesebb Vuchetich következő meghatározása: »Rapina aliter depraeditio, grassatio, robbaria dicta, est dolosa ablatio rei alienae mobilis lucri faciendi animo, per vim personae illatum facta« (v. ö. Institutiones Juris Criminalis, 1819. 286.); ingatlan nem lehet rablásnak tárgya: »in rebus enim immobilibus non committitur rapina« (u. o. 287.); — érdekes, hogy Vuchetich szerint a korszakolt csere is rablás: »Qui violente res suas cum alienis permutat, est raptor, dummodo animus lucri faciendi certus sit« (u. o. 288.).

A rablás büntetése a XIX. század közepéig: halál. Még 1831-ben is halálra ítélte a Curia egy fehérmegyei rablót (v. ö. Pauler, Büntetőjogtan II. 240., 1. jegyz.). Utóbb a bírói gyakorlat szerint: »A rablók rendesen börtönnel büntetnek« (v. ö. Palugyay, Megyerendszer IV. 155. l. és Törvényeszéki csarnok 1862. 19., 1863. 43. sz.). Említésre méltó, hogy régi törvényeink (1548 : 49., 1597 : 45., 1625 : 13. t.-c.-ek) a rablás mint felette veszélyes bűntett megelőzése céljából az erdőknél az országutak mellett kétszáz könyöknyi távolságban kivágatását rendelik el; »sylvae, per ducentorum cubitorum spatium, circumquaque penes vias, per colonas vicinorum comitatum succidantur, ut commoditas illis latronibus sit sublata« (1548 : 49. t.-c. 4. §). Egyebekben egyes szabályrendeletek (a XVIII. század végétől a múlt század közepéig előírják a rablók szigorú üldözését, jutalmat ígérnek a rablók kézrekerítőinek, sőt oly rablóknak, kik önként jelentkeznek a társait feladják, enyhébb büntetést, esetleg büntetlenséget s jutalomdíjat helyeznek kilátásba, viszont azokat, kik rablás esetén vonakodnak a hatóságnak segítséget nyújtani, a károk megtérítésére kötelezik. Jellemzésül utalok még az 1868 : XXXII. t.-c.-re, mely »az ország némely vidékein rablók által megzavart közbiztonság gyors helyreállítása végett szükségessé vált rendkívüli költségek fejében . . . százezer forintnyi rendkívüli póthitelt« nyitott.

2. Javaslataink közül érdekesen tükrözteti le a régi magyar jog álláspontját a Bonis György szeminaristám által felkutatott — időrendben

valószínűleg első — javaslatunk, mely az 1712-ik évben *Bencsik Mihály* professzor szövegezésében látott napvilágot. Ez a javaslat a nyilvánosság léte, illetve hiánya szerint állítja szembe a rablást (*latrocinium*) a lopással (*furtum*). *Latrocinium* az úton, esetleg rablóbanda által elkövetett dologelvétel, — *furtum*: ha az elkövető nyilvános gonosztevő s a cselekményt magánházaiban, akár fegyverrel, akár anélkül követi el (a nyilvános gonosztevő meghatározása hiányzik). Közlebről *latrocinium*: 1. a közúton való megtámadás és kifosztás, 2. a magánházaiba való berontás, a lakók sanyargatása és kifosztása; *furtum*: 1. az egyszerű lopás, 2. az erőszakkal párosult lopás, 3. szentségtöréses lopás. A *latrocinium* büntetése: kötél általi halál (v. ö. *Bonis György*, A magyar büntetőtörvénykönyv első javaslata 1712-ből. Angyal-Szeminárium kiadványai 26. füzet 1934).

Az 1792. évi javaslat 27. art.-ában a *latrocinium*-ról szól: «*Latrocinium nomine veniunt, qui sponte sua homicidium committunt, ut lucrum faciant. Est itaque Latrocinium lucri causa commissum homicidium*»; ez a büntetést a «*Delicta vitae Civium, corporisque incolumitati noxia*» című fejezetben találja helyét, míg a szoros értelemben vett rablás (*praedocinium et rapina*: art. 34.) a «*Delicta, bona, facultates, libertatemque Civium impetentia*» című fejezet első helyére kerül. A rablás meghatározása a következő: «§. 1. *Lucri causa illata personae cuiuspiam violentia, quin tamen mors inferatur, praedocinium, et si aliquid violenter reipsa ablatum sit, rapina dicitur. Differt a latrocinio, in quo semper mors illius, cui res ademptae sunt, intervenisse supponitur.*» A büntetés időleges carcer, de: «*atque in repetitis praedociniis, in quibus videlicet spes emendationis non adest; defensaque reipublicae subversatur mors etiam dictare poterit*» (34. art. §. 7.).

Az 1843. évi javaslat már az elhelyezésmél is finoman átgondolt sorrendet követ. Előbbre helyezi a vagyon elleni bűncselekmények három típusát: a lopást, sikasztást s a talált vagyon vissza nem adását s ezután tér át az erőszak s fenyegetés használata mellett elkövetett két vagyon elleni deliktumra és pedig külön fejezetben (XXXIII.) a rablásra, majd a zsarolásra (XXXIV. fejezet). A fogalom meghatározást a 317. § adja következőképpen: «*A ki más valamely ingó vagyontól vagy személy elleni tetteles erőszakkal vagy erőszakkal fenyegetések által jogtalanul megfoszt, habár a tetteles erőszak vagy erőszakkal fenyegetések, nem a kirablottnak, hanem más jelenlevőknek személye ellen voltak is intézve, rablónak tekintetik.*» A 318. § a fenyegetés értelmezése tárgyában megjegyzi, hogy: «*a 317. § eseteiben nemcsak azon fenyegetések tekintetnek, melyek a fenyegetettnek életére vagy testére, hanem azok is, melyek annak értékére nézve súlyos és azonnali veszéllyel vannak összekötve.*» A 319. § szerint: «*Rablónak tekintetik azon tolvaj is, ki a tolvajságnak elkövetésében, vagy akkor, midőn a lopott vagyonnal távozik, rajta kaptatván, az őt gátolni vagy feltartóztatni akarók ellen valamely a fentebbi 317. és 318-ik §§-ban körülírt erőszakkal vagy erőszakkal fenyegetésekkel élt.*» A rablás büntetése tíz évig tartható rabság (320. §), súlyosabb sértések s kínzások esetében tizenévi rabság (321. §), mely büntetések még egy negyedrésszel «*megsúlyosíthatnak*», midőn a rablást «*többen összeszővetkezve követték el*» (322. §). A 323. § a

rablógyilkosságról szól. A 324. § szerint a bevezetéshez elég az erőszakos dologelvétel, a dologgal való eltávozás nem kell, — bevezett, továbbá a rablás magának az erőszakolásnak tényének pillanatában, habár a tettes még semmit magáévé nem tehetett is. Külön rendelkezik még a kísérletről a fejezetet záró 325. §.

A *Btk.* a korabeli uralkodó felfogáshoz csatlakozva a rablás lényegét az ingó dolog erőszakos elvételében ismeri fel (344. §), de rablásként bünteti az ú. n. erőszakos lopást (345. §) és az öntudatlan állapotba helyezés mellett elkövetett dologelvételt (346. §). A további szakaszokban a rablásos fenyegetés meghatározásával (347. §) és a rablás büntetési tételeivel (348. 349. §§, a mellékbüntetésekre a 354. §) találkozunk.

4. §. Jogösszehasonlítás.

A jogösszehasonlítás körében egyfelől az érvényben levő törvénykönyveket, másfelől az utolsó évtizedek jelentősebb javaslatait veszem figyelembe. A fogalom kifejtést érdeklő mozzanatok közül mellőzöm azokat, melyekre nézve a rablás és lopás egyezőséget mutat (idevágólag v. ö. Kézikönyvem X. kötetének 10. s köv. l.) s így csak a rablást a lopástól megkülönböztető ismérvekre szorítkozom s a minősítő körülmények, valamint a büntetési tételek körét érdeklő jogi felfogás összevetését nyujtom (v. ö. *Frank*, Der Raub, a Vergl. Darst. Bes. Teil VI. k. 118—141. l.: *Liszt*, Das Strafrecht der Staaten Europas, 1894. s a figyelembevett törvényhozási munkálatok nyers anyagát).

1. A rablás fogalma a modern törvényhozási munkálatokban azonos elgondolás eredményeként alig mutat eltérést. A típusos rablás bűncselekményének fogalmában a gerinc mindenütt a lopás törvényes tényálladéka, mely annál fogva megy át a rablásnak fogalmi keretébe, mert a különben lopásként minősülő dologelvételnél személy elleni erőszak jut szerephez, mint eszközcselekmény. A rablás tehát a ma uralkodó legislatorikus felfogás szerint egyfelől a vagyont, másfelől a személyes szabadságot sértő deliktum, de mert alapjában és célját tekintőleg, tehát elsősorban a vagyont támadja, úgyszólván az összes törvényhozási munkálatokban a vagyon ellen irányuló bűncselekmények körében találja helyét.

A személyes szabadságnak megsértése, mint a dologelvételre, illetve vagyonsérelem előidézésére irányuló célcselekmény véghezvitelénél szerephez jutó eszközcselekmény néhány törvénykönyvben és javaslatban mégis hiányzik, ami nyilván annak a régi germán népjogokban észlelhető felfogásnak utórezgése, mely a rablás lényegét az egyszerű nyílt dologelvételben látja, szemben a lopásként minősülő *alattomos* dologelvétellel (v. ö. fent 5. l.). Így az 1866. évi dán *btk.* (Almindelig borgerlig straffelov) szerint a rablás (*roveri*) ugyan erőszakos dologelvétel, illetőleg a dolog átadásának kikényszerítése (243. §), de rablás (*ran*) a nyíltan elkövetett lopás is (237. §). Ugyanígy az 1866. évi orosz *btk.* is a nyílt dologelvételt minősíti rablásnak (1637. art.), hasonlóan az 1928. évi szovjet *btk.* 165. §-a (v. ö. *Rácz*, A legújabb szovjet büntetőjog vázlat, 1931. 46. l. és *Gallas*, Ugolownyj Kodex, 1931. 53. l.; a titkos dologelvétel lopás, v. ö. *Schwartzkopf*, Das Strafrecht Sowjetrusslands, 1931. 81. l.). Jellemző, hogy a spanyol *btk.* 515.

art.-a és a *chilei btk.* 432. art.-a viszont nem kívánnak személy elleni erőszakot, hanem beérik, ha az erőszak dolog ellen irányult (fuerza). Sőt az *argentínai código penal* rablásként rendeli büntetni azt a lopást, melynek elkövetésénél házi alkalmazott működött közre (187., 188. art.). Sajátságos a *portugál btk.* álláspontja, mely 432. art.-ában ugyan személy elleni erőszakot kíván, de az idegen házba, betörés, bemászás útján vagy hamis kulcs használatával való bemenetelt is a személy elleni erőszak fogalma alá vonja.

2. Említettem, hogy a törvénykönyvek s javaslatok túlnyomó részében a rablás fogalmában a *lopás az alap*, mely annál fogva megy át a rablás keretébe, mert az elkövetés céljára erőszak alkalmaztatott. Ezzel az általános felfogással szemben némelyik törvényhozási munkálat annyiban tágabbra szabja a rablás fogalmi körét, amennyiben abba az erőszakos dologelvételek kivül a vagyoni rendelkezés kikényszerítését is beleveszi (a Sachraub fogalma Vermogensraub fogalmává bővül; v. ö. *Frank* i. m. 121. l.). Így az 1870. évi *spanyol btk.* 520. art.-a rablásnak minősíti az okirat aláírására, kiállítására, kiadására kényszerítést (»á suscribir, otorgar ó entragar una escritura publica o documento«), hasonlóan a *chilei btk.* 438. art.-a és az 1884. évi *portugál btk.* 440. art.-a (de itt kell, hogy az okirat »importe una obligacion estimable en dinero«). A *dán btk.* 243. §-a szintén a rablás fogalma alá vonja az adólevél vagy más jogalapító okirat (»forskrivering eller andet dokument, der begrundet rettigheder«) aláírására kényszerítést. Hasonlóan az 1933. évi *román Proiectul Codului Penal* (melynek szövegéhez és fordításához *Ujlaki Miklós* szívességéből jutottam hozzá) 525. § (a módosított szöveg 528. §-a) 3. pont: rablást követ el, aki erőszakkal vagy fenyegetéssel oly okmányt, értékpapírt vagy bármily más okiratot irat alá vagy szerez meg, amelynek jogi hatása van.

3. Több törvénykönyv a rablást a *lopás minősített eseteként* szabályozza. Így az *angol jogban* a robbery meghatározása: »the felonious and forcible taking from the person of another, or in his presence, against his will, of any money or goods to any value, by violence or by putting him to fear by threats of any kind of injury, wether to the person, property or reputation« (v. ö. *Wilshere*, The Criminal Law, 1926. 209. l.). Hasonlókép a *skót jogban* sem más a rablás (robbery, egyes esetekhez stouthbrief kifejezéssel jelölve), mint minősített lopás (v. ö. *Hume*, Commentaries on the Law of Scotland, II. kiad. 1819. 56 s. köv. l.). — Kifejezetten minősített lopásként bünteti a rablást a *francia code pénal*, melynek a lopás fejezetében helyt fogó 382. art.-a szerint: »Sera puni de la peine des travaux forcés à temps tout individu, coupable de vol commis à l'aide de violence« (az 1863. 13. mai törvény szövege); a rapine kifejezés is használatos a francia jogi nyelvjárásban, a rablás hivatalos megjelölése azonban: *vol avec violence*. Ugyanígy a *belga btk.* 461., 468. art.-ai.

4. Ezekről a törvényhozási munkálatokról eltekintve általában a rablás *különleges* és illetőleg a lopástól elkülönítetten — ha nem is mindig külön fejezetben — szabályozott *önálló bűncselekményként* szerepel és pedig, hogy csak az iránytjelző és illetőleg a legújabb törvénykönyvek és javaslatok meghatározását közöljem, a következő szövegezésben: az 1871. évi *német birodalmi btk.*: a rablás és zsarolás 20. fejezetében: »249. §.

Wer mit Gewalt gegen eine Person oder unter Anwendung von Drohungen mit gegenwärtiger Gefahr für Leib oder Leben eine fremde bewegliche Sache einem Andern in der Absicht wegnimmt, sich dieselbe rechtswidrig zuzueignen . . .«, csekély eltéréssel ugyanígy az 1889. évi *finn btk.* 31. fejezetének (rablás és zsarolás) I. §-a, az 1896. évi *bolgár btk.* (a rablásról szóló 24. fejezetben) a 324. art. alatt (a meghatározás úgyszólván szószerint egyezik a mi Btk.-ünk 344. §-ának definíciójával; a zsarolásról a következő 25. fejezetben van szó); az 1902. évi *norvég btk.* elkülöníti ugyan a rablást a lopástól, de erős összefüggésbe hozza a zsarolással, midőn 267. §-ában nemcsak az erőszakos dologelvételek, hanem oly cselekményre kényszerítést is rablásnak minősít, melyből a cselekvőre vagyoni hátrány járul (»eller tvinger nogen til at foretage en Handling hvorved der voldes denne eller den, paa hvis Vegne han handler Formuestab«); az 1907. évi *japán btk.* viszont ugyanabban a fejezetben szól a lopásról és rablásról, de a rablást önálló deliktumként kezeli a 236. §-ban, melynek meghatározása szerint rablást követ el, »aki mástól vagyoni értékkel bíró dolgot erőszakkal vagy fenyegetéssel vesz el«; az 1912. évi *osztrák javaslat* 356. §-a imígyen definiál: »Wer, um sich oder einem Dritten einen unberechtigten Vermögensvorteil zuzuwenden, sich dadurch einer fremden Sache bemächtigt, dass er durch Gewalt oder Drohung mit unverzüglicher Gewaltanwendung den Widerstand eines andern überwindet, oder verhindert . . .«; az 1915. évi *svájci javaslat* a lopástól különként brigandage címen bünteti azt, »qui, dans le dessein de commettre un vol ou pris en flagrant délit de vol, aura exercé des violences sur une personne, l'aura menacée d'un danger imminent pour la vie ou la santé, ou l'aura de toute autre manière mise hors d'état de résister . . .«; az 1924. évi *görög javaslat* a rablás külön címe alatt 352. art.-ában ingó dolognak erőszakos elvételét vagy ily dolognak átadására kényszerítést bünteti rablásként; az 1925. évi *csehszlovák javaslat* a 18. fejezetben tárgyalja az összes vagyoni elleni deliktumokat, melyeknek sorában a rablást a zsarolás és csalás közé helyezve imígyen határozza meg: »ki személy ellen alkalmazott erőszakkal idegen ingó dolgot abból a célból kerít hatalmába, hogy ezzel magának vagy másnak vagyoni hasznot szerezzen . . .«; az 1926. évi *török btk.* a zsarolással együtt a lopást követő címben szól a rablásról, melynek fogalmi körébe vonja nemcsak az idegen ingó dolog kiadására való kényszerítést, hanem az okirat kiállítására irányuló kényszeralkalmazást is (495., 496. §§; a rablás és zsarolás fogalmait tehát meglehetősen összefolyt); az 1928. évi *chínai btk.* közelhozza az ú. n. vol avec violence (343. art.) fogalmához a rablás (346. art.-ban brigandage-nak nevezett) bűncselekményét, melyet az követ el, »qui, dans le dessein de se l'appropriier illégalement, ou d'en faire illégalement bénéficier un tiers, soustrait ou se fait remettre une chose appartenant à autrui, à l'aide de menaces ou de violences, de stupéfians, de suggestion hypnotique, ou par toute autre moyen rendant la résisance impossible« (csekély eltéréssel ugyanígy az 1908. évi *szídmí btk.* 298. art.-a); figyelemreméltó az 1930. évi *olasz btk.* 628. art.-ának következő meghatározása: »Chiunque, per procurare a sé o ad altri un ingiusto profitto, mediante violenza alla persona o minaccia, s'impossessa della casa mobile altrui, sottraendola a chi la detiene, é punito . . .«; a legutolsó 1930. évi *német javaslat* 338. §-a

alig tér el a német btk. 249. §-ától; az 1932. évi *lengyel btk.* 259. art.-a német szövegben így hangzik: »Wer einem anderen fremdes bewegliches Gut wegnimmt, um es sich zuzueignen, indem er dabei Gewalt anwendet oder mit unmittelbarer Gewaltanwendung gegen eine Person droht, oder einen Menschen zur Bewusstlosigkeit oder Wehrlosigkeit bringt...«; utalok végül a német »Nationalsozialistisches Strafrecht« (v. ö. Denkschrift des Preussischen Justizministers 1933. 107. l.) vonatkozó alapelvére, mely szerint a rablás különálló fogalma mellőzendő s az ú. n. Widerrechtliche Aneignung általános fogalmi körébe illesztendő. Ennek a jogellenes elsajátítás kifejezés alá foglalt generális deliktumnak három kategóriáját különbözteti meg a náci-büntetőjog; ezek: 1. az egyszerű jogellenes elsajátítás (alája esik — külön nem választotta — a lopás és sikksasztás), 2. a veszélyes jogellenes elsajátítás (itt találja helyét a rablás, a minősített lopás stb.), és 3. a megelőzést kívánó tényálladékok (akit lopásra alkalmas eszközök birtokában találnak, aki ily eszközöket készít stb., aki jogellenesen idegen vadász- vagy halászerületen vadászatra, halászsatra felkészülten tartózkodik). — Az 1933. évi román javaslat úgyszólván szósz szerint lefordítja a Btk. 344. §-át (v. ö. 534. §, illetve a módosított szöveg 527. §-t).

5. A rablás fogalmában szereplő erőszak sokhelyütt kifejezetten személy elleni erőszakként (vis in homine) különül el úgy a dolog elleni erőszaktól (vis in re), mint a személyt csupán a dolgon keresztül érintő erőszaktól (vis in hominem). Így az 1851. évi *osztrák btk.* 190. §-a (»wer einer Person Gewalt antut«), a német btk. 249. §-a (»wer mit Gewalt gegen eine Person«), az 1881. évi *holland btk.* 312. §-a; az 1889. évi *finn btk.* 31. fejt. 1. §-a; az 1902. évi *norvég btk.* 267. §-a (»ved at ove Vold mod en Person«); az 1903. évi *svájci javaslat* 81. art.-a (»an jemandem ernstliche Gewalt verübte«); az 1908. évi *szíriai btk.* 298. art.-a (»recours à des violences... contre les personnes«); az 1911. évi *Gegenentwurf* 304. §-a (»mit Gewalt gegen eine Person«); az 1915. évi *svájci javaslat* 125. art.-a (»des violences sur une personne«); az 1924. évi *görög javaslat* 352. art.-a; az 1925. évi *csehszlovák javaslat* 323. §-a; az 1930. évi *olasz btk.* 628. art.-a (»mediante violenza alla persona«). Az 1889. évi *olasz codice* 406. §-ának ut. bekezdése enyhébben bünteti a kézből kiragadással elkövetett rablást (»stappare la casa di mano o di dosso alla persona«).

Némelyik törvényhozási munkálat szerint elég általában a személy elleni erőszak, szóval közömbös, vajjon a dolog birtokosa, tulajdonosa vagy bárki más (néhol mégis valamely jelenlevő) ellen alkalmaz-e a tettes erőszakot. Így az *osztrák btk.* 190. §-a (»wer einer Person Gewalt antut«); az 1881. évi *holland btk.* 312. §-a; az 1889. évi *finn btk.* 31. fejt. 1. §-a; az 1889. évi *olasz codice penale* 406. art.-a (kifejezetten: »costringe il detentore o altra persona presente«); az 1896. évi *bolgár btk.* 324. art.-a (a birtokos vagy más jelenlevő ellen alkalmazott erőszakkal); az 1902. évi *norvég btk.* 267. §-a; az 1903. évi *svájci javaslat* 81. art.-a (»an jemandem«); az 1907. évi *japán btk.* 236. §-a; az 1911. évi *Gegenentwurf* 304. §-a; az 1912. évi *osztrák javaslat* 356. §-a; az 1915. évi *svájci javaslat* 125. art.-a; az 1924. évi *görög javaslat* 352. art.-a; az 1925. évi *csehszlovák javaslat* 323. §-a; az 1926. évi *török btk.* 495. §-a (kiemeli a tett színhelyén jelenlevőt); az 1930. évi *olasz btk.* 628. art.-a; az 1932. évi *lengyel btk.* 259. art.-a. Egyedül

a francia code 382. §-a s a belga btk. 483. art.-a, valamint az aargaui btk. 144. §-a, illetve az ezek nyomán kifejlődött judikatúra kívánja meg a dolog birtokosa ellen alkalmazott erőszakot.

6. Az erőszak mellett sokhelyütt ott szerepel a fenyegetés s az öntudatlan állapotba helyezés, illetve ily állapot felhasználása. Így: az 1851. évi *osztrák btk.* 190. §-a kijelenti, hogy: »die Gewalt mag mit tätlicher Beleidigung, oder nur mit Drohung geschehen«, az 1866. évi *dán btk.* 243. §-a a személyes erőszak mellett a pillanatnyilag ható fenyegetést is említi; az 1871. évi *német btk.* 249. §-a (»oder unter Anwendung von Drohungen mit gegenwärtiger Gefahr für Leib, oder Leben«); az 1881. évi *holland btk.* 312. art.-a szerint elég a megelőző, egyidejű vagy utólagos erőszakkal való fenyegetés is; az 1889. évi *finn btk.* 31. fejt. 1. §-ában az élet vagy egészség elleni közvetlen veszéllyel való fenyegetést említi; az 1889. évi *olasz codice* 406. art.-a szerint: »con minaccia di gravi danni imminenti alla persona o agli overi«; az 1896. évi *bolgár btk.* 324. art.-a jegyzetben meghatározza a fenyegetés fogalmát (azonos a mi Btk.-ünk 347. §-ával); az 1902. évi *norvég btk.* 267. §-a szerint az erőszakon kívül elég a védelemre képtelen állapotba helyezés, illetve oly fenyegetés, mely az élet vagy egészség veszélyeztetésének félelmét kelti fel; az 1903. évi *svájci javaslat* 81. art.-a szó hangzata »oder ihn gefährlich bedroht oder ihn betäubt«; az 1907. évi *japán btk.* 236. §-a a már említett Kyohaku kifejezéssel utal a fenyegetésre, melyen az életet, testi épséget, szabadságot s vagyont érő közvetlen veszély kiltásba helyezését érti, 239. §-ában pedig rablásnak minősíti az öntudatlan állapotba helyezéssel kapcsolatban elkövetett lopást; az 1908. évi *szíriai btk.* 298. art.-a a »violences« mellett a »menaces«-re is utal; az 1911. évi *Gegenentwurf* 304. §-a (»oder unter Anwendung von Drohung mit gegenwärtiger persönlicher Gefahr«); az 1912. évi *osztrák javaslat* 356. §-a (»oder Drohung mit unverzüglicher Gewaltanwendung den Widerstand eines andern überwindet«); az 1915. évi *svájci javaslat* 125. art.-a (»l'aura menacée d'un danger imminent pour la vie ou la santé«); az 1924. évi *görög javaslat* 352. art.-a az élet és testi épség közvetlen veszélyeztetésével való fenyegetést említi; az 1926. évi *török btk.* 495. és 496. §-ai a személyt és vagyont érő fenyegetést említi, 501. §-ában pedig megjegyzi, hogy erőszakon az öntudatlan és illetőleg védelemre tehetetlen állapotba helyezés is értendő; erősen részletez az 1928. évi *chinai btk.*, melynek 346. art.-a értelmében: »à l'aide de menaces ou de violences, ne stupéfiants, de suggestion hypnotique, ou par tout autre moyen rendant la résistance impossible« az elkövetés módja; az 1930. évi *olasz btk.* 628. art.-a »minaccia«-ról szól általában és súlyosabban bünteti a cselekményt, ha az erőszak »consiste nel porre taluno in stato d'incapacità di volere o di agire«; az 1930. évi *német javaslat* 338. §-a hasonlóan rendelkezik, mint a német btk. 249. §-a; az 1932. évi *lengyel btk.* 259. art.-a általában személy elleni közvetlen erőszakkal való fenyegetést, valamint az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezést említi az erőszak mellett. Az 1933. évi *román javaslat* 525. §-a (a módosított szöveg 528. §-a) 2. pontjában kiemeli, hogy rablást követ el az is, ki öntudatlan vagy magával tehetetlen állapotba hoz valakit kábító- vagy más szerekkel azért, hogy valamely dolgot elvegyen tőle.

7. A rablás fogalmának két eleme: a személyes szabadság megsértése és a vagyont érő sérelem csak úgy alkot egységet, ha azok meghatározott viszonyban állanak egymással (v. ö. *Frank*, i. m. 129.). Ez a viszony szabály szerint kauzális oly értelemben, hogy a vagyoni sérelem a személyes szabadságsértésnek okozata. Ehhez a kauzális kapcsolathoz azonban szükség, hogy a két elemet vagy a tettesnek vagy a sértettnek valamiféle cselekvése fűzze össze. Minthogy a legtöbb törvényhozási munkát a rablás tevékenységi tárgyául a dolgot tekintik, a többször említett két elemet kauzálisan összekapcsoló cselekmény vagy a dolog elvétele vagy annak kiadása. Az egyes kódexek többnyire kifejezetten az elvételt kívánják meg (így a *német bír. btk.* 249. §-a, a *hollandi btk.* 310. és 312. art.-ai, a *finn btk.* 31. fej. 1. §-a, a *bolgár btk.* 324. art.-a, az 1902. évi *svájci jav.* 79., 81. art.-ai, az 1915. évi *svájci jav.* 125. art.-a, a *lengyel btk.* 259. art.-a); máshelyütt nincs különbség téve az elvétel és a kiadás között (így a *francia*, az *angol* és a *skót* jogban), sőt van törvény, mely a kiadásra utaló hatalombakerít kifejezéssel él vagy egyenesen felemlíti a kiadást (így az *osztrák btk.* 190. §-a a »bemächtigen« kifejezést használja; az 1889-i *olasz codice* 406. art.-ának vonatkozó része így hangzik: »constringe... a consegnare una cosa mobile o a soffrire che egli ne se impossessi«; az 1911. évi *Gegenentwurf* 304. §-ában a »wegnimmt oder abnötigt« kifejezéssel találkozunk; az 1912. évi *osztrák jav.* 356. §-a a »bemächtigt« szóval jelöli meg az elkövetési cselekvést; az 1924. évi *görög jav.* az elvétel mellett kiemeli a dolog átadására kényszerítést; az 1925. évi *ceh javaslat* 323. §-a ismét általában a hatalombakerít kifejezést veszi fel; részletesen szól az 1926. évi *török btk.* 495. §-a, amikor az elvétel mellett a dolog kiadására és illetőleg annak túrésára kényszerítést említ; az 1928. évi *chinai btk.* 346. art.-a az elkövetési cselekvések: »soustrait ou se fait remettre une chose appartenant à autrui«; az 1930. évi *német javaslat* 333. §-ának kifejezései: »wegnimmt oder abnötigt«).

8. A lopott dolog megtartásának céljából, tehát a dologelvétele után alkalmazott erőszak esetét több törvénykönyv egyenlősíti a rablás típusos esetével; így az 1866. évi *dán btk.* 243. §-a szerint rablás az is, ha valaki az elvett dolog biztonságba helyezése céljából alkalmaz erőszakot vagy fenyegetést; még élesebben fejezi ki e gondolatot az 1881. évi *holland btk.* 312. art.-a: »bij bedrapping op heeter dad, an zich selven of andere deelnemers aan het misdrijf hetzij de vlucht mogelijck te maken, hetzij het bezit van het gestolene ze verzekereren...«; az 1889. évi *olasz codice* 406. art.-ának második bekezdése szerint: »Alla stessa pena soggiace chiunque, nell'atto di impossessarsi della cosa mobile altrui o immediatamente dopo, usa contro la persona derubata o accorsa sul luogo del delitto la violenza o la minaccia suaccennata per commettere il fatto o per trasportare la cosa sottratta o per procurare l'impunità di sé stesso o di altra persona che sia concorsa nel delitto«; az 1896. évi *bolgár btk.* 325. art.-a, mely úgyszólván szövege szerint egyezik a *Btk.* 345. §-ával; az 1907. évi *japán btk.* 238. §-a: »Aki abból a célból, hogy a lopott dolog visszavételét megakadályozza, hogy elfogatása előtt magát elvonja, vagy hogy az elkövetett bűntett nyomait eltüntesse, erőszakot vagy fenyegetést használ, rablás címén büntetendő«; az 1908. évi *sziamai btk.* 298. art.-a a le vol avec

violence vonalára helyezi az erőszak vagy fenyegetés alkalmazását, melynek célja: »pour obtenir la possession, ... pour s'assurer le profit obtenu par le délit, ... pour cacher le délit, ... pour s'assurer l'impunité«; az 1911. évi *Gegenentwurf* 304. §-ának 2. bekezdése: »Dieselbe Strafe trifft den, der bei einem Diebstahl auf frischer Tat betroffen, gegen eine Person Gewalt oder Drohung mit gegenwärtiger persönlicher Gefahr anwendet, um sich die gestohlene Sache zu erhalten, — lényegileg ugyanígy az 1924. évi *görög javaslat* 352. art. 3. bek.-e, — az 1925. évi *ceh-szlovák javaslat* 323. art. 1. bek. 2. fordulat: rabló, »wer bei einem Diebstahle betreten, Gewalt gegen eine Person in der Absicht anwendet, damit die gestohlene Sache in Sicherheit gebracht werden könne«, — az 1926. évi *török btk.* 495. §-ának 2. bek.-e a rablás büntetésével sújtja azt, ki avégett alkalmaz erőszakot vagy fenyegetést, hogy a dolgot elvihesse, vagy hogy magát, vagy társait a büntetés elől elvonja, — lényegileg így az 1928. évi *chinai btk.* 347. art.-a, — az 1930. évi *olasz btk.* 628. art. 2. bek.-e szerint: »Alla stessa pena soggiace chi adopera violenza o minaccia immediatamente dopo la sottrazione, per assicurare a sé o ad altri il possesso della cosa sottratta, o per procurare a sé o ad altri l'impunità«, — Az 1933. évi *román javaslat* 528. §-a (a módosított szöveg 528. §-a) 1. pontjában szintén rablást állapít meg annak terhén, aki lopáson tetten érve erőszakot vagy fenyegetést alkalmaz abból a célból, hogy a lopott dolgot megtartsa vagy a vétség nyomait eltüntesse, avagy pedig hogy a maga és tettestársai menekülését biztosítsa.

9. A minősítő körülmények értékelése igen különböző. Legrészletezőbb az 1928. évi *spanyol btk.*, mely szinte áttekinthetetlen számú körülmény címén minősít (v. ö. a 687—702. §§).

a) Leggyakoribb oka a minősítésnek az erőszak vagy fenyegetés következtében beállott súlyos testi sértés vagy halálos eredmény, néhol a kínzás; így az 1810-iki *francia code* 382. art.-a, az 1851. évi *osztrák btk.* 195. §-a (a halálos eredményű rablásról a 141. § szól), — az 1866. évi *dán btk.* 243. §-ának 2. bek.-e eredményre nem utal, hanem általában akkor minősít, ha a rablás különlegesen veszélyes jellegű, — az 1871. *német btk.* 251. §-a szerint minősítő körülmény »wenn bei dem Raube ein Mensch gemartert, oder durch die gegen ihn vertübte Gewalt eine schwere Körperverletzung oder der Tod desselben verursacht worden ist«, — az 1881. évi *holland btk.* 312. art.-a (minősít a súlyos testi sértés és a halálos eredmény), — az 1889. évi *olasz codice* idevágólag csak akkor minősít, ha a rablás »sia commesso mediante restrizione della libertà personale« (408. art.), — az 1896. évi *bolgár btk.* 327. §-a (azonos a *Btk.* 349. §-ával), — az 1902. évi *norvég btk.* 283. §-a értelmében a testi vagy egészségsértést vagy súlyos fájdalmakat okozó rablás csak akkor minősül súlyosabbá, ha a sérelmek okozása szándékos (»forsoetlig«) volt, — az 1902. évi *svájci javaslat* 81. art. 2. §-a (halálokozással fenyegetés, halálokozás, kínzás »mittels körperlicher Martern«, vagy súlyos sértés), — az 1907. évi *japán btk.* 240. és 241. §§-ai (testi sértés, halálokozás, — erőszakos nemi közönség), — 1908. évi *sziamai btk.* 300. art.-a (minősít a durva bánásmód: »accompagné de sévices« és a halálokozás), — 1912. évi *osztrák javaslat* 357. §. 4. p. (súlyos testi sértés, súlyos egészségsértés, halálokozás és »wenn sie mit besonderen Qualen für den Verletzten verbunden war«), — 1915. évi *svájci javaslat* 125. art. 2. pont (úgy mint az 1902. évi

javaslat), — 1924. évi görög javaslat 352. art. 2. bek. (halálokozás és súlyos testi sértés), — 1925. évi cseh-szlovák javaslat 323. §. 2. bek. (minősít, ha a tettes különös durvasággal vagy kegyetlenséggel, vagy különösen veszélyes módon követte el a cselekményt), — az 1928. évi kínai btk. 346. art. ut. előtti bek. (minősít: «la mort» és «des blessures graves»), — az 1930. évi német javaslat 338. §-a általában súlyosítja a rablás büntetését «in besonders schweren Fällen» s különösen, ha a sértett meghal. — Az 1933. évi román javaslat 536. (a módosított szöveg 530.) §-ának 7. pontja testi bántalmazás esetén, mely az áldozat egészségén vagy testi épségén súlyosabb sérelmet nem ejtett) s az 537. (a módosított szöveg 531.) §-ának 1. és 2. pontja még súlyosabban minősül, ha kínzás, vagy ölési kísérlet történt.

b) Többhelyütt minősítő körülmény a fegyverviselés, így az 1851. évi osztrák btk. 192. §-a («mit mörderischen Waffen»), az 1870. évi spanyol btk. 521. art.-a (amennyiben lakott házba fegyveresen ment be a tettes), — az 1871. évi német bir. btk. 250. §. 1. pontja («wenn der Räuber oder einer der Teilnehmer am Raube bei Begehung der Tat Waffen bei sich führt»), — az 1889. olasz codice 408. art.-a («a mano armata, o da più persone delle quali anche una sola sia palesemente armata»), — az 1902. évi norvég btk. 268. §-a (lényegileg úgy, mint az olasz btk.: «eller af hvilke nogen er bevoebnet»), — az 1908. évi sziami btk. 301. art.-a, melyben a brigandage nyer meghatározást, («Le vol avec violence commis par trois personnes ou plus, dont l'une au moins est armée»), az 1926. évi török btk. 497. §-a (ha több a tettes, kik közül csak egy láthatóan fegyvert viselt), — az 1928. évi kínai btk. 348. art.-a (mely visszautal a 338. art.-ra, s itt: «si le vol a été commis à main armée»), — a szovjet btk. 167. §-a (fegyveres rablást súlyosabban bünteti), — az 1930. évi olasz btk. 628. art.-a («si la violenza o minaccia è commessa con armi»). — Az 1933. évi román javaslat 536. (illetve a módosított szöveg 530.) §-ának 6. pontja értelmében minősít, ha a rablást oly egyének követik el, akiknél — akár valamennyiöknél vagy egyrészükénél fegyverek vagy kábítószerek vannak.

c) A cselekmény veszélyességét különösen fokozza némelyik törvénykönyv szerint a bandászerű elkövetés; így az 1851. évi osztrák btk. 192. §-a, az 1852. évi portugál btk. 434. art.-a, — az angol jog (24., 25. Vict. c. 96.), — az 1870. évi spanyol btk. 817., 518. art.-ai (robo en cuadrilla, — bandát alkot a legalább három felfegyverzett egyén), — az 1871. évi német btk. 250. §. 2. pont; — az 1881. holland btk. 312. art. 2. pontja (már két személy is banda), — az 1889. évi finn btk. 31. fej. 2. §. ut. bek. (itt is két személy elég a bandához), — az 1889. évi olasz codice 408. art.-a (több felfegyverzett személy), — az 1896. bulgár btk. 327. art.-a (ha a cselekményt két vagy több lopás vagy rablás céljából egyesült személy követi el), — az 1902. évi norvég btk. 268. §. 3. pont, — az 1902. évi svájci javaslat 81. art. 2. §. («wenn der Raub bandenmässig ausgeführt wird»), — az 1908. évi sziami btk. 301. art.-a («commis par trois personnes ou plus», ha az egyik fel volt fegyverkezve; az u. n. brigandage), — az 1912. évi osztrák javaslat 357. §. 1. pontja («wer die Tat in Gesellschaft eines andern begeht»), — az 1915. évi svájci javaslat 125. art.-a («si son auteur l'a commis en qualité d'affilié à une bande»), — 1925. évi cseh-szlovák javaslat 323. §. (ha az elkövető bandatag), — az 1926. évi török btk. 497. §-a, — az 1928. évi kínai btk. 348. art.-a (a

brigandage súlyosabb esete), a szovjet btk. 165. §-a, — az 1930. évi olasz codice 628. art.-a (minősít, ha a rablás «da più persone riunite» követetett el). — Az 1933. évi román javaslat 536. (a minősített szöveg 530.) §-ának 3. pontja szerint minősít, ha a rablást három vagy több személy, a 4. pontja szerint, ha azt ketten vagy többen szövetkezve követik el.

d) Egyes törvényhozási munkálatok az áruházban történt elkövetés esetében is minősítenek; így: az 1870. évi spanyol btk. 521. art. 5. pont (de elég az álnév használata), — az 1889. évi olasz codice 408. art.-a («da più persone travisate»), — az 1902. évi norvég btk. 268. §. 3. pontja, mely visszautal a 259. §. 3. pontjára («af nogen, som til dets Fremme har iført sig Forkloedning»), — az 1908. évi sziami btk. 299. art.-a (visszautal a 293. art. 8. pontjában meghatározott minősítő körülményre, mely megvalósul, «s'il était déguisé»), — az 1926. évi török btk. 497. §-a, — az 1930. évi codice penale 628. art.-a («da persona travisata»), — az 1933. évi román javaslat 536. (a módosított szöveg 530.) §-ának 5. pontja (álarcos vagy áruház személyek).

e) A visszaesés csekély kivétellel a legtöbb kódex szerint minősítő körülmény.

f) Itt-ott az elkövetés helye is minősít; így az 1852. évi portugál btk. 426. art.-ában az országúton vagy általában közúton történt elkövetés, — az 1870-iki spanyol btk. 517. art.-a az elhagyott helyen («en despoblado») elkövetett rablást bünteti súlyosabban; — az 1871. évi német bir. btk. 250. §. 3. p. («der Raub auf einem öffentlichen Wege, einer Strasse, einer Eisenbahn, einem öffentlichen Platze, auf offener See oder einer Wasserstrasse»), — az 1881. évi holland btk. 312. art.-a szerint a nyílt úton elkövetett rablás minősül súlyosan, — az 1889-iki finn btk. 31. fej. 2. §. 2. pontja a szárazföldön vagy vizen utazók ellen elkövetett rablást minősíti, — az 1902. évi svájci javaslat 81. art. 2. §-ában a közforgalom céljaira szolgáló úton, helyen vagy járműn elkövetett rablást bünteti súlyosabban (a vasúti rablást a holland btk. 312. art. 1. pontja is kiemeli, de csak akkor minősít, ha a rablás mozgó vonaton követetett el), — az 1912. évi osztrák javaslat 357. §. 2. p. («wer die Tat auf einem mit elementarer oder mechanischer Kraft betriebenen Fahrzeug... begeht»), — az 1926. évi cseh-szlovák javaslat 323. §. 2. bek. (minősít a vonaton vagy más hasonló közlekedési eszközön menetközben történt elkövetés), — az 1928. évi kínai btk. 348. art.-a által felhívott 338. §. 6. pontja («si le vol a été commis dans une station de chemin de fer ou dans un port»). — Az 1933. évi román javaslat 536. (a módosított szöveg 530.) §-ának 2. pontja szerint minősít, ha a rablást utakon vagy nyílt tereken követik el.

Több btk. külön tartja a kalózkodást (piraterie) és pedig majd mint a rablás minősített esetét (így a német, svéd, norvég, dán btk.-vek), majd mint sui generis deliktumot (így a francia, olasz, spanyol, portugál, holland, görög btk.-vek és az angol jog).

g) Több helyütt az elkövetés ideje és ugyan az éjjel is minősítő körülmény; így az 1871. évi német bir. btk. 250. §. 4. p. (éjjel lakott épületben, hova a tettes betört), — az 1881. évi holland btk. 312. art.-a, — az 1902. évi norvég btk. 268. §. 4. p. (lényegileg úgy mint a német bir. btk.), — az 1908. évi sziami btk. 299. art.-a által idézett 293. art. 1. pont, — az 1928. évi kínai btk. 348. art.-ában utalt 338. art. 1. pont (éjjel, lakott épületben), — az

1933. évi román javaslat 536. (a módosított szöveg 530.) §. 1. pontjában; — az 1930. évi olasz *codice* javaslatának 646. art.-ában fel volt véve az éjjeli elkövetés mint minősítő körülmény, maga a btk. 628. art.-a elhagyta azt.

h) Egészen kivételes az elrablott *dolog értékének* vagy pl. az istentiszteletre rendelt dolgok e minőségének figyelembe vétele; így az 1852. évi portugál btk. 441. art.-a a kegyes célokra rendelt dolgoknak templomból történt elrablását bünteti súlyosabban, — az 1870. spanyol btk. 522. art.-a a vallási tisztelet tárgyának, 525. art.-a az 500 pesetánál értékesebb dolgok elrablására állapít meg súlyosabb büntetést, az 1928. évi spanyol btk. 696. art.-a (minősítő körülmény; ha kultúr- vagy jótékonyági célokra szolgáló dolog volt a rablás tárgya: «si las cosas robadas estuviereen destinadas al culto a de un modo publico y conocido a objetos de caridad o beneficencia»), egyebekben a 695. art. szerint a büntetés fokozatosan súlyosodik, amint az elrablott dolog értéke 25, 200, 1000, 10.000, illetve 25.000 pesetát meghalad.

10. A büntetés a mai törvényhozási munkálatok mindenikében súlyos szabadságvesztésbüntetés, mely bizonyos esetekben életfogytiglani tartamban is kiszabható. Különös egyhitésről szól az 1889-iki olasz *codice* 406. art. 3. bek.-e oly esetben, a dolgot úgy ragadta ki a sértett kezéből a tettes: «se la violenza sia diretta unicamente a strappare la cosa di mano a di dosso alla persona».

II. CÍM.

Dogmatikai kifejtés.

5. §. A rablás fogalma.

1. A rablás fogalmilag támadás valamely ingó dologra vonatkozó tulajdonjog és illetőleg birtok ellen és egyben támadás valamely személy ellen, tehát *összetett deliktum*, melyben a lopás fogalmi körébe eső dologelvétel sajátszerűen egyesül a személy elleni erőszakkal. A dologelvétel ugyan cél, a személy elleni erőszak pedig eszköz, mindazonáltal amint ez utóbbi mozzanat nem minősítője a dologelvételnek, azaz a lopásnak, azonképpen a dologelvételre irányuló célzat sem minősítője a személy elleni erőszakkal elkövetett személyes szabadság megsértésének, — más szavakkal: a rablás *nem minősített lopás*, de *nem is minősített személyes szabadság megsértése*, hanem minden vonatkozásban *önálló bűncselekmény*. A rablásnak ezt a *különállóságát* jelzi annak a közéletben külön kifejezéssel megjelölése (nem erőszakos lopás, hanem rablás), s ezt az álláspontot mintegy szankcionalizálja e bűncselekménynek a Btk.-ben való rendszerbeli elhelyezése, amennyiben a törvény azt nem a lopás fejezetében a lopás minősített esetenként s nem is a személyes szabadság megsértésének fejezetében ennek a deliktumnak kvalifikált esetenként szabályozza, hanem arról *külön fejezetben*

— a zsarolással együtt — a közéleti megjelölést használva: mint *rablásról* szól. Hogy a rablást a Btk. különálló bűncselekménynek tekinti, az kitűnik a M. indokolásból is, mely a «személy elleni erőszaknak átalakító» hatását emeli ki (v. ö. Löw, II. k. 667.).

Szemben a francia *code* álláspontjával, mely szerint a rablás fogalma alá eső bűncselekmény erőszakos lopás: vol avec violence (ugyanígy a belga btk. s még néhány törvényhozási munkálat, v. ö. fent 10. l.), az irodalomban általában a fent kifejtett nézet talál visszhangra (v. ö. Rhonheimer, Das Verhältnis von Raub und Erpressung, 1912., 10. l., Binding, Lehrb. I. 312. l. 1. jegyz., Meyer—Allfeld, 454. l. 3. jegyz., Frank, Vergl. Darst. Bes. T. 6. k. 119. és Strafges. XVIII. kiad. 548. l., Heimberger, 126.).

Abból a tételből, hogy tehát a rablás *nem több, hanem más*, mint a lopás vagy a személyes szabadság megsértése, néhány jelentős következmény folyik; így: 1. a rablás akkor is megállapítandó, ha a dologelvétel önmagában csak kihágásként minősülne (a Bn. 51., az 1879: XXXI. t.-c. 90. és az 1894: XII. t.-c. 93. § a) pontja esetében, v. ö. Kézikönyv X. k. 86. és köv. l.; v. ö. Curia ítélete közölve a Jogi Hírlap 1934. évf. márc. 11. számában 217. sz. a.); — 2. a rablás — bár a Btk. 342. § vagy 343. §§-aiban meghatározott személyek ellen követtetett el — nem lesz indítványra üldözendő deliktummá, — 3. perjogilag a tettazonosság elvébe ütközik a vádtárgyává tett cselekménynek az erőszak vagy fenyegetés mozzanatával való kibővítése (Bp. 325. §. v. ö. Auer, Főtárgyalás 114.), mert ilyenképpen önálló bűncselekmény kerül elbírálás alá (v. ö. e kérdésre a német irodalomban: Olshausen, 1242., Ebermayer, 800.).

2. A rablás, melynek ugyan egyenértékű elemei a dologelvétel s a személy elleni erőszak, az uralkodó felfogás szerint mégis elsősorban vagyoni elleni bűncselekmény és pedig a speciális vagyoni jogok ellen irányuló deliktumok körében a *dologi jogok elleni bűncselekményeknek egyik alakja* (v. ö. Kézikönyv, X. k. 18. l.), melynél a személy elleni erőszak vagy fenyegetés, illetőleg az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezés eszköze a dologi jogot sértő bűncselekmény elkövetésének (v. ö. Liast, 439., Binding, I. 312., Frank, 548. és Vergl. Darst. Bes. T. VI. 118., 120., Gerland, 472., Rhonheimer, 10., Olshausen, 1235., Heimberger, 126.).

3. A rablásnak Btk.-ünk három törvényes fogalmát határozza meg.

A szoros értelemben vett rablást az követi el, aki idegen ingó dolgot annak birtokosától vagy birtalójától ez vagy más jelenlévő

ellen alkalmazott erőszakkal vagy fenyegetéssel (347. §) azon célból vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa (Btk. 344. §).

A második törvényes fogalomban arról az esetről van szó, mely a törvény szerint rablásnak tekintetik s amely el van követve, ha a tettenkapott tolvaj a lopás véghezvitele vagy a lopott tárgy megtartása végett erőszakot vagy fenyegetést használ (Btk. 345. §).

A rablás harmadik törvényes fogalma végül imígyen nyeri meghatározását: rablásnak tekintetik a lopás, ha oly módon követtetik el, hogy véghezvitele céljából valamely személy öntudatlan vagy védelmére tehetetlen állapotba helyeztetik (Btk. 346. §).

Mind a három törvényes fogalomban vannak közös ismérvek melyek tehát együttes kifejtést igényelnek. Megállapítható ugyanis hogy mindenik esetben a *lopás* az a gerinc, amelyre mintegy ránöve jelentkeznek azok a különös tevékenységek (erőszak vagy fenyegetés a dologelvétel céljából, — ugyanez a lopás véghezvitele vagy a lopott tárgy megtartása végett, — öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezés a lopás véghezvitele céljából), melyek ezt a különben lopásként minősülő cselekményt átviszik az *önálló-sult* rablás fogalmának keretei közé. Képletilag kifejezve a rablás = lopás + személy elleni erőszak, mely képlet jobboldalán mutatkozó két elem nem egyszerű összegeződése, hanem *vegyülése* alakítja ki a rablásnak — mint említettem, úgy a lopástól, mint a személyes szabadság megsértésétől minőségileg különböző — törvényes fogalmát.

Vitathatónak látszik, vajjon mégis nem lopásnak és illetőleg minősített lopásnak kell-e tekintenünk a Btk. 345. és 346. §§-aiban meghatározott deliktumokat, figyelemmel arra, hogy a törvény a *lopást* rendeli rablásnak tekinteni, minélfogva első pillanatra legalább is kétséges, vajjon már most lopás-e vagy rablás az említett kétrendbeli büncselekmény. A kérdés erősen gyakorlatias jellegű, mert ha lopást látunk azokban, úgy az e cselekmények valamelyike miatt történt előző büntettség nem állapíthatja meg a Btk. 349. §-ának 1. pontjában meghatározott visszaesést, mert ennek feltétele, hogy »a tettes *rablás* . . . miatt« volt légyen előzőleg büntetve. Erre a kérdésre ugyan alább még visszatérek, de már most megjegyzem, hogy mindkét cselekmény valóságos rablás, amit egyebeken kívül főleg az a körülmény igazol, hogy ezeket a törvényes fogalmakat a törvény nem a lopás, hanem a rablás fejzetébe vette fel.

6. §. A rablás fogalmának közös ismérvei.

1. A rablás mindhárom törvényes fogalmában *közös ismérvo* lévén a tényálladéknak az a része, mely minden elemével beleillik a *lopás* törvényes fogalmába, a kérdéses törvényes fogalmak e részének elemei tárgyában — némely alább említendő eltéréstől eltekintve — ugyanazok a tételek érvényesek, melyek a lopás fogalmi elemeinél nyerne megállapítást. Így tekintettel arra, hogy a lopás *elkövetője*, annak jogi és elkövetési *tárgya* (ott a birtok- és tulajdonjog, itt az idegen, ingó dolog), *elkövetési tevékenysége* (elvétel és pedig másnak birtokából vagy bírlalatából annak beleegyezése nélkül), a *szándék* (eltulajdonítási célzat s ennek jogellenessége) részletes kifejtésre találtak Kézikönyvemnek a lopásról szóló X. kötetében (v. ö. i. m. 19. s köv. l.), beérhetem idevonatkozással az ott mondottakra utalással.

2. Némely *eltérés* mutatkozik és illetőleg *kiegészítés* szükséges a következőkben:

a) A lopás büntettségének s vétségének *tevékenységi tárgya*: az *idegen ingó dolog*, leszámításával α) a tíz pengő értéket felül nem haladó élelmi- vagy élvezeti cikknek, tüzelőszernak vagy egyéb életszükségleti tárgynak (Bn. 51. §), β) a hatvan pengő értéket felül nem haladó erdőben létező élőfának, vagy ott létező, de eladásra vagy felhasználásra még fel nem dolgozott fának (1879: XXXI. t.-c. 90. §) és γ) a gyümölcsös kertben, szőlőben, faiskolában vagy mezőn lévő gazdasági terményeknek s a földtől el nem választott termékeknek hatvan pengőt meg nem haladó értékben (1894: XII. t.-c. 93. § a) pont), mert ezeknek a dolgoknak elvétele csupán tulajdon elleni, illetve erdei s a harmadik esetben mezőrendőri *kihágás* (v. ö. Kézikönyv X. k. 86. és köv. l.). Ezek az ingó dolgok a tulajdonképpeni lopásnak *nem* tárgyai. Ám mint-hogy a rablás önálló büncselekmény (v. ö. fent 18. l.) s minthogy ezeket a hármas csoportban említett dolgokat a vonatkozó törvények csak a lopás büntettségének s vétségének tárgyköréből emelik ki s viszik bele az említett kihágások tárgykörébe: nyilvánvaló, hogy e kiemelés a rablás törvényes fogalmát a tárgy szempontjából nem érinti, minélfogva végső tételünk, hogy: *a rablás tevékenységi tárgya bármely idegen ingó dolog* (tehát az élelmiszer, élőfa s gazdasági termény is; v. ö. fent 19. l.).

Helyesen mondotta ki a Curia, hogy a rablás tényálladéka szempontjából közömbös, hogy a lopás milyen természetű és a fennálló törvények

szerint hogyan minősülne; így az 1894: XII. t.-c. 93. § a) pontja alá eső kihágás esetében is a rablás büntettét kell megállapítani, ha a tettes erőszakot használt (Bjogi dtár 19. k. 173. l.), ugyanígy legújabb: Bjt. 79. k. 128. és Jogi Hírlap 1934. márc. 11-i számában 217. sz. a. közölt curiai ítélet; viszont téves a Bjt. 34. k. 162. l.-ján közölt ítélet.

b) Az elvételt illetően — félreértések elkerülése végett — ki kell emelnem, hogy a *kierőszakolt átadás* is ideesik (pl. midőn a sértett a fenyegetés hatása alatt maga juttatja a dolgot a tettes kezére, vagy midőn a hipnotizált a tettes szuggesztív befolyásának engedelmessé adja át a dolgot).

A német irodalom a *kierőszakolt átadás* esetében a német bir. btk. 255. §-ába ütköző zsarolást állapít meg (v. ö. Frank, 549., Ebermayer, 800., Olshausen, 1235., azzal a megokolással, hogy az elvétel a sértett passzivitása mellett képzelhető csak el, minélfogva az átadás — aktivitás — kizárja úgy a lopás, mint a rablás fogalmát; ugyanígy a német judikatúra, v. ö. R. G. I. 30., III. 82.; némileg ellenkezően Liszt-Schmidt, 636.).

A Curia gyakorlata igen helyesen oly irányban fejlődött, hogy *kierőszakolt átadás* esetében is rablás és nem zsarolás forog fenn; így: a cselekmény rablásnak minősítendő tekintet nélkül arra, vajjon a kényszer közvetlen hatása alatt álló sértett hozzájárult-e az elvételhez vagy sem (Bjt. 65. k. 5. l., mely nézethez a megbeszélésben Degré M. is csatlakozik, u. o. u. o. 3. l.); — az elvétel fogalma felöleli a sértettnek a Btk. 347. §-ában meghatározott fenyegetéssel kényszerítését arra, hogy a követelt ingót átadja (v. ö. Bjt. 72. k. 248. l.; ugyanígy Bjt. 77. k. 152.); rablás, midőn vádlott sértettet arra kényszerítette, hogy a követelt ingót eladja (v. ö. 72. k. 246.); — legújabb is kimondotta a Curia, hogy »a fenyegetéssel kikényszerített átadás az elvétellel egy tekintet alá esik s nem a zsarolás, hanem a rablás tényálladékát állapítja meg« (1920 május 18-án kelt 830/1920. sz. magánúton beszerzett ítélet); a Min. Ind. is ezt a nézetet támogatja, midőn kijelenti, hogy »a pisztolynak a mellékszobában levő gyermekre irányozása azon célból, hogy a gyermeke életéért remegő anya, az ezt fenyegető veszély kikerülése végett, a nála létező pénz vagy értéktárgyak átadására kényszerítessék... megállapítja a rablást« (Löw, II. 669.).

A legutolsó német jav. 338. §-a ezt az esetet kifejezetten a rablás fogalma alá vonja (». . . wer . . . eine fremde bewegliche Sache . . . wegnimmt oder abnötigt . . .«).

c) Kérdés lehet-e szó rablásról, ha a tettes a sértett megölése után helyezi magát ennek dolgai birtokába? A német irodalom általában tagadólag felel a következő megokolással: ha a rablás erőszakkal történő *dologelvétel másnak birtokából*, úgy annak, akinek tényleges hatalmából a tettes a dolgot kivonja, élő személynek kell lennie (így Frank 549., Hegler, Arch. für Wirtschaftsphilosophie 9. k. 28. l., Rhonheimer 22., Binding I. 271., 313., de v. ö. Gerland 601. 3. jegyz. némileg eltérő nézetét és a német bírói gya-

korlatból E. 56. k. 23., 59. k. 273. l., 60. k. 166.), minélfogva — mert a sértett halála után a tettes a már birtokában levő dolgot tulajdonítja el — sikkasztás forog fenn anyagi halmazatban az öléssel (v. ö. Ebermayer 800., Olshausen 1243., ki azonban a sikkasztás helyett lopást vesz fel, ha a megölttel együtt más is birtokosa volt a dolognak, vagy a dolog birtoka a halál pillanatában harmadik személyt illetett).

Nézetem szerint helyes megoldásra jutandó, különböztetnünk kell. a) Ha az ölést követő dolog elvételre irányuló szándék és illetőleg az eltulajdonítási célzat nem volt meg a tettesben az ölés elkövetése előtt, úgy nyilván külön áll az ölés s az azt — csak esetlegesen — követő *dologelvétel*, mely viszont, ha a dolognak más is birtokában volt, vagy a dolog másnak, pl. az örökösnek birtokába került, a *lopás* fogalmába illik bele, ha pedig a dologra vonatkozó birtok a sértett halálának pillanatában ugyan megszűnt, de az arravatkozó tulajdonjog fennállott: *sikkasztás* állapítható meg, mert a tettes a birtokába jutott idegen dolgot eltulajdonította, — ha végül a megölt halálának pillanatában a dolog uratlanná s birtokon kívülé lett (nincs örökös, nincs harmadik személy tulajdonos s többes birtok, v. ö. Kézikönyv X. 57. l.), úgy a dolog birtokába helyezkedés nem büncselekmény (hacsak nem a Btk. 336. § 2. pontja szerint minősülő lopás; v. ö. Kézikönyv X. 111. l.). b) Ha az emberölést a tettes a *dologelvétel* céljából követte el, úgy mi sem akadályozza a rablás (és pedig amennyiben az életkioltási cselekmény szándékos emberölés, a Btk. 349. §-ának utolsó bekezdése szerint minősülő rablás) megállapítását, mert ily esetben az ölésben megnyilvánuló erőszak vegyül a *dologelvétel* és tehát kialakítja a rablás önálló deliktumát; nem fér ugyanis kétség ahhoz, hogy ha a *dologelvétel* céljából magát az ölésre elhatározott tettes az ölést befejezte, de a *dologelvételt* meg nem kezdte: rablás kísérlete (esetleg a Btk. 349. § 2. pontja szerinti minősülésben) forog fenn, de akkor nem mellőzhető logikai hiba nélkül a *dologelvétel* esetében a bevégzett rablás megállapítása.

Bírói gyakorlatunkban a következő álláspont alakult ki: vádlott cselekménye, mellyel az alvó sértettet megölte s azután pénzét elvette a Btk. 349. § végbekezdése szerint büntetendő szándékos emberöléssel párosult rablás büntette (Bjt. 29. k. 71.); halált okozó súlyos testi sértés és lopás anyagi halmazata forog fenn, midőn vádlottak sértettet bosszúból leütötték s annak bekövetkezett halála után dolgait elvették, mert megállapítást nyert, hogy a *dologelvételt* vádlottak csak a sérelmezés véghez-

vitele után határozták el, ezek szerint rablás csak úgy lenne megállapítható, ha az utóbb keletkezett eltulajdonítási szándék áthelyeztetnék az előbb keletkezett és teljesen véghez is vitt személy elleni erőszak megkezdését megelőző időre, de ez a valódi tényállással ellentétben állana (u. o. 35. k., 120. l.); midőn vádlottak az ölés véghezvitelére semmi más indokot nem tudtak felhozni; az ölés véghezvitele után elkövetett dologelvétel rablásnak (Btk. 349. § ut. bek.) minősített (u. o. 123. l.); midőn megállapítást nyert, hogy vádlott a gyilkosságot azért követte el, hogy a megöltet pénztől megfosssa, s az elkövetett gyilkosság után, mert nem talált elvenni valót, semmit sem vett el: gyilkosság és rablás kísérletének anyagi halmazata nyert megállapítást (u. o. 126. l.); újabban elvi érveléssel mondotta ki a *Curia*, hogy az idegen dolog elvételét az erőszak csak akkor minősíti rablásra, ha az erőszak az elvétel véghezvitele céljából alkalmaztatik; nem tévedtek tehát az alsóbíróságok, amidőn vádlottak azt a cselekményét, hogy az általa agyonvert sértettnek óráját és tárcáját jogtalan eltulajdonítási célzattal elvette, nem rablás, hanem lopásnak minősítették, miután még csak vitás sem volt, hogy vádlott nem avégett ütötte agyon sértettet, hogy ingóit elvehesse, hanem erős felindulásból amiatt, hogy sértett őt felpofozta (Bjt. 71. k. 30. l.); nem fér szó ahhoz az ítélethez, melyben a *Curia* kimondotta, hogy amikor a gyilkos a megölt által megőrzés végett reabízott pénzt a gyilkosság végrehajtása után jogtalanul eltulajdonította: gyilkossággal anyagi halmazatban sikkasztást s nem rablást állapított meg (Bjt. 83. k. 38. l.).

d) Az eltulajdonítási célzatot illetően közömbös, vajjon magán- vagy köztulajdonba vételre irányult-e a dolog erőszakos elvétele. A törvény csak eltulajdonítási célzatot említ s mert ezt nem szorítja a magántulajdonba vétel szűkebb keretére, nyilvánvaló, hogy a köztulajdonba vételre irányuló célzat is elég a lopás és tehát a rablás megállapításához (ugyanígy *Degré M.*, Bjt. 72. k. 52. l.).

A *Curia* egy esetben kijelentette, hogy, ha az ingó dolog elvétele egyéni eltulajdonítási célzat nélkül azon szándékkal történik, hogy arra nézve a magántulajdon megszüntetessék és a köztulajdonba bocsáttassék, nem állapítható meg, hogy az elvétel jogtalan eltulajdonítási célból történt, amely az ingóra nézve más egyéb magántulajdon létesítésére irányul; s ezért zsarolást állapított meg (Bjt. 72. k. 56. l.), — helyesen állapított meg utóbb rablást, midőn a köztulajdonbavétel céljából történt elvételnél eltulajdonítási szándék forgott fenn (a Budapesti Hírlap elkommunizálása; u. o. 70. l.).

7. §. A rablási erőszak.

1. A rablásnak úgy első, mint második esetében az erőszak vagy fenyegetés azok az eszköztevékenységek, melyek mint a törvényes fogalomnak speciális elemei különösebb megvilágítást igényelnek.

Az erőszak fogalmát nem határozza meg a törvény, de azzal, hogy a 344. §-ban kifejezetten a birtokos vagy bírláló, illetve más jelenlevő ellen alkalmazott erőszakra szól, s hogy ugyanezt a megszorítást a Btk. 345. §-ából is kiolvashatjuk, nyilvánvaló az a — különben úgy az irodalomban, mint a joggyakorlatban elfogadott — tétel, hogy a rablásnál személy elleni erőszak (vis in homine) kell, azaz oly embertől eredő s harmadik személyre közvetlenül ható fizikai erő, mely a cél elérésére alkalmas. A csupán dolog ellen alkalmazott erőszak (vis in re), vagy bár személyt, de a dolgon keresztül érintő erőszak (vis in hominem) nem elég (az ily módon történt dologelvétel nem lép ki a lopás keretéből; v. ö. *Kézikönyv* X. k. 45. l., ugyanígy *Binding* I. 83., *Merkel*, Holtz. Hb. III. 717., *Wachenfeld* 382., *Winkler*, Begriff der Gewalt, 1908., 47., *Frank* 549., *Olshausen* 1237., *Illés* III. 115.; ellenkezőleg *Ebermayer* 801., *Lilienthal* Z. VII. 375., *Gauss*, Erpressung und Raub, 1901., 74., *Buri*, Ger. G. 29. k. Beilageheft 19., *Gerland* Lehrb. 1932., 601. és a német bírói gyakorlat R. G. 4. k. 429., 7. k. 269., 9. k. 58., 15. k. 140., 17. k. 82., 20. k. 354.). Találónan fejezi ki a helyes tételt *Isaák*: »az ellenállásra időt nem engedő erőszak (elragadás) nem rablási erőszak« (v. ö. *Zsebkönyv*, 192. k. 231. l.).

A *Curia* gyakorlata helyesen csak személy ellen alkalmazott erőszak esetében állapít meg rablást; lopásért büntetett a *Curia*, midőn tettes a nyakszinóron lógó ékszeret leszakította (Bjt. 3. k. 276., 5. k. 116.), midőn a pálinkás korsót kirántotta a sértett kezéből (u. o. 15. k. 183.), midőn a sértett ujjáról a gyűrűt erőszakkal lehúzta (u. o. 37. k. 93.), midőn a pipát a sértett szájából kiragadta (u. o. 42. k. 307.); egy esetben, midőn vádlott a teljesen ittas ember pénzes zacskóját letépte, rablást állapított meg (*Grill*, Dt. 8. k. 1882.), holott helyesen itt is csak lopásért kellett volna büntetni, mert az erőszak nem személy ellen, hanem csak a dolog elvételére irányult (helyesen *Illés*, III. 115.).

Személy elleni erőszaknak — helyesebben fenyegetésnek (v. ö. alább 30. l.) — minősül az oly erő kifejtés is, mely nem közvetlenül, de mégis úgy éri a személyt, hogy ennek akarathatározását s ellenállását teljesen lenyűgözi; pl. a kocsis, autó stb. erőszakos feltartóztatása (*Frank*, 548.; így a *Curia* is, midőn vádlottak sértetteknek szekerét feltartóztatták, Bjt. 73. k. 17., *Grill*, 17. k. 161., bár igaz, hogy ebben az esetben vádlottak sértetteket szekerükről le is szállítottak s kezeiket szíjjal összekötötték).

2. A rablásos erőszak mérvét illetően sem nyilatkozik a törvény (az erőszak fogalmi elemeire s neveire v. ö. *Kézikönyvem*

VI. k. 25., 35., 42., 48., 124., 143., IX. k. 90. l.), de abból, hogy a rablás — mint a lopástól függetlenül és önállósult deliktum — csak oly dologelvétel lehet, mely a személy részéről jövő vagy jöhető ellenállás kizárásával megy végbe: nyilvánvaló, hogy a rabláshoz oly erőszak kívántatik meg, mely a sértett akaratát teljesen lenyűgözi, az ellenállás és behódolás között választási szabadságot nem enged és tehát oly fokú, mely alkalmas arra, hogy a sértettet a dologelvétel tűrésére vagy a követelt dolog haladéktalan átadására kényszerítse; szóval a rabláshoz vis absoluta kell s nem elég a vis compulsiva (így *Illés*, III. 115. és a régebbi gyakorlattal, szemben mikor is az volt az álláspont, hogy az erőszak kisebb vagy nagyobb foka a rablás fogalmának megállapítására befolyással nincs (így Bjt. 19. k. 44. l.), a *Curia*: Bjogi dtár 16. k. 69. l., Bjt. 73. k. 17. l., *Márkus*, V. k. 472.); helyesen mondotta ki a *Curia*, hogy: a vádlott által a sértettel szemben alkalmazott erőszak (földrelökés) nem üti meg azt a mértéket, amit a törvény a rablás tényálladáshoz megkíván (magánúton beszerzett 3600—1928. sz. curiai ítélet). Így a német irodalomban: *Binding*, I. 82., *Normen*, II. 526., *Hälschner*, II. 119., *Rosenfeld*, Vergl. D. Bes. T., V. k. 394., *Rhonheimer*, 21., *Winkler*, 12.; — többen beérik a vis compulsivával, így: *Olshausen*, 1237., *Gerland*, 512. l., nálunk *Heil F.* (Jogt. Közl. 1889. évf. 417.) és újabban a *Curia* is egy esetben (Bjt. 84. k. 107. l.), mely nézetet a megbeszélő *Balogh István* helyesli (v. ö. u. a. 105. l.). V. ö. e kérdésre még alább 83. l.

Rablásos erőszak a *Curia* szerint: a paprikaszórás a szembe (Bjt. 25. k. 362.), a kényszerítés kézrátétel által (u. o. 11. k. 360.), a testi bántalmazás (u. o. 37. k. 246.), a fegyveres megtámadás (u. o. 10. k. 364.), a gyengébb ember megütése (u. o. 40. k. 184.), a sértettel való dulakodás (u. o. 42. k. 277.), a sértettnek földrenyomása (Bj. dtár 2. k. 49.), az alvó ember főbeütése (Bjt. 29. k. 67.); v. ö. idevágólag *Mózes*, *Heil*, *Fayer* és *Finkey* fejtegetéseit, Jogt. Közl. 1895. 48., 1896. 2., *Fayer*, 351. l.).

3. A rablásnál megkívánt erőszak kifejtése során elkövetett testi sértés értékelése tárgyában a Btk. 349. §. 2. pontja igazít el. E törvényhely szerint ugyanis a rablással kapcsolatosan elkövetett súlyos testi sértés esetében minősített rablás állapítandó meg, miből következik, hogy a könnyű testi sértés az összefoglalt bűncselekményként meghatározott rablás megállapításához nem vezethet. Kérdés azonban, vajjon az ily — a rablás törvényes fogalmába beleillő — tényálladéknak a könnyű testi sértést tevő része e minőségében külön értékelendő-e (tehát rablás és könnyű testi sértés

anyagi halmazata állapítandó-e meg: így *Illés*, III. 140., s némely esetben a *Curia*, Bjt. 6. k. 337., Bjogi dtár 19. k. 173. l., Bjt. 61. k. 180. legutóbb a *Finkey* tanács a Jogi Hírlap 1934. márc. 11-i számában 217. sz. a. közölt ítéletében, maga *Finkey* ellenkezően), vagy pedig a könnyű testi sértés határát túl nem lépő bántalmazás, mint az erőszak eleme fogandó fel, mely tehát a rablásba beleolvad (így *Fayer*, II. 350., *Finkey*, 713., *Dombóváry*, Bjt. 86. k. 58., *Angyal*, Bjt. 62. k. 307. és a *Curia*: Bjt. 33. k. 29. l.). Részemről — tekintettel arra, hogy az esetek legnagyobb részében a személy elleni és tehát többnyire a testet érő erőszak alig képzelhető el anélkül, hogy a testen valamelyes sérülés be ne álljon — a könnyű testi sértést az erőszak rendszerinti velejárójának tartom, melynek anyagi halmazatban való külön értékelése a rablás büntetési maximumának úgyszólván minden esetre szóló felemelését jelentené.

4. Az erőszak kifejtésének módja és illetőleg az erő kifejtésnél használt eszközök tekintetében — figyelemmel arra, hogy a törvény a 346. §-ban az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezést különartja s a típusos rablásnál, mely öt évtől tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő, enyhébben, azaz öt évig terjedhető fegyházzal rendeli büntetni — kiemelem, hogy általában közömbös, vajjon mily módon s eszközökkel éri el vagy véli elérni a tettes a sértett akaratának teljes lenyűgözését és illetőleg ellenállási erejének teljes legyőzését; közömbös tehát, hogy izomerejét, állati vagy mechanikus erőket vesz-e igénybe, hogy szoros értelemben vett fegyvert avagy más — a szemben álló erő letörésére — alkalmas eszközt használ-e. Mégis, ha az eszköz vagy mód olyan, mely a sértettet öntudatlan vagy védelmére tehetetlen állapotba helyezi vagy ilyenre alkalmas, szóval olyan, mely közvetett hatásában zárja ki az ellenállás lehetőségét (pl. narkotizálás, méregbeadás, hipnotizálás, stb.), úgy nem a Btk. 344., hanem 346. §-a alapján büntetendő a cselekmény (a német irodalomban uralkodó nézet szerint narkotizálás stb. esetében nincs erőszak s nem állapítható meg rablás; meg kell jegyeznem, hogy a német bír. btk.-ből hiányzik a Btk. 346. §-ának megfelelő rendelkezés; v. ö. *Ebermayer*, 801. s az ott idézett írók).

A ravaszság vagy eszel nem esvén az erőszak fogalmi körébe, nem lehet a rablás elkövetésének alkalmas módja. Ha a törvény a ravasztságot, a dologelvételt rablássá minősítő eszköznek kívánta volna tenni, felemlítette volna az erőszak s a fenyegetés mellett,

amint felemlítette a Btk. 321. §-ában, de különben is a fondorlatos dologelvétel rendszerint csalás. Előfordulhat azonban, hogy a tettes fondorlatos módon oly helyzetet teremt, amelyben a sértett védelmére tehetetlen állapotba kerül, mikor is bár nem a Btk. 344., hanem 346. §-a alapján a bűnösség megállapítandó.

5. Kérdés még: vajjon erőszak-e a fellépés, mely oly személyt ér, ki nem képes ellenállás kifejtésére, illetőleg mely oly esetben nyer alkalmazást, amikor nem volt várható komoly ellenállás; más szavakkal: erőszak-e a felesleges erő kifejtés? Rablás-e tehát a gyermek vagy az elmebeteg ellen alkalmazott erőszakkal történt dologelvétel, — vagy az alvó, az ittas állapotban lévő egyénnel szemben használt erőszak, stb.? A német irodalomban a kérdés meglehetősen vitás (v. ö. *Ebermayer*, 801., *Gerland*, 473., *Liszt*, 362., *Merkel*, Holtz. Hb. III. 717., *Winkler*, 46., *Rhonheimer*, 21. l.). Részemről minden oly esetben megállapítandónak vélem a rablást, amikor az erőszakalkalmazás felesleges voltáról a tettes nem tudott, azaz, amikor tudomása szerint valamiféle ellenállás vagy akadály várható volt, — viszont csak lopást állapítanak meg, amikor a tettes annak ellenére, hogy tudomása volt a személyi akadálymentességről és illetőleg arról, hogy senki részéről ellenállással találkozni nem fog, mégis erőszakhoz nyult. Megjegyezni kívánom, hogy várható ellenállás vagy akadály az is, mely nem közvetlen, hanem amely a cselekmény elkövetése közben feltehetően nyer létet (pl. valószínű, hogy a cselekmény elkövetésekor jelenlévő gyermek segélykiáltására a házbeliek előjönnek s ellenállnak). A felvetett probléma megoldása azonos az alkalmatlan eszköz használatával elkövetett kísérlet kérdését eldöntő állásponttal (v. ö. Tankönyv, VI. kiad. I. köt. 128. l.). Tehát pl. az alvó ember főbeütése (mert felébredhet), a gyermek szájának betömése s megkötözése (mert kiabálásával segítséget hívhat): rablás s természetesen rablás a sértettnek hátulról történt lelővése stb., viszont csak lopás az alvó csecsemőnek a dolgok elvétele idején vánkossal leszorítása, az útszélén fekvő teljesen ittas embernek megkötözése.

Egy előfordult esetben, midőn vádlottak a teljesen ittas sértettnek mellényéhez erősített pénzes zacskóját leszakították s az ebben talált pénzt elvették, az I. fok a Btk. 346. §-ába ütköző rablást állapította meg, a tábla a Curia által helybenhagyott ítéletében mellőzte ugyan az 346. §-t, mert nem merült fel adat arra, hogy vádlottak a lopás véghezvitelére céljából helyezték volna a sértettet a tehetetlen helyzetbe, de megállapította a 344. §-ba ütköző rablást bár ebben az esetben ennek az erőszaknak éppen a sértett-

nek nagyfokú ittassága mellett nem is kellett volna oly nagymérvűnek lennie (Bjt. 39. k. 186.); nézetem szerint a 346. §. mellőzéséhez nem fér szó, de annál inkább kifogásolható az ítéletnek a 344. §-a alapítása, mert az erőszak, mely nem is személy, hanem dolog ellen irányult, teljesen felesleges volt s erről a tettesek tudtak. Helyesen állapította meg ellenben a Curia vádlott terhére a rablást, ki az alig 15 éves fiútól a kérdéses halakat annak teste ellen intézett erőszakkal elvette akként, hogy a zsengekorú sértettre reakciabálva, őt az úton feltartóztatta, öklével többször nyakon és hátba ütötte s ilyformán az ingó dolgot a megtámadott testét leigázó erőszak alkalmazásával kerítette birtokába, mert a sértett fél eleinte ellenkezett s a szűre ujját, melyben a halak voltak, igyekezett magához szorítani, majd elkezdett sírni (Bjt. 40. k. 185.).

6. A rablásos erőszak — amennyiben annak kellékei megvannak — fennforog, akár a dolog birtokosa vagy bírlalója, akár más jelenlévő ellen irányult, — mégis, ha az erőszak nem a birtokost vagy bírlalót, hanem harmadik személyt éri, úgy rablás csak akkor állapítható meg, ha a) e harmadik személy jelen volt és b) az ez ellen alkalmazott erőszak, mint vis absoluta a birtokost vagy bírlalót lelki erőinek megbénításával az ellenállásra képtelenné tette vagy arról győzte meg, hogy az ellenállás teljesen reménytelen, illetve a legnagyobb fokban veszélyes.

7. A sértettre gyakorolt hatás szempontjából — mint ezt *Isaák* (v. ö. *Zsebk.* 230. l.) helyesen mutatja ki — az erőszaknak négy esete különböztethető meg: a) midőn az erőszak a sértettet testi erejének használatában nyugtázza le (megkötözés, földreteperés), b) midőn az a sértettet lelki erejében bénítja meg s teszi az ellenállásra képtelenné (megremítés), c) midőn a tettes túlerejét mutatva, a sértettet az ellenállás reménytelenségéről győzi meg és végül d) midőn a tettes a megkezdett erőszak folytatására való elszántságával a sértettben az ellenállás veszélyességének hitét kelti. Hogy a sértett nem téved-e a támadás erejében, az közömbös, s ennyiben az erőszak kisebb foka is elég a rabláshoz, feltéve, hogy az a sértettben a lenyűgöző hatást előidézte. Az erőszaknak tehát nem önmagában, hanem a sértetthez való viszonylatában kell vis absoluta-nak lennie (v. ö. fent 26. l.). A d) pont alatti eset már egyvonalba esik a Btk. 347. §-ában meghatározott veszélyes fenyegetéssel.

8. §. A rablási fenyegetés.

1. A fenyegetés *fogalmát* a törvény a rablással viszonylatban meghatározza — és pedig tágabb keretben, mint a Btk. 234. §-ában, — midőn a Btk. 347. §-ának interpretatív kijelentésével a következő definíciót nyújtja: **Fenyegetés alatt a 344. és 345. §§ esetében oly cselekmény közvetlen elkövetésével való fenyegetés értetik, mely által a fenyegetettnek vagy hozzátartozójának, vagy valamely jelenlevőnek élete, testi épsége vagy vagyona súlyos veszélynek tétetik ki.**

Fenyegetés általában az ellenállóerő megbénítására alkalmas fellépés, — valamely értéket veszélynek kitévő *cselekmény*. A nem cselekményből származó, hanem állati, gépi vagy természeti erőből fakadó valószínű veszélyt legtágabb értelemben ugyan szintén fenyegetőnek szokás nevezni a köznapi szóhasználatban s az erőforrást perszonifikálva illetik ily kifejezéssel: »a harapós kutya, az égháború, az árvíz *fenyeget*«, ám technikus értelemben és illetőleg a Btk. rendelkezéséből csak az *emberi erőre, cselekményre* visszavezethető veszély kilátásba helyezése esik a fenyegetés fogalma alá. A közveszély színhelyén, az annak folytán előálló zavar alkalmát felhasználó tettes által elkövetett dologelvétel tehát nem rablás, hanem minősített lopás (Btk. 336. §. 5. p., v. ö. *Kézikönyv* X. 1. 127. l.). Ha az állati, gépi vagy természeti erő veszélyes hatását emberi cselekmény idézi elő, ez már fenyegetés.

2. Az erőszaktól a fenyegetés abban különbözik, hogy míg az erőszak embertől eredő személy elleni fizikai erő kifejtés, addig a fenyegetés rendszerint csupán kilátásba helyezése az erőszaknak. Nincs azonban kizárva, hogy — különösen dolog elleni erőszak esetében — az erő kifejtés ténylegessége ellenére sem erőszak, hanem fenyegetés forog fenn, amikor ugyanis az erő kifejtésnek oly továbbfolytatásától lehet tartani, mely a 347. §-ban megjelölt javak súlyos veszélyét idézi fel (pl. az útonálló feltartóztatják a lovakat s a kocsiban ülők nagyobb bajt elkerülendő, átadják pénzüket).

Az erőszak az ellenállóerő lenyűgözésére irányuló oly erő kifejtés, mely az ellenállás akaratát *kizárja*, — a fenyegetés oly veszélynek kilátásba helyezése, mely *ráneheredik* az akaratra. Az fizikailag, ez pszihikailag hat.

3. A normális akaratképződést, az ellenállást azonban csak oly veszélynek kilátásba helyezése akadályozza, mely valóban súlyként és tehát oly módon nehezedik az akaratra, hogy ennek választóképeségét megbénítja, ami nyilván akkor áll elő, amikor a veszély *súlyos*. — A veszély súlyosságát illetően maga a törvény ad direktívát, amikor az életet, testi épséget vagy vagyont érő súlyos veszélyről tesz említést. Ez a megszorítás azonban konjunktív: *a)* az említett javak körén kívül eső érdek (pl. a becsület vagy a szemérem javának, v. ö. *Isaák*, 232.) veszélyeztetése éppúgy nem minősül a Btk. 347. §-a szerinti fenyegetésnek, mint *b)* az életet stb. érő nem súlyos veszély kilátásba helyezése. — És itt: amennyire a veszélyeztetett javak körébe tartozóság megállapítása semmiféle nehézségbe nem ütközik, mert objektív keretek helyes szemlélésétől függ, annyira nehéz a súlyosság kérdésének eldöntése, fordulván ez szubjektív megítélésen. *Súlyos az a veszély, mely a fenyegetett képzetében ilyennek tűnik fel.* Szóval a veszély súlyossága csak *in concreto*, a fenyegetett szubjektív fel fogásának figyelembe vételével állapítható meg. Nem azon fordul a veszély súlyossága és tehát a fenyegetés léte, hogy a fenyegető komolyan akarta-e az említett javak megsemmisítésére vagy csorbítására irányuló cselekményt, hanem hogy a fenyegető fellépésével a sértett akaratának megbénítására törekedett-e s hogy olyan volt-e a fellépés, mely e cél elérésére a sértett szemszögéből alkalmasnak látszott. Ezért fenyegetés, ha a tettes, bár töltetlen pisztolyt szegez a sértett mellé, amennyiben a sértett azt töltöttnek hitte és hihette (v. ö. *Frank* 549., nálunk *Werner*, *Kézikönyv*, 1898. 605.).

4. A rablásos fenyegetés további eleme, hogy a súlyos veszélyt előidézni alkalmas vagy alkalmasnak látszó cselekmény *közvetlen* elkövetése helyzettessék kilátásba. Szellemesen jegyzi meg *Fayer*, hogy a rablási fenyegetés »kezdődni akaró erőszak«, (v. ö. *Kézikönyv*, III. kiad., II. r. 346.) és tehát olyan, melynek azonnali bekövetkezésétől lehet tartani, mely nem enged teret a nyugodt megfontolásnak, »mely kész, hogy lecsapjon«. Épp ebben különbözik a rablásos fenyegetés a zsarolásitól; ez nem zárja ki a megfontolás lehetőségét, az kizárja. Ha a sértett menekülhet, a sikeres ellenállásra készülhet, segítségre tehet szert, úgy zsarolásról lehet szó, de semmiesetre sem rablásról. Csak az a fenyegetés béníthatja meg az akaratot, mely a maga közvetlenségével is *komoly*, azaz olyan, hogy az abból fakadó veszély azonnali bekövetkezését a

sértett lehetségesnek és az elhárításra kínálkozó módok — menekülés, segélyhívás — sikerét pedig kétségesnek vagy kockázatosnak tarthatta (v. ö. *Isaák* 232.).

5. A fenyegetés *címzettje* tekintetében homály van a törvényben. A Btk. 347. §-a fenyegetettet, hozzátartozóját vagy valamely jelenlevőt említ, szóval arra látszik utalni, hogy a jelen nem levő hozzátartozó élete stb. ellen irányuló fenyegetés is idetartozik. A Btk. 344. §-a viszont csak a birtokos vagy bírláló, szószerint »ez vagy más jelenlevő« ellen alkalmazott fenyegetés esetében állapít meg rablást. — *Isaák* közelebbi megokolás nélkül úgy véli, hogy: a távollevő hozzátartozó ellen is irányulhat a fenyegetés, ha lehetséges annak nyomban történő megvalósítása (pl. a sértett közelben alvó gyermekének meggyilkolása; v. ö. *Zseb-könyv*, 233.). — *Illés* szerint: a hozzátartozók külön kiemelése, minthogy azok is csak mint jelenlevő személyek szerepelhetnek, fölösleges és értelemzavaró (v. ö. *Komm.* III. r. 116.). *Fayer* is úgy véli, hogy ha a hozzátartozó nincs jelen, akkor az ellene intézett fenyegetés már nem közvetlen, tehát nem rablásos fenyegetés, miért is: a bűrő tapintatától függ, a törvény ezen kétségtelen hibáját ártalmatlanná tenni (v. ö. *Kézikönyv* 346. l.). *Irk* nézete: hogy — mert csak jelenlevő személy ellen irányulhat a fenyegetés, a »vagy hozzátartozójának« szavak, mint szerkesztési hiba, tör-lendők (v. ö. *Tank.* II. kiad. 595.). — *Részemről* — előző nézetem (v. ö. *Tank.* II. köt. 540. l.) revideálásával — nem látok kiegyenlíthetetlen ellentmondást a két szöveg között. Ahhoz nem fér kétség, hogy csak a dolog birtokosának vagy más jelenlevőnek (Btk. 344. §) akaratára nehezülő fenyegetés lehet a rablás alkalmas elkövetési eszköze és tehát: amennyiben valamely távollevő életét stb. veszélyeztető cselekmény közvetlen elkövetése van kilátásba helyezve, ez *rendezerint* nem vált ki a dolog birtokosában vagy más jelenlevőben oly akaratbénulást, mely az ellenállást kizárja (a dolog birtokosa vagy valamely jelenlevő irányában nem akaratlenyügöző a tettesnek az a kijelentése, hogy ha nem tűri a dolgok elvételét, úgy a kint őrködő társa lelövi az első arrahaladó egyént); ám ha a tettes a dolog birtokosának vagy más jelenlevőnek — bár távollevő — hozzátartozója életét stb. ígéri közvetlen cselekményével súlyos veszélynek kitenni, úgy ez a veszély — bár távollevő hozzátartozó ellen irányul — már kizárja a megfenyegetett (dologbirtokos vagy más jelenlevő) normális akaratképződését, mert ez csak az ő szemszögéből nem közömbös

személy életének stb. esetleges feláldozása árán menthetné meg dolgait. A távollevő hozzátartozó életének stb. veszélyeztetése is fenyegetés tehát a dolog birtokosa, illetve más jelenlevő irányában, amennyiben az a dolog birtokosa vagy valamely jelenlevő akaratának normális kialakulását akadályozza. Szóval a fenyegetés címzettje csak a dologbirtokos vagy más jelenlevő lehet, a veszélynek kitett lehet távollevő is, ez utóbbi esetben azonban a törvény csak akkor állapít meg fenyegetést, ha a veszélynek kitett távollevő a dologbirtokosnak vagy valamely jelenlevőnek hozzátartozója.

5. A fenyegetés fogalmát s elemeit érintő judikaturából a következő kijelentések figyelemre méltók: a rablásnál a fenyegetésnek nagyobb mérve szükséges, mint amennyi a zsarolásnál elég (Bjt. 18. k. 198.), nem rablás, de zsarolás, midőn az erőszak inkább fizikai hatást gyakorolva, a megtámadottat a nagyobb bajtól való félelem által kényszeríti valaminek cselekvésére, mellőzésére vagy eltűrésére (Bjt. 18. k. 302.); részemről nem osztom e nézetet, mert, ha az ugyan közvetlenül le nem nyügöző erőszak, fizikai hatásában tehát mint fenyegetés érvényesül, úgy további kérdés: vajjon megbénította-e a normális akaratképződést vagy csak kisebb-nagyobb mértékben befolyásolta azt; az előbbi esetben a Btk. 347. §-ában meghatározott fenyegetés és tehát rablás, az utóbbiban a zsaroláshoz elegendő kisebbmértvű fenyegetés és tehát zsarolás forog fenn (helyesen: Bjt. 83. k. 17. és Grill dtár 17. k. 184.), — kimondotta a *Curia*, hogy a rablásos fenyegetésnek rögtön bekövetkező veszélyre kell vonatkoznia (Bjt. 1. k. 134., Bjogi dtár 18. k. 69.); rablás állapított meg, mikor a fegyveres megjelenésben, erőszakos fellépésben és bottal való hadonászásban megnyilvánult fenyegetéssel kényszerített sértett az elvétel eltűrésére (Bjt. 85. k. 176.); a betörés maga is oly fenyegetés, mely a rablást megállapítja (u. o. 12. k. 377.); a fegyveres megtámadás a Btk. 347. §-a alá eső fenyegetés (u. o. 10. k. 364., Bjogi dtár 12. k. 7.); szuronyos katonafegyvernek sértettre szegzése: rablási fenyegetés (Bjt. 72. k. 245.); fenyegetés, midőn a tettes az elvétel alkalmával megfélemlítés végett több lövést tett (Bjt. 77. k. 182.); helyesen mondotta ki egy esetben a *Curia*, hogy: mert vádlott fenyegetései főrészben csak szóbeliek voltak s mert a forgópisztollyal sem fenyegetőzött közvetlenül valaki ellen, hanem azt csak csattogtatta, mi a jelenvoltakra azt a benyomást tette, hogy az megtöltve sem volt: vádlott fenyegetőzései még csak megközelítőleg sem bírtak a 347. §-ban meghatározott veszélyes fenyegetés jellegével (*Márkus*, 5. k. 462.); a proletárdiktatúra idejében fennforgott általános terror mellett az erőszakos fellépés s a tanácsköztársaság erejére hivatkozás a rablási fenyegetés eszköze (Bjt. 72. k. 69.); rablási fenyegetés állapított meg a terroristával szemben, ki a proletárdiktatúra idejében több felfegyverkezett terrorista társa jelenlétében követelte az elvenni szándékolt ingók kiadását (Bjt. 72. k. 71.); a proletárdiktatúra közegének rovására általános erőszak, illetve fenyegetés csak abban az esetben állapítható meg, ha a rendelet végrehajtásában eljáró közeg saját tényeivel, viselkedésével teremt olyan helyzetet, amely a vele szemben álló sértett fél akaratelhatározását a jogtalan célzat érdekében

korlátolja (Bjt. 72. k. 194.); ezt az álláspontot nem tehetem magamévá, mert ha az általános terror (megtorlás nélküli erőszakosságok, a forradalmi törvényszékek féknélküli eljárása) teljesen lenyűgözték a lelkeket, akkor az általánosan ismert következményekre utalás a terrorizált polgári osztály tagjainak bizonyos magatartásra kényszerítés céljából már magában foglalja a fenyegetés kritériumát; az a felfogás, mely az általános terror létezése esetében a fenyegetéshez még valamelyes ráadást kíván, semmiesetre sem megnyugtató (helyesen az ítéletet megbeszélő *Auer*, Bjt. 72. k. 195—196. l.).

9. §. Az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezés.

1. A rablás harmadik esetében az eszköztevékenység abban áll, hogy valamely személy a lopás véghezvitele céljából *öntudatlan vagy védelmére tehetetlen állapotba* helyeztetik (Btk. 346. §.).

Öntudatlan állapotban van az, aki magát a külvilágtól megkülönböztetni nem tudja (hipnotikus állapot, elkábultság, teljes részegség, alvásállapota stb.) s ennekfolytán nincs abban a helyzetben, hogy a dologelvétel ellen tiltakozzék és illetőleg ellenállóerőt fejtessen ki.

Védelemre tehetetlen állapot forog fenn, midőn valaki az ellenállást fizikai okokból (pl. mert rázárták az ajtót, mert elállják az útját) nem tudja kifejtteni. — Meg kell jegyezni, hogy a törvény ama kifejezéséből, mely szerint valamely személynek... »védelmére tehetetlen állapotba« helyezése esetében forog fenn a Btk. 346. §-ában meghatározott, rablásnak tekintendő lopás, nyilván következik, hogy itt a törvény a *személyi* védelemre utal és tehát amikor az előidézett állapot olyan, hogy dolgait nem, de személyét védhette, a Btk. 346. §-a nem állapítható meg. Ha ellenkező felfogása lenne a törvénynek, úgy a nem a *védelmére*, hanem a *védelemre* kifejezést használná.

Erre a finom megkülönböztetésre utal a következő *curiai* ítélet: valamely ház ajtajának kívülről, a tolvaj által elővigyázatból oly célból való elzárása, hogy az elkövetni szándékolt lopás véghezvitele közben hirtelen meg ne lepeessék: nem tekinthető közvetlenül valamely személy ellenállóképességének a Btk. 346. §-a értelmében megbénítására irányított cselekménynek (*Márkus*, 5. k. 462.).

2. A német irodalomban uralkodónak minősíthető felfogás szerint közömbös, vajjon mily eszközökkel és módon helyezte a tettes a sértettet öntudatlan vagy védelmére tehetetlen állapotba (v. ö. *Olshausen*, 1238., *Binding Lehrb.* I. 313., *Normen*, II. 1017., *Brachensfeld* 382., *Lilienthal Zeitschr.* 7. k. 376., *Rhonheimer* 23., 25.), s ez érthető, mert a német bir. btk. nem ismeri a mi Btk.-ünk

346. §-ának megfelelő törvényes fogalmat és így az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezést erőszaknak minősíti (bár van ellenkező nézet is, v. ö. *Meyer—Allfeld* 455., *Winkler* 43., *Hälschner* II. 367.). Ha az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezés mérgezés stb. útján (Btk. 309. §) történt és testi sértéssel is járt, nézetem szerint különböztetni kell, vajjon nyolc napnál rövidebb vagy hosszabb ideig tartott-e a sérülés, betegség vagy elme kór gyógyulása; ha rövidebb ideig tartott, úgy ez a testi sértés büntettének (Btk. 309. §) minősülő, de a gyógyulási időtartam szerint könnyű testi sértés beleolvad a 346. §. szerinti rablásba; ha a gyógyulás nyolc napnál tovább tartott, úgy a minősülés és gyógyulás időtartama szerint egyaránt súlyos testi sértés forogván fenn, ez a Btk. 349. §. 1. bek. 2. pontja értelmében a rablással kapcsolatban mint *delictum complexum* büntetendő (v. ö. alább 47. l., helyesen *Dombóváry*, Bjt. 86. k. 57. l., ellenkezően a *Curia*, midőn legutóbb ily esetben anyagi halmazatot állapított meg, Bjt. 86. k. 60. l.).

Hazai jogunk szerint éles a különbség a Btk. 344. §-ában említett erőszak s fenyegetés alkalmazása és a Btk. 346. §-ában körülírt öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezés között. Ha ugyanis az öntudatlan vagy védelemre képtelen állapot személy ellen alkalmazott erőszakkal vagy a Btk. 347. §-a alá eső veszélyes fenyegetéssel idéztetett elő (ha pl. valakit megkötözve védelemre képtelen állapotba hoznak, avagy erőszakkal lefogva, altatószer beadása útján öntudatlan állapotba helyeznek), akkor a Btk. 346. §. szerinti minősítésről szó sem lehet, mert a személy elleni erőszak a Btk. 344. §-ába ütköző rablás büntettének lévén jellemző ismérve, amennyiben az elvétel céljából alkalmaztatott: a cselekmény a Btk. 344. §-ai szerinti rablás büntettének minősül. Jól mondja *Degré Miklós*, hogy: »a személy ellen alkalmazott erőszak vagy veszélyes fenyegetés egyenesen kizárja a 346. §. fennforgását éppen úgy, amint az ölési szándék fennforgása kizárja a Btk. 290. §-a szerinti minősítést (v. ö. Bjt. 64. k. 126.). Az ellenkező felfogás odavezetne, hogy aki csak erőszakot alkalmaz (pl. sértettet torkon ragadja vagy földhöz vágja), az a súlyosabban büntetendő rablásban (Btk. 344. §) bűnös, ha ellenben oly erőszakot alkalmaz, amelynek következtében sértett öntudatlan vagy védelmére tehetetlen állapotba jut (pl. úgy megveri, hogy elájul, vagy megkötözi és száját betömi), akkor az enyhébben büntetendő cselekményben (Btk. 346. §) lenne bűnös.

3. A törvény szavaiból folyólag nem fér kétség ahhoz, hogy csak a tettes vagy vele egyetértésben más által a lopás véghezvitele céljából előidézett öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapot esetében lehet szó a Btk. 346. §-ának alkalmazásáról (ugyanígy *Isaák* 232.). Ha tehát a tettes a dolog birtokosának vagy más oly jelenlevőnek, kitől ellenállás várható, az ő közreműködése nélkül beállott és fennálló öntudatlan vagy védelmére tehetetlen állapotát csak felhasználja az elvételi cselekmény akadálytalan elkövetésére: nem a Btk. 346. §-a szerint minősülő rablás, hanem csupán lopás forog fenn.

4. Kérdéses lehet, hogy kinek az öntudatlan vagy védelmére tehetetlen állapotba helyezése állapítja meg a Btk. 346. §-ának alkalmazását? Mindenesetre sajnálatos, hogy a törvény ebben a vonatkozásban már a harmadik megjelölést használja, midőn általában és minden megszorítás nélkül: »*valamely személy*» kifejezéssel utal az ellenálló erejében megbénított egyénre (a Btk. 344. §-a szerint: »ez — t. i. a dolog birtokosa vagy birtalója — vagy más jelenlevő» az erőszak vagy fenyegetés címzettje, — a Btk. 347. §-a értelmében: »a fenyegetettnek vagy hozzátartozójának vagy valamely jelenlevőnek» életét stb. fenyegető súlyos veszély kilátásba helyezése esetében forog fenn fenyegetés, — sőt hozzá kell tennem, hogy a Btk. 345. §-a egyáltalában nem jelöli meg az erőszak vagy fenyegetés címzettjét). Természetes azonban, hogy lévén az egyszerű lopástól eltérő s a Btk. 346. §-a alá eső rablás éppen annál fogva súlyos bűncselekmény, mert a tettes a várható vagy esetleges ellenállást gyökerében elfojtja: a »*valamely személy*» megjelöléssel a törvény *nem bárkire*, nem is csak a dolog birtokosára vagy birtalójára s nem más jelenlevőre, legkevésbé a jelen- vagy távollévő hozzátartozóra céloz, hanem *mindazokra, kiktől a tettes tartott vagy tarthatott, hogy ellenálló erőt fognak kifejteni*. E megállapításom helyességét alátámasztja a Btk. 346. §-ának az a kifejezése, mely szerint a »lopás véghezvitele céljából« történő öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezés viszi át a tényálladékot a 346. § keretébe, már pedig kétségtelen, hogy oly személynek öntudatlan állapotba helyezése, kitől ellenállás semmiként várható nem volt, nem mondható olyanoknak, mely a lopás véghezvitele céljából történt. A »*valamely személy*» fogalma alá esik tehát mindenesetre a *dolog birtokosa vagy birtalója*, (mégis természetesen csak akkor, ha a dolgok személyi védelmének közvetlen közelségében vannak; a lakásától távollévő egyén birtokosa dol-

gainak, de mert ellenálló erejének kifejtésétől még csak tartani sem lehet, az ő öntudatlan állapotba helyezése nem esik alá a Btk. 346. §-ának; — megjegyzem, ez az erőszak s fenyegetés eseteire is áll; ha A. a Városligetben sétáló dologbirtokost megkötözi s ugyanebben az időben B. annak a Krisztina-téren levő lakásából dolgait elhordja: ez nem rablás, hanem lopás — és természetesen személyes szabadság megsértése), továbbá oly személy, *kitől az ellenálló erő kifejtése várható*, — ilyen a jelenlevő, de ilyen lehet a távollévő is, amennyiben ennek részéről a lopás véghezvitelét akadályozó fellépéstől tartani lehet (tehát pl. ha a tettes a házfelügyelőt elkábítja, hogy akadály nélkül feljuthasson az emeleti lakásba: a Btk. 346. §-ának alkalmazása helyt fog).

10. §. Az eszköztevékenységek célja és időpontja.

A dologelvétellel kapcsolatos eszköztevékenységnek (erőszak, fenyegetés, öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezés) a rablás egyes eseteiben a törvény által meghatározott célból és bizonyos időpontban kell kifejtenie, hogy a tényálladék a vonatkozó törvényes fogalomba beilleszthető legyen.

1. A Btk. 344. §-ában meghatározott rablásnál az erőszak vagy fenyegetés célja: a dologelvétel, következésképpen annak mint eszköztevékenységnek a dologelvétel előtt kell alkalmaztatnia.

Az elvétel közben a lopás véghezvitele vagy éppen az elvétel után a lopott dolog (a törvény következetességre nem valló módon tárgyat említ) megtartása végett alkalmazott erőszak vagy fenyegetés a Btk. 345. §-ában meghatározott törvényes fogalomba beillő tényálladékot valósítja meg.

A más célból (menekülés biztosítása, bosszúállás stb.) kifejtett erőszak nem viszi át a dologelvételt a rablás törvényes fogalmának körébe. Ilyenkor amennyiben az erőszakolás tényálladéka a Btk. valamely szakasza alá vonható (pl. mint testi sértés vagy mint személyes szabadság megsértése): anyagi halmazat állapítandó meg a lopás és az illető bűncselekmény között.

Állandó gyakorlat, hogy a szándékos emberölés vagy gyilkosság után elkövetett dologelvétel, ha ez utóbbi cselekmény elkövetése nem volt eredetileg a tettesnek célja: anyagi halmazat a szándékos emberölés, illetőleg gyilkosság és a lopás között (*Mutató*, 545—546 l.); testi sértés után elkövetett lopás: anyagi halmazat (Bjt. 25. k. 315.).

Az erőszak vagy fenyegetés mégis *nem oka*, hanem *feltétele* a dologelvételnek (így: *Merkel* 323., *Vüllnow* Ger. S. 24. k. 115., *Rhonheimer* 53.; ellenkezően *Frank*, 549.), mert az erőszakon vagy fenyegetésen *kívül és után* kell még a tettes részéről oly cselekvés, mellyel egyfelől a dolog eddigi birtokosának tényleges uralmát megszünteti, másfelől a dolog feletti tényleges uralmat a maga vagy egy harmadik személy részére megszerzi (v. ö. *Kézikönyv* X. k. 41. l.). — Az erőszak vagy fenyegetés mint a dologelvétel akadálytalan lehetőségét biztosító cselekmény jut szerephez.

Lévén a rablásnál az erőszak vagy fenyegetés célja a dologelvétel akadálytalan biztosítása, kétségtelen, hogy akkor is megállapítandó a Btk. 344. §-a szerinti rablás, amikor az nem ugyan a dolog birtokosa vagy bírálója, de oly *jelenlevő ellen* alkalmaztatott, akinek akár megkezdett, akár várható ellenállása legyőzendőnek mutatkozik (v. ö. *Finger* Strafrecht, 1910. 307., *Olshausen* 1239.). Hangsúlyozom, hogy a *várható ellenállás*-nak a dologelvétel oéjából történt legyőzése (pl. alvó ember főbeütése, ha attól lehetett tartani, hogy felébred s ellenáll) is rablás (így *Heil*, *Jogt.* K. 1889. évf. 417., *Illés*, III. 118., *Fayer*, II. 342., *Finkey*, 713., ellenkezően *Mózes László*, *Jogt.* K. 1898. évf. 48. sz.; a *Curia* gyakorlata ingadozó; volt eset, amikor az ily cselekményt rablásnak minősítette: *Bjt.* 29. k. 70., — máskor anyagi halmazatot állapított meg a lopás és a személy elleni erőszak által elkövetett cselekmény között: *Bjt.* 25. k. 251. l.; v. ö. fent 28. l.).

Abból a tételből, hogy az erőszak vagy fenyegetés a dologelvétel cselekményének véghezvitelét megkönnyítő, a valóságos vagy várható személyi akadályokat kiküszöbölni alkalmas eszköz és tehát feltétel kell hogy legyen, következik, hogy rablásról akkor lehet csak szó, ha a sértett a tettes fellépésében akaratot lenyűgöző hatást érez (v. ö. *Frank*, *Vergl. Darst. Bes. Teil* 6. k. 19., *Liszt*, 363., *Wachenfeld* 381. l. 2. jegyz.), vagy ha a tettes abban a tudatban fejt ki az erőszakot, illetve alkalmazza a fenyegetést, hogy annak a sértettre akaratbénító hatása lesz (v. ö. e kérdésről még *Helmke*, *Begriff der Gewalt*, 1895. 34. és v. ö. fent 29. l.).

2. A rablás második esetében, melyet a Btk. 345. §-a *csak rablásnak tekint*, az erőszak vagy fenyegetés, a dologelvételi tevékenység után és pedig a lopás véghezvitele, vagy a lopás befejezését követőleg a lopott tárgy (helyesebben dolog) megtartása végett alkalmaztatik. A tettes szándéka ehelyütt tehát eredetileg csak lopásra, dologelvételre irányul, de utóbb — midőn ellenállással

találkozik vagy ettől tarthat — ezt legyőzi, illetve annak kifejtését megakadályozza a mondott célből.

Ha a tettes még nem kezdte meg a lopás elkövetését (még nem jutott túl a kísérlet határvonalán, mert pl. a létra odatámasztásával csak előkészületeket tett) s ekkor alkalmaz erőszakot vagy fenyegetést az ellenállás legyőzése és illetőleg a dologelvétel biztosítása céljából, ez már a Btk. 344. §-ába ütköző rablás (ugyanígy *Illés*, III. 128.).

A más (pl. menekülési) célből kifejtett erőszak itt sem állapítja meg a rablást (állandó gyakorlat; így helyesen hatóság elleni erőszak állapított meg a lopás mellett, midőn a tolvaj a szőlőpásztor ellen menekülése céljából alkalmazott erőszakot; *Bjt.* 14. k. 123.). — Ám itt megjegyzendő, hogy ha a lopott dologgal menekülő tolvaj nemcsak azért, hogy magát mentse, de azért is alkalmaz erőszakot vagy fenyegetést, hogy a lopott dolgot biztosítsa; a Btk. 345. §-a forog fenn; szóval a rablásnak ez az esete csak akkor van kizárva, amikor a tolvaj kétség nélkül *csupán* személyének mentése céljából fejt ki az erőszakot vagy fenyeget meg valakit, ami pl. oly esetben fordul elő, midőn az üldözött tolvaj a lopott dolgot eldobta (v. ö. *Löw*, II. 674. és helyesen *Illés*, III. 129.).

Helyes tehát a *Curianak* ítélete, melyben a Btk. 345. §-át alkalmazta, midőn vádlott egy nő aranyfüggőjének ellopásánál tetten kapatván, a károsal jelen volt nőt meilbelökte s azután elfutott, mert az erőszakot nem menekülése, hanem a lopott dolog megtartása végett használta (*Bjt.* 12. k. 266.), ellenben helytelenül büntette vádlottat a Btk. 345. §-a alapján, ki a lopott lovak őrzésében felfedeztetvén, egy fára menekült s üldözőit onnan fenyegette agyonlövésessel (*Bjt.* 1. k. 243.); helyes ismét a *Curianak* az az ítélete, melyben elvi éllel mondja ki, hogy: a lopott dolog hátrahagyása után kéragadás nem minősíti a lopást a Btk. 345. §-a szerint (*Bjt.* 33. k. 105., v. ö. még a *Bjt.* 30. k. 241. l.-on közölt ítéletet) helyesen mondotta ki a *Curia*, hogy a menekülés biztosítása végett alkalmazott erőszak nem a Btk. 345. §-a alapján, hanem az erőszak eredménye szerint önálló bűncselekményként minősül (*Bjt.* 81. k. 11. l.).

A Btk. 345. §-a ugyan egész általánosságban említi az erőszakot és fenyegetést annak a személynek közelebbi megjelölése nélkül, aki ellen annak alkalmazása a rablás ez esetét megállapítja, mindazonáltal nem lehet vitás, hogy itt csak oly személyekről lehet szó, akiktől a tettes a lopás megakadályozását vagy a lopott dolog visszavételét várhatja; *Isaák* szerint ily személy csak az lehet, ki a tolvajt tettenkapta, azaz szemtanuja volt a lopásnak, vagy a tolvaj menekülésének, — vagy pedig akit erre a szem-

tanu figyelmeztetett (v. ö. Zsebk. 232.), részemről szűknek vélem e keretet, melybe nézetem szerint mindenesetre beletartozik a dolog birtokosa is. — Nem terjed ki azonban a Btk. 345. §-a arra az esetre, amikor a tolvaj a lopott dolog megtartása végett a társ-tettes ellen alkalmaz erőszakot (ugyanígy *Frank*, 549.).

A tettenkapás fogalmát illetően a Bp. 142. §-a irányadó; a *Curia* gyakorlata szerint a szemmeltartott és üldözés közben utol-ért tolvaj tekintendő tettenkapottnak (v. ö. *Mutató*, 548., *Illés*, III. 127.).

A 345. § alá eső erőszaknak minősítette a *Curia*: a mellbelökést, a lövést, a karódobást, általában a testi sértést, az ökölütést, a késaragadást (*Mutató*, 548—549.) és legutóbb azt az eljárást, amikor a tettes egyik kezével sértett zsebét leszakította s a másikkal sértettet eltaszította (Bjt. 66. k. 145.).

3. A rablás harmadik esetében az eszköztevékenység (valamely személynek öntudatlan vagy védelmére tehetetlen állapotba helyezése) az ellenálló erőt csírájában fojtja el s így természetes, de a törvény szavai szerint is: a lopás véghezvitele céljából kell ez állapotnak előidéznie, minél fogva kétségtelen, hogy itt ismét csak a dologelvétel előtt történő öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapot előidézése esik ide. Ha tehát a tettes a már létező, illetőleg az ő tudtán kívül más által előidézett ily állapotát használ fel a lopás elkövetésére, a cselekmény nem minősül a Btk. 346. §-a szerint, hanem mint lopás büntetendő. Viszont — mint már egyéb vonatkozásban megállapítottam (v. ö. fent 35. l.) — amennyiben ezt az állapotot a dologelvétel céljából erőszakkal idézte elő, akár a tettes, akár az ő hozzájárulásával, tudtával vagy éppen reábirására más, úgy a Btk. 344. §-ába ütköző rablás forog fenn. A Btk. 346. §-a alkalmazásának feltétele tehát: az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotnak a lopás véghezvitele céljából erőszak vagy fenyegetés nélkül történt előidézése.

11. §. A kísérlet, részesség, szándék és többség.

A kísérlet és bevézés, a részesség, valamint a szándék és a többség kérdéseinél nem tévesztendő el szem elől a rablásnak ama jogi természete, melynél fogva az egyfelől a dologelvétel, másfelől a törvényben meghatározott eszköztevékenység (erőszak, fenyegetés, öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezés) elegyülése. Erre figyelemmel megállapítható, hogy:

1. *Befejezett* a rablás, ha úgy az eszköztevékenység, mint a dologelvétel a maga egészében létesült, megtörtént; a dologelvételt követően a tettes részéről elkövetett u. n. *utólagos cselekmények* (v. ö. *Kézikönyv* X. k. 45.) fogalmi nézőszögből közömbösek. Figyelmen kívül marad tehát az a cselekmény, mellyel a tettes az elrablott dolgot elfogyasztotta, eladta, elzálogosította, megrongálta vagy megsemmisítette és tehát nem mondható ki bűnösnek sikkasztásban azon a címen, mert a most már birtokában levő idegen ingó dolgot eltulajdonította (kivéve természetesen, ha a tettes utólagos cselekményével más jogtárgyat is sért), — de figyelmen kívül marad viszont az elvett dolog birtokának biztosítása körüli mulasztás is épúgy, mint a dolog birtokáról való lemondás (a már birtokbavett dolog eldobása vagy visszaadása).

Befejezett rablást állapított meg helyesen a *Curia*, midőn vádlott a kendőt erőszakkal elvette, bár az utóbb a sértetthez visszakerült (Bjt. 4. k. 347.), midőn vádlott az erőszakkal elvett kabátot, mikor üldözőbe vették, eldobta (u. o. 6. k. 337.).

A kísérlet alsó határa a véghezvitel megkezdése lévén, figyelemmel arra, hogy a rablásnak jellegzetességet az erőszak, fenyegetés és illetőleg az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezés kölcsönöz, nyilvánvaló, hogy a rablás, az erőszak vagy fenyegetés első mozzanatával és illetőleg az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapot előidézését célzó első tevékenységgel van megkezdve (feltéve mindig, hogy a tettes szándéka egyben a dologelvételre is irányult, v. ö. *Meyer—Allfeld*, 455., *Schütze* 452., *Binding*, Lehrb. I. 313., *Gerland*, 473.), — viszont a dologelvétel megkezdése esetleg megtörténte csak lopás mindaddig, míg a tettes erőszakot vagy fenyegetést nem alkalmaz, sőt ha alkalmaz, ezzel — amennyiben ezáltal a lopott dolog megtartását akarja biztosítani — a Btk. 345. §-ában meghatározott rablás befejezett bűntettét követi el.

Figyelemmel a mondottakra, a rablás egyes eseteiben a kísérlet kérdése a következő megállapításokhoz juttat:

a) A Btk. 344. §-a esetében mindaddig kísérletről van szó, míg a tettes csak erőszakot vagy fenyegetést alkalmazott dologelvétel céljából, de a dolgot még nem vette el, illetve az elvétel cselekményét csak megkezdette.

Igy kísérletet állapított meg a *Curia*, midőn vádlott egy pusztai birtokost lövésekkel pénzének átadására akart kényszeríteni (Bjt. 1. k. 136.),

midőn vádlott sértettől pénzt követelt, azt agyonlőtte, de pénzt nem vitt el (u. o. 7. k. 41.), midőn vádlott az ágyban fekvő sértettet ismételten fejbeütötte, majd dulakodás közben késsel megszúrta, de semmit el nem vihett (Grill dtár 8. k. 1885.). — midőn vádlottak bebocsátás után fegyvereiket mutogatták, de az erélyes ellenállásra pénz követelése nélkül megszöktek, mert igazolást nyert, hogy pénzt akartak szerezni (Bjt. 22. k. 294.); kísérlet, midőn vádlott csak a gyilkosságot, de dologelvétel céljából kezdte meg (u. o. 38. k. 59.); — régebben nem állapított meg a *Curia* kísérletet, ha a tettes a dologhoz nem nyúlt hozzá (Bjt. 3. k. 405., 8. k. 217.); — kifogástalan viszont a *Curia*nak az a tétele, mely szerint a rablás kísérletének is eleme lévén az erőszak vagy a fenyegetés: lopás helyett nem állapítható meg rablás kísérlete azon az alapon, hogy a tolvaj fel volt fegyverkezve azért, hogy a lopás véghezvitele céljából erőszakot vagy fenyegetést alkalmazzon (Bjt. 72. k. 35. és u. o. *Zehery*, megbeszélése).

b) A *Btk.* 345. §-ának első fordulata esetében, midőn a lopás megkezdése után ennek véghezvitele céljából alkalmaz a tettes erőszakot vagy fenyegetést: mindaddig kísérletről van szó, míg a dologelvétel meg nem történt; — ha tehát az elvétel csak megkezdett, nem bevégezett, hanem megkísérlett rablás forog fenn (helyesen *Illés*, III. 130., ellenkezően Bjt. 14. k. 123.).

c) A *Btk.* 345. §-ának második fordulata esetében kísérletről nem lehet szó, mert e törvényes fogalom alá eső tényálladék lényege, hogy az erőszak vagy fenyegetés a lopott dolog megtartása végett használtatik, következésképp még ez nem használtatott, csak lopásról, ha pedig alkalmaztatott: befejezett büntettről van szó.

d) A *Btk.* 346. §-a esetében a kísérlet — úgy mint a 344. § büntetténél — az eszköztevékenységgel indul meg, de viszont addig nincs befejezés, míg meg nem történt a dologelvétel; az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezést követően a dologelvétel megkezdése is csak kísérlet.

2. A *részesség* körében külön tartandó a felbujtó, a társtettes és a bűnsegéd szerepének kérdése.

a) *Felbujtó* minden esetben csak az, ki erőszak, fenyegetés alkalmazására vagy öntudatlan, illetve védelemre tehetetlen állapotba helyezésre bír reá mászt azzal, hogy egyben idegen ingó dolgokat vegyen el a tettes (a csak dologelvételekre irányuló reábírás esetében, ha a tettes erőszakot stb. is alkalmazott, ez utóbbi rablásért, az előbbi lopásra felbujtóként büntetendő, ha csak a reábírás eventualiter nem fogta át az erőszak-alkalmazást; v. ö. az excessus mandati szabályait, *Tankönyv* VI. kiad. 161. l., *Btk.* 73. §).

b) *Társtettes* a rablásnak a *Btk.* 344. és 346. §§-ai eseteiben úgy az, ki csak a dologelvételeiben, valamint aki csak az erőszak vagy fenyegetés alkalmazásában, illetőleg az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapot előidézésében vesz részt (természetesen mindig a másik tevékenység kapcsolatának tudatában; itt megjegyezni kívánom, hogy animus coactoris kell s nem animus auctoris, azaz az is társtettes, ki az erőszakot stb. dologelvétel céljából alkalmazza, míg társa a dolgot a maga részére elveszi; annál fogva, hogy az erőszakot alkalmazó nem részesül az elvett dolgokban s nem is kívánt részesedni, nem viszi át az ő szerepét a bűnsegély körébe; v. ö. *Hälschner*, II. 342., *Merkel*, Holtz. Hb. III. 724.). A *fenyegető jelenlét*, mely a sértett megfélemlítésére és ellenálló erejének megbénítására alkalmas, a judikatura szerint társtetteség (állandó gyakorlat, v. ö. *Mutató*, 545: 1., legutóbb *Curia*: Bjt. 77. k. 197.; és v. ö. *Irk*, A bűnsegély és társtetteség, 1913. 32.).

c) Ugyane két büntettnél csupán *bűnsegéd*, ki sem az erőszak vagy fenyegetés kifejtésében, illetve az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapot előidézésére irányuló cselekvésben, sem a dologelvételeiben nem vett részt, de egyik vagy másik vonatkozásban előmozdítólag vagy könnyítőleg működött közre (pl. aki őrt állott, vagy aki jelen volt, de a megtámadott erről nem tudott stb.).

Igy a *Curia* szerint bűnsegéd: ki távolabb maradt (Bjt. 10. k. 346.), ki előzetesen egyetért (u. o. 7. k. 23.), ki jelen volt, kit azonban a sértett nem látott, s ki az elvételben sem vett részt (u. o. 4. k. 37., 392., 7. k. 23.). — ki előzetes egyetértés mellett a támadás befejezése után ért a helyszínére s ekkor vett el ingókat (u. o. 19. k. 120.), ki a vörösrőgnél feljelentést tett, amikor a feljelentés folytán a vörösrők a feljelentettől bizonyos ingó dolgokat fenyegetéssel elvettek (u. o. 72. k. 110.).

A *Btk.* 345. §-ában meghatározott rablásnak tekintendő lopás esetében annyiban másként alakul a helyzet, amennyiben az a dologelvételeiben közreműködő, ki a lopás véghezvitele vagy a lopott dolog megtartása végett használt erőszak vagy fenyegetés alkalmazásában nem vett részt s erről nem is tudott: *csak a lopásban való részességért* felel, — aki azonban akár fenyegető jelenléte által, akár egyébként az ellenállás legyőzésében működött közre, még ha a dologelvétel cselekményében nem is volt része: a rablásnak tekintendő lopásban *tettestárs*; ha a közreműködőnek tevékenysége a segély fogalma alá esik, úgy a most jelzett megkülönböztetés szerint vagy a lopáshoz, vagy a rablásnak tekintendő lopáshoz járuló bűnsegély címen büntetendő.

3. A szándék a rablásnál kétarcú; kell, hogy úgy a dolog-
elvétele, mint az erőszakolást átfogja (v. ö. *Binding*, Normen II.
1065, *Gebauer*, Der straf. Schutz wertloser Gegenstände 1893.
58., *Boerke*, Das Delikt der Erpressung, 1911., 76. 82.); köze-
lebről: kell, hogy az elkövetőben meg legyen úgy a lopás szán-
déka (v. ö. Kézikönyv X. 79.), mint ehhez kapcsolódottan a dolog-
elvétele céljából alkalmazott erőszakolásra stb. irányuló szándék;
hangsúlyozom, hogy a lopási szándéknak az erőszakolás idején
meg kell már lennie (ugyanígy *Frank*, Vergl. Darst. Bes. T. VI.
131.). Akármelyik vonatkozásban legyen is hiányos a szándék,
rablás nem állapítható meg; így az eltulajdonításra irányuló cél-
zat hiánya (vádolt a sértett nő földreterítette s ruhái között mo-
tozott, majd két egyén közeledtére elfutott: Bjt. 8. k. 217.) épp-
úgy kizárja a rablás megállapítását, mint az erőszakolásra stb.
irányuló szándék hiánya (vádolt, ki nem egyezett bele az erőszak
alkalmazásába a rabláshoz járó részességért nem büntetett.
Bjt. 21. k. 103.).

4. A többség kérdéseinek legnagyobb része a Btk. 349. §-ában
találja megoldását. Itt csak annyit emelek ki, hogy amennyiben
a rablással kapcsolatban különleges jogilag védett érdekeken is
sérelem esik s e sérelmet előidéző cselekmény alája vonható a Btk.
valamelyik törvényes fogalmának: ez utóbbi bűncselekmény a
rablással anyagi halmazatban áll.

Igy rablás és erőszakos nemi közönség anyagi halmazatát állapította
meg a *Curia*, mert a vádlott által megsértett, illetve veszélyeztetett jog-
érdekek különbözősége állapított meg; vádlott cselekvősége egyrészt
a sértett nő szemérmét támadta meg, másrészt pedig annak vagyona ellen
irányult: Bjt. 39. k. 112., kimondja továbbá a *Curia*: ha a tettes a sajátját
nem képező okiratot másról az okirattal való bizonyítás lehetőségétől való
megfosztás szándékával erőszakkal elvesz és azt megsemmisíti, ezzel a
rablás büntetése s a Btk. 406. §-a szerinti vétség anyagi halmazatát való-
sítja meg (Bjt. 84. k. 102., *Balogh István* megbeszélése u. o.). Megjegyezni
kívánom még, hogy a könnyű testi sértés, illetve ennél enyhébb bűncselek-
mény formájában jelentkező erőszak beleolvad a rablás fogalmába (v. ö.
fent 27. l.) és hogy a rablással egyidejűleg ugyanazon a helyen elkövetett
lopás is beleolvad a rablásba (*Curia*, Bjt. 46. k. 85., v. ö. *Weisz Ödön* meg-
beszélése u. o.).

III. CIM.

Jogkövetkezmények és minősítő körülmények.

12. §. A rablás büntetése és minősített esetei.

1. A rablás három esete közül az első kettőt abstrakte egyenlő
súlyúnak tekinti a törvény, mert csak a 346. § esetében rendel
egyhébb büntetést, miből kétségtelen, hogy a Btk. 348. §-ának e
kezdő szavai »a rablás«: nemcsak a 344. §-ban meghatározott
rablás büntetést, hanem a 345. §-ban leírt büntetést is átfoglalja
(egy okkal több, hogy ezt a 345. § szerinti büntetést, melyet a tör-
vény ugyan »rablásnak tekintetik« kifejezéssel illet, szintén rab-
lásnak nevezük; ugyanez alapon a 346. §-ban meghatározott
»rablásnak tekintendő lopás« is nevezhető rablásnak, mert a 348.
§ mondatszerkezete ezt lehetővé teszi).

A Btk. 344. és 345. §-aiba ütköző rablás öt évtől tíz évig ter-
jedhető fegyházzal, a 346. § esetében pedig öt évig terjedhető fegy-
házzal büntetetik (Btk. 348. §), ezenkívül a rablás büntette ese-
tében a szabadságvesztés-büntetésen fölül hivatalvesztés és a poli-
tikai jogok gyakorlatának felfüggesztése is kimondandó (Btk. 354.
§); a pénzmellékbüntetés kiszabására a II. Bn. 3. §-a kötelez.

2. A minősített esetekben tíz évtől tizenöt évig terjedhető
fegyházzal büntetetik a rablás (Btk. 349. §), valamint hivatal-
vesztéssel és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésével (Btk.
354. §) és pénz-mellékbüntetéssel (II. Bn. 3. §). E minősített ese-
tek: a) a visszaesés és b) a törvényben meghatározott súlyos cse-
lekmények kapcsolódása a rabláshoz.

a) *Visszaesés* címén akkor minősül a rablás, ha a tettes rablás
vagy zsarolás miatt már meg volt büntetve és emiatti utolsó bün-
tetésének kiállása óta tíz év még el nem telt (Btk. 349. § 1. pont).

E minősítés feltételei, az alább részletezendő eltérésektől el-
tekintve ugyanazok, mint amelyek a visszaesésben elkövetett lo-
pásnál irányadók (v. ö. Kézikönyv X. 142. s köv. l.). *Eltérések*:
α) hogy itt már az egyszeri büntettség elég, β) és hogy, mint előző
cselekmények, csak a rablás és zsarolás szerepelnek. Ez utóbbi vo-
natkozásban mindenekelőtt kritika alá esik a törvény annyiban,

amennyiben míg az előző zsarolás címén a visszaesés már megállapítandó, addig, ha a rablót előzőleg — a zsarolásnál sokkal súlyosabban büntetendő — betöréses lopásért büntették, a minősítés elcsúszhat; anomália továbbá az is, hogy az előző két lopást követő harmadik lopás megállapítja a visszaesést, ha azonban e harmadik cselekmény rablás: sem a Btk. 349., sem a Btk. 338. §-a nem alkalmazható (a 338. §-ról szó lehet, ha a rablásban lopást is látunk).

Erősen vitás kérdés, vajjon a Btk. 345. és 346. §-aiban meghatározott büntettek alá esnek-e a Btk. 349. § 1. pontja szerinti visszaesés címén minősítő körülménynek és illetőleg, hogy ugyanezek a büntettek, mint előző bűncselekmények, maguk után vonják-e a Btk. 344. (és ismét a 345., illetőleg 346.) §-ába ütköző rablás büntetést a 349. § 1. pontja alapján való minősítést? *Fayer* e kérdésekre tagadólag felel, mert »a 349. § csak rablásról s nem egyszersmind rablásnak tekintett lopásról beszél« s mert »nem lehetett a törvényhozó intenciója egy lopási cselekményt, melyet fictio útján rablássá emelt, visszaesés címén még ennél is súlyosabbá tenni és 10—15 évi fegyházzal büntetni, amikor a leg súlyosabb visszaesési lopás büntetésének maximuma 5 évi fegyház« (ma már tíz évi fegyház, v. ö. Bn. 49. §). — Nézetem szerint ez a felfogás nem helytálló, mert a Btk. 345. és 346. §-aiban meghatározott büntettek a rablás fogalma alá esnek, mert bár elnevezésük homályos, de ezt a homályt eloszlatja egyfelől a Btk. 348. §-ának terminológiája, másfelől e büntetteknek a rablás fejezetébe illesztése (ugyanígy *Illés* III. 136., *Isaák*, 233. és a *Curia* elvi határozatában, Bjt. Hat. Társ. 623. sz. VI. k. 97. l. és Bjt. 72. k. 38.).

b) *Súlyos cselekménynek kapcsolódása címén* minősül a rablás, mikor is összefoglalt bűncselekmény (delictum complexum) létezik, ha a rablással a szándékos emberölés kísérlete vagy súlyos testi sértés is követetett el (Btk. 349. § 2. pont), vagy ha szándékos emberölés is követetett el; ez utóbbi esetben azonban a büntetés életfogytig tartó fegyház leendő (Btk. 349. § ut. bek.), — mellyel kapcsolatban még a két mellékbüntetés (Btk. 354. §) és a pénz-mellékbüntetés (II. Bn. 3. §) is kiszabandó.

3. A három súlyos cselekmény, mely a rablás minősítését maga után vonja:

a) a *súlyos testi sértés* és pedig — minthogy a törvény semmi nemű megszorítást nem tesz — a súlyos testi sértés büntette: ideértve a 20 napnál hosszabb ideig tartott sérülést, betegséget

vagy elmekört okozó bántalmazást, valamint a Btk. 303., 304. és 305. §-okban meghatározott büntetteket, továbbá a Btk. 306. és 307. §-okban meghatározott halált okozó súlyos testi sértést, a többek bántalmazásából származó s a Btk. 308. §-ában leírt súlyos testi sértést, végül a Btk. 309. §-ában meghatározott mérgezést (és pedig a *Curia* régebbi álláspontja szerint: tekintet nélkül arra, állott-e be a mérge stb. beadása vagy más módon alkalmazása eredményeként betegség stb. vagy sem, Bjt. dtár 7. k. 177.; ellenkezően *Isaák* 233., ki a testi sértést nem okozó mérgezés esetében anyagi halmazatot állapítana meg), újabban kijelenti a *Curia*, hogy »a Btk. 346. §-a az öntudatlan vagy védelemre tehetetlen állapotba helyezésnek csak azokat az eseteit öleli fel, amelyekben az ilyen állapotba helyezés az egészség veszélyeztetése nélkül történik«; és az életveszélyes szer beadását a Btk. 309. § 1. bek. 2. tétele alá eső s a Btk. 346. §-ában meghatározott rablással anyagi halmazatban levő büntettnék minősíti, Bjt. 86. k. 60. l.; nézetem szerint: ha nem állott be sérülés, betegség vagy elmekör, csak a Btk. 346. §-a alkalmazandó, mert testi sértés nem okoztatott s így a Btk. 349. § 1. bek. 2. pontja alkalmazásának alapja nincs, — ha viszont sérülés állott be, úgy mert a 349. § 1. bek. 2. pontja csak akkor alkalmazható, ha súlyos testi sértés forog fenn, ennek pedig a nyolc napot meghaladó gyógyulási időtartam az ismérve, tehát amennyiben a gyógyulás nem haladta meg a nyolc napot, könnyű testi sértés forog fenn, mely beleolvad a 346. §-ba, amennyiben viszont a gyógyulási időtartam nyolc napot meghalad, a súlyos testi sértés a rablással együtt 349. § 1. bek. 2. pontja alá esik (helyesen *Dombóváry*, Bjt. 86. k. 56. l.), β) a súlyos testi sértés *vétsége* (de természetesen csak a *szándékos* súlyos testi sértés vétsége, mert ha emberölésnél csak a szándékos minősít, úgy nem minősíthet a gondatlanságból elkövetett súlyos testi sértés sem; abban a ritka esetben tehát, amikor az erőszak kifejtése során gondatlanságból okoz a tettes halált vagy súlyos testi sértést, ez és a rablás anyagi halmazatba foglalandó),

b) a *szándékos emberölés kísérlete*, végül

c) a *szándékos emberölés*, és pedig úgy a 279., mint a 281. §-ban meghatározott szándékos emberölés (*Curia*: Bjt. 80. k. 173.), illetve e büntettek kísérlete; a Btk. 280. §-ában meghatározott minősített szándékos emberölés esetei közül kétség nélkül minősítőleg hat a felmenő ágbeli rokonon, a házastárson s a törvénytelen

gyermek által saját anyján vagy törvényesítés esetében természetes atyján elkövetett szándékos emberölés, kérdés azonban, anyagi halmazat állapítandó-e meg, avagy minősített rablás, ha a rablással kapcsolatban több emberen lett a szándékos emberölés elkövetve?

A Curia több esetben arra az álláspontra helyezkedett, hogy több szándékos emberölés kísérlete esetén éppoly kevésbé lehet az összefoglalt büntetést több jogi egységre szétbontani, mint több bevezetés esetén, szóval: a több emberen elkövetett vagy megkísérelt szándékos emberöléssel elkövetett rablás esetén a Btk. 280. §-ának mellőzéseével a Btk. 349. § 1. bekezdésének 2. pontja veendő alkalmazásba (Bjt. 39. k. 121., 57. k. 91., 71. k. 17.), utóbb viszont kimondotta, hogyha a rablással kapcsolatban több emberen követtetik el szándékos emberölés, nem a Btk. 349. §-a nyer alkalmazást, hanem a Btk. 280. §-a szerinti szándékos emberöléssel anyagi halmazatban állapítandó meg a rablás (Bjt. 77. k. 185., Jogi Hírlap 1934. márc. 11. számban közölt 215. sz. curiai ítélet).

Részemről — Degré Miklós nézetéhez csatlakozva s az ő okfejtésének (v. ö. Bjt. 71. k. 17.) némi korrekciójával és kiegészítésével — az anyagi halmazat megállapítását tartom helyesnek. A helyes kiindulás, hogy a Btk. 349. § 1. bek. 2. pontja és ut. bek.-e értelmében deliktum komplexum akkor jön létre, ha a rablással szándékos emberölés kísérlete vagy szándékos emberölés is követtetett el; a törvény egyesszámban beszél, szándékos emberölést s nem emberöléseket említ; a Btk. 349. §-ában meghatározott deliktum komplexum tehát rablásból és egy szándékos emberölésből tevődik össze; ha több a szándékos emberölés, úgy ez a Btk. 280. §-a szerinti deliktum komplexum találkozik a rablással (tehát nem két deliktum komplexum találkozásáról van szó); a tényálladék tehát alája esik a Btk. 280. és 344. (esetleg 345. vagy 346.) §-ainak; az anyagi halmazat megállapítása mellett szól az a körülmény is, hogy ha csak a Btk. 349. §-át alkalmaznánk, előállana az a különösség, hogy aki több ember sérelmére követi el a szándékos emberölés kísérletét, annál a büntetés minimuma háromévi fegyház (Btk. 280. és 66. §§), aki pedig ezenfelül rablást is elkövet, az — amennyiben csak a Btk. 349. § 1. bek. 2. pontja alapján felelne, mert itt a büntetés 10—15 évi fegyház — a Btk. 92. §-ának felhívásával minimumban hathavi börtönnel volna büntethető, szóval a rablás mint többlet nem büntetésfokozással, hanem büntetésesökkentéssel járna.

A súlyos testi sértés határán innen eső cselekmény (tehát pl. a könnyű testi sértés) az erőszak stb. fogalmába beleolvad (v. ö.

fent 27., 44. l.), a szándékos emberölésen túlfekvő gyilkosság viszont anyagi halmazatba foglalandó a rablással. A rablógyilkosság tehát nem deliktum komplexum, hanem többség. (Curia: Bjogi dtár 5. k. 58.)

A rabláson itt is (a Btk. 349. §-ában) nemcsak a Btk. 344., hanem a 345. és 346. §§-okban meghatározott rablás is értendő (helyesen Isaák 233., és a Curia Bjogi Hat. Tára 623.; Bjt. 72. k. 38., Bjogi dtár 13. k. 20., Grill, dtár 17. k. 162.; Degré szerint a Btk. 349. § 2. pontja és ut. bek.-e a Btk. 346. §-ában meghatározott rablás esetére nem alkalmazható, mely megokolást nélkülöző nézetet nem oszthatom, mert mint kifejtettem, a Btk. 346. §-a alá eső cselekmény is rablás).

4. E három súlyos cselekmény címén csak akkor áll be a minősülés, ha azok oly viszonyban állanak a dologelvéttel, amilyen általában az erőszak stb. mint eszközcselekmény s a törvényben meghatározott célcselekmény (dologelvétel, lopás véghezvitele, lopott dolog megtartása) között a rablásnál megkívántatik (v. ö. fent 37. l.); ha tehát más — pl. menekülési — célból követtetett el e súlyos cselekmények valamelyike: nem deliktum komplexum, hanem anyagi halmazat forog fenn (helyesen Illés III. 137., Finkey 714., ellenkezően Schmierer 505., Fayer II. 350., Isaák 233.).

Helyesen mondotta ki a Curia, hogy a szándékos emberölés és a Btk. 344. §-a szerinti rablás abban az esetben állapítandó meg egymással anyagi halmazatban, mikor a szándékos emberölés nem a rablással együtt, nem a rablás céljából lett elkövetve; ily esetben a büntetést nem a Btk. 349. §-a, de a 279., 348., 96., 99. és 100. §-ai alapján kell kiszabni (Bjt. 77. k. 94.).

5. A Btk. 349. §-ában meghatározott deliktum komplexum körében vitás a kísérlet kérdése. Nézetem szerint a befejezettségnek könnyebben megkonstruálható fogalmából kell kiindulnunk. Nem lehet kétséges, hogy a szóbanforgó deliktum komplexum be van fejezve, ha a dologelvétel, a lopás véghezvitele vagy a lopott dolog megtartása céljából kifejtett erőszak stb. során a súlyos testi sértés, a szándékos emberölés vagy annak kísérlete és a dolognak elvétele tényálladékszerűen fennforog; — kísérletről viszont fogalmilag akkor lehet szó, ha ebből — a Btk. 349. § 1. bek. 2. pontjában, illetve ut. bek.-ében meghatározott törvényes fogalom által megkívánt — tényálladékból valamelyik — a tettes akarata által átfogott — záróelem hiányzik (v. ö. Tank. VI. kiad. I. 126.); záróelem — kivéve a Btk. 345. §-ának második fordulatát — a dologelvétel következtében beálló birtokváltás lévén, nyilvánvaló,

hogy — a most említett eset leszámításával — kísérlet: ha a súlyos testi sértés, szándékos emberölés vagy ennek kísérlete a mondot célból elkövetett, de a tettes a dolgot még nem vette el; — hacsak erőszakolás történt a tettes részéről anélkül, hogy a minősítést előidéző súlyos cselekmények valamelyike elkövetett volna s a dologelvétel sem történt meg, úgy az egyszerű rablás törvényes fogalmai valamelyikének kísérleti keretébe illeszkedik bele a tényálladék. A Btk. 345. § második fordulata esetében (lopott dolog megtartása végett alkalmazott erőszak), amennyiben minősítő súlyos cselekmény (Btk. 349. §) is fennforog, más a helyzet, itt nem dologelvétel, hanem a súlyos testi sértés, a szándékos emberölés vagy ennek kísérlete a záró cselekmény, következőképp csupán ennek elmaradása esetében lehet szó kísérletről, ámde, ha a súlyos cselekmények egyike sem követtetett el, de erőszakot stb. a tettes alkalmazott, akkor a tényálladék a Btk. 345. §. második fordulatában meghatározott befejezett büntett törvényes fogalmát tölti be, ha pedig erőszakkal sem élt a tettes, úgy egyszerű lopás forog fenn (v. ö. fent 42. l.). A Btk. 345. §. második fordulatában meghatározott büntettnek tehát a Btk. 349. §. 1. bek. 2. pontjával, illetve ut. bek.-ével való viszonylatában sincs kísérlete.

A *judikatúrából* a következő kijelentések közlésére szorítkozom: a rablás kísérletével kapcsolatos súlyos testi sértés esetében a Btk. 349. § 2. pontja szerinti rablás kísérlete valósul meg (Bjt. 39. k. 118., 73. k. 220.); rablás befejezése után elkövetett ölési kísérlet nem a 349. § alá esik, hanem anyagi halmazatban van a rablással (Bjt. 16. k. 260.), rablásnak tekintendő lopás kísérlete közben okozott testi sértés a Btk. 349. §-a alá esik (Bjt. 39. k. 281.); — a 349. § a 345. § esetében is alkalmazandó (Bjt. 72. k. 38.).

6. A *bűnrészesség* körében általános szabály az a *Curia* által hangsúlyozott tétel, hogy: a szándékos emberöléssel (és tehát annak kísérletével vagy a súlyos testi sértéssel) párosult rablás büntette esetében nemcsak a szándékos emberölés (ennek kísérlete vagy a súlyos testi sértés) büntettének a tettese, hanem minden közreműködő is a Btk. 349. §-ának utolsó bekezdése (illetve 1. bek. 2. pontja) szerint büntetendő (Bjogi dtár 2. k. 229., Bjt. 24. k. 84.). Aki tehát akár a dologelvételben, akár a súlyos testi sértéssel vagy szándékos emberöléssel, illetve ennek kísérletével járó erőszakolásban stb. részt vett, amennyiben — bár csak eventualiter — szándéka a Btk. 349. §-ában meghatározott deliktum komplexum tényálladékát átfogta: közreműködésének módja szerint a Btk.

349. §-a szerint minősülő rabláshoz járuló felbujtásáért, társtettségért vagy bűnsegélyért felel. Ha a tettes túllépett (Btk. 73. §), úgy a részes — feltéve, hogy közreműködését a kisebb körre szorította — csak az ő szándéka által átfogott büntetthez járuló részség címén büntethető. (*Curia*: Bjt. 78. k. 141.).

Vitás, vajjon a Btk. 349. §-ának esetében a *fenyegető jelenlét* társtettség, avagy csak bűnsegélyt állapít-e meg?

A *Curia* ismételt kimondotta, hogy aki fegyveres jelenlétével az erőszakot fokozza (Bjt. 78. k. 141.), aki az elvételt közvetlenül végrehajtó egyénnel akarategységben megfélemlítő jelenléte által a támadást fokozta vagy a megtámadottat védelmében akadályozta: társtettes (Bjogi dtár 3. k. 70.) Legutóbb imígyen alapozta meg nézetét a *Curia*: az erőszak a rablásnak elkövetési cselekedete lévén, aki — habár csak fegyveres jelenlétével — közreműködik abban, hogy a megtámadott ellen alkalmazott erőszak, a megtámadottra gyakorolt lelki hatás által az ellenállhatatlan kényszer erejével bírjon, az a dolog természete szerint részes az erőszakban és következőképp részes a rablás elkövetési cselekedetében is; igaz, hogy a szándék oszthatatlan személyes tulajdonság, a Btk. 349. §-a azonban 1. bek. 2. pontjában és 2. bek.-ben a rablást a szándékos emberölés kísérletével, a súlyos testi sértéssel és illetőleg a szándékos emberöléssel egységő foglalnán össze, az egy bűncselekménnyé összefoglalt büntettek elkövetési cselekedeteit nem lehet elhatárolva megosztani, mert ez az egység felbontása lenne és annak fogalmával elleneznék; aki tehát akár az egyik, akár a másik büntettség elkövetési cselekedetével vesz részt, ez a Btk. 349. § most hivatkozott rendelkezései szerint felelős, feltéve, hogy — hacsak eshetőlegesen (eventualiter) is — e büntettek egyike sem esett kívül az ő szándékán (6826/1925. sz. magánúton beszerzett ítélet).

Részemről *Illés* (III. k. 139.) meggyőző okfejtését osztva: fenyegető jelenlét esetében a *bűnsegély* megállapítását helyeslem. A *Curia*nak az irodalom által is elfogadott nézete szerint ugyanis a szándékos emberölésnél a megfélemlítő jelenlét csak bűnsegély (v. ö. Kézikönyv II. k. 28.), a rablásnál társtettség (v. ö. fent 43. l.). A Btk. 349. § ut. bek.-e a rablást és szándékos emberölést deliktum komplexumként együvé foglalja, minélfogva a részes cselekménye is csak az egységő bűncselekménnyel viszonylatban állapítható meg, mi azt jelenti, hogy: ha a fenyegető jelenlétet társtettségnek minősítjük, a büntetés életfogytig tartó fegyház, ha pedig bűnsegélyt veszünk fel (a Btk. 66. és 72. §§-ai alapján) 3—15 évi fegyház. Figyelemmel arra, hogy ha a rablással kapcsolatban gyilkosság követtetett el: e két cselekmény anyagi halmazatba foglalandó s így a fenyegető jelenlét a rablásnál társtettség (büntetés a Btk. 348. §-a alapján 5—10 évig terjedhető fegy-

ház), a gyilkosságnál bűnsegélyt (büntetés a Btk. 278., 66. és 72. §§-ai szerint 5—15 évig terjedhető fegyház; a *Curia* a gyilkosságnál a fenyegető jelenlétet megokolatlanul s a szándékos emberölésnél követett álláspontjával szemben következetesség híjján társtettségnek minősíti, v. ö. Kézikönyv II. k. 18.) állapítván meg (az összbüntetés a Btk. 100. §-a értelmében 15 évet nem haladhat túl): odajutunk, hogy a fenyegető jelenlétnek társtettségként értékelésével előnyösebb lesz annak a helyzete, ki a gyilkosságban bűnsegéd és a rablásban tettestárs, mint aki a szándékos emberöléssel párosult rablásban (Btk. 349. § ut. bek.) társtettes (ott 15 évi fegyház a maximum, itt életfogytig tartó fegyház is kiszabható). Mindenesetre elfogadhatatlan következmény: az enyhébb esetnek súlyosabb büntetési tétel alá helyezése, mint a súlyosabbé. Ha a fenyegető jelenlét minden bűncselekménynél társtettségnek volna minősíthető, ki lenne küszöbölve a most vázolt ellentét, ám amennyire vitán kívül társtettség a fenyegető jelenlét oly büntettekénél, ahol az erőszak tényálladáki tevékenység (rablás, erőszakos nemi közösülés, stb.), annyira bizonyos, hogy az *ölés*-nek nem részeselekménye a megfélemlítő jelenlét (mit az a körülmény is bizonyít, hogy aki bár ölés céljából csak fenyegetően megjelenik, nem követ el kísérletet) és ha nem az általában az ölésnél, úgy nem az nemcsak a szándékos emberölésnél, de a gyilkosságnál sem.

A ZSAROLÁS

(BTK. MÁSODIK RÉSZ, XXVII. FEJEZET, 350—354. §-OK.)

HATÁSKÖR: A XXVII. FEJEZETBEN MEGHATÁROZOTT VALAMENNYI BÜNTETT A TÖRVÉNYSZÉK TANÁCSÁNAK HATÁSKÖRÉBE TARTOZIK (1897: XXIV. T.-C. 17. §. 1. 4. P.).

13. §. Bevezetés.

A zsarolás, melyen ezidőszerint általában vagyoni haszon (tágabban fogva a fogalmi kört : bármiféle előny) szerzése céljából elkövetett és vagyoni kárt (tágabb fogalmi körben : bármiféle hátrányt) okozó kényszerítést értünk (a legújabb irodalom néhány rövidre fogott meghatározására utalva : *Liszt-Schmidt* 678. l. : »Nötigung in Bereicherungsabsicht«, — u. így : *Hippel Lehrbuch*, 1932. 261., — *R. Schmidt Grundriss*, 1931. 253. : »rechtswidrige Vermögensbeschädigung, die durch Nötigung herbeigeführt wird«, — *Finger Strafrecht a Stammler Enzyklopädie* II. k. 648. : »durch rechtswidrige Nötigung herbeigeführte Vermögensbeschädigung«) nyilván egyfelől a személyes szabadságot, másfelől a vagyont sérti, de egyszersmind kizsákmányolási bűncselekmény (v. ö. *Frank*, 554. és *Vergl. Darst. Bes. T. 6. k. 5. s. köv. l.*). A célt tekintve — amennyiben azt vagyoni haszon szerzésére korlátozzuk — nyilván vagyoni elleni deliktum, a használt eszköz szempontjából viszont személyes szabadság elleni bűncselekmény a zsarolás és aszerint, amint inkább az első vagy a második mozzanatot tekintjük valaki jellemzőnek, fog állást foglalni a bűncselekménynek hovatartozása kérdésében. *Hippel* a tágabb értelemben vett szabadság elleni deliktumok közé sorozza a zsarolást, mert az ezt meghatározó s erre büntetést rendelő jogszabályokkal »werden Eingriffe in die Freiheit im Interesse des Schutzes anderer Rechtsgüter verboten« (i. m. 205. l.); az uralkodó nézet vagyoni elleni bűncselekményt lát a zsarolásban, — nézetem szerint helyesen — mert ha valamely bűncselekménynél több a sértett jogi érdek, nem a — nyilván esetleges — eszközcselekménnyel, hanem a célcselekménnyel sértett érdek adja meg annak alapjellegét.

Btkyünk is ehhez az állásponthoz csatlakozott, midőn — a rablással egy fejezetbe foglalva — a zsarolást a vagyoni elleni deliktumok sorába iktatta.

A Btk. 350—354. §§-aiban foglalt nyersanyagot egyébként a következő címekre osztva tárgyalom: rövid történeti vázlat és jogösszehasonlítás előrebocsátása után sorra kerül: a zsarolás fogalma és ismérvei, majd annak különös és minősített esetei, végül a zsarolás büntetése kérdéseinek kifejtése.

I. CÍM.

Történeti vázlat és jogösszehasonlítás.

14. §. Jogtörténeti adalékok.

1. A zsarolás csak az elmúlt évszázadban alakult ki mint önálló bűncselekmény. A keleti s görög jogokban még nyomára sem akadunk.

2. A római jog is eredetileg csak akkor büntette a kényszerítés útján való vagyoni haszon szerzését, ha az elkövető e célra hivatali állását használta fel. A mai zsarolással hasonló magatartásnak e szűk keretek közé szorított alakja mint *crimen repetundarum* esett tehát büntetés alá; magánjogilag az *actio quod metus causa* volt használatos. A Gracchusok idejében a törekvés odairányult, hogy e cselekmény a furtum fogalma alá vonassék, ami azonban főleg azért nem vezetett sikerre, mert a birtok, illetve tulajdonjog változása e deliktumnál a károsultnak bár nem hozzájárulásával, de mégis akaratából áll elő s így kívül esik az akarat hiányából előálló birtokváltozásra utaló furtum fogalmi körén (*Mommsen*, 737. 5. jegyz.). — A császári korban a *concussio* (Dig. 47., 13. és v. ö. C. Th. 11., 11., — 9., 26., 6., C. 7., — Inst. 9., 27., 4., C. 5., — Dig. 1., 18., 6., 3., — Paulus 5., 25., 12.) mint *crimen extraordinarium* lépett a *crimen repetundarum* helyébe s büntetés alá vonatott nemcsak a hivatalnok, hanem az is, ki hivatalnoki jelleg színlelésével (*concussio publica*) és illetőleg az is, ki bűnvádi feljelentéssel (*crimen minari*) fenyegetve csikart ki vagyoni hasznot (*concussio privata*). A *concussio* kifejezés a *quater* igéből származik (addig rázzuk a fát, míg gyümölcsei lehullanak)

3. Az egyházi büntetőjog valamivel élesebben határozta meg a zsarolás bűncselekményét, amelyre vonatkozó szabály mégis alig megy túl a Digesták idézett helyének normáján (*Hollweck*, Die kirchlichen Strafgesetze, 1899. 274. 1. 1. jegyz.). Büntetés alá esik, ki fenyegetéssel vagy hivatali hatalmával visszaélve, mástól jogtalan vagyoni hasznot csikart ki (C. 8. X. 3. 49.; C. 1. Clem. 5. 3.); rendszertanilag e deliktum a minősített lopás és illetőleg a rablás enyhébb fajai közé sorakozott (v. ö. *Hinschius*, V. k. 832., *Katz*, 133.).

4. A germán népjogok: *tassement*, *tasseringe*, *transeneringe*, *nothede* néven a rablással foglalják együvé a vagyoni haszon kikényszerítésének bűncselekményét. A brieli jogkönyv a *transeneren* deliktumát mint *een af dwinghen t syn, off gelt off ander sake* határozza meg (v. ö. *His*, Geschichte des deutschen Strafrechts, 1928. 160.). A váltságdíj fizetésére

kényszerítés letartóztatással (*capere propter pecuniam*) az ú. n. nedlesene vagy *notlosene* a rablással esett egy vonalra (v. ö. *His*, 139.).

5. A *Carolina* sem ismerte még a zsarolást mint önálló bűncselekményt, mindazonáltal ez nem jelentette e tényálladék büntetlenségét, mert az vagy mint a rablás tágabb fogalma alá eső deliktum, vagy mint hivatali bűncselekmény esett büntetés alá. Az újkori német büntetőjog s az ennek fejlődését mintegy lezáró 1794. évi porosz Landrecht (art. 1254): §. *Wer durch Concussion einen andern zu einem Vertrage nötigt . . .* és 1255. §: *Ist jemand genötigt worden, Geld oder andere Sachen ohne Vergeltung zu geben, so ist eine dergleichen Erpressung nach Massgabe der dabei gebrauchten Mittel gleich einem Diebstahle oder Raub zu bestrafen*) a római jognak *concussio* fogalmát eleveníti fel és illetőleg képezi ki. Itt említem meg, hogy a német jogfejlődést is erősen befolyásoló olasz praktikusok általában csak a dolog átadásának kikényszerítéséről tesznek említést; még legtovább meg *Cuiacius* in libr. 47. D. tit. XIII., ki szerint a *concussio*: *terror iniectus pecuniae vel rei alicuius extorquendae causa*.

6. A francia jog is csak a közhivatalnokok által elkövetett zsarolást büntette; a magánosok által elkövetett ilyenmű cselekmény sem került ugyan el büntetését, de beleolvadt a lopás fogalmába. Aki *force et menaces* útján mást pénzfizetésre kényszerít, lopásért volt büntethető, mert cselekménye belefért e fogalomba, melyet *Jousse*, *Traité de la justice criminelle de France* 1771. (v. ö. IV. 166., 221.) című művében úgy határozott meg, hogy az *«soustraction et enlèvement frauduleux du bien d'autrui, dans le dessein de se l'approprier ou de s'en servir, sans le consentement de celui á qui il appartient»*. — *Muyart de Vouglans*, *Les lois criminelles* 1783. című művében (v. ö. 278. l.) nem kívánja meg a lopásnál még a *soustraction*-t sem, hanem beéri a *«manipulation frauduleuse»* cselekményével; így az akkori francia judikatúra álláspontját visszatükröző egykori írók nyomán megállapítható, hogy a lopás fogalmába belefért nemcsak a dolog-zsarolás, hanem a vagyoni haszon kicsikarása is. Ezt a felfogást találjuk meg az 1791. évi code-ban is, melynek sect. II. tit. II. art. 40. szerint: *«Quiconque sera convaincu d'avoir extorqué, par force ou par violence, la signature d'un écrit, d'un acte emportant obligation ou décharge, sera puni comme voleur à force et par violence envers les personnes . . .»* Az 1810-iki *code pénal* is a lopás fejezetében szabályozza a zsarolást (400. art.: *Quiconque aura extorqué par force, violence ou contrainte, la signature ou la remise d'un écrit, d'une acte, d'un titre, d'une pièce quelconque contenant ou opérant obligation, disposition ou décharge, sera puni . . .»*).

7. A német jogterületen az egyes partikuláris btk.-nek mindinkább tágitják e deliktum körét s immár nemcsak a kikényszerített dologátadást, hanem a vagyoni rendelkezést is e fogalom alá vonják s amidőn a kényszerítés eszközeit felsorolják, a megtévesztést nem említik és így éles határvonalat húznak a zsarolás és csalás közé. — Iránytvágó e tekintetben egyfelől az 1839. évi *württembergi btk.*, mely a zsarolást szabályozó 314. art.-ához fűzött indokolásban megjegyzi: *«Gegenstand des Raubes ist fremdes bewegliches Gut, Gegenstand des Erpressung ist jeder andere rechtswidrige Vorteil»*. — A fogalom továbbfejlődésére erős hatással volt

továbbá az 1813. évi *bajor btk.*, mely viszont 241. art.-ában rablást állapít meg, ha a tettes »tätliche Misshandlungen, Drohungen auf Leib oder Leben« alkalmazott, és a 242. art.-ban a zsarolásnál beéri »andere beängstigende Zudringlichkeiten« alkalmazásával.

8. A zsarolás mai fogalmának kialakulásához hozzájárult még az 1863. évi május 13-iki francia novellaris törvény által bevezetett *chantage* bűncselekménye, melyet elkövet az, ki rágalmozó állítások nyilvánosságára hozatalával fenyeget vagyoni haszonszerzés céljából (»Quinconque, à l'aide de la menace, écrite ou verbale, de révélations ou d'imputations diffamatoires, aura extorqué ou tenté d'extorquer, soit la remise de fonds ou valeurs, soit la signature ou remise des écrits énumérés ci-dessus, sera puni...«). Nem érdektelen a *chantage* kifejezés jelentése; a halak lármával (*chanter*) kergethetők a hálóba: »Sorte de pêche ou l'on fait de bruit pour engager le poisson à donner dans le filet« (v. ö. *Frank-nál*, Vergl. Darst. Bes. T. VI. 42. l. 1. jegyz.)

15. §. A magyar jog fejlődése.

1. Hazai jogunkban már a XV. és XVI. sz.-ban találunk némi nyomot, mely arra enged következtetni, hogy a mai zsaroláshoz hasonló cselekmény büntetés alá vonott. Így nyilván zsarolásszerű bűncselekményekre utal már az 1492:XXIII. t.-c., midőn büntetni rendeli azokat a hadcsapatokhoz tartozókat, kik háború után mások fekvőjóságaira beszállnak s ott károkat okoznak (plurima... damna et aliorum nocumentum genera impune committunt); ezeket a vármegye alispánja: »ad castigandum regiae maiestati transmittat«. — Minthogy a várórség (militis praesidiarii) többhelyütt zsarolta a vidék lakosságát, az 1542. (pozsonyi) LI. t.-c. elrendeli, hogy azok, kik »lachrymis provincialium, magna cum licentia, impune vivere dicuntur« és akik »miseram plebeculam ad extremam inopiam plerisque in locis redegeisse dicuntur«, a királyi felség: »poena debita afficere committat«. — Az 1545:XXVIII. t.-c. a várakba élelmiszert szállítókat védi meg a jogosulatlan vámszedők és zsarolók ellen: »si quis in itinere, vel castris victualia venum exposita violenter diripuerit: capite plectatur«. — Az 1545:XLIV. t.-c. szintén halállal vagy a törvény szerint megérdemelt más büntetéssel rendeli büntetni azokat, kik a szegényeket zsarolják (qui... oppressionibus pauperum comperti fuerint). — Az 1554:V. t.-c. utal az 1492:XXIII. és 1542:LI. t.-c.-ekre, s büntetés alá vonja azokat, kik »resque nobilium, aut colonorum sine pretio auferre vel alias violentias exercere praesumerent«. — Az 1567:XXX. t.-c. 4. §-ában már félreismerhetetlenül a hivatali zsarolásról esik szó: »Capitanei etiam certorum confiniorum, solent quibusdam exquisitis praetextibus, miseris colonos capere, ac in vincula, et carceres conjicere, illisque mortem comminari, non aliam ob causam, nisi quod aliquid ab eis extorquere possint, neque eos dimittunt, nisi vina, aut pecora, vel pecuniam, aliaque eis munera offerant...« — A zsaroló urasági szolgák büntetéséről rendelkezik továbbá az 1659: XV. t.-c. is (dominorum servitores... victualia... extorquentes). — Az 1715: CI. t.-c. 9. §-a védelmébe veszi a szegény népet az elnyomással

(lényegileg) zsarolással szemben (ad praecavendam ejusdem oppressionem); ugyanígy az 1723: XVIII. t.-c. 4. §-a. — Az 1729: XVIII. t.-c. kimondja, hogy »az országban elhelyezett katonaság és tisztek semmiféle kényszerítő adakozásokat követelni és kicsikarni ne merészeljenek« (ne militia et officiales intra regnum constituti, discretionibus quascunque praetendere et exigere ausint); a visszaélőket »az adakozás s kihágás kétszerezésével kell büntetni«.

2. *Javaslataink* közül az 1843. évi az első, mely külön bűncselekményként — a rablásról szóló fejezetet követő 34. fejezetben — szabályozza a zsarolást. — A 326. § szerint »Aki olly czélzattal, hogy tette által magának vagy másnak jogtalanul hasznot hajtsen, valakit vagy tetteles erőszakkal, vagy olly fenyegetések által, mellyek annak, vagy bármely hozzátartozóinak életére, testére, értékére vagy becsületére súlyosan veszélyesek, arra kényszerít: a) Hogy valamely akár ingó, akár ingatlan értékére vonatkozó oklevelet aláírjon vagy kiadjon, megsemmisítsen vagy megváltoztasson, vagy bár mi más cselekvés által vagyónáról, valamely akár magára, akár más valakire nézve, káros rendelkezést tegyen. b) Hogy a fenyegetőnek vagy más valakinek számára pénzt vagy más ingó vagyont valahová küldjön, vagy valahol letegyen, mint zsaroló azon büntetés alá esik, melly... a rablásra rendeltetett«. — Figyelemreméltó a javaslat 327. §-a, melynek értelmében: »Midőn a zsarolás fenyegetések által történik, teljesen bevégzettnek akkor tekintetik a büntett, ha a tettes fenyegetései által valamit csakugyan kizsarolt, habár az a mivel fenyegetőzött, csak későbbben lett volna is teljesíthető, — midőn pedig tetteles erőszakkal történik a zsarolás, bevégzettnek tekintetik a büntett, mihelyest a tettes valakinek személye ellen tetteles erőszakot követett el, habár valamely szándékán kívül közbejött akadály miatt czélját el nem érte is«. — A zsarolás kísérlete a 328. § határozata alapján büntetendő.

3. *Irodalmunkban* Pauler előtt a zsarolás nem nyer különállást s egyes íróknál (Husztly, Bodo, Szlemenica, Vuchetich) többnyire a rablás fogalmi körében talál helyet, illetőleg a hivatali deliktumok közt nyer említést.

Pauler a korbéli német irodalom hatása alatt külön cím alatt foglalkoztat a zsarolással, melynek — concussio néven — a lényege: »valamely cselekmény vagy mulasztásnak erőszakos kicsikarása jogellenes haszon vagy előnynek szerzése végett.« A továbbiakban megkülönbözteti a köz- és magánzsarolást (concussio publica, privata); az előbbi akkor forog fenn, amikor azt: köztisztviselők, nevezetesen bírák, bírósági hivatalnokok hivataluk köréhez és annak felhasználásával követik el (v. ö. Büntetőjogtan II. 242—243.). Hasonlóan tárgyalja e bűncselekményt a Btk. megalkotása előtt — 1872-ben — kiadott Büntetőjogtanában *Kőrösi Sándor* (v. ö. i. m. 297—300.).

4. Említést kíván még a bírák és bírósági hivatalnokok felelőségéről szóló 1871: VIII. t.-c. 11. és 14. §-a. A 11. § a hivatali büntettek közé sorolja a zsarolást, melyre vonatkozással a 14. § imígyen rendelkezik: »A bíró vagy bírói hivatalnok, ki hivatali hatalmával visszaél, hogy valakit valamely cselekvésre, tőrésre vagy mulasztásra törvényellenesen kényszerítsen, a zsarolás büntetettét követi el«. A büntetés mérvét a 6. § értelmében a fennálló törvények és törvényes gyakorlat határozzák meg.

5. *Btk.-ünk* alkotója különösen a német bir. btk. s a belga btk. vonatkozó rendelkezéseit vette figyelembe a zsarolás törvényes fogalmának meghatározásánál s ennek a rablástól való megkülönböztetésénél. Közös ismérvei e két deliktumnak: 1. hogy úgy a rablás, valamint a zsarolás objektumát a vagyoni jog képezi, 2. hogy a vagyoni jog megsértésének eszköze mindkét büntetendő cselekmény eseteiben az erőszak és a fenyegetés. Különbségek, hogy: a rablás elvétel által követtetik el, ellenben a zsarolás a kényszer alá helyezett egyéntől kicsikart teljesítés, eltérés vagy elhagyás által jó létre. A rablás tárgyát csakis idegen ingó dolog képezheti, míg a zsarolás mindennemű vagyoni jogokra kiterjed. Ott a bevezetéshez az idegen ingó dolognak tetteles elvétele, annak a rabló birtoklásába való jutása szükséges, ellenben a zsarolás bevezetésére nem szükséges, hogy a zsaroló a célba vett vagyoni hasznot elérte legyen. Megjegyzi még a Min. Ind., hogy dacára e különbségeknek... annyira egymásba nyúl e két büntetendő cselekmény, hogy ezeknek egy általános és karakterisztikus elválasztó vonal általi elhatárolása mindaddig a sikertelen kísérletek közé tartozik. — A szembeállítást közelebből a Btk. alkotója mégis főleg úgy véli eszközölhetni, hogy míg a rablásnál az idegen vagyonnak a rabló kezébe jutása közvetlen és egyidejű a használt erőszakkal, a zsarolásnál ellenben egy bizonyos idő lefolyása, vagy bizonyos követelés mutatkozik kikerülhetetlennek; egyebekben a zsarolás — szemben a rablással — szubsidiárius bűncselekmény (v. ö. *Létw.*, II. 680—685. l.).

Mindezek figyelembevételével nyerte a zsarolás meghatározását a Btk. 350. §-ában, melyet a további rendelkezések megfelelően kiegészítettek.

16. §. Jogösszehasonlítás.

A jogösszehasonlításnál az ezidőszerint érvényben levő btk.-eket s a figyelemreméltó javaslatokat vetem össze (s munkálatnál forrásművekkül használtam: *Liszt*, Das Strafrecht der Staaten Europas, 1894., valamint *Frank*, Die Erpressung, v. ö. Vergl. Darst. Bes. Teil, VI. k. 1—116. l. című műveket s a törvényhozási munkálatok nyers anyagát).

1. A zsarolás fogalmának meghatározásai közül hazai viszonylatban különösen az 1871. évi német bir. btk. érdekel, mert Btk.-ünk 350. §-a úgy szólván szóról-szóra átvette a német btk. 253. §-át, melynek szóhangzata szerint: »Wer, um sich oder einem Dritten einen rechtswidrigen Vermögensvorteil zu verschaffen, einen anderen durch Gewalt oder Drohung zu einer Handlung, Duldung oder Unterlassung nötigt, ist wegen Erpressung... zu bestrafen«. — Jellemző, hogy a német bir. btk.-nek egyébként alapul szolgáló 1851. évi porosz btk. 234. §-a (»Wer, um sich oder einem Dritten einen rechtswidrigen Vorteil zu verschaffen, einen anderen zu einer Handlung oder Unterlassung dadurch zwingt oder zu zwingen versucht, dass er denselben schriftlich oder mündlich mit der Verübung eines Verbrechens oder Vergebens bedroht, macht sich der Erpressung schuldig») és illetőleg az annak nyomán kifejlődött judikatúrában bármily, tehát nemcsak vagyoni előny szerzésének célzata elég a zsaroláshoz, minélfogva az lényegileg a Nötigung minősített esete, — másfelől a porosz btk.

szerint a zsarolás eszköze csupán a büntett vagy vétség elkövetésével való fenyegetés.

2. Még élesebben a porosz btk.-nél a zsarolás deliktumának nem vagyoni elleni bűncselekményként minősítésével találkozunk a *neuenburgi kanton* btk.-ének 225. art.-ában, mely szerint extorsion forog fenn, midőn valaki mást becsületének kárára valamely cselekmény elkövetésére kényszerít, — továbbá az *oszátrák btk.* 98. §-ában, mely szerint: (»Des Verbrechen der öffentlichen Gewalttätigkeit durch Erpressung macht sich schuldig, wer a) einer Person wirklich Gewalt antut, um sie zu einer Leistung, Duldung oder Unterlassung zu zwingen, insoferne sich seine Handlung nicht als ein schwerer verpöntes Verbrechen darstellt. Unter derselben Voraussetzung begeht eben dieses Verbrechen derjenige, der b) mittelbar oder unmittelbar, schriftlich oder mündlich, oder auf andere Art, mit oder ohne Angabe seines Namens, jemanden mit einer Verletzung an Körper, Freiheit, Ehre oder Eigentum, in der Absicht bedroht, um von dem Bedrohten eine Leistung, Duldung oder Unterlassung zu erzwingen, wenn die Drohung geeignet ist, dem Bedrohten mit Rücksicht auf die Verhältnisse und die persönliche Beschaffenheit desselben oder auf die Wichtigkeit des angedrohten Übels gegründete Besorgnisse einzuflöschen; ohne Unterschied, ob die erwähnten Übel gegen den Bedrohten selbst, dessen Familie und Verwandte, oder gegen andere unter seinen Schutz gestellte Personen gerichtet sind und ob die Drohung Erfolg gehabt hat oder nicht«).

3. A *francia jogban* — mint említettem (v. ö. fent 57. l.) a zsarolás a lopás egyik esetenként vonatott büntetés alá (1810 code pénal 400. art. 1.). Némely esetben az 1863. évi törvénnyel bevezetett *chantage* körébe esik a zsarolás, végül legtöbbször a code pénal 305—308. art.-ban (melyek az 1863. évi május 13-iki törvényben új szöveget nyertek) meghatározott *menace*-ra vonatkozó rendelkezések érvényesülnek, melyeknek értelmében büntetés alá esik: »Quiconque aura menacé, par écrit anonyme ou signé, d'assassinat, d'empoisonnement, ou de toute autre attentat contre les personnes, qui serait punissable de la peine de mort, des travaux forcés à perpétuité ou de déportation...« (305. art.), továbbá: »Quiconque aura menacé verbalement ou par écrit de voies de fait ou violences...« (art. 308.).

4. Az 1867. évi belga btk. 470. art.-a az extorsion fogalmát tágabbra vonja a francia jog hasonló fogalmánál, de viszont elmarad a német bir. btk. fogalom-meghatározása mögött, amennyiben a vagyoni zsarolás aránylag szűk körben esik büntetés alá. A hivatkozott 470. art. szerint ugyanis: »Sera puni des peines portées à l'article 468 (5—10 évi reclusion), comme s'il avait commis un vol avec violences ou menaces, celui qui aura extorqué, à l'aide de violences ou de menaces, soit des fonds, valeurs, objet mobiliers, obligations, billets, promesses, quittances, soit la signature ou la remise d'un document quelconque contenant ou opérant obligation, disposition ou décharge«. — A 483. art. meghatározza az erőszak és fenyegetés fogalmát: »Par violence la loi entend les actes de contrainte physiques exercés sur les personnes. Par menaces la loi entend tous les moyens de contrainte morale par la crainte d'un mal imminent«.

5. Az 1881. évi németalföldi Wetboek van Strafrecht, mely sok vonatkozásban inkább a német, mint a francia jogalkotást vette alapul s immár

egészen külön fejezetben szól a zsarolásról (Títel XXIII. Afpersing en afdreiging), ezt mindenekelőtt élesen elválasztja lopástól (a lopásnál a 310. art. értelmében az elvesz = wegneemt az elkövetési cselekvés, a zsarolásnál a 317. art.-ban: a dolog kiadására kényszerítés = »dwingt... tot de afgifte van eenig goed») és a 317. art. a dologzsarolás mellett kifejezetten a vagyoni zsarolást is említi (kötelezettség vállalása vagy elengedése kényszer folytán = »tot het saangan van eene schuld of het tenietdoen van eene inschuld»); a francia chantage fogalmát a 318. art. veszi fel »afdreiging» néven; a cél itt is jogtalan előny szerzés dolog átadására vagy kötelezettség vállalására, illetve elengedésre kényszerítés útján, csak hogy míg az afpersing esetében a kényszereszköz erőszak vagy erőszakkal való fenyegetés (»door geweld of bedreiging met geweld»: 317. art.), addig itt az afdreiging esetében: rágalmozással, rágalmozó irat közvételével, vagy titok feltárással való fenyegetés a kényszereszköz (»door bedreiging met smaad, smaad-schrift of openbaring van een geheim iemand dwingt»: 318. art.). — A holland btk. zsarolás-fogalma tehát szűkebb a német és magyar btk.-ben meghatározottnál; ha ugyanis a kényszerítés nem dolog átadására vagy kötelezettség vállalására, illetve elengedésre irányul, úgy nem állapítható meg zsarolás, hanem csak — a személyes szabadságot sértő — kényszerítés (284. art., mely új szövegezést nyert az 1903. évi április 11-iki törvényben), illetve veszélyes fenyegetés (btk. 285. art.).

6. Az 1870. évi spanyol Código penal reformado a zsarolás önálló és különvált fogalmát nem ismeri. — A dolog átadására kényszerítés azonban beleesik a rablás körébe, melynek elkövetési cselekvése nem az elvétel (= »tomar», mint a lopásnál az 530. art.-ban), hanem a dolog birtokának megszerzése (515. art. = »Son reos del delito de robo los que, con ánimo de lucrarse, se apoderan de las cosas muebles ajenas con violencia ó intimidación en las personas ó empleando fuerza en las cosas»); hasonlóképp rablás az okirat-aláírásra kényszerítés is (520. art. = »El que para defraudar á otro le obligare con violencia ó intimidación á suscribir, ortorgar ó entragar una escritura publica ó documento, sera castigado como culpable de robo...»); a további zsarolásszerű cselekmények a körülményekhez képest vagy mint *usurpación* (art. 534. = ingatlan dolog vagy dologi jog erőszakos megszerzése), vagy mint *coacción* (art. 510. = kényszerítés, vagy mint *amenaza* (art. 507—509. = fenyegetés).

7. Csekély eltéréssel ugyanez az álláspontja az 1884-ben némi változtatással életbeléptetett 1852-ik évi portugál btk.-nek, mely szintén a rablás körében bünteti a zsarolást (432. art.) s külön kiemeli a kötelezettséget vállaló vagy törölt okiratnak kikényszerített aláírását vagy átadását (440 art. = »escrito on titulo, que contenha on produza obrigaçãõ ou dispo-siçãõ, ou desobrigaçãõ»).

8. Nagy lépéssel vitte előre a zsarolás fogalmának tisztázását az 1889. évi olasz codice penale, mely külön fejezetben s élesen elhatárolva szól a rablás, zsarolás és az ú. n. váltságdíj fizetésére kényszerítés (della rapina, dessa estorsione e del ricatto) bűncselekményeiről. A zsarolás első esete az okirat kiadására, aláírására vagy megsemmisítésére kényszerítés (407. art. = »Chiunque, con violenza o con minaccia di gravi danni alla persona o agli averi, costringe taluno a consegnare, sottoscrivere o distruggere, in pregiudizio

di sé o di altri, un atto che importi qualsiasi effetto giuridico, é punito...»); a 408. art. a minősítő körülményeket sorolja fel, (v. ö. fent 15. 16., 1.). A zsarolás második esete: valakinek megfélemlítése súlyos károk kilátásba helyezésével vagy hatósági rendelet színlelésével s ezáltal arra kényszerítése, hogy pénzt, dolgokat vagy jogi hatású okiratokat átadjon, letegyen vagy a tettes rendelkezésére bocsásson (409. art. = »Chiunque, incutendo in qualsiasi modo timore di gravi danni alla persona, all'onore o agli averi, o simulando l'ordine di una Autorità, costringe alcuno a mandare, depositare o mettere a disposizione del colpevole danaro, cose o atti che importino qualsiasi effetto giuridico, è punito...»). Mint déleurópai különlegesség szerepel a 410. art.-ban meghatározott *ricatto*, melyet elkövet az, ki más letartóztat, hogy a maga vagy más általa megjelölt személy részére előnyt szerezzen azáltal, hogy a szabadságrabocsátásért a letartóztatottól vagy mástól pénzt, dolgot vagy jogi hatású okiratot követel (410. art. = »Chiunque sequestra una persona per ottenere da essa o da altri, come prezzo della liberazione, danaro, cose o atti che importino qualsiasi effetto giuridico, a favore proprio o di altri da lui indicati» büntetendő, még ha célját nem is érte el: »ancorchè non consegua l'intento»). Megemlítendő még, hogy az olasz btk. is ismeri a kényszerítés (154. art. = *coercizione*) és a fenyegetés (156. art. = *minaccia*) fogalmait. — Megjegyzendő, hogy az olasz irodalom a zsarolást a kényszerítés különleges esetének minősíti (v. ö. *Crivellari, Il codice penale* 1848. VII., 472.).

9. A skandináv jogok egyikében sem jutott a zsarolás önállóságra.

a) Az 1866. évi dán *Almindelig borgerlig Straffelov* 243. §-ában meghatározott rablás nagyban-egészben átfoglalja a zsarolást, mert nemcsak az tettes, ki a pénzt, dolgot, okiratot elveszi, hanem az is, aki azt kikényszeríti. Ezenkívül a zsarolásszerű kényszerítés = *afpresning* eléggé tisztult fogalmát határozza meg a 245. §: aki azon célból, hogy magának vagy másnak előnyt szerezzen, valakit az életet, testi épséget, szabadságot, becsületet vagy vagyont érő kárral fenyeget (»Den... for at forskaffe sig eller andre fordel, truer nogen med skade paa liv, lemmer, frihed, aere eller gods, straffes med...»). Büntetés alá esik végül még az egyszerű jogellenes kényszerítés (az ú. n. *ulovlig tvang*: 210. §).

b) Az 1864. évi svéd *Straff-Lag* szintén a rablás (rån) fogalma alá vonja úgy a pénz vagy dolog átadására (»af annan tager goods eller penningar»: 21. fej. 1. §), valamint az okirat kiállítására (»för att dymeldest aftvinga honom skuldebref, qvittobref eller annan dylik dylik handling, hvaringenom hans eller aunans egendomrätt kränkas skulle»: u. o. 5. §) kényszerítést. Ezenkívül büntetendő a 15. fej. 22. §-ában meghatározott kényszerítés is, valamint a fenyegetés (v. ö. u. o. 23. §).

c) Igen figyelemreméltó az 1902. évi norvég *Almindelig borgerlig Straffelov* álláspontja. A 266. § (mely megnyitja a zsarolás és rablás = »udpresning og ran» című 25. fejezetet) a zsarolást imigyen határozza meg: aki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalan hasznot (»unberettiget vinding») szerezzen, más jogellenes magatartásával vagy ilyennek fenyegetésével arra kényszerít (»med retstridig adfaerd eller ned true met saadan tvinger»), hogy oly cselekményt kövessen el, melyből reá vagy másra vagyoni hátrány származik (»nogen til a foretage en handling, hvorved

der voldes denne eller den, paa hvis vegne han handler, formuestab . . .). Enyhébb esete a zsarolásnak, midőn a tettes a fent jelzett célból büntető feljelentéssel vagy becsületsértő vádaskodással fenyegetve (med anklage eller anmeldelse for noget strafbart eller med fremsættelse af arekraenkende beakldning) valakit vagyoni hátránnyal járó cselekményre kényszerít (a tudva hamis feljelentéssel vagy hamis vádaskodással fenyegetés a súlyosabb esetet állapítja meg). Büntetendő végül még mint személyes szabadság elleni bűncselekmény (21. fej.: »Forbrydelse mod den personlige Frihed») a kényszerítés (222. §) és a fenyegetés (227. §).

10. Angliában a zsarolás — az irodalomban *extortion* név alatt — mint önálló deliktum ismeretlen, de alája esik a larceny, azaz egyfelől a lopás, másfelől a rablás fogalmának. A vagyoni zsarolás mint okirat aláírására vagy megsemmisítésére kényszerítés szerepel. Kiegészítőleg figyelembe jön a kényszerítésről szóló 38., 39. Vict. c. 86. sect. 7.

11. Az 1896. évi bolgár btk. külön fejezetben (XXV. fejezet 330—333. §§) szól a zsarolásról és csaknem szósz szerint átvieszi a Btk. meghatározásait s egyéb rendelkezéseit.

12. Az 1889. évi finn btk. a rablással egy fejezetben, de ettől elkülönítve határozza meg a zsarolás fogalmát, melyet a 31. fej. 4. §-a értelmében az követ el, ki azon célból, hogy magának vagy másnak előnyt szerezzen, fenyegetéssel másról pénzt, dolgot, adósságelengedést, adósság kiállítását, kezességet vagy más vagyoni előnyt kényszerít ki. A büntetés súlyosabb, ha a fenyegetés az életet vagy egészséget veszélyeztet, vagy ha a tettes személy elleni erőszakot alkalmazott (4. § 2. bek.).

A huszadik század jelentősebb törvényhozási munkálatai közül a következőknek állásponjtját ismertetem:

1. Az 1907. évi japán btk. 37. fejezetében a csalással foglalja össze a zsarolást, melyet a 249. § szerint az követ el, aki fenyegetéssel (»Kyo-katsu») valakit vagyoneértékű dolgának birtokába juttatására kényszerít. De zsarolást követ el a hivatkozott szakasz 2. bek.-e értelmében az is, ki ugyanily módon magának vagy másnak vagyoni előnyt szerez.

2. Az 1908. évi siami btk. külön fejezetben szól extorsion cím alatt a zsarolásról; a cselekmény meghatározása a következő: »Celui qui, par violence ou menace, contraint indûment une personne à promettre de faire remise d'un bien quelconque, ou à souscrire, annuler ou détruire un titre, sera puni . . .» Súlyosabb büntetés éri a tettest, ha: 1. titok felfedezésével vagy becsületsértéssel fenyeget (»Si le délinquant a menacé de révéler un secret ou de porter atteinte à la réputation d'autrui»), 2. ha öléssel, súlyos sértéssel vagy gyújtogatással fenyeget (»S'il fait des menaces de mort, de lésion grave ou l'incendie»), végül 3. ha fel volt fegyverkezve (»S'il était armé«).

3. Az 1911. évi német *Gegenentwurf* a Vermögenbeschädigung und Vermögensgefährdung című 24. fejezet élén határozza meg a zsarolást. A 320. § szerint: »Wer in der Absicht, sich oder einem Dritten einen dem Rechtzuwiderlaufenden Vermögensvorteil zu verschaffen, fremdes Vermögen dadurch beschädigt, dass er jemand durch Gewalt oder Drohung zu einem Rechtsgeschäft darüber nötigt . . .»; a büntetés súlyosbodik, ha az okozott kár különösen nagy, ha a tettes személyt éró veszéllyel fenyeget,

vagy ha a cselekményt hosszabb időn át követi el (»die Tat durch längere Zeit fortgesetzt«). Jellemző, hogy a *Gegenentwurf* szerzői a »dass er jemand zu einem Rechtsgeschäft darüber nötigt« kifejezéssel a csaláshoz hozzák közel a zsarolást.

4. Az 1912. évi osztrák *Regierungs-Entwurf* a zsarolás és rablás című 27. fejezet élén szól a zsarolásról. A 355. § értelmében: aki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot (»einen unberechtigten Vermögensvorteil«) szerezzen, valakit valaminek tevésére, eltérésére vagy abbaahagyására azáltal kényszerít, hogy az ellen, vagy annak közeli hozzátartozója ellen erőszakot alkalmaz (»Gewalt anwendet«), vagy testi épségét, szabadságát, vagyonát érhető jogtalan hátránnyal, becsületét érintő támadással, büntető feljelentéssel vagy oly titok felfedezésével fenyeget meg, melynek nyilvánosságra jutása alkalmas arra, hogy a fenyegetett polgári állását aláássa (»oder sie mit einem rechteswidrigen Nachteil an Körper, Freiheit oder Vermögen, mit einem Angriff auf die Ehre, einer strafgerichtlichen Anzeige oder mit einem Angriff auf die Ehre, einer strafgerichtlichen Anzeige oder mit der Offenbarung eines Geheimnisses bedroht dessen Bekanntwerden geeignet ist, die bürgerliche Stellung des Bedrohten zu untergraben«) büntetendő. Minősítő körülmény: ha a tettes igen súlyos hátránnyal fenyeget, ha ismételt visszaeső vagy iparszerűen idegen vagyont támad, továbbá ha a sértett gyötrelmes állapotba helyeztetett (»wenn der Bedrohte in einem qualvollen Zustand versetzt wurde«).

5. Igen szabatos és körültekintő a svájci javaslatok meghatározása. Már az 1903-iki (a család után helyezve) 91. art.-ában így definiál: »Wer jemandem durch Gewalt oder durch Drohungen irgend welcher Art einen unrechtmässigen Vorteil abnötigt . . .» Minősítő körülmények: az üzletszerűség s a visszaesés. Az 1915. évi javaslat 137. art.-ának meghatározása részletesebb, de némileg szűkebb keretek közé szorító: »Wer jemanden durch Gewalt oder schwere Drohung, oder nachdem er ihn auf andere Weise zum Widerstand unfähig gemacht hat, nötigt, ihm oder einem andern einen unrechtmässigen Vermögensvorteil zu gewähren, — wer jemanden wissen lässt, er werde über ihn oder eine ihm nahestehende Person etwas Nachteiliges bekanntmachen, anzeigen oder verraten, und ihn dadurch veranlasst, sein Schweigen durch Vermögensleistungen zu erkaufen . . .» Minősítő körülmény az üzletszerűsége felül: »wenn er die Erpressung gegen die nämliche Person fortgesetzt verübt« (igen figyelemre-méltó rendelkezés).

6. Haladott állásponjt képvisel az 1924. évi görög javaslat, mely a csaláshoz hozva közel a zsarolást (a vagyoni jogok elleni 29. fejezetben) a 359. art.-ban büntetni rendeli azt, aki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, valakit erőszakkal vagy fenyegetéssel oly tevésre vagy mulasztásra kényszerít, melyből a kényszerítettnek vagy másnak vagyoni kára származik; minősítő körülmény: testi erőszak vagy oly fenyegetés alkalmazása, mely az élet vagy testi épség közvetlen veszélyével jár.

7. Csakély eltéréssel hasonló szövegezést ad az 1925. évi csehszlovák javaslat 322. §-a; eltérés, hogy »veszélyes fenyegetést« kíván s hogy minősítő körülményként az üzletszerűséget jelöli meg.

8. Az 1926. évi török btk.-ben a francia befolyás érvényesül. A zsarolás a rablás fogalmába olvad bele (495. §), de különállásba kerül az okirat aláírására, megsemmisítésére kényszerítés (496. §) s némileg önállóul a 498. §-ban meghatározott zsarolás, melyet az követ el, aki másban személyt, becsületet vagy vagyont érő sérelem bekövetkezésének félselmét keltve, vagy hogy hatósági rendeletet színlelve valakit pénz, dolog vagy jogi hatású okirat kiadására vagy a tettes rendelkezésére adására kényszerít. A 499. § az olasz ricatto deliktumát vezeti be (büntetendő, aki pénz, dolog vagy joghatású okirat kikényszerítése céljából valakit letartóztat, a hegyek közé vagy a pusztaságba hurcol, s itt az 500. § a zsaroló ízenet közvetítőjét külön is büntetés alá vonja).

9. Az 1927. évi szovjet büntetőtörvénykönyv (Ugolownyj kodez, ismerteti Rácz György, v. ö. Szem. kiadv. 19. sz. és Gallas, 1931.) 174. §-ában szól a zsarolásról, mely nem más, mint bármely vagyoni előnynek, vagyoni jognak, vagy vagyoni jellegű cselekménynek oly fenyegetés mellett való követelése, hogy ellenkező esetben a tettes a sértett személye ellen erőszakot alkalmaz, vagy felőle becsületsértő tényeket terjeszt vagy vagyoni értékeit elpusztítja.

10. Az 1928. évi kínai btk. 32. fejezetében határozza meg az »In-fractions d'extorsion« deliktumait. 370. art.-ában a dologzsarolást emeli ki (»Celui qui, dans le dessein de se l'approprier illégalement, ou d'en faire illégalement bénéficier un tiers, détermine par la crainte une personne à lui remettre une chose qui lui appartient ou qui appartient à un tiers, sera puni...«). A következő bekezdés azonban a zsarolás többi esetére is kiterjed (»Celui qui, par l'emploi des moyens prévus au paragraphe précédent, parvient à obtenir ou fait obtenir à un tiers un avantage pécuniaire illicite, sera puni...«). A 371. art. az olasz ricatto büntetést iktatja be (»Celui qui retient une personne pour la mettre à rançon, sera puni...«; súlyosító körülmény, ha a sértett meghalt vagy súlyos sérülést szenvedett).

11. Klasszikus meghatározást ad a legutolsó 1930. évi német birodalmi javaslat. A rablás fogalmát nyújtó szakasz után következő 339. § szerint: »Wer in der Absicht, sich oder einen anderen unrechtmässig zu bereichern, jemand mit Gewalt oder durch gefährliche Drohung zu einer Handlung, Duldung oder Unterlassung nötigt, die für das Vermögen des Genötigten oder eines anderen nachteilig ist, wird... bestraft«.

12. A legújabb 1928-ban hozott s azóta változó sorsnak kitett spanyol btk., melynek túlrészletező eljárása közismert, a zsarolást a rablással azonosítja (687. art. = »Son reas del delito de robo los que, con ánimo de lucrarse, se apoderan de las cosas muebles ajenas, con violencia o intimidación en las personas o empleando fuerza en las cosas«). A dologzsaroláson kívül büntetés alá esik a 693. art. szerint az okirat aláírására stb. kényszerítés (»firmar, otorgar o entregar alguna escritura o documento o contraer alguna obligacion, condonar alguna deuda o renunciar cualquier derecho«).

13. Az 1930. évi új olasz btk. 610. art.-ában a magánkényszerítést (violenza o minaccia) 611. art.-ában a bűncselekmény elkövetésére kényszerítést (violenza o minaccia per costringere a commettere un reato) s 612. art.-ában a fenyegetést (minaccia) bünteti; ezek a deliktumok — míg nem haszonszerzés céljából követtetnek el, mint az erkölcsi szabadság elleni bűn-

cselekmények (dei delitti contro la liberto morale) szerepelnek. — A jogellenes vagyoni haszonszerzés célzata viszont a zsarolás (estorsione) fogalmához juttat, melynek meghatározása a következő: 629. art. »Chiunque, mediante violenza o minaccia, costringendo taluno a fare o ad omettere qualche cosa, procura a sé o ad altri un ingiusto profitto con altrui danno, è punito...«

14. Az 1932. évi lengyel btk., mely az összes vagyon elleni deliktumokat a 39. fejezetben foglalja össze a 261. art.-ban határozza meg a zsarolást, mondván: aki abból a célból, hogy magának vagy másnak anyagi előnyt szerezzen, személy ellen alkalmazott erőszakkal, vagy közvetlen erőszak fenyegetésével valakit a saját vagy idegen vagyon feletti rendelkezésre kényszerít... büntetendő.

15. Igen jellegzetes az 1933. évi német nemzeti szocialista btk.-et előkészítő Denkschrift álláspontja. A zsarolás a személyes szabadság elleni bűncselekmények közé sorakozik; az ú. n. Nötigungnak különleges esete; elköveti az, ki magának vagy másnak jogtalanul vagyoni hasznot szerzendő (»unrechtmässig zu bereichern«) arra törekszik, hogy valakit erőszakkal vagy fenyegetéssel valamely cselekvésre, tűrésre vagy abbanhagyásra kényszerítsen, amennyiben a cselekmény, tűrés vagy abbanhagyás, mint a fenyegetett baj elhárítására szolgáló eszköz a jó erkölcsökbe ütközik (»sofern die Handlung, Duldung oder Unterlassung als Mittel zur Abwendung des angedrohten Übels gegen die guten Sitten verstößt«).

16. Az 1933. évi oláh Proiectul Codului Penal az erkölcsi szabadság elleni bűncselekmények cím alatt szerves összefüggésben szól a fenyegetésről és zsarolásról. A minket érdeklő szöveg a következő: 498. § (a módosított szöveg). Aki valakit alapos ijedtséget okozó módon nyugtalanít, bűncselekmény elkövetésével vagy jogserelem okozásával megfenyeget, amennyiben tette súlyosabb bűncselekményt nem képez, fenyegetés vétségét követi el. A büntetés súlyosabb a következő esetekben: 1. ha a fenyegetés azzal a felszólítással jár, hogy bizonyos pénzösszeg bizonyos helyen és időben tétessék le, 2. ha a fenyegetés azon hitet keltő szimbolikus jelekkel vagy egyéb fogásokkal jár együtt, hogy az valamely hatalmas, titkos, tényleges vagy képzelt társulás részéről történik, 3. ha a fenyegetés halált, az egészség vagy a testi épség megsértését, avagy nyujtogatást helyez kilátásba, 4. ha a fenyegetés közhivatalnoki minőség színlelésével, avagy hatósági rendelet ürügye alatt követtetik el, 5. ha a fenyegetés álarcos vagy áruhás személy részéről történt, 6. ha a fenyegetés fegyverrel eszközöltetett. 500. § (a tervezet módosított szövegében 491. §): Aki abból a célból, hogy magának vagy másnak jogtalanul anyagi hasznot szerezzen, mást erőszakkal vagy fenyegetéssel valaminek az elkövetésére, el nem követésére vagy eltűrésére kényszerít, amennyiben tette súlyosabb bűncselekményt nem képez, a zsarolás vétségét követi el. Súlyosabb a büntetés, ha a fenyegetés abban áll, hogy nyilvánosságra hozatnak tényleges vagy koholt, a megfenyegetettre avagy annak valamelyik rokonára vagy pedig olyan személyre vonatkozó cselekedetek, akihez benső vonzalom fűzi. A kísérlet büntetendő.

A zsarolás büntetése időleges fogház, mely minősítő körülmények fennforgása esetében megfelelően emelkedik.

17. §. A zsarolás jogi természete.

1. A zsarolás bűncselekményének fogalma, nemei, ezek fogalmi elemei s e bűncselekmény rendszerbeli elhelyezése tárgyában nem csekély eltérés mutatkozik az érvényben levő btknek s a legújabb javaslatok körében, — s ennek az éppen nem megnyugtató jelenségnek egyik legfőbb oka abban a körülményben észlelhető, hogy a zsarolás jogi természetét illetően ma is eléggé szétágazók a nézetek. Ennek az alapproblémának megoldása, vagy legalább is a megoldáshoz közel juttatása tehát annál is inkább megkísérelendő, mert a kérdés nemcsak *legislatorius* szempontból jelentős, de a zsarolás egyes eseteinek *gyakorlati* elbírálásánál is szerephez jut egyfelől a büntetendőség határvonalának megvonásánál, másfelől a törvényes fogalom elemeit meghatározó szabályok értelmezésénél, sőt különös figyelmet kíván, mihelyt *kriminálpolitikai* nézőszögből és tehát azzal a törekvéssel foglalkozunk a zsarolással, hogy az annak elkövetői ellen folytatott küzdelmet minél eredményesebbé tegyük. Ez a bűncselekmény ugyanis egyike azoknak, melyeknél a lappangó kriminalitás aktív közreműködői, számszerint messze túlhaladják azoknak számát, kik ellen eljárás indul s akik elveszik büntetésüket, szóval akikről a bűnügyi statisztika beszámol. *Heindl* (v. ö. *Berufsverbrecher* 1928. 281.) szerint ezer zsaroló közül átlag csak egy kerül kézre, a többi szabadon szedi tovább áldozatait »Das sind — úgymond — die eleganten Kurfürstendammbummler, über deren Einnahmequellen man sich den Kopf zerbricht; die zahllosen jüngeren und älteren Damen, die die Familienpensionen, Sanatorien und Hotel-Fünf-Uhr-Tees bevölkern, ohne das klar ist, wer ihre Rechnungen bezahlt; das sind die Privatdetektive, die nie einen Verbrecher entlarven und doch stets bei Kasse sind; die Journalisten, die miserabel schreiben und doch nobel leben«. Viszont nem fér kétség hozzá, hogy a zsaroló — szemben egyéb vagyon elleni deliktumok elkövetőivel — kétszeresen sérti áldozatát, mert nemcsak vagyon értékét von el tőle, hanem súlyos lelki szenvedést okoz, mely nem ritkán teljes összeroppanásra, több esetben öngyilkosságba kerget (v. ö. *Strewe* H. V. *Krim* I. 321.).

2. Figyelemmel az irodalomban kifejtett nézetekre (v. ö. *Fraenkel*, *Die Delikte der Nötigung, Bedrohung und Erpressung in ihrem Verhältniss zu einander*, 1901.; *Tarde* az *Actes du congrès pénitentiaire de Bruxelles* 1901. II. k. 699. s. köv. 1.;

Thurrow, *Beiträge zur Lehre von der Erpressung*, 1902.; *Frank*, *Die soziale Bedeutung der Erpressung* s köv. címek: *Vergl. Darst. Bes. T. VI. k. 99—116.*; *Strewe* i. m.; *Heindl* i. m.; *Sauer* *Kriminalsoziologie* 1933. II. k. 339—347.) mindenekelőtt megállapítani kívánom, hogy a zsarolás bűncselekménye három irányban is jellegzetes, amennyiben: 1. a sértett szabadságát korlátozza, sőt nem egy esetben szabad elhatározási képességét kizárja, 2. a vagyoni jogot sérti vagy veszélyezteti, mert a sértett vagyonértékét csökkenti, végül 3. a szorult helyzetben levő vagy ilyenbe juttatott áldozat kizsákmányolásával jár, mert a tettes cselekményének végső eredményeként a maga vagy más részére jogosulatlan haszonhoz jut. A zsarolás tehát elvileg *személyes szabadságot sértő*, továbbá *vagyon elleni* s ugyanakkor *kizsákmányolási deliktum*. Első pillanatra úgy tetszik tehát, hogy rendszerint hiba nélkül bármelyik kategóriába beosztható és illetőleg éppúgy nem hibáztatható a neuenburgi kantonális, az 1851. évi porosz és az osztrák btk. álláspontja, melyhez *Fraenkel* és *Hippel* is közeledik s amely *személyes szabadság* elleni bűncselekménynek minősíti a zsarolást, aminthogy nem eshetik kifogás alá a zsarolást a *vagyon elleni* deliktumok közé sorakozó uralkodó törvényhozói nézet és illetőleg az a felfogás, mely a tipikus zsarolást az uzsorával, üzletszerű orgazdasággal s a kerítéssel együtt az ú. n. *kizsákmányolási* bűncselekmények csoportjába utalja (*Sauer* az ú. n. *Nutzungstyp* eseteit). Ám az egyik jellemző vonásnak önkényszerű kiemelése nem lehet kielégítő annál kevésbbé, mert minden esetben az adott tényálladék sajátosságán fordul, vajjon melyik elem: a személyes szabadságot sértő, a vagyoni jogot csorbító, vagy kizsákmányoló kölcsönöz-e jelleget a konkrét cselekménynek. Az életben előforduló esetek közelebbi vizsgálata mégis arról győz meg, hogy míg egyfelől a vagyoni jogok sértése minden zsarolásnál megállapítható, addig másfelől a cselekmény a tettes célzata szerint valóban vagy inkább a személyes szabadság korlátozására, vagy inkább az anyagi haszon szerzésére irányul, minélfogva megokolt a közös ismervre figyelemmel: *vagyon elleni bűncselekménynek minősíteni a zsarolást* s az ezen kívül jellegzetes elemet a büntetés mértékének megállapításánál s a kriminalpolitikai küzdelem irányának meghatározásánál értékelni.

Sauer felosztása, mely szerint külön tartandó: 1. a *tiszta zsarolási típus* (itt a személyes szabadság sértése a jellegzetes s a vagyoni haszon szerzése vagy másnemű előny biztosítása csak

másodlagosan jut szerephez; ideesnek: a vitázó felek egyike részéről használt erőszak vagy fenyegetés bizonyos többnyire vagyoni színezetű helyzet kikényszerítése céljából, továbbá a munkások politikai s gazdasági jellegű törekvéseinek kicsikarása), 2. a vegyes zsarolási típustól, melynek körében ismét szembeállítható: a) a meggyőződéses típus (idetartozik a jogosult igényét erőszakkal vagy fenyegetéssel érvényesíteni törekvő) és b) a haszonleső típus (itt a nyereségvágy sarkallja a tetteket, ki, hogy illetéktelen anyagi haszonra tegyen szert, oly megfélemlítő eszközökhez nyúl, amelyeknek igénybevételével arra számít, hogy sértett — a különben őt tönkretévő közvéleménybüntetéstől menekülendő — minden áldozatra kész; ideesik főleg a chantage, a különböző kényes titkok felfedezésével, a büntető feljelentéssel, a sajtóban való közzététellel való fenyegetés): szociologiailag kifogástalan, de rendszertani szempontból nem, ellenben dogmatikailag s kriminalpolitikai szempontból annyiban értékesíthető, hogy a) a zsarolásnak haszonleső típusát átfogó fogalom meghatározás, de lege ferenda olyképp volna megkonstruálandó, hogy abba a két első típushoz tartozó, mindenesetre alig vagy éppen nem veszélyes cselekmények besorozhatók ne legyenek, és hogy b) erre a valóban kizsákmányoló bűncselekményre megfelelő súlyos büntetés állapíttassék meg.

Amily szellemes, éppoly találó Sauer-nak az a megjegyzése, hogy a brutális rablással, mint »Knabendelikt«-tel szemben a zsarolás »kultivierter« és éppen ezért súlyosabb büntetést érdemlő »Delikt« (i. m. 339.). A rabló rendszerint nem oly veszélyes, mint a haszonleső zsaroló, kinek inkább az utolsó fillérét is odaadja az áldozat, csak hogy neve az ujságokban ne szerepeljen vagy nevetség tárgyává ne tétessék.

3. Lévéen a zsarolás vagyoni haszon (tágabb keretben: bármilyen előny) szerzése céljából kár- (illetve hátrány-) okozás a szabad elhatározás korlátozása útján, nyilvánvaló, hogy a bűncselekménynek egyik jellemző ismérve a személyes szabadságot sértő tiltott kényszerítés. Elvileg tiltott az a kényszer, mely alkalmas arra, hogy mást szabad elhatározásában korlátozzon. Gyakorlatilag a törvény határozza meg — a használt eszközök megjelölésével — a kényszer tiltott minőségét (a legtöbb törvény az erőszakot és fenyegetést említi, — a porosz btk. csak a büntett vagy vétség elkövetésével fenyegetést veszi fel, — a norvég btk. általában a jogellenes — bizonyos esetben megengedett — magatartást

vagy az ilyennel fenyegetést minősíti tiltott kényszernek, — az 1889. évi olasz codice általában megfélemlítésről szól, — a chantage deliktumát felvevő törvények végül — különféle változatban — a büntető feljelentéssel, titkok elárulásával stb. való fenyegetést említik). Annyi bizonyos, hogy a szabadság negatív fogalom lévén (lényegileg akadály, — illetve korlátmentességet jelent, v. ö. Kézi könyv VI. k. 8. l.), mely a maga teljességében senkinél sincs meg (v. ö. Schubert—Solden, Die Grundprinzipien des Liberalismus, Z. d. ges. Staatswissenschaft, 62. évf. 187. s. köv. l. és v. ö. Schopenhauer Preisschrift über die Freiheit des Willens, Reclam, III. 363. és v. ö. Kézikönyv VI. k. 5. s. köv. l.): az ember bizonyos fokig szabadságnélküli lény (»der Mensch ist bis zu einem gewissen Grade stets im Stande der Unfreiheit. Denn immer ist irgend etwas vorhanden, was auf ihm lastet, die volle Autonomie seiner Entschliessungen beinträchtigt«, v. ö. Frank Vergl. Dars. Bes. T. VI. k. 104.), — s így a jognak nem lehet feladata az embernek ezt a relative szabadságnélküliséget megszüntetni és tehát annak az élet természetes rendjével ellenkező abszolút szabadságát biztosítani, hanem abban a szabadságában, mely a lényegéből s környezetéből folyólag korlátozott, de ép ezért normális: megvédeni. Oly hátrány kilátásba helyezése tehát, amelynek bekövetkezésétől mindenképp tarthatunk s amelynek lehetősége — a kilátásba helyezéstől függetlenül — kisebb-nagyobb félelemérzést keltve bennünk: akaratunk szabad elhatározását bizonyos mértékben úgyszólván befolyásolja: nem fenyegetés jogi értelemben. Ezeket a hátrányokat, kellemetlenségeket, rossz érzést keltő körülményeket Frank forgalomszerű bajoknak (»verkehrsmissige Übel«) nevezi, mert ezeknek bekövetkezésére a forgalom szabályai szerint és tehát a normális életben számítani kell. Így minden háztulajdonos tudatában van annak, hogy amennyiben a bérlőnek a lakás jobb állapotba hozására irányuló kívánságait nem teljesíti: ez valószínűleg fel fog mondani. Ha tehát a bérlő kívánságainak közlése alkalmán, arról értesíti a háztulajdonost, hogy elutasító válasz esetére felmond, ezzel a közléssel a bérbeadó szabad elhatározási képességét nem csökkentette, mert oly hátrány bekövetkezésére utalt, melynek beállása normális s amely a maga valószínűségével önmagában nem szorította szűkebb körre a bérbeadó szabadságát. Viszont oly bajnak kilátásba helyezése, amelynek előidézése megengedett: fenyegetés lesz, ha az azzal felkeltett félelemérzés nem normális motiválója az akaratelhatározásnak (így

Frank példáját idézve: szemérem elleni bűncselekmény feljelentésének kilátásba helyezése annak tettesével szemben arra az esetre, ha ez házát a feljelentéssel szorongatónak nem hajlandó eladni: fenyegetés és pedig jogi értelemben, mert a feljelentés kilátásba helyezésével felkeltett félelemérzés az el- vagy el nem adás tárgyában határozni hivatott egyén szabadságát szűkebbre szorítja, amennyiben a motívumok közé olyanként sorakozik be, amelynek az élet normális körülményei között szerepe nincs). Szóval a norvég btk. álláspontja mutatkozik helyesnek, melynek értelmében a zsarolás elkövethető: 1. jogellenes hátrány okozásának, vagy 2. oly jogilag megengedett hátrány okozásának fenyegetésével, amelynek a kikényszerítési célzott elhatározás kialakulásánál az élet normális menetében motiváló ereje nincs. Ez utóbbi vonatkozásban azonban ellenvethető vajjon nem ellenmondás-e a jogilag megengedett hátrány okozásának fenyegetése esetében zsarolásért büntetni, amikor magának a hátránynak okozása megengedett lévén, egyáltalában nem esik büntetés alá. Nem képtelenség-e a többért (= hátrányokozás) nem büntetni, a kevesebért (= hátrányokozással fenyegetés) felelősségre vonni. Ám ez az argumentum a maiori ad minus nem talál, mert mint helyesen jegyzi meg *Frank* bizonyos hátrány okozásával való fenyegetés befolyásoló ereje nagyobb, mint magáé az okozásé. »In der Tat gibt es nun Übel, bei denen die Drohung etwas enthält, was der Zufügung fehlt, nämlich die motivierende Kraft der Furcht vor dem Handelnden« (v. ö. i. m. 105.). Ilyen pl. a titkok elárulása, a büntető feljelentés, a becsületet érintő vádaskodás. A titok nyilvánosságra hozatala stb. kellemetlen érzéseket szül, szorongást ébreszt, sőt félelmet kelt abban, kinek takargatni valója napvilágra került, de az indiszkréciónak ez az áldozata immár csak a valószínű következményektől tart s nem a titok felfedezőjétől, mert ez — hacsak nem tartott még vissza valamit — kiadta fegyverét. A mondottakból nyilvánvaló, hogy a hátrány-okozás megengedettségből nem következik a hátrány-okozással fenyegetés megengedettsége, mert ez utóbbi nem oly minus, mely az előbbiben feltétlenül benn van.

4. A zsarolás jogi természetéből és illetőleg annak ama jellemvonásából, mely szerint az — az uralkodó legiszlatorius felfogás szerint — vagyoni kárt okozó (tehát egyben, sőt első vonalon: vagyon elleni) deliktum, nyilvánvaló, hogy a kauzalitás rendjében a kényszerítés és a vagyoni kár beállta közé beékelődik és illetve

e kettőt összekapcsolja a kényszerítettnek magatartása (tevése, nem tevése, mulasztása, abbanhagyása). Az okozatos sorrend tehát a következő: a tettes kényszerítése, mely kiváltja a sértett magatartását, melynek következménye a vagyoni kár.

A külföldi törvényhozási munkálatok közül több — nyilván a francia code nyomán — specializálja a kényszerítettnek kárt okozó magatartását (dolog kiadása, okirat aláírása), vagy legalább is — mint a német btk. — a tevést, mulasztást, abbanhagyást említi fel; — igen egyszerűen jelöli meg a sértettnek kártokozó magatartását a norvég btk. (oly cselekmény, melyből reá vagy másra vagyoni hátrány származik), a *Gegenentwurf* (»zu einem Rechtsgeschäft . . . nötigt«), a svájci javaslat (»ihm oder einem andern einen unrechtmässigen Vermögenworteil zu gewähren«), a lengyel btk. (»saját vagy idegen vagyonefeletti rendelkezés«).

Kétségtelen, hogy a gyakorlatban nem csekély nehézséget okoz azoknak az eseteknek elbírálása, melyekben a kényszerítő fellépés s a kár beállta közé a sértett passzivitása ékelődik be (pl. a tettes arra kényszeríti sértettet, hogy ez a dolog elvételét, az adóslevél megsemmisítését tűrje; *Frank* példái, v. ö. i. m. 110.). Részemről úgy vélem, hogy a helyes állásfoglalás azon fordul, vajjon a kényszerítésben megnyilvánuló erő mily fokú volt. Ha kizárta a sértett ellenállását rablás, illetve személyes szabadság megsértése + okiratmegsemmisítés (Btk. 406. §) halmazatban állapítandó meg, — ellenkező esetben — amikor az ellenálló erő csak gyengítettett — zsarolás forog fenn.

A vagyoni kár okozásának elemét a legtöbb törvényhozási munkálat ugyan nem emeli ki, de minthogy viszont a »jogtalan vagyoni haszon szerzés célzata« úgyszólván mindenütt szerepel, s minthogy a jogtalan vagyoni haszon elérése — *Merkel* megjegyzése szerint (v. ö. *Holtz. Handbuch* 3. k. 733.) és valóban többnyire — csak úgy állhat elő, ha másnak vagyona csökken, nyilvánvaló, hogy a kár mint eredmény még akkor is eleme a zsarolásnak, ha a törvény kifejezetten nem említi (a kár bekövetkezésének elmaradása esetében kísérlet forog fenn). Az ellenkező felfogás csak úgy bírhat alappal, ha a zsarolást nem vagyoni, hanem személyes szabadság elleni deliktumnak minősítjük. Meg kell jegyezni, hogy elképzelhető oly eset, melyben a kényszerítő vagyoni hasznot szerez anélkül, hogy ugyanakkor a kényszerítettnek vagy másnak vagyoni kárt okozna; így *Villnow*: (v. ö. *Raub und Erpressung*, 1875. 50. l.) példáját idézve: a juhnyájtulajdonos beteg s

ennekfolytán elértéktelenedett juhainak gyógyító kezelésére kényszeríti az állatorvost s ezáltal a juhok visszanyerik volt értéküket; az értékgyarapodás vagyoni haszon, melyet kényszer útján szerzett a juhnyájtulajdonos anélkül, hogy az állatorvosnak kárt okozott volna (feltéve, hogy az állatorvos nem mulasztott el egy ugyanabban az időben esedékes tiszteletdíjjal járó munkát). Nézetem szerint ily esetben nem zsarolás, hanem csupán személyes szabadság megsértése forog fenn. Nem zsarolást, hanem szintén csak személyes szabadság megsértését követi el tehát az is, ki a jelölt által ígért díj ellenében a cenzort a vizsgálaton való megjelenésében erőszakkal megakadályozza.

5. Figyelmet érdemel még a zsarolásnak mint gazdagodási és illetőleg *kizsákmányolási deliktumnak* ebbeli minősége. A törvényhozási munkálatok ezt a minőséget kifejezetten vagy megfelelő utalással olyképp juttatják kifejezésre, hogy fogalmi elemként kívánják meg: a jogtalan vagyoni haszonszerzésének célzatát, s mert ez a tettes cselekvését irányító animus lucri a sértett kényszerhelyzetének kihasználása útján érvényesül, nyilvánvaló, hogy a zsarolás ebben a vonatkozásban éppúgy kizsákmányolási bűncselekmény, mint akár az uzsora (a különbség csak az, hogy míg az uzsoránál a kényszerhelyzetet készen találja a tettes s csak kihasználja, a zsarolásnál azt — az erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával — ő teremti meg).

A részletkérdések megbeszélésére a dogmatikus elemzés körében kerül sor, de már itt figyelmeztetnem kell a zsarolásnak kizsákmányolási jellegéből nyilván következő arra az elemére, mely szerint csak a *jogellenes* vagyoni haszon szerzésére irányuló célzat viszi át a kényszerítő cselekményt a zsarolás körébe. Szóval, aki vagyoni haszonra irányuló jogos igényét — bár jogilag tiltott eszközökkel — törekszik érvényesíteni: zsarolást semmi esetre sem követ el, de eshetőleg személyes szabadság megsértése (leghelyesebben a nálunk hiányzó, a német bir. btk. 240. §-ában azonban meghatározott Nötigung) címen büntetendő. Ha végül valaki jogos igényét jogilag megengedett eszközök segítségével igyekszik biztosítani: büntetőjogi felelősség alá egyáltalában nem esik.

II. cím.

A zsarolás fogalma és ismérvei.

18. §. A zsarolás fogalma.

Büntetőtörvénykönyvünk, midőn a zsarolás bűncselekményének törvényes fogalmát meghatározza, úgyszólván szóról-szóra átveszi a német bir. btk. 253. §-ának definícióját, melytől csak egy kifejezésben tér el. A német törvény ugyanis a »rechtswidrigen Vermögensvorteile« kifejezést használja, a Btk. viszont »jogtalanul vagyoni hasznot szerezzen« szóhasználatot alkalmaz, — szóval a mi törvényünk nem a vagyoni haszon *minőségének* jogtalan voltát emeli ki, hanem a *szerzémód* jogtalanosságát hangsúlyozza a célzat kiemelésénél.

A célzat ismérének elemzésénél részletesen foglalkozom az e kérdés körében kialakult vitával, ehelyütt csupán reámutatok a törvényszöveg létrejöttének mozzanataira.

Az I. ministeri javaslat 338. §-a így hangzott: »Aki azon célból, hogy magának vagy másoknak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen, valakit erőszakkal vagy erőszakkal való fenyegetéssel valaminek cselekvésére, eltérésére vagy abbanhagyására kényszerít: a zsarolás vétségét követi el...«

A II. min. jav. 338. §-a ettől a szövegtől csak abban tér el, hogy a »másoknak« kifejezést egyes számra váltja át s a »vagyoni« szót mellőzi; a II. szöveg tehát így hangzik: »Aki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalan hasznot szerezzen...«

E két szövegre vonatkozólag a *Min. indokok*-ban a következőket olvassuk: »a zsarolásra mindennemű, akár súlyos, akár nem súlyos veszéllyel, akár rögtöni, akár távoli hátránnyal való fenyegetés elégséges, föltéve, hogy a cél, mely miatt használtatott »jogtalan vagyoni haszon szerzése«, s hogy maga a fenyegetés foglalatja: jogtalan, vagyis, hogy az erőszakkal való fenyegetést képezett legyen s végre, hogy az, a jogtalanul követelt teljesítés, eltérés vagy mulasztás elegendő indokául szolgált legyen« (v. ö. *Löw*, VI. 681.). Később is utalnak a *Min. indokok* arra, hogy: »ha valamely cselekményben a rablás és zsarolás közös lényegei, ismérvei, vagyis a személy elleni kényszer és az ezáltal eszközölt, illetőleg eszközölni célzott jogtalan vagyoni haszon találkozna,

de a cselekmény a rablásnak a törvényhez meghatározott tüzetes ismérvei alá nem foglalható: ez esetben a megfelelő dolus fôltétele alatt zsarolás lesz megállapítandó (v. ö. *Lôw*, VI. 685.).

A továbbiakban a Min. indokok előírják, hogy »az első szövegben meglevő ezen szó »vagyonik a »jogtalan« szó után visszaállítandó» (v. ö. *Lôw* II. 685.).

Idézem még a *Min. indokok* következő helyét: »A minae juris... a magyar felfogás szerint sohasem képeztek zsarolást megállapító fenyegetést s nem hisszük, hogy ezentúl nyerjen oly magyarázatot, mely szerint az, aki azzal fenyeget, hogy jogát a törvényes bíróság előtt érvényesíti, — amennyiben e kimondással vagy hírüladással vagyoni hasznót céloz elérni — zsarolás vétségét követi el. Ha azonban eziránt kétely támadhatna: ez el lenne oszlatható azáltal, hogy a fenyegetés elé ezen határozó tétetnek »jogtalan« (*Lôw* II. 685.)

Mindezek felül feltűnő, hogy amikor a képviselôház igazságügyi bizottságának jelentésében azt olvassuk, hogy: »A zsarolás vagyoni jogok ellen irányzott bünesszelekmény; természeténél fogva tehát megkivántatik, hogy a cél, mely miatt használtatott, jogtalan vagyoni haszon szerzése legyen« (*Lôw* II. 685.), ugyanakkor a törvény szövegébe a képviselôház igazságügyi bizottságának módosításával a következő meghatározás vétetett fel, mint a Btk. 350. §-a: **Aki azon célból, hogy magának vagy másnak jogtalanul vagyoni hasznót szerezzen, valakit erőszakkal vagy fenyegetéssel valaminek cselekvésére, eltérésére vagy elhagyására kényszerít, amennyiben cselekménye súlyosabban büntetendô cselekményt nem képez, a zsarolás vétségét követi el.**

Megállapítható mindezekbôl, hogy a jogtalanul módhatározó nyilván *elvétekbôl* került be a jogtalan jelzô helyébe, már a képviselôház igazságügyi bizottságának, majd a törvénynek szövegébe, mert nem tételezhető fel sem az igazságügyi bizottságról, sem az országgyûlés bármelyik házáról, hogy — ha akarta volna ezt a változtatást — azt nem kísérte volna megfelelő megokolással. Ha a törvényhozó azt a gondolatot akarta volna törvénné emelni, hogy a zsarolás akkor is megállapíttassék, amikor a haszon maga nem jogtalan, hanem csak a szerzési mód, ezt megokolta volna. Kétségtelen tehát, hogy itt szerkesztési hibával van dolgunk, mellyel kapcsolatban értelmezés útján megállapíthatjuk, hogy a Btk. 350. §-ában a *jogtalanul* kifejezés nem az elkövetés módjára vonatkozik, hanem a vagyoni haszon jogtalanosságát akarja jelenteni. Így értel-

mezve a törvényt, az önbíráskodás nem tartozik a zsarolás fogalmi körébe, — az ellenkező értelmezéssel ellenben odajutunk, hogy a jogos követelésnek perrel való fenyegetés (u. n. minae iuris) útján történô kikényszerítése is zsarolás (v. ö. már *Angyal*, Büntetôjogi előadásai, 1904. I. k. 322. l., ugyanígy *Balogh I.*, Bjt. 12. k. 118., *Baumgarten* u. o. 28. k. 273., 31. k. 58., 43. k. 265., *Vargha F.*, Az erőszak és fenyegetés a büntetôjogban, 1892., 24. k., 16., *Werner*, 314., *Fayer* II. 356., *Illés* II. 149., *Finkey* 718., *Irk* 598; — ellenkezőleg *Tolnai*, Jogt. Közl., 1896. évf. 6. sz., *Balás P. Elemér*, Bjt. 66. k. 289., újabban *Heller Erik* 90. azzal, hogy »nem lehet irányadóul venni azt, hogy a jogtalanul kifejezés a jogtalan helyett pusztá tollhibából csúszott bele a képviselôház igazságügyi bizottságának jelentésébe; — Vargha Ferencre Baumgarten és Finkey a Bjt. 24. k. 16. lapját idézve hivatkoznak, holott itt csak említés tétetik Varghának a Magyar Igazságügy 37. k. 1., 85., 202. lapjain és különnyomatban is megjelent tanulmányára). — Még csak arra utalok, hogy az 1891. évi javaslat indokolása (76. l.) is szerkesztési hibának minôsíti a »jogtalanul« kifejezés alkalmazását s a judikatura tévelygését elég fontosnak tartja.

19. §. A zsarolás ismérvei.

1. A zsarolás elkövetôje bárki lehet. Mégis, ha közhivatalnok követi el e cselekményt, úgy tekintettel a szubsidiaritásra, melyet a Btk. 350. §-ának e szavai fejeznek ki: »amennyiben cselekménye súlyosabban büntetendô cselekményt nem képez«, a Btk. 475. §-ában meghatározott hivatali hatalommal való visszaélés vétsége állapítandó meg (e vétség büntetése ugyanis öt évig terjedhetô fogház, míg a zsarolás vétsége három évig terjedhetô fogház).

Helyesen mondotta ki a *Curia* tehát, hogy: tekintettel arra, hogy a Btk. 350. §-ában érintett kényszerítés csak azon esetben vonható a zsarolás vétségének fogalma alá, ha az nem képez súlyosabban büntetendô cselekményt, — tekintettel arra, hogy vádlott a vád tárgyát képezô cselekményeket végrehajtói minőségében hivatalos hatalmával visszaélve követte el, s így azok a Btk. 475. §-ának különemű vétség fogalma és súlyosabb büntetése alá esik, ehhez képest a kir. ítélôtábla ítélete a Btk. 350. és 95. §§-aira történt hivatkozás mellôzésével hagyatik helyben (Bjt. 21. k. 236.).

Ha a zsarolást közhivatalnok követi el, de a Btk. 353. §-ában meghatározott minôsítô körülmények valamelyike is fennforog

(pl. gyilkossággal fenyegetés, vagy a közhivatalnokot meg nem illető közhivatalnoki minőség színlelése), úgy természetesen nincs már szubsidiaritás és tehát nem a Btk. 475. §-ába ütköző hivatali hatalommal való visszaélés, hanem a Btk. 350. §-ába ütköző s a 353. § szerint minősülő zsarolás büntette állapítandó meg (sőt szó lehet eshetőleg arról, hogy — mert a hivatali hatalommal való visszaélés a zsarolással sértett jogtárgyakon kívül eső jogilag védett érdeket sért — a minősített zsarolással anyagi halmazatban a hivatali hatalommal való visszaélés vétsége is megállapíttassék).

2. A zsarolás jogi tárgyal egyfelől a *cselekvési szabadság*, másfelől a *vagyoni jog* (v. ö. fent 69. l.), melyek ha nem egyazon személyben összpontosulnak, két sértett szerepléséhez vezetnek, ami perjogi szempontból a pótmagánvád kérdését illetően lehet jelentős. A cselekvési szabadság mindig valakiben személyesen, minél fogva a zsarolásnak mindig van *passzív alanya* (az a személy, aki vel szemben a tettes az erőszakot vagy fenyegetést alkalmazta). A vagyoni jog legtöbbször szintén inkorporálódik testi dolgokban, amikor a zsarolásnak *tevékenységi tárgya* is van (pl. az ingó vagy ingatlan dolog, melyet a sértett a kényszerítés hatása alatt a tettesnek átadott); de szerepelhet tárgyként a pusztá jog is, kell azonban, hogy az vagyoni jellegű legyen; a nem vagyoni jellegű jogról való lemondásra kényszerítés tehát nem zsarolás (pl. valaki fenyegetés hatása alatt lemond feleségéről és illetőleg beleegyezik a válásba).

A rablástól egyebek között éppen abban különbözik a zsarolás, hogy míg a rablásnak mindig van *tevékenységi tárgya*, és ugyan az idegen ingó dolog, addig a zsarolásnál a vagyoni jellegű *tevékenységi tárgy* csak esetleges, s ha van, lehet ingatlan is.

3. A zsarolás *tevékenysége*: másnak kényszerítése valaminek cselekvésére, eltűrésére vagy abbahagyására; — a kényszerítés *eszköze*: az erőszak vagy fenyegetés, — *célja*, hogy a tettes magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznót szerezzen.

a) Az elkövetési *tevékenység* abban áll, hogy a tettes más valaminek cselekvésére, eltűrésére vagy elhagyására kényszerít.

Kényszeríteni annyit tesz, mint oly fizikai vagy pszichikai erővel nehezíteni másnak elhatározási vagy cselekvési szabadságára (v. ö. Kézikönyv VI. k. 8. l.), hogy az *okszzerűleg* csak annak a magatartásnak kifejtésére határozhatja el magát, illetve (a *Curia* 6. sz. döntvénye szerint: kényszerítés nem egyéb, mint a tettesnek a sértett akaratára erőszakkal vagy fenyegetéssel történő reáhatása,

amely reáhatás alkalmas arra, hogy a sértett ennek nyomása alatt oly magatartást tanúsítson, aminőt a tettes követel; Bjt. 73. k. 131.), azt a magatartást fejtheti ki, melyet a kényszerítő eléje szab.

Az irodalomban igen vitás kérdés, vajjon csak a cselekvési szabadságra (így: *Binding*, Normen II. 1023., *Geyer*, Holtz. Hb. III. 568., IV. 338., *Halschner* II. 118., *Merkel*, 310., *Wachensfeld* 390., *Liszt-Schmidt* 526., *Olshausen* 1092., és a Reichsgericht több ítélete, *E.* 53. k. 72., 54. k. 152.), vagy az akarati szabadságra nehezítő nyomás is alája esik-e a kényszerítés fogalmának (ez utóbbi értelemben: *Frank*, 495., *Gerland* 514., *Thurov*, Beiträge zur Lehre von der Erpressung, 30., *Knitschky*, Ger. Saal 44. k. 264., *Ebermayer*, 743. és a Reichsgericht több ítélete, *E.* 61. k. 156.). A kérdés első részére igenlően felelő, azaz a kényszerítést csupán a *cselekvési szabadságra* nehezítő nyomásnak minősítő nézet hívei következőleg argumentálnak: minthogy a törvény cselekvésre, elhagyásra vagy eltűrésre (a német bir. btk.: »zu einer Handlung, Duldung oder Unterlassung«) való kényszerítésről szól: nyilvánvaló, hogy kényszerítés esetében a kényszerítettben mindig volt a kikényszerített magatartással ellenkező cselekményre irányuló akaratelhatározás; a kikényszerített aktív magatartás helyett valami mást *akart* tenni, vagy passzív *akart* maradni, — illetve a kikényszerített passzivitás helyett ugyanakkor vagy később épp azt *akarta* tenni, aminek elhagyására szorították, tehát nem akaratelhatározásának, hanem *cselekvésének* szabadsága szenvedett korlátozást; — szóval e nézet szerint, mert kényszerítés esetében a kényszerítettnek mindig volt megfelelően kialakult akarat, tehát nem ebben, ennek szabad kialakulásában, hanem akaratának *realizálásában*, ennek a megfelelő *cselekvésbe* való szabad átmene- tében lett megakadályozva. Ezzel szemben a másik felfogás azzal érvel, hogy mert a törvény a *cselekvésre* kényszerítést is említi, tehát oly magatartást is kényszerítettnek minősít, mely a cselekvés fogalma alá esik, lévén azonban a cselekvés *akaratmegnyilatkozás*, a kényszerítés nyomása alatt cselekvő is *akaratát* érvényesíti, de nem a normális motiváció, hanem a *kényszer hatása alatt kialakult akaratát*, — szóval a kényszerített akaratelhatározásának szabadságában lett korlátozva. Részemről az utóbbi nézethez csatlakozom annak meggyőző argumentációja alapján annál is inkább, mert látásom szerint a kényszerítés elképzelhető modalitásai, illetve eredményei a következők: I. 1. a sértettnek nincs

módjában akaratát kialakítani (a fizikai személyt elkábitják, a jogi személyt megakadályozzák a kollektív akaratot kialakítani hivatott ülésének megtartásában), 2. a sértettet (pl. megfélemlítéssel) meghatározott irányú elhatározásra kényszerítik; II. 1. a sértett kényszer hatása alatt nem valósíthatja meg — egyébként szabadon kialakult — akaratát, 2. a sértett idegen akarat megvalósítására kényszerítetik. Nyilvánvaló, hogy míg az I. 1., 2. alatti esetekben az akaratelhatározásnak, a II. 1., 2. alatti esetekben a cselekvésnek szabadsága szenved korlátozást a kényszerítés következtében. Meg kell jegyezni, hogy e kategóriák közötti határvonalak nem élesek (Gerland 514. : szerint pl. a passzivitásra kényszerítés az akaratelhatározás szabadságát sérti, ám kétségtelen, hogy ha a sértettben meg volt az akarat a passzivitással ellentétes tevése, úgy nem akaratelhatározásában, hanem annak kivételében, tehát cselekvési szabadságában esett korlátozás alá; — éppúgy vitás lehet, vajjon elhatározási vagy cselekvési szabadságában korlátozott-e az, kit oly tevése kényszerítettek, melyre nem is gondolt, melynek elhagyására irányuló akarat benne nem volt).

Bírói gyakorlatunkban elismert tétel, hogy úgy az akaratelhatározásra, mint a cselekvés szabadságára nehezedő nyomás kényszerítés; így kimondotta a Curia, hogy zsarolásnál az erőszaknak a kényszerített vagy kényszeríteni megkísérelt személy akaratának elhatározására kell irányulnia (Bjogi dtár 7. k. 161.), megállapította a zsarolást, mert vádlott oly kellemetlenséget helyezett kilátásba, mely alkalmas lehetett arra, hogy sértettet az elhatározásában befolyásolja (7127/1928. B. II. sz. magánúton beszerzett ítélet, v. ö. még a 6. sz. döntvény megokolását, Bjt. 73. k. 131.), — viszont számtalan esetben megállapította a Curia a zsarolást, amikor vádlott a sértett cselekvési szabadságában szenvedett korlátozást.

Bár az elhatározásra nehezedő nyomás is a kényszer fogalma alá esik, nem kétséges, hogy a jogilag akaratképeséggel nem bíró egyénnek természetes akarata is tárgya lehet a kényszerítésnek (így Buri, Ger. Saal 27. k. 529., M. Allfeld 385., ellenkezőleg Gerland 514.); a zsarolás sértettje lehet tehát 12 éven aluli gyermek is (így Reichsgericht, E. 11. k. 387., Meitzel, Die Delikte der Nötigung, Bedrohung und Erpressung 1899. 23.).

A mondottakból nyilvánvaló, hogy kényszerítés nemcsak akkor forog fenn, ha a nyomás akár az akaratnak, akár a cselekvésnek szabadságát kizárja (vis absoluta), hanem akkor is, ha ezt kisebb-nagyobb mértékben befolyásolja (vis compulsiva), sőt egye-

beken kívül épp ez különbözteti meg a zsarolást a rablástól, amennyiben ez utóbbinál a vis absoluta elengedhetetlen, a zsarolásnál a vis compulsiva is elég. Találón fejezi ki e különbséget Finger, mondván, hogy míg a zsarolás csak hajlítja, addig a rablás megtöri az akaratot (v. ö. Das Strafrecht, 1910. 145.), azaz zsarolás fennforog, bár a sértett más magatartást is kifejthet, a rablásnál a másként viselkedés ki van zárva (v. ö. a 6. sz. döntvény megokolását, Bjt. 73. k. 131.).

A kényszerítésben mindig valamiféle támadó jellegnek kell lennie; a passzív viselkedés nem kényszerítés. Így a Curia, midőn nem állapított meg zsarolást a hitoktató terhére, ki a sértett leánya számára a magántanulói vizsgához szükséges, a vallási kötelezettségek teljesítését igazoló bizonyítvány kiadását megtagadta, illetve attól tette függővé, hogy a sértett is eleget tesz a vele szemben fennálló kötelezettségének (Bjogi dtár 20. k. 139.).

A kényszerítés arra vonatkozik, hogy más valamit cselekedjék, eltűnjön vagy abba hagyjon. A cselekvés, eltűrés és abba hagyás életfogalmak, melyeknek értelme nem kíván különösebb kifejtést. A cselekvés aktivitás, — az eltűrés és abba hagyás passzivitás. Az eltűrés nem tételez fel ellenkező akarat létezését, amennyiben, aki valamit eltűrésért passzív, mert ilyennek kell lennie, mint Liszt klasszikusan kifejezi: »das Dulden beruht auf einem Müssen« (Liszt—Schmidt 526.), — az abba hagyás esetében viszont a kényszerített nem folytatja azt, amit akaratának megvalósítása céljából megkezdett, az abba hagyásnál tehát mindig van a kényszerítő fellépéssel ellenkező akarat, Liszt szerint »das Unterlassen beruht auf einem Wollen« (v. ö. u. o.).

Ezek a most említett magatartások a legkülönbözőbb alakban fordulhatnak elő; ilyen valamely dolog átadására, fizetésre, kötelezvény, szerződés, váltó aláírására vagy kiadására, joglemondó okirat kiállítására szorítás, ilyen az a gyakorlatban előfordult eset, midőn vádlott sértettet arra kényszerítette, hogy ez dolgainak elvételét eltűrje (Bjt. 59. k. 104.), az ügyvédet megfenyegette, hogy bizonyos lépésektől álljon el (u. o. 61. k. 116.), megfenyegette a kereskedőt, hogy a szállítókkal perlekedőnek fog feltűnttetni, ha a folyamatban levő pert le nem teszi (u. o. 60. k. 72.), sértettet levétközésre kényszerítette (u. o. 12. k. 267.), midőn a bordélyház tulajdonos az üzletében levő kéjnéket veréssel természetelleni fajtalanságra kényszerítette (kísérlet, mert a kéjnék nem engedelmességek, Bjt. 59. k. 191.), — a pénzben értékelhető munkateljesítésre kényszerítés (vádlott nyitott bicikálval fenyegetődzve, azzal »ha nem viszi őt haza kociján, leszúrja« azt követelte sértettől, hogy az őt 4 km távolságban levő tanyájára vigye) zsarolás (Bjogi dtár 22. k. 64.).

Lévén a zsarolás vagyoni elleni büncselekmény, nyilvánvaló, hogy csak az oly cselekvésre, eltérésre vagy abbanhagyásra kényszerítés állapítja meg a zsarolást, amely alkalmas arra, hogy egyfelől a tettes a magának vagy másnak biztosítandó vagyoni haszon szerzésére irányuló célzatát megvalósítsa, másfelől, hogy annak következtében rendszerint valakire vagyoni kár háramoljon. Hangsúlyozom, hogy a cselekvésnek vagyoni kár előidézésére alkalmassága csak rendszerint forog fenn, akkor ugyanis, amikor — mint a legtöbb esetben — a kényszerített cselekvése, eltérése vagy abbanhagyása vagyoni rendelkezés jellegével bír. Ám elképzelhető s elő is fordult a gyakorlatban, hogy a tettes vagyoni haszon szerzésének céljából oly cselekvésre vagy eltérésre, illetve abbanhagyásra kényszeríti sértettet, melyből ennek vagyoni kára ugyan nem származik, de a mely a tettes vagy más részére vagyoni hasznot juttat. Hogy a zsarolás ilyenkor is megállapítható, ahhoz szó nem fér annál kevésbé, mert a Btk. 350. §-a nem is kívánja meg a törvényes fogalom elemeként a vagyoni kár okozását. Helytelen tehát a német Reichsgericht-nek az az állásfoglalása, mely szerint a sértett cselekvésének stb. vagyoni dispoziciónak kell lennie (v. ö. E. 8. k. 5., 33. k. 407. s ugyanígy *Olshausen* 1275., *Reinhold* 109.) s helyes ezzel szemben a *Curianak* az a fent már közölt ítélete, melyben zsarolásért büntette azt a bordélyháztulajdonost, ki az üzletében levő kéjnököt természetelleni fajtalanságra akarta kényszeríteni abból a célból, hogy így a látogatók által fizetett magasabb díjak útján fokozottabb jövedelemre tegyen szert, tehát, hogy a kéjnök természetellenes fajtalansága útján jogtalan vagyoni hasznot szerezzen (Bjt. 59. l. 191.); ebben az esetben a sértettek cselekvése nélküli a vagyoni *dispozició* jellegét, de a zsarolás azért fennforog, mert a vagyoni haszon *szerzésére* irányuló célzat létéhez viszont kétség nem fér s ez elég. Szokás a zsarolásnak a csalással kapcsolatba hozása (*Frank* 562.) s ennek bizonyos határig van is alapja (mind a kettő kizsákmányolási deliktum, — mind a kettőnél vagyoni haszon szerzésének célja vezeti a tetteket, mind a kettőnél a sértett magatartása juttatja a tetteket a vagyoni haszonhoz, bár itt már van különbség is, amennyiben míg a zsarolásnál *tudja* a sértett az ő cselekvésének stb. a tettes vagy más részére beálló vagyoni haszon biztosítására alkalmas és okozatos minőségét, addig csalásnál a sértett erről tudomással nem bír, sőt úgy tudja, hogy a maga előnyére cselekszik, — továbbá különbség, hogy a csalásnál mindig a sértett közreműködése okozza a törvény

által megkívánt vagyoni kárt, a zsarolásnál — ha van is vagyoni kár — ezt nem mindig a sértett magatartása idézi elő, mert pl. a sértett passzív magatartása esetében a tettes az, ki az esetleges vagyoni kárt okozó és illetőleg a vagyoni hasznot közvetlenül maga után vonó cselekményt fogatosítja; v. ö. *Binding*, *Lehrb.* I. 376., *Merkel*, *Holtz. Handb.* III. 727., *Villnaw*, 76.) — a lényeges eltérés a két deliktum között azonban épp az, hogy míg csalás esetében vagyoni kárban jelentkező eredményt kíván a törvény, addig a zsarolásnál ettől eltekint. A zsarolás törvényes fogalmának meghatározásával tehát ú. n. *szelvénydeliktum* alakul (a törvény annak teljességéhez beéri a tényálladék egy szelvényével; elég, ha a tettes kényszerít, azaz közelebről: ha a sértett kényszerített magatartása útján vagyoni hasznot céloz szerezni; nem kell sem a cél elérése, sem — a törvény által nem is kívánt — vagyoni kár okozása).

b) A törvény nem mindennemű, hanem csak azt a kényszerítést minősíti a zsarolás elkövetési tevékenységének, melynek során a tettes erőszakot vagy fenyegetést használt.

α) Az erőszak éspedig lévén az minden megszorítás, különbségtétel vagy specializálás nélkül felvéve, az elkövetés eszközeként úgy a rablásnál, mint zsarolásnál: *fogalmilag* ugyanazt jelenti mindkét deliktumnál (= embertől eredő harmadik személyre közvetlenül ható s a cél elérésére alkalmas fizikai erő, v. ö. fent 25. l.). *Mérvét* tekintőleg azonban nyilván más a rablásnál, s más a zsarolásnál megkívánt erőszak. A rablásnál vis absoluta — azaz olyfokú erőszak kívánatik meg, mely az akaratot megtöri (a testi és lelki ellentállást kizárja, v. ö. 6. sz. döntvény megokolása, Bjt. 73. k. 131.), — a zsarolásnál elég az akarat befolyásolására alkalmas vis compulsiva (mely az ellentállást legalább annyira lefokozza, hogy a sértett a tettes akaratát előtt való meghajlást választja; 6. sz. döntvény megokolása). Félreértések elkerülése céljából mégis ki kell emelnem, hogy a vis absoluta nem vonja maga után okvetlenül a rablás megállapítását, mert ha nem ingó dolog átadására vagy elvételének tűrésére kényszerítésről van szó, hanem másnemű vagyoni haszonnak erőszakosan kikényszerített cselekvés stb. útján való megszerzéséről: a vis absoluta is csak a zsarolás megállapításához vezet (ellenk. *Hegler*, *Arch. f. Rechts- und Wirtschaftsphilosophie* 9. k. 382.; szerinte vis absoluta esetén nincs zsarolás). A helyes álláspontot jól mutatja be *Frank* (i. m. 555.) két példája: aki ellenállhatatlan erővel a sértett kezét megragadva és vezetve

kényszeríti ezt az okirat aláírására (*vis absoluta*), épúgy zsarolásért felel, mint aki ütlegetéssel szorítja azt az aláírásra (*vis compulsiva*).

Klasszikus a *Curia* következő megokolása: A zsarolás bármelyik esetében az erőszak nem (hozzátennem: okvetlenül) a *vis absoluta* szerinti teljes lenyűgözés, az ellentállásra tehetetlen állapotba való erőszakolás értelmében veendő — ami a rablás elengedhetetlen kritériuma, — hanem mint a fizikai erőnek a megtámadott személy ellen, habár ennek testét érintő és sértő alkalmazása (a nyakon fogás, a mellnek megragadása, a kéznek megszorítása) azon célból, hogy a megtámadottat a megtámadónak tetsző akaratelhatározásra és vagyoni haszon teljesítésére kényszerítse (*Márkus*, 5. k. 472., v. ö. még a 6. sz. döntvény megokolását, Bjt. 73. k. 131.). — Zsarolási erőszaknak minősítette a *Curia*: a tetteleges bántalmazást, mellyel vádlott a sértettet tehene elhajtásának eltérésére kényszerítette (Bjogi dtár 2. k. 245.), vádlott ama tettét, hogy sértetteket szobájából ki nem eresztette s így azokat arra kényszerítette, hogy az általa jogtalanul követelt összegeket lefizessék (Bjt. 28. k. 4., 24. k. 332.); — erőszak: a botütések alkalmazása (Bjt. 65. k. 63. l.), az üldözés és letartóztatás (u. o. 37. k. 74., 76., 116., 35. k. 243.), zsarolást követ el az a háztulajdonos, aki azzal az erőszakkal, hogy a kaput bezárta, a kiköltöző bérlőt bútorainak elvitelében akadályozta és ezzel arra kényszerítette, hogy a bérlemény használatában okozott rongálás költségeit neki megtérítse (Bjogi dtár 26. k. 35.); zsarolást követ el a garázsdíjjal adós garázsbérlő, aki gépkocsijával nekihajtott a garázs kapujának, amikor ezt a garázstulajdonos — az autó kivitelének megakadályozása végett — becsukni akarta, sőt már félig be is csukta, minekfolytán a garázstulajdonos a kocsival a kapuhoz is szorított s meg is sérült (u. o.); — de nem erőszak a fortély (u. o. 20. k. 122.). — Eltérő volt a bíróságok felfogása a következő esetben: vádlottak követelésük kielégítése végett sértett nőt lefogták, megmozdították és a pénzt szeméremtestében is keresték, míg végre a pénzt tartalmazó erszényt kezében meglátván, azt elvették; a törvényszék a Btk. 249. §-ába ütköző vétséget állapította meg, a Tábla és a *Curia* zsarolásért büntetett (Bjt. 33. k. 200. l.); nézetem szerint a zsarolás megállapítása helyes, de halmozatban meg kellett volna állapítani a Btk. 249. §-ába ütköző vétséget is, mert a cselekménnyel az abban védett jogtárgyon is sérelem esett.

β) A *fenyegetés* fogalmát a zsarolásnál nem határozza meg a törvény. A Btk. 347. §-a kifejezetten csak a Btk. 344. és 345. §§-ban meghatározott rablásnál szereplő fenyegetés fogalmát írja körül s mert e fogalmat szűkebb keretek közé szorítja, nyilvánvaló, hogy a zsarolási fenyegetés fogalma egybeesik a mindennapi életben értett fenyegetésével, melytől csak *mérvét* tekintőleg és tehát annyiban tér el, hogy a zsarolási fenyegetésnek olyannak kell lennie, mely alkalmas arra, hogy a fenyegetett akaratelhatározását a normális motiváció súlyát meghaladó módon (v. ö. fent 71. l.) befolyásolja.

Fenyegetés — az életfogalom szerint — *felidézése oly akadályozó képzeteknek, melyek az akarat normális kialakulását zavarják* (v. ö. *Kézikönyv* VI. k. 26. l.). Közelebbről és ugyan büntetőjogi felelősséget megállapító *fenyegetés: valamely megvalósulásában a fenyegető akaratától és hatalmától függő jövőbeli bajnak kilátásba helyezése*. A fenyegetéstől élesen megkülönböztetendő a *figyelmeztetés*, melyről akkor van szó, amikor a megrajzolt valószínű baj bekövetkezésénél az azt feltüntetőnek semmiféle szerepe nincs, s ez utóbbi csupán reámutat az ő akaratától és hatalmától függetlenül, nézete szerint valószínűleg bekövetkező bajra. A fenyegetett s a valószínű bajnak kitett személy azonossága nem kelléke a fenyegetés fogalmának, elég, ha a fenyegetett s a rossz veszélynek kitett között oly közeli kapcsolat áll fenn, melynélfogva a rossz a fenyegetett személy irányában is ugyanilyen jellegű (a rossznak a fenyegető kárára kilátásba helyezése is lehet fenyegetés, pl. a fiú atyja előtt öngyilkossággal fenyegetőzik). A rossz, melynek bekövetkezését a fenyegető kilátásba helyezi, lehet baj, kisebb-nagyobb kellemetlenség, veszedelem, erkölcsi vagy anyagi hátrány; lehet valamely oly kellemetlenség vagy hátrány el nem háritásának kilátásba helyezése, melynek megakadályozása a fenyegetőnek jogi kötelessége. A rablásnál a törvény megjelöli a kilátásba helyezett rosszakat (életet, testi épséget, vagyont érő súlyos veszély: Btk. 347. §), a zsarolási fenyegetésnél ily felsorolással nem találkozunk, amiből nyilvánvaló, hogy bármilyen rossz, veszedelem, kellemetlenség, hátrány vagy baj bekövetkezésének kilátásba helyezése fenyegetés, feltéve, hogy abban a fenyegetett akaratát a normálison túlmenő módon befolyásolni alkalmas motíváló erő van (a *Curia* tipikus megokolása: a zsarolásnál elég bármely, tehát a kisebbfokú olyan fenyegetés is, mely távolabbi veszély bekövetkezését tünteti fel, de ami alanyilag alkalmas arra, hogy a fenyegetettet elhatározásában befolyásolja; 8454/926. B. II. sz. magánúton beszerzett ítélet). A zsarolás ugyanis személyes szabadságot sértő deliktum is, de ezt a minőségét csak akkor veszi fel, ha a fenyegetés a sértett akaratának vagy cselekvésének szabad s adekvát kialakulását befolyásolja (a forgalomszerű rossz bekövetkezésének kilátásba helyezése nem állít be új motívumot, tehát nem fenyegetés, v. ö. fent 71. l.). A fenyegetés fogalma szempontjából közömbös, vajjon akarta-e a fenyegető a kilátásba helyezett rosszat megvalósítani, sőt az a körülmény sem szünteti meg a fenyegetést, hogy a kilátásba helyezett rossznak bekövet-

kezése ki volt zárva; elég, ha a fenyegető a kilátásba helyezett rossz *töle is függő* bekövetkezésének látszatát keltette (pl. töltetlen pisztolynak a sértettre szegzése), mert és amennyiben ezzel a sértett akaratát befolyásolta; — hogy a fenyegető komolyan vette-e a rossznak megvalósítását, az nem számít, elég — de az kell — hogy a fenyegetett vette azt komolyan. Formáját illetően lehet a fenyegetés kifejezett (szóval vagy írásban közölt), de lehet *per facta concludentia* kifejezett is (ez a mód különösen a Btk. 351. §-ában meghatározott zsarolásnál gyakori), minden esetben kell azonban, hogy a rossz kilátásba helyezéséről a fenyegetett értesüljön.

Erősen vitás, vajjon a jogérvényesítés céljából rendelkezésre álló törvényes eszköz (polgári per indítás, büntető vagy fegyelmi feljelentés) alkalmazásának kilátásba helyezése (ú. n. *minae juris*) alá esik-e a zsarolást megállapító fenyegetésnek? Minthogy azonban e kérdés megoldásánál nagy szerepet játszik a megszerezni célzott vagyoni haszon jogi minősége, erről alább szöveg, ehelyütt még csak annyit, hogy az ú. n. *Chantage*, azaz bizonyos becsületet érintő adatok nyilvánosságára hozatalával vagy kifogásával, kényes titkok felfedezésével, szellőztetésével való fenyegetés, melynek megvalósításától csak vagyoni haszon ellenében áll el a fenyegető, hazai jogunk szerint a zsarolás fogalma alá esik, mert a sértett az ilyenféle fenyegetéssel oly motiváció alá kerül, mely akaratának szabad elhatározását befolyásolja (a francia jog — mint láttuk — speciális deliktumként bünteti a *chantage*-t, v. ö. fent 61. I. és v. ö. az 1900. évi bruxellesi kongresszus vonatkozó iratait és tárgyalásait, Bulletin II. k. továbbá *Malvezzy* 38., *Stämpfli* Erpressung und Chantage, 1903., *Reinhold*, Die Chantage, 1909.).

Bírói gyakorlatunkban a most kifejtett elvek legnagyobb részét érvényesülnek. A fenyegetés fogalmát illetően kijelenti a *Curia*, hogy a 350. §-ban említett fenyegetés alatt nemcsak oly cselekmény közvetlen elkövetésével való fenyegetés értetik, mely a fenyegetett vagyonát azonnal és közvetlen súlyos veszélynek teszi ki, hanem minden oly tevékenység is értendő, mely másnak szabad akaratelhatározását azáltal befolyásolhatja, hogy előreláthatólag vagyonában meg fogja károsítani (*Márkus*, V. 467.); a zsarolásnál a fenyegetésnek nem kell olyannak lennie, mely a nyugodt megfontolást és így az ellenállás és a teljesítés közötti választási szabadságot kizárja azáltal, hogy a tettes a közvetlen veszélynek azonnal való bekövetkezését helyezi kilátásba, mert ebben az esetben a cselekmény már rablás lenne, hanem elég bármely, tehát kisebbfokú oly fenyegetés is, mely távolabbi veszély bekövetkezését tüntetvén fel, alanyilag (a sértett egyéniségét tekintve) alkalmas arra, hogy a fenyegetett elhatározásában befolyásolja

(6280/923. sz. magánúton beszerzett ítélet); nagyobb kellemetlenség kilátásba helyezése (vádolt, amikor sértett a bútorok eladására vonatkozó iratot kiállítani vonakodott, a vöröserzelmű sógorának azt mondta: »Lajos, menj és teljesítsd kötelességedet») fenyegetés, mert a kijelentés alkalmas volt az adott körülmények között a lelki kényszerítés előidézésére (Bjt. 77. k. 116.); a fenyegetést hatályától nem fosztja meg az, hogy az állított tény esetleg igaz, mert igaz tényeknél az arra nem illetékes tényezők tudomására hozása, kilátásba helyezése is a fenyegetés jellegével bír (Bjt. 63. k. 182.); csekélyebb mérvű fenyegetés (vádoltak a csempészett dohányt vivő sértettek rákiáltottak: »fináncok vagyunk, álljatok meg») is elég a zsarolás megállapításához (Bjt. 18. k. 198.); oly erőszak, mely inkább fizikai hatást gyakorolva a megtámadottat nagyobb bajtól való félelem által kényszeríti valaminek cselekvésére: zsarolást állapít meg (u. o. 302.); a megszégyenítéssel (haj lenyírásával), valamint (a sértett botrányos életmódja miatt) a plébános részéről (a templom javára fizetendő 50 frt kikényszerítése céljából) a keresztfához kikötéssel való fenyegetés: zsarolás (Bjt. 35. k. 244.); zsarolást állapított meg a *Curia*, midőn a perbeli fél ellenfelét azzal hívta fel a per letételére, hogy ellenkező esetben a per során az ellenfél családjára szégyenletes, szorosán a per anyagát képező adatokat a perben fel fogja tární (Bjt. 65. k. 330.); a rendőrrel való igazoltatás kilátásba helyezése zsarolás (Bjt. 78. k. 117.); szuronyos katonafegyvernek a sértettre szegzése és lelővéssel fenyegetése arra az esetre, ha a sértett nem ad írásbeli engedélyt arra, hogy a felesek az egész kukoricatermést elszállíthassák, megállapítja a zsarolást (Bjt. 72. k. 246.); vádolt annak elhíresztelésével fenyegette a sértettet, hogy ez »sikaníroz», ami a közfelfogás szerint ürügyek és fogások kötekedő felhasználását és mások méltányos igényeinek ily módon való hátráltatását jelenti s ekként az ily híresztelés a kereskedő hírnevére káros visszahatású lehet, ennél fogva vádolt cselekményében a zsarolás tényálladéka fennforog (Bjogi dtár 7. k. 48.); a meghurcoltatással való fenyegetés zsarolás (Bjogi dtár 23. k. 160.); zsarolásban bűnös vádolt, aki közhivatalnokot botrány okozásának kilátásba helyezésével és felettes hatóságánál való feljelentéssel fennálló követelésének megfizetésére kényszerített; az a fenyegetés, hogy olyan adatokat fog vádolt a hatóság tudomására hozni, amely esetleg a sértett férjének az állásába kerül, elég nyomatékos arra, hogy a sértettet kényszerhelyzetbe hozza, mihez képest az ily fenyegetés alkalmas eszköze a zsarolásnak (Bjogi dtár 11. k. 118.); ki egy nőcseléd volt gazdájához levelet írt, s attól a cseléd és gyermeke részére azzal kért pénzt, hogy a gyermek tőle származik: zsarolás, mert egy törvényes házasságban élő egyénre nézve az az állítás, hogy volt cselédjének gyermeke tőle származik, a fenyegetés jellegével bír (Bjt. 10. k. 280.); vádolt a sértett kereskedőt azzal fenyegette, hogy ha ez a követelt összeget ki nem fizeti, fizetése képtelenségét fogja híresztelni: zsarolás (Grill dtár 8. k. 1930.); a tanácsköztársaság rendeletének közzététele s a tanácsköztársaság szervének erre alapított egyszerű felszólítása elegendő arra, hogy az állandó rettegésben tartott polgár akaratelhatározására kényszerítőleg hasson s így e két mozzanat együttesen elegendő a zsarolás eszközt képező zsarolás megállapítására (Bjt. 72. k. 49.); ettől némileg eltérően mondja ki a *Curia*, hogy: a rendelet végrehajtásában eljáró közeg rovására... fenye-

getés csak abban az esetben állapítható meg, ha a rendelet végrehajtásában eljáró közeg saját tényeivel, viselkedésével teremt olyan helyzetet, mellyel a vele szemben álló sértett fél szabad akaratelhatározásában a jogtalan célzat érdekében korlátoztattak (Bjt. 72. k. 194.), — ismét ellenkezően: a proletárdiktatúra idején az ú. n. tanácsköztársaság nevében eljáró egyéneknek a tanácskormány szervei vagy közegsi által kiadott rendelkezésekre való utalással történt parancsoló fellépése — amennyiben a fellépés a 350. § által védett jogok sérelmével járna és az eljáró egyén szándéka a zsarolási célzatot is átfoglalja — a tettes külön erőszaka, fenyegetése nélkül is kimerítheti a 350. §-ban körülírt erőszak vagy fenyegetés fogalmát (Bjt. 73. k. 129. : a Curia 6. sz. döntvénye ; a Curia finom elemzéssel emeli ki a fent említett tételmet, hogy kell, de elég, ha a fenyegetésben szereplő haj bekövetkezése a fellépő egyéntől is függ ; a proletárdiktatúra követelő közege mögött — úgymond a Curia — mindig ott állott az életveszélynek rémítő, ellenállást nem tűró nagy aggodalma, sötét gondja ; ... az ú. n. tanácsköztársaság nevében megjelent terheltek az általános megrendítés hatását, hatalmuk forrását jól ismerték, ... tehát e tudatban cselekedtek, ... mégis fellépésük csak akkor esik a fenyegetés fogalma alá, ha az *parancsoló, követelő*, ami alatt a proletárdiktatúra kormányától, szerveitől, közegeitől kapott utasítás, rendelkezés szerint eljáró terhelteknek az engedelmességre, teljesítésre való *komoly felhívást* kell érteni, minden külön erőszak vagy fenyegetés nélkül is (Auer szerint kell, hogy az eljáró közeg *saját tényeivel* idézze elő az akaratelhatározás korlátozását, v. ö. Bjt. 72. k. 195. ; helyesen *Degré*, u. o. 53. l.) ; zsarolási fenyegetés, amikor a proletárdiktatúra közege abból a célból, hogy felhívásának nagyobb nyomatéka legyen, vörös őrt hozott magával s ennek jelenlétében ismételte meg a felszólítást (Bjt. 72. k. 67.) ; a fenyegetés elemei tárgyában jelentősek még a következő megállapítások : nem szükséges, hogy a tettes a veszély közvetlen bekövetkezését helyezze kilátásba és nem lényeges, hogy a tettes komolyan szándékozik-e a fenyegetést megvalósítani ; elég, ha a tettes a fenyegetettben elő akarja idézni a fenyegetés végrehajtásától való félelmet és ha a fenyegetés e cél elérésére alkalmas (Bjogi dtár 23. k. 77.) ; a zsarolás körébe csak az olyan fenyegetés vonható, amelynek kényszerítő hatása a megfenyegetettre nézve objektíve megállapítható ; nincs kényszerhelyzet, ha a megfenyegetettnek oka nem volt attól tartani, hogy a fenyegetés beváltása neki valami sérelmet vagy hátrányt okoz (vádlott azzal fenyegette sértettet, hogyha készpénztartozását záros határidőben meg nem fizeti, eljárását az egyetemi tanácsnak fogja bejelenteni ; Bjogi dtár 23. k. 78.) ; általános fenyegető szavak használata, amiből a sértett a bekövetkező rossznak vagy bajnak (malum) mibenállását nem tudhatja meg és ami így kényszerítő erővel nem bírhat a sértett elhatározására, nem alkalmas a zsarolás megállapítására (Bjogi dtár 24. k. 95.) ; nem zsarolás, midőn vádlott levélben azzal kért pénzt, hogy kétségbe van esve s a pénz nem küldése esetén az illető lássa a következményeket (Bjt. 2. k. 294.), viszont zsarolást állapított meg a Curia, midőn vádlott a sértettet arra az esetre, ha a kért összeget 4—5 nap múlva meg nem küldi, oly kellemetlensége okozásával fenyegette meg, mely miatt azt, hogy a kért összeget meg nem küldte, »meg fogja bánni« ; vádlott levelének most idézett tartalmából nyilvánvaló, hogy vádlott a pénz meg nem küldése esetére nem azzal kívánt

a sértettre hatni, hogy őt beperli, mert ez esetben ezt világosan megírta volna, hanem valamely más olyan kellemetlenséget helyezett kilátásba, mely alkalmas lehetett arra, hogy sértettet az elhatározásában kényszerítőleg befolyásolja, hogy megtegye azt, amit különben nem tenne meg (7127—1928. B. II. sz. a. magánúton beszerzett ítélet) ; zsarolás csak akkor forog fenn, ha a fenyegetés a fenyegetettnek tudomására jut (Bjt. 27. k. 95.) ; a zsarolás megállapításának nem előfeltétele a kényszer alá helyezett és vagyoni károsított személy azonossága ; elegendő, ha a fenyegetés és a vagyoni előny szerzés között megvan az okozati összefüggés (*Mutató* 556. l. 4. eset) ; ha vádlott a fenyegetést nem a sértettel szemben használta, zsarolás nem forog fenn, habár a fenyegetés vádlott beleegyezése nélkül hozott a sértett tudomására (Bjt. 64. k. 202.) ; fenyegetést tartalmazó levél írója nem büntetett, midőn a levél az író akaratára ellenére küldetett el (Bjt. 64. k. 91.) ; zsarolás forog fenn azzal szemben, ki az oláh megszállás idejében az oláh csendőrséghez fordult, amely csendőrség sértettet fenyegetéssel kényszerítette a követelés kielégítésére (Bjt. 85. k. 63.) ; — hogy a sértett nem azonnal, de csupán a vádlottnak ismételt fenyegetése után teljesített : a zsarolás megállapítását nem zárja ki (Bjt. 83. k. 14.), de felmentés, habár fenyegetés történt, de sértett az okiratot nem a fenyegetés folytán, hanem később önként írta alá (Bjt. 63. k. 60.) ; a zsarolás tényálladékanak megállapításánál nem az a döntő körülmény, hogy a vádlott fenyegetését be akarja-e váltani vagy sem, hanem az, hogy sértett a fenyegetés beváltásától tarthatott-e ; mikor vádlott szóval és írásban lelővéssel fenyegette a sértettet s így sértett a vádlott elhatározását joggal komolynak tarthatta, arról pedig, hogy a revolver rossz volt, a sértettnek tudomása nem lehetett : a zsarolás megállapított (Bjogi dtár 6. k. 123.).

c) A kényszerítés csak abban az esetben állapítja meg a zsarolást, ha a tettest a Btk. 350. §-ában meghatározott célzat, azaz az a cél vezeti, hogy magának vagy másnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzen (ismétlem : bár a törvény nem a vagyoni haszon minőségének jogtalan voltát emeli ki, hanem a szerzés mód jogtalanságára utal, mégis itt a szerkesztési hiba kiigazításával úgy olvasandó a szöveg, amint előrebocsátottam annál is inkább, mert az elkövetési mód jogtalanságának különleges megkívánása felesleges ; v. ö. fent 75. l.).

Az a körülmény, hogy a zsarolásnál a jogtalan vagyoni haszon szerzésének célzata kell, közelhozza a zsarolást a csaláshoz, egyben eltávolítja a rablástól. A csalás törvényes fogalmában ugyanis éppúgy szerepel az animus lucri, mint a zsarolásnál, de más az elkövetési tevékenység (tévedésbeejtés vagy tévedésbentartás) ; a rablásnál viszont az eszközök azonosak azokkal, melyeket a zsaroló használ (erőszak vagy fenyegetés), de nem kell a vagyoni haszonszerzésére irányuló célzat.

α) A vagyoni haszon fogalmát megvilágosítandó, szükségesnek vélem azt a büntetőjogszabályaink némelyikében előforduló *érdek*, *önérdek* (az 1908: XXXVI. t.-c. 43. §-ában: »önérdekből más részére megszerez») , *vagyoni előny* (1932: VI. t.-c. 1. §-ában: »olyan vagyoni előnyt köt ki», mely annál fogva és illetőleg akkor lesz uzsorás vagyoni előnnyé, amikor az »a saját szolgáltatásának értékét feltűnően aránytalan mértékben meghaladja»), *más előny* (St. 24. § 6. p.), *jó* (1923: V. t.-c. 21. § 1. bek.; »a maga vagy más javára felhasználja»), és *nyereség* (nyereszkedés: Btk. 318. §-ában: »hogya a rablott gyermek koldulásra, más nyereszkedési . . . célra felhasználtassék») fogalmaitól elhatárolni.

Legtágabb az *érdek*, *önérdek* fogalma, mely a szükség, a hiányérzet fogalmából fakadó származékos fogalom. A szükség kielégítésre törekszik, a hiányérzet — mert kellemetlen — annak megszüntetésére ösztökél. A szükséglet kielégítése, a hiányérzet megszüntetése megfelelő eszközök igénybevitelével történik. Az eszköz megfeleléségének felismerése annyi mint annak értékelése, s e felismerés eredménye az érték. Az értékhez viszont érzélem, vágy kapcsolódik, mely arra irányul, hogy a szükséglet kielégítésére alkalmasnak feismert eszközt hatalmi körünkbe vonjuk. Kifejlik tehát bennünk egy *törekvés* az értékeknek hatalmi körünkbe vonása iránt. Ez a törekvés és illetőleg az a (pszichikai és morális) viszony, mely a szükséglet érző embert a szükség kielégítésére alkalmasnak feismert eszközzel összekapcsolja az *érdek* (ugyanígy némi eltéréssel Vargha Ferenc, v. ö. Bjt. 79. k. 9. l.).

Az érdektől s önérdektől eltérő s más síkra is eső az *előny* fogalma. A *Curia* nézete szerint az »önérdek» tágabb jelentőségű az »előnynyeresékné». »Előny» — úgy mond a *Curia*, mindaz, ami valakire jó, tehát hasznos, kellemes; azonban valakinek érdeke lehet nemcsak annak elérése, ami reá előnyös, hanem érdeke lehet az is, hogy a reá hátrányost, kellemetlent, előnytelen kikerülje, elhárítsa. Amíg tehát az »előny» csak valami pozitív jót jelent, addig az *érdek* emellett még negatív jelentéssel is bír (Bjt. 79. k. 14. l.). Részemről nem osztom a *Curia* megállapítását, amennyiben nemcsak az *érdek*, de az *előny* fogalmától sem tartom kívülállónak a negatívumot: a hátrány, a kellemetlen, a rossz hiányát. Nézetem szerint az is *előny*, ha a lehetséges rossz: elmarad, nem következik be. Nemcsak az van *előnyben* egy másikkal szemben, kit céljainak elérésében valamely kedvező mozzanat támogat, hanem az is, akit kedvezőtlen körülmény nem gátol. Ebből a

szempontból *érdek* és *előny* között nincs tehát különbség. E két fogalmat — látásom szerint — nem tartalmi elemek választják el egymástól, hanem a létezéssel kapcsolatos vonások. Az *előny* valamely oly valóságos vagy képzeleti *helyzet*, mely más helyzettel összehasonlítva kedvezőbb, — az *érdek* az ily helyzet kedvező voltának felismeréséből fakadó s annak megvalósítására irányuló *törekvés*. Az *előny* potencialitást magában foglaló kedvező helyzet *existenciája*, — az *érdek* az annak megvalósítását célzó *tendencia*.

Ismét más a *haszon* fogalma. Láttuk, hogy az *előny* potencialitást magában foglaló kedvező helyzet, a *haszon* az *előny*vel összevetve viszont az *előny*ből előálló adekvát, vagy akár önállóan létesülő *kedvező jelenség*, *eredmény*, mondhatnám: az *érdek* által átfogott *előny*ből előhozott valóságos jó. Az *előny* csak *kedvező helyzet*, a *haszon* alkalmasságban kifejeződő *eredmény*. Az *előny* fogalmában a *potencialitás*, a *haszon*ban a *realitás* az uralkodó elem. *Előny*ről csak mással viszonylatban beszélhetünk, a *haszon* önmagában — egy emberre vonatkoztatottan — is megálló jelenség.

Ugy az *előny*, mint a *haszon* lévén benne kedvezőség, kellemesség, célszerűség, megfeleléség, alkalmasság annak irányában, akihez kapcsolódik: a *jó* fogalmához juttat, amelyre mint legalább is relatív tökéletességre mindenki törekszik, »quod omnia appetunt» (*Aqu. Szent Tamás*, Summa theol. I. 5.). A »maga vagy más javára» felhasználás (1923: V. t.-c. 21. § 1. bek.) tehát oly cselekvés, mely valaminek kedvezőségét stb. valakihez kapcsolja.

Amennyiben a *haszon*, mint akár *előny*ből előhozott, akár függetlenül létrejött jó eredmény: gyarapodást, többletet jelent, a *nyereség* kifejezés alá esik. Szűkebb értelemben *nyereségen* csupán vagyongyarapodást szokás érteni.

E fogalmak elemzése s szembeállítás után még csak annak megjegyzésére szorítkozom, hogy a minket közelebbről érdeklő *előny* s különösen a — zsarolás fogalom-meghatározásában szereplő — *haszon* lehet eszmei (ideális) és anyagi (materiális) jellegű s ez utóbbi vonatkozásban — még szűkebb értelemben — *vagyoni*.

A zsarolás fogalmát betöltő tényálladékhoz a *vagyoni haszon* céljából kényszerítés kell. Mi tehát a *vagyoni haszon*? E kérdésre nyilván csak a *vagyon* fogalmán keresztül juthatunk helyes felelethez.

Itt már a nemzetgazdaságtan meghatározása vezethet nyomra. *Navratil Ákos* szerint: »vagyon a gazdálkodó alany birtokában, illetve tulajdonában levő készlet» a készlet ismérvének továbbelemzésével (készlet: »egy bizonyos időpontban készenálló, felhalmozott javak, jószágmenyiség» javakon végül értjük »mindazt, ami hiányérzetünk kielégítésére közvetlenül vagy közvetve alkalmas», v. ö. *Közgazdaságtan*, 1933. 49—89. l.) megállapíthatom, hogy vagyon a hiányérzet kielégítésére közvetlenül vagy közvetve alkalmas egy bizonyos időpontban készenálló, felhalmozott, s a gazdálkodó alany birtokában, illetve tulajdonában levő jelenségek összessége. A vagyon meghatározásában a javak fogalma lévén a legjellegzetesebb, s mert javakon a szükséglet-kielégítésre alkalmasság, felhasználhatóság értetik (v. ö. *Balás Károly*, *Politikai gazdaságtan*, 1922. 34., ki külön tartja ugyan a javak keletkezésére vezető ú. n. jószág forrásokat, melyek szintén a javak fogalmi körébe esnek), nyilvánvaló, hogy a javak és tehát a vagyon fogalma nemcsak a dolgokat s jogokat, hanem a szükségletkielégítésre alkalmas és felhasználható helyzetet, sőt várományt is átfoglalja és pedig tekintet nélkül arra, vajjon az pénzben kifejezhető-e vagy sem (így: *Hälschner*, II. 272., *Binding*, *Lehrb.* I. 363.; ellenkezően csak a pénzbeli értékkel bíró javak összességét minősítik vagyonnak: *Birkmeyer*, 78., *Jehle*, *Der rechtswidrige Vermögensvorteil*, 1905. 11., *Frank*, 587., nálunk *Illés*, III. 150.).

Vagyoni haszon — figyelemmel a most kifejtettekre — oly javakban (dolog, jog, helyzet, váromány, stb.) megnyilatkozó jelenség, mely fokozni alkalmas a hiányérzet megszüntetésére irányuló törekvést. *Vagyoni haszon* mindenesetre a vagyongyarapodás (nyereség), de oly kedvező jelenség is, mely anélkül, hogy gyarapítaná a vagyont, a meglévő vagyon biztosítására, a vagyoni igény könnyebb érvényesítésére, a vagyont fenyegető kárelhárítására alkalmas (pl. vagyoni haszon valamely vagyoni igény érvényesíthetőségének kedvezőbbé válása annál fogva, mert a hitelező fennálló követeléséről az adós kötelezvényt vagy váltót állít ki, mely megkönnyíti a követelésnek bíróság előtti érvényesítését; v. ö. *Olshausen*, 1409., *Ebermayer*, 808. és a német *Reichsgericht*, E. 3., 279., ellenk. *Frank*, 559.).

Ha a célzat nem vagyoni haszon, hanem más természetű előnyök szerzésére irányul, zsarolás nem állapítható meg.

Igy a *Curia* gyakorlata szerint: vádlottnak az a tette, hogy fenyegetéssel kényszerítették a kocsmárosnét arra, hogy nekik záróra után bort

adjon el, nem zsarolás; bizonyos dolgoknak kiszolgáltatására való kényszerítést csak abban az esetben lehet vagyoni haszonszerzésre irányítottak tekinteni, ha a kényszerítés ellenérték nélküli kiszolgáltatásra irányult (Bjogi dtár 6. k. 216., Bjt. 65. k. 43.), de ellenkezőleg: a Btk. 350. §-a szempontjából vagyoni haszon alatt nemcsak a vagyonnak tényleges gyarapodása, hanem minden vagyoni értéket képviselő szolgáltatás is értendő, habár ahhoz a tettes ellenszolgáltatás árán is akart jutni; kocsmáros kényszerítése, hogy pénzért bort mérjen ki: zsarolás (Bjogi dtár 2. k. 235.); kimondja a *Curia*, hogy a Btk. 350. §-a szempontjából vagyoni haszon alatt nemcsak a meglévő vagyoni gyarapodás, hanem a bármely okból hátrányosabbá vált vagyoni helyzetnek az előbbi állapotba visszaállítását, tehát a vagyoni értékkel bíró elvesztett ingóságoknak visszaszerzését is kell érteni (Bjogi dtár 3. k. 13.); vádlottnak az a cselekménye, hogy a sértettet megöléssel fenyegette a földjének és proviziójának kiadása végett, mely kényszerhelyzetben a sértett azt az ígéretet tette, hogy mindent megad, amit csak vádlott kíván és a követelésének teljesítését nyíltan megígérte: a zsarolás tényálladékát teljes egészében kimeríti, mert: a vagyoni haszon a korábban létrejött írásbeli szerződésen alapuló követelés biztosabb érvényesítésében is állhat (Bjogi dtár 6. k. 75.); elvi éllel mondja ki a *Curia*, hogy vagyoni haszon alatt minden vagyoni előny értendő, tehát nem csupán a vagyoni gyarapodás, hanem a meglévő vagyon biztosítása és az azt fenyegető kár elhárítása is (Bjogi dtár 25. k. 110.); zsarolást követ el, aki fenyegetéssel mást az ellene rágalmozás címén tett feljelentés visszavonására kényszerít; a vagyoni haszon célzata abban áll, hogy ilymódon a pénzbüntetésben és költségfizetésben rejlő vagyoni veszteséget akarja a tettes magáról elhárítani (Bjogi dtár 8. k. 89., Bjt. 65. k. 336., 66. k. 202.); zsarolást követ el, aki a sértettet fenyegetéssel arra kényszeríti, hogy a polgári bíróság jogerős ítéletével megállapított szolgalmi jogának gyakorlásától elálljon (Bjogi dtár 11. k. 83.); javadalmozással egybekötött állásra alkalmaztatás célja vagyoni haszon szerzésére irányuló cél (Bjt. 58. k. 55. l.); nem állapított meg zsarolást a *Curia* több esetben azon a címen, mert vádlottnak célja nem vagyoni haszon szerzése, hanem a károsodástól való megóvás volt, — így midőn vádlott a sértett ácsmestertől elvett fejszét és fűrészét azért tartotta vissza, hogy azt ezáltal az elvállalt munka befejezésére szorítsa (Grill dtár 8. k. 1938 l.), midőn vádlott sértettet a kereskedésben levágotott szövet átvételére megfélemlítéssel akarta kényszeríteni (u. o. 1939. l.); vagyoni haszon szerzésére irányuló célzat hiánya címén mentette fel a *Curia* azt, ki fenyegető levelek megírásával és elküldésével arra akarta kényszeríteni címzettet, hogy bontsa fel az eljegyzését azzal a nővel, kit vádlott óhajtott elvenni (Bjt. 63. k. 51.).

β) A célzatnak jogtalan vagyoni haszon szerzésére kell irányulnia. Szerzésen általában mindennemű hatalombakerítés értendő; szerzés a hatalomban levő, de oszobulás, elveszés vagy megsemmisülés veszélyének kitett vagyonrész megmentése is, mert a lejtőre került vagyoni haszon meglazult kapcsolatának megerősítése, a meggyengült hatalomnak megerősítése: a (teljes)

hatalombakerítésnek egyik alakja (a bűncselekmény útján szerzett dolog megtartása céljából alkalmazott kényszerítés tehát zsarolás, így a német Reichsgericht, E. 59. k. 39.). Hogy kinek a vagyonából akarja a tettes a vagyoni hasznot szerezni, az közömbös. Rendszerint kényszerített rovására történik a vagyoni haszonszerzés, de nincs kizárva a zsarolás akkor sem, ha a kényszerített s a vagyoni kár veszélyének kitett személyek különbözők (v. ö. fent 85. l.); sőt, mert vagyoni haszon beállhat bárkinek vagyoni károsodása nélkül, zsarolás vagyoni kár okozásának hiányában is fennforoghat. A zsarolásnál ugyanis a vagyoni károkozás nem tényálladási elem (a csalásnál igen).

γ) A törvény szerint közömbös, hogy a tettes magának vagy másnak célozza-e a vagyoni hasznot megszerezni. Tártstettség esetében természetesen megállapítandó a zsarolás annak terhére is, ki a kényszerítésben résztvesz, de az elérni célzott vagyoni haszonban nem kíván részesedni.

A »más« lehet jogi személy is. Ennek a harmadiknak (legyen természetes vagy jogi személy) nem kell a jogtalan vagyoni haszon célzatáról tudnia; — még kevésbé kell, hogy a kényszerítésben résztvegyen (ha ő is hozzájárul az erőszak vagy fenyegetés alkalmazásához, úgy — amennyiben vagyoni haszon szerzésének célzata vezet — a körülményekhez képest tártstettes vagy bűnségéd).

20. §. Jogellenesség a zsarolásnál.

1. Megállapítottam, hogy a »jogtalanul« szó belekerülése a törvény szövegébe szerkesztési hiba, mert figyelemmel a Btk. 350. §-ában olvasható meghatározás keletkezésének történetére, nyilvánvaló, hogy a törvény nem az elkövetési mód, hanem a megszerezni célzott vagyoni haszon jogellenességét akarja a törvényes fogalom elemeként felvenni (v. ö. fent 75. l.).

A *Curia* legtöbbször mégis a törvény szövegeztől véve alapul, megállapítja a zsarolást, bár a megszerezni célzott haszon nem jogellenes, sőt jogos, amikor a szerzés módja (erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszerítés) jogellenes, és csak akkor ment fel, ha a tettes a jogérvényesítés céljából rendelkezésre álló eszköz megfelelő alkalmazásának kilátásba helyezésével vagy abban a tudatban, hogy eljárása nem jogtalan, tehát jóhiszeműen fenyeget.

Igy ismételtelen elvi élelenti ki a *Curia*, hogy: a zsarolás tényálladáshoz nem szükséges, hogy maga a vagyoni haszon legyen jogtalan,

hanem elegendő a bár jogos vagyoni haszonnak jogtalan módon való megszerzése (Bjt. 67. k. 372.); a módnak kell jogtalanul lennie, mellyel az esetleges jogos követelés biztosítása vagy behajtása céloztatik, s az a körülmény, hogy vádlott követelése jogos volt-e vagy jogtalan, bűnösségének megállapítására közömbös (Bjogi dtár 6. k. 123.); a jogtalanul szó nem a célbavett vagyoni haszon jogtalanságát, hanem a haszonszerzés jogtalan módját jelenti (Bjogi dtár 1. k. 148.); zsarolás vádja esetén nem mentesít annak a védekezésnek valósága, hogy vádlottak tettüket a jogos cél érdekében, tulajdonukat védve követték el (Bjogi dtár 4. k. 89.).

A *Curia* e kijelentéseinek az a része, mely szerint valamely tényálladék csak akkor tölti be a zsarolás törvényes fogalmának keretét, ha abban a vagyoni haszonszerzés jogellenessége megállapítást nyer: nem esik kifogás alá, nem azért, mert a célzat megvalósítására irányuló tevékenység jogellenessége általános és tehát külön kiemelés nem is kívánó ismérve minden bűncselekménynek, minélfogva nem kétséges, hogy a zsarolás törvényes fogalmának egyéb elemeit magánhordó tényálladékkal szemben mindenkoron feleletet vár az a kérdés, vajjon in concreto jogellenes-e az erőszak vagy fenyegetés alkalmazásával kifejtett kényszerítés?

Amennyire helytálló a *Curia* gyakorlatában kifejezésre találó ez az álláspont, éppoly vitás az a másik kijelentés, mely szerint: a vagyoni haszonnak nem kell jogellenesnek lennie és tehát, hogy annak jogos vagy jogellenes minősége a bűnösség megállapításának kérdését nem érinti, minélfogva a megszerezni célzott vagyoni haszon jogossága nem mentesít.

Ha ugyanis nem kívánjuk meg a megszerezni célzott vagyoni haszon jogellenességét a zsarolás törvényes fogalmát betöltő tényálladékban, úgy nemcsak a jogilag közömbös, hanem a jogos vagyoni haszonnak jogellenes erőszak vagy fenyegetés útján történő jogellenes kényszerítéssel való megszerzése (illetve az erre irányuló ilyenmű tevékenységben megnyilvánuló törekvés) is zsarolás annak ellenére, hogy a kényszerített kifejtő — ha jogos vagyoni haszon szerzése volt a célja: egyáltalában nem gazdagodott, — ha pedig a megszerezni célzott vagyoni haszon jogilag közömbös volt, bár gazdagodott, ebből senkinek kára nem származott, — szóval ily konstrukció mellett vagyon elleni bűncselekményben bűnös a kényszerítő, holott sem gazdagodási cél nem vezet, sem kárt bárkinek is nem okoz. Ezen a konstrukción nyugvó judikatúra — mint helyesen jegyzi meg *Vargha Ferenc* — »megfosztja a zsarolást a vagyoni elemtől, mert zsarolást állapít meg sok esetben, mikor

a vagyoni haszon nem is volt jogtalan (Bjt. 24. k. 249.), ugyanígy *Baumgarten Izidor*: »a zsarolás kiterjesztésének — a jogos követelés eseteire kiterjesztésének — helytelenségét legeklatásabbul bizonyítja a vagyoni haszon teljes hiánya, Bjt. 28. k. 274., 31. k. 59. l.; ezzel a gyakorlattal — úgymond *Baumgarten* — »eljutotunk odáig, hogy amit jogaink megóvása céljából törvény szerint megtehetünk, azt nem szabad kilátásba helyeznünk. A sértettet bűnvádi perrendtartásunk szerint megilleti a feljelentés, a beavatkozás, a fő- és pótmagánvád joga, de azt, aki jogos követeléséhez akar jutni nem a bírói jogsegély igénybevétele, hanem annak fenyegetése által, azt zsarolásért megbüntetik»; Bjt. 63. k. 266.).

Ha felismerve e most bíralt álláspont helytelenségét abban a szövegezésben vesszük az ítélkezés alapjául a Btk. 350. §-át, mely szerint csak az büntethető zsarolásért, aki erőszak vagy fenyegetés útján kényszerítéssel *jogtalan* vagyonhasznót akar szerezni, úgy meg ki van zárva a zsarolás köréből minden oly erőszak és fenyegetés, mely arra irányul, hogy az erőszakoló vagy fenyegető valamely jogos követelésének teljesítését kikényszerítse és pedig — mint *Balás P. Elemér* megjegyzi — »tekintet nélkül arra, hogy a fenyegetéssel kilátásba helyezett eszköz jogos, törvényes módja-e a követelés érvényesítésének» (Bjt. 66. k. 291.). Hogy ez a megoldás sem kielégítő, ahhoz nem fér szó, mert ily felfogás mellett az a helyzet áll be, hogy aki — bár jogos követelését in concreto őt meg nem illető jogérvényesítési eszköz használatának kilátásba helyezésével vagy éppen erőszakkal realizálja (eltekintve azoktól a csekély számú esetektől, melyekben az erőszak testi sértésbe, vagy személyes szabadság megsértésébe megy át, vagy amikor a fenyegetés a Kbt. 41. §-a alá vonható), nem volna büntethető; már pedig ez a következmény a legélesebben szembekerül az ily tényállásban büntetést érdemlőséget felismerő s büntetést kívánó jogérzettel.

A minae juris eseteiben a bíróság tehát oly sajátos helyzetbe kerül, amelyből látszólag csak két kivezető utat talál, amennyiben a) vagy szó szerinti szövegében alkalmazza a törvényt, — a stílárts hiba felismerése ellenére — vagy tagadva ennek létét, b) a helyesbített szöveg alapján ítélkezik. Az első esetben — a formához ragaszkodva — bűnösséget állapít meg oly körülmények között, melyek a *zsarolás*-ért való büntetést — rendszertani hiba nélkül — nem okolják meg, — a második esetben — a helyesbített szövegre támaszkodva felment olyankor is, amikor a bünte-

tést érdemlőséghez — legalább jogérzületi viszonylatban — nem fér szó. *Ott a forma győz, — itt az érdem vesz.* A vádlott esélyei ott kedvezőtlenek, itt kedvezők s így ha kitartunk az in dubio mitius elv mellett, úgy már ezért is a második megoldás mellé kell állanunk. De mert ez nem egy esetben nemcsak jogérzületi ellentmondást vált ki, de a közérdek szemszögéből sem kielégítő, meg kell találni a kibonyolítás harmadik, minden irányban megnyugtató módját. S ez nem lehet más, mint a »*jogtalan* vagyoni haszon» kifejezésnek helyes értelmezése.

A végleges megoldás mégis a törvényhozónak lesz feladata és pedig az *önbíráskodás* cselekményének poenalizálásával.

2. A vagyoni haszon *jogtalan* minőségének kérdése erősen vitás az irodalomban.

Az egyik nézet szerint jogtalan az a vagyoni haszon, melyre a tettesnek nincs jogi alapon nyugvó igénye, mely tehát *praeter legem*: az alanyi jogosultság jellegét nélkülözi (így *Buri*, Ger. Saal 29. k. Beilageheft 65., *Berner* 587., *Katz*, Ger. S. 31. k. 443., *Brauweiler*, Der Vermögensbegriff in Privat- und Strafrecht, 1910. 200., *Ichle*, Der Rechtswidrige Vermögensvorteil bei Erpressung 1905. 200., *Thurrow*, Beitr. Z. Lehre v. Erpressung 1902. 75., *Krückmann*, Der Boykott 33., *Geyer*, II. 57., *Meyer-Allfeld*, 483. 15. jegyz. és a német Reichsgericht állandó gyakorlata, v. ö. *Olshausen*, 1412.).

Ezzel szemben többen abból indulva ki, hogy olyan vagyoni haszon, melynek megszerzésére a tettesnek alanyi jogosultsága ugyan nincs, de amelynek erőszak vagy fenyegetés útján való megszerzése magánjogilag megengedett, a büntetőjog szemszögéből sem lehet jogellenes (ily igényekre utal a németbirodalmi polgári tkv. 123. §-a): azt vitatják, hogy az a vagyoni haszon jogellenes, melyet a tettes a magánjog szabályaival szembe helyezkedve: *contra jus* idegen vagyon sérelmére szerez meg (így: *Merkel*, Kriminalist. Abh. II. 95., *Binding*, Lehrb. I. 363., Normen II. 1072., *Bar*, III. 15., *Hälschner*, II. 273., 383, *Thomsen*, 406. 2. sz., *Wachenfeld*, 399., *Waag*, Ger. S. 31. k. 246., *Frank* 560., *Rhonheimer*, Verhältnis v. Raub und Erpressung 17., *Liszt-Schmidt*, 673., *Kitzinger*, Ger. S. 55. k. 96. k.). A vagyoni haszonnak a magánjog szabályaiba ütközösége megállapítható pl. annál fogva, mert az a sértett részéről a jogérvényesítés rendes útján visszakövetelhető (így *Frank* régibb nézete, v. ö. Zeitschr. 14. k. 399.), vagy mert a szerzősmód jogilag semmis, bár a teljesítés

visszakövetelésének nincs is helye (pl. a kéjónék fizetett díj a kéjón részéről hatállyal vissza nem követelhető, mégis, mert szerzése turpis causán nyugszik, jogtalan haszon, s így ha a kéjón annak fizetését erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszeríti ki: zsarolást követ el; v. ö. *Frank*, 560.).

Az előbbi nézet követői *ex ante* állapítják meg a vagyoni haszon jogellenességét, mely tehát — ha eredetileg jogos — nem lesz a szerzőmód folytán jogellenessé; a második felfogás a szerzés eredményeként jelentkező vagyoni haszont *ex post* szemlélik s ennek a tárgyi joggal ellenkező jellegéből állapítják meg annak jogellenes minőségét.

Részemről teljességgel egyik nézetet sem tartom elfogadhatónak, mert az első mellőzi az objektív joggal ellenkezőségnek értékelését, a másik meg ahhoz a hibás következtetéshez juttat, hogy a jogos vagyoni hasznot a megszerzetség jogba ütközősége címén jogellenesnek minősíti. Nézetem szerint e megoldási törekvések azért nem vezettek s vezethettek megnyugtató eredményre, mert a kérdés feltevésében, közelebről abban van a hiba, hogy a jogosság és jogellenesség kérdése egymástól eltérő, külön síkra eső mozzanatokra egységesen tétetett fel, holott a problémában két élesen szembenálló jelenségről van szó: a követelésről és az annak helyébe lépő, annak kiegyenlítésére szolgáló vagyoni eredményről, a vagyoni hasznonról. A követelés, értékelése szempontjából mindig alacsonyabb síkon fekszik, mint annak valóságává vált tárgya. A követelés csak potencialitást, annak megvalósult tárgya realitást jelent (a 100 pengőre szóló követelésnél többet ér a zsebben lévő 100 pengő). A követelés csak *előny*; az, ami teljesítéskor annak helyébe lép, a vagyoni *haszon* (v. ö. fent 90. l.). De ha e két jelenség külön síkra eső, úgy azok a jogosság és illetőleg jogellenesség szempontjából is *külön elbírálást kívánnak*. Mindenekelőtt a követelésnek jogi minősége állapítandó meg. Idevágólag látásom szerint nem lehet vitás, hogy amely követelésre valakinek jogi alapon nyugvó igénye van, az a követelés sohasem lehet jogellenes és jogos minőségét el nem vesztheti, még ha érvényesítése jogellenes módon történik is. Viszont amely követelés jogellenes, — mert nem jogi alapon nyugvó igényből származik — ezt a minőségét megtartja, bár annak érvényesítésére jogszerű eszközökkel törekszik is az igénylő. Természetes tehát, hogy a jogellenes követelésnek a Btk. 350 §-ába ütköző módon, erőszakkal vagy fenyegetéssel való kényszerítés útján, tehát jogellenesen tör-

tendő érvényesítése, illetve az erre való törekvés zsarolás, mert az elért vagy elérni célzott vagyoni haszon is, mint a jogellenes követelésnek helyébe lépő vagyonérték jogellenes. Más a helyzet, ha a követelés nem jogellenes, sőt — mert jogi igényen nyugvó — egyenesen jogos. A jogos követelés helyét a tettes cselekvése következtében elfoglaló, illetve helyébe tenni kívánt vagyonérték, azaz vagyoni haszon jogi minőségét tekintőleg ugyanis független a követelés jogi minőségétől. A vagyoni haszon, ameddig megszerzése nem találkozkozik a jog rosszalásával: jogos, ellenkező esetben jogellenes. Aki jogos követelését úgy érvényesíti vagy igyekszik érvényesíteni, hogy a címzett akaratára a jog által rosszaló módon gyakorolva befolyást szerzi meg, vagy törekszik megszerezni a követelésének helyébe lépő vagyoni hasznot, az — bár követelése jogos — jogtalan vagyoni hasznot szerez, illetve jogtalan vagyoni haszon szerzésére irányuló célzattal cselekszik.

A kérdés végső elemzésében tehát az: *mikor minősül jogtallanná a — bár jogos követelés teljesítésére — kényszerítéssel szerzett vagy szerezni célzott vagyoni haszon?* Nyilvánvaló, hogy minden oly kényszerítéssel szerzett vagyoni haszon, amely akár önmagában, akár használt eszköze a célhoz viszonyítottságában a tárgyi jog rosszalásával találkozkozik: jogtalan vagyoni haszon. A kényszerítés vagy azért esik rosszalás alá, mert alkalmazása egyáltalában jogszabályba ütköző, vagy azért, mert az annak során használt — egyébként megengedett, vagy legalább is nem tiltott — eszköz igénybevétele a kitűzött célhoz viszonyában jogi rosszalást vált ki.

Az erőszak alkalmazása már magában véve jogellenes (v. ö. *Vollag*, 46, 51., *Kollmann*, 72., *Fechner*, 5, 25., *Engelhardt* 31.), kivéve természetesen azokat az eseteket, amelyekben hatóság törvényszerű eljárás során nyúl az erőszak eszközéhez (ha azonban félrevezetés alapján lép fel a hatóság, úgy jogellenes az erőszak s a félrevezető közvetett tettes).

Fenyegetés esetén más a helyzet, amennyiben fenyegetni lehet nemcsak jogilag tiltott, de megengedett cselekvéssel is. A jogilag tiltott cselekménnyel való fenyegetés kétségtelenül jogellenes (pl. a Btk. 353. §-ának 1. pontjában említett gyilkolással, súlyos testi sértéssel, gyújtogatással vagy más súlyos vagyoni kár okozásával fenyegetés) és tehát az ily fenyegetéssel szerzett vagy szerezni célzott vagyoni haszon vitán kívül jogtalan (még ha a követelés jogos is). A jogilag megengedett, vagy legalább is

nem tiltott, tehát jogilag közömbös cselekménnyel való fenyegetés rendszerint nem jogellenes, de azzá lesz, ha szabadságkorlátozólag hat ott, ahol a jogrend a szabadságot az ily korlátozásokkal szemben védelembe veszi (a jogrend a »nem forgalomszerű rossz« kilátásba helyezését tiltja, v. ö. fent 71. l. és *Frank*, 556., *Vergl. Darst. VI. 104.*, *Zeitschr. 29. k. 644.*, *646.*, *Rosenfeld*, *Vergl. Darst. V. 388.*, *Maschke*, 16., *Krückmann*, 66., 105., *Lourié*, 1., 2. lap).

Szem előtt tartva *Olshausen* (1264—1274.) idevágó rendkívül áttekinthető egybeállítását, a fenyegetést jogi minősége szerint a következő kategóriákba oszthatjuk:

I. *Szabadságkorlátozó fenyegetés* minden jogellenes fenyegetés, tehát minden jogilag védett érdek sérelmének oly cselekmény elkövetése útján való kilátásba helyezése, mely magában is tiltott cselekmény. Ily cselekmények közelebről: 1. a *bűncselekmények* (és pedig a kihágások is; pl. aki követelésnek — hogy szolgálmi joga alapján a kútból vizet meríthessen — nem teljesítése esetére azzal fenyeget, hogy a kútba döglött macskát dob; *Kbtk. 105. §*), 2. a *magánjogilag tiltott cselekmények* (ilyent követ el a Magánjogi Tkv. Javaslatának 1709. §-a szerint: »Aki másnak jogvédte érdekét jogellenesen és vétkeesen, bár csak közvetve is megsérti...«); kérdéses, vajjon a másnak jóerkölcsökbe ütköző módon szándékosan kárt okozó cselekmény (*Mj. Tkv. Jav. 1709. § 2. bek.*) ideesik-e (igenlően: *Fechner*, 12., 42., *Boerke*, 54., tagadóan: *Engelhardt*, 103., *Olshausen*, 1263.); nézetem szerint a kérdés csak in concreto dönthető el annak figyelembevételével, vajjon lehetett-e az ily cselekmény elkövetésével való fenyegetésnek a normális motivációt fokozó hatása (pl. aki adósát azzal fenyegeti meg, hogy ha nem fizet, leányát elcsábítja: szabadságkorlátozó, tehát jogellenes fenyegetéssel él, — ellenben a vőlegénynek azzal fenyegetése, hogy menyasszonyát elhidegíti, nem ily fenyegetés); 3. a *szándékos szerződészegés*; feltéve természetesen, hogy a szerződés nem semmis (lévén a *Mj. Tkv. Jav. 973. §-a* értelmében: »A jó erkölcsbe vagy közrendbe ütköző szerződés semmis, ha az éhbér mellett felfogadott cseléd azzal fenyeget, hogy nem lép szolgálatba, míg bérét nem emelik, nem követ el zsarolást, de zsarolásért felel a fuvaros, ki a továbbfuvarozás megtagadásával, — a költözködés ellátására szerződött szállító, ki a bútoroknak az utcán hagyásával, — az építésvállalkozó, ki az építkezés abbahagyásával fenyeget, hacsak a szerződésileg

kikötött díjnál többet nem kap); az ily szerződészegéssel való fenyegetés mindenesetre jogellenes, de csak abban az esetben minősül zsarolási fenyegetésként, ha a kényszerített irányában a normálison túlmenő szabadságkorlátozással jár, ami mindig a konkrét körülmények figyelembevételével állapítható csak meg (pl. a bútoroknak az utcán való hagyásával fenyegetés esetében, ha zuhog az eső s azoknak órákon keresztül a kapú előtt hagyása tetemes kárral jár, kétségtelenül szabadságkorlátozó a fenyegetés, — de nem az, ha ily kártól a körülmények szerint annál kevésbbé kell tartani, mert a bútorok azonnali behordatása más módon megtörténhetik).

II. *Nem szabadságkorlátozó fenyegetés:*

a) az *érvényes jogügyletből fakadó jog érvényesítésére szolgáló törvényes eszköz használatának kilátásba helyezése* (minae juris), mellyel tehát a követelését érvényesíteni törekvő oly rossznak bekövetkezését jeleníti meg, mely érvényes jogügyletből folyó jog gyakorlásának *jogszerű következménye*, természetes azonban, hogyha a jogérvényesítés törvényes eszközének használatát kilátásba helyező: érvényes jogügyletből folyó követelésén túlmenő igény kielégítését törekszik kikényszeríteni, zsarolásért felel egyfelől, mert a túlmenő érték követelésével jogtalan haszon szerzésének célzata vezet, másfelől mert eme túlmenő érték megszerzésére jogtalanul használja a jogérvényesítésnek különben megengedett eszközét s fenyegetése szabadságkorlátozó; a mondottakból folyólag nem szabadságkorlátozó tehát: 1. a *beperrléssel való fenyegetés*; aki azonban fenn nem álló követelésnek akar érvényt szerezni azzal, hogy nemteljesítés esetére pert indít: zsarolást követ el (gyermektartási per indításával való fenyegetése az állítólagos természetes apának tehát zsarolás); 2. a *végrehajtási eljárás megindításával való fenyegetés végrehajtható közokirat* (1874: XXXV. t.-c. 111. §, 1911: I. t.-c. 423. §, 1912: LIV. t.-c. 31. §) alapján, szabadságkorlátozó lesz azonban és tehát zsarolást állapít meg a végrehajtással való fenyegetés, ha azzal a fenyegető olyankor él, amikor még, vagy egyáltalában nincs végrehajtható közokiratnak birtokában (zsarolás ezeknél fogva, amikor a hitelező azzal szólítja fel fizetésre adósát, hogy — bár még pert sem indított — foglaltat);

b) *nem szabadságkorlátozó az érvényes jogügylettől visszalépéssel való fenyegetés*; nem zsarolás tehát, ha a hitelező a tőke felmondásával fenyeget, amennyiben az adós az eddiginél magasabb kamatot nem fizet, de zsarolás, ha ily fenyegetéssel vissza-

menőleg is ki akarja kényszeríteni a hitelező a többlet megfizetését (*Binding*, Lehrb. I. 374. l. 2. jegyz.);

c) nem szabadságkorlátozó általában a *sztrájk*, *munkáskizárás* (krimicsau, lockout), a *zárlat* (Sperr) és *bojkott* (lásd e fogalmakra *Rácz György*, A büntetőjog szerepe a sztrájkprobléma megoldásában, 1929. 21—23. l.) eszközeivel való fenyegetés, hacsak ez szerződésszegéssel nem kapcsolódik (*Krückmann*, Der Boykott im Lohnkampf, 1918., *Frank*, 558., *Binding*, 379. l. 2. jegyz., *Ebermayer*, 812. l.).

III. Más oly *jogszerű cselekménnyel való fenyegetés*, mely azonban nem minősül az *érvényes jogügyletből folyó jog gyakorlásának*, aszerint vezet a zsarolás megállapításához vagy annak kizárásához, amint az ily — bár jogos követelés érvényesítését célzó — fenyegetés szabadságkorlátozó (a normális motiváción túlmenő) vagy nem.

Idevágólag általánosságban megjegyzendő, hogy a kilátásba helyezett *cselekmény* jogilag megengedett minőségéből nem következik az ily cselekmény elkövetésével való *fenyegetés* jogi megengedettsége, mert a cselekménnyel kilátásba helyezett hátrány okozásával való fenyegetésnek szabadságkorlátozó ereje rendszerint nagyobb, mint magáé az okozásé (v. ö. fent 72. l.). Jogellenes lesz a különben jogszerű cselekmény elkövetésével való fenyegetés, ha az (a cselekmény) a célhoz (követelés érvényesítéséhez) viszonyítottságában nem rendeltetésszerű eszköze a célra törekvésnek. Akinek bűncselekményből eredőleg magánjogi igénye van (Bp. 486. s. köv. §§), s ezt a büntető bíróságnál is érvényesítheti (Bp. 5. §), nem követ el zsarolást, ha feljelentéssel, indítványtétellel, vagy éppen igényének érvényesítése végett a büntető bíróság előtt már folyamatban levő eljárás során leendő fellépéssel (Bp. 51. §) fenyegeti meg a bűncselekmény elkövetőjét arra az esetre, ha ez követelését ki nem elégíti. Ily esetekben ugyanis a büntető eljárás is rendeltetésszerű módja az igény érvényesítésének (így *Lassally*, Ger. Saal 89. k. 342., *Olshausen*, 1268., *Baumgarten*, id. h.), s nem lévén a normális mértéken túlmenően motiváló erejű a *várható* baj előidézésével való fenyegetés: ez mint nem szabadságkorlátozó, zsarolási fenyegetésnek nem minősíthető. *Jogellenes* lesz azonban a magánjogi igénynek érvényesítését célzó büntető feljelentéssel való fenyegetés, ha a fenyegető (tulajdonképpen hallgatási díj fejében) jelentékenyen *többet* követel, vagy ha a magánjogi igény *csak polgári bíróság* előtt érvényesíthető (Bp. 6. §), vagy ha ily módon nem a bűncselekmény elkövetőjétől, hanem *harmadik*

személytől — legyen ez akár az elkövetőnek hozzátartozója — követeli igényének kielégítését. *Alaptalan büntető feljelentéssel* való fenyegetés természetesen mindig szabadságkorlátozó, következtetésképp jogellenes és tehát zsarolást megállapító. Oly tényleg elkövetett bűncselekmény feljelentésével való fenyegetés, mely *nem* alapja a követelésnek, a mondott okokból szinte zsarolás. A *fegyelmi* vagy felettes hatóságnál való *feljelentés* kilátásba helyezése — még a követelés jogossága esetében is — mindig zsarolás, mert a fegyelmi (és pl. katonai becsületügyi) eljárás nem rendeltetésszerű módja a követelés érvényesítésének (*Balás P. E.*, Bjt. 66. k. 292.).

Nagyjában ugyanezek az elvek irányadók a *nemtevés*szel, *mulasztással* való fenyegetés eseteiben (az igénylő azzal igyekszik teljesítésre kényszeríteni az adóst, hogy visszavonni ígéri feljelentését, indítványát, ha ez teljesít; ily esetekben az igénylő tulajdonképpen a visszananemvonással, nemtevészel fenyeget). Az indítvány vagy feljelentés visszananemvonása (bár visszavanása jogosult; Btk. 116. §, s így visszananemvonása sem jogellenes) nem lévén rendeltetésszerű módja a magánjogi igény érvényesítésének, az ezzel való fenyegetés a normális motiváció keretét meghaladó többletet képvisel, következtetésképp szabadságkorlátozó és tehát jogellenes. De ebből a tételből viszont annak a további szabálynak helyessége is kétségenkívüli, hogy amely esetekben a tevés (pl. indítványvisszavanás) nincs megengedve (pl. Btk. 238. §), ott az ily tevéstől tartózkodás (az indítvány visszananemvonása) jogilag megengedett, sőt parancsolt s így mert valamely meg nem engedett cselekmény nemtevésével való fenyegetés önmagában nem jogellenes, tehát a zsarolási fenyegetés jellegét csak akkor veszi fel, ha az ily nemtevés, illetve az azzal való fenyegetés kívül esik a jogérvényesítés rendeltetésszerű eszközeinek körén s mint ilyen a célhoz viszonyítottságában szabadságkorlátozó — (ellenkezően *Mannheim*, Ger. Saal 84. k. 246. s. előbb 242. l., ki arra a következtetésre jut, hogy a nyomozó közeg, ki adósát azzal fenyegeti, hogy nem áll el a nyomozás folytatásától, míg ez az irányában fennálló tartozását ki nem fizeti: nem követ el zsarolást, mert ez az el nem állás a nyomozó közegnek hivatali kötelessége, már pedig a hivatali kötelesség teljesítése, és tehát az ezzel való fenyegetés nem jogellenes).

3. Végző konklúzióink az előadottak figyelembevételével mellett a következő tételekben foglalható össze:

1. a tettes által megszerezni célzott vagyoni haszonnak jogellenesnek kell lennie;

2. a vagyoni haszon jogellenes lehet annak ellenére, hogy a tettes követelése jogos;

3. jogos követelés esetében az ennek helyébe lépő vagyoni haszon jogellenes, ha a vagyoni haszon megszerzése a jog által rosszaló módon történik;

4. a vagyoni haszon szerzőmódjának jogellenesnek kell lennie;

5. a jogérvényesítés rendeltetésszerű eszközeinek használatba vételével vagy más egyébként jogos cselekménnyel vagy mulasztással fenyegetés jogellenes, ha ez a normális motiváció kereteit meghaladó erővel érvényesülve szabadságkorlátozólag hatékony.

Az erősen gyakorlatias *minae juris* problémájának megoldása tehát a következő: jogos követelés érvényesítése céljából a jogérvényesítés rendeltetésszerű eszközeinek használatát kilátásba helyező fenyegetés jogellenes és jogtalan vagyoni haszon szerzéséhez vezet, ha a használt eszköz a célhoz viszonyítottágában jogilag rosszaló. A különben jogos fellépésnek jogi rosszaltság folytán jogellenessé minősülése kérdésében kialakult különböző felfogások közül (v. ö. *Olshausen*, 1272—1274. l.) ahhoz csatlakozom, amelyik szerint a jogérvényesítés rendeltetésszerű eszközeinek használatát kilátásba helyező fenyegetés akkor esik jogi rosszalás alá, ha az az elhatározás és cselekvés szabadságát oly motivumtöbblet beállítással korlátozza, melyre a mindennapi élet rendes körülményei között számítani nem lehet (így *Frank*, id h., *Gerland*, 645, *Heinemann*, Z 32 k 220, *Peschke*, Der Schutz der geschlechtl. Freiheit, 1912 30., *Kohler*, Ger. S. 56. k. 194.: „eine Drohung ist nicht erlaubt, wenn sie über das hinaus geht, was der redliche Lebensverkehr gestattet“ *Liszt—Schmidt*, 679., *Lassally* Ger. S. 89. 324., *Engelhard*, Das Chantageproblem 11., Z. 35. k. 424., *Oborniker*, Krim. Anthr. Arch. 31. k. 23., *Meyer—Allfeld*, 478., 848., *Heimberger*, 127., *Hippel*, Lehrb. 1932. 262.).

4. *Judikatúráink* álláspontját a következő ítéleti megállapítások közlésével vázolólok:

a) *Általános jellegű kijelentések* (v. ö. fent 94. l.): ha a fenyegetés oly körülmények emlegetésében áll, amelyek miatt a vádlottnak felfogása szerint joga volna a bíróság előtt elégtételt keresni: a jogos bírói segély emlegetése és lehetőségének előterbe állítása nem oly jogellenes fenyegetés, aminőt a zsarolás tényálladékanak létrejöttéhez a törvény megkíván, mert nem alkalmas a sértett elhatározására jogellenes hatást kiváltani (Bjogi dtár 18. k. 44.); feljelentéssel fenyegetés abból a célból, hogy a károsult magának az elkövetett bűncselekménnyel arányban nem álló vagyoni hasznot szerezzen: zsarolás (Bjogi dtár 20. k. 4., Bjt. 34. k. 37. s. köv. l.,

48. k. 59.); ki vélt jogának hatóság előtt való érvényesítésével fenyeget, nem követ el büntetendő cselekményt (dtár 10. k. 108.); zsarolási fenyegetés bármely oly hátránynak kilátásba helyezése, mely alkalmas lehet arra, hogy az elhatározást az akarattól eltérő irányban befolyásolja (Bjogi dtár 2. k. 263.); zsarolás kísérletét követi el a bútordarabot alkalmazottja, ki a bútordarabnak visszatartásával arra akarta kényszeríteni a sértettet, hogy a fuvarozásért oly összeget fizessen, amely a fuvarozót nem illeti meg (Bjogi dtár 11. k. 146.); jogos vagy alaposan jogosnak vélt követelés ki-egyenlítésére felhívás azzal a fenyegetéssel, hogy nem fizetés esetén törvényes hatósági eszköz igénybevétele következik: nem zsarolás (Bjogi dtár 23. k. 76.); a bűnvádi feljelentéssel fenyegetésnek zsarolásra alkalmas voltát nem szünteti meg az a körülmény, hogy a sértett, mint ügyvéd, jogban járatos egyén, mert az ügyvéd hírnevét valamely teljesen alaptalan bűnvádi feljelentés is veszélyeztetheti (Bjogi dtár 24. k. 56.); zsarolásban bűnös a kéjné, ki a vele közösült és csak 70 krt fizetett sértettől az általa még követelt 30 kr biztosítása céljából ennek kalapját elvette (turpis causán alapuló követelés: Bjt. 38. k. 208.); követelés önhatalmú biztosítása erőszakos zálogolás által: zsarolás (Bjt. 29. k. 156., 30. k. 258., itt *Finke* megbeszélése); a kártyajátékból eredő követelés bírói úton ugyan nem érvényesíthető, de ez magát a követelést büntetőjogi szempontból jogtalaná nem teszi; a meg nem fizetés esetére katonai felsőbb hatóságnál való feljelentéssel fenyegetés nem zsarolás (Bjt. 32. k. 221.); jogos követelés erőszakos kielégítése: zsarolás (Bjt. 33. k. 201.); ki követelésének behajtása céljából rendőrt hív adósának bekísérésére: zsarolást követ el (Bjt. 47. k. 120.); nem zsarolás, ha valaki jogos követelését olyan baj kilátásba helyezésével, tehát olyan fenyegetéssel követeli, amely fenyegetés beváltásához joga van (Bjt. 80. k. 134.).

b) *Polgári per indításával fenyegetés*: polgári perrel való fenyegetés, habár a sértettek lakóhelyüktől távol eső bíróságnál való bépereltetés veszélye előtt állottak s így védekezésük meg lett volna nehezítve: nem minősíthető a fizetésre való kényszerítés jogtalan módjának (Bjogi dtár 5. k. 150.); a perrel való fenyegetés a követeléshez való juthatásnak nem jogtalan módja akkor, ha a követelés világos, avagy jóhiszeműen vitatható; mert nem lehet jogtalan az oly következmény kilátásba helyezése, amelynek megvalósítására az illető jogosult; ha azonban a fenyegetőnek nincs ilyen követelése, de úgy tünteti fel, mintha lenne, avagy ha követelése van is, de a jogosan követelhető összeg a követelt összegen mindenki előtt nyilvánvalóan mélyen alul marad, akkor már a perrel való fenyegetés vagyoni haszon végett kényszerítő befolyás akar lenni arra, hogy a fenyegetett a perrel járó kellemetlenségek elkerülése végett olyant cselekedjék, amit különben nem cselekednék meg (Bjogi dtár 21. k. 32., Bjt. 80. k. 135.); folytatólagos kielégítési végrehajtás foganatosításával fenyegetés nem zsarolás (Bjt. 28. k. 52.).

c) *Büntető feljelentéssel fenyegetés*: az a vádlott, aki a tények alapján alaposan azt következtetheti, hogy sértett tiltott módon tartja vissza a vádlott által igényelt ingó dolgot és aki ennek folytán a dolog kiszolgáltatását bűnvádi feljelentéssel való fenyegetéssel is sürgeti, nem követ el zsarolást (Bjogi Hat. Tára 5 k. 500. l., Bjogi dtár 6. k. 73., Bjt. 83. k. 81. l. és itt

Balogh István megbeszélése); az 1883: XX. t.-c. 26. §-a szerint 10—50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntethető vadászati hihágás miatti feljelentés kilátásba helyezése a Btk. 350. §-ában meghatározott erőszakkal vagy fenyegetéssel egy tekintet alá eső rosszat nem képezhet (Bjogi dtár 1. k. 204. l.); minthogy vádlottnak követelése kétségtelenül fennállott és a vádlott a bűnvádi feljelentéssel való feljelentés útján éppen csak ezt a követelést akarta érvényesíteni, amely a fennforogni vélt bűncselekmény által veszélyeztetve, illetve kijátszva látszott lenni, ennek folytán a vádlott eljárásának módja jogtalanul nem tekinthető és ezért nem állapítható meg vele szemben a zsarolásnak az az alkateleme, hogy jogtalanul akart volna magának vagyoni hasznot szerezni (Bjogi dtár 8. k., 184.); nem állapított meg a zsarolás vétségének kísérlete, amikor vádlottak jogosan lehettek abban a hiszemben, hogy a sértett büntetendő cselekményt követett el, amidőn tehát a cég jogos követelésének meg nem fizetése csejtére a sértett ellen a bűnvádi eljárás megindítását helyezték kilátásba, nem forgott fenn részükről a jogellenesség tudata, ami pedig a Btk. 350. §-ába ütköző zsarolásnak tényálladási eleme (Bjogi dtár 5. k. 152.); a jogos követelés behajtása érdekében a bűnvádi eljárás megindításával való fenyegetés nem büntetett, midőn vádlott a panaszos ellen a bűnvádi feljelentést megtehetette volna anélkül, hogy emiatt büntetőjogi felelősségre vonható lett volna (Bjogi dtár k. folyam 2. k. 138.); bűnvádi feljelentéssel való fenyegetés csakis abban az esetben esik a Btk. 350. §-ában megkívtant fenyegetés fogalma alá, ha az a jogtalanság tudatában használtatott (Bjogi dtár r. f. 3. k. 115.); bűnvádi feljelentéssel fenyegetés esetén a Curia esetéről-eetre mérlegeli, vajjon az eset körülményei szerint a fenyegetés és megfélemlítés oly fokú-e, hogy a Btk. 350. §-a alá vonható (Bjogi dtár r. f. 7. k. 241.); nem állapít meg zsarolást vádlottnak az a tette, hogy az általa képviselt biztosító társulat sérelmére fennforogni látszó s az ő meggyőződése szerint tényleg fennforgó csalás miatt a sértettet feljelentéssel való fenyegetéssel bírta rá a csalás útján megkötött biztosítási ügyletnek hatálytalansítására, illetve az attól való elállásra; a fennforgó esetben a jogos vagyoni érdek megóvása céljából használt feljelentéssel való fenyegetés és az ezzel történt kényszerítés jogtalan eszköznek nem tekinthető (Bjogi dtár 1. k. 147.); bűnvádi eljárás folyamatbátételével való fenyegetés nem jogtalan módja a követelés érvényesítésének, ha a fenyegetőnek a követelésével kapcsolatban valamely bűncselekményből eredő büntetőjogi igénye van (Bjogi dtár 23. k. 153.); vádlottnak nem volt a sértett ellen büntető igénye s így akkor, mikor a sértettet, a tönkretételét is említve mégis feljelentéssel fenyegette meg, nyilvánvaló, hogy a fenyegetése, vagyoni haszon végett jogtalan kényszerítő befolyás akart lenni arra, hogy a sértett a feljelentés elkerülése végett olyant cselekedjék, amit különben nem cselekednék meg (2107/1928. sz. magánúton beszerzett ítélet); zsarolás, ha vádlott oly bűncselekmény elkövetésével fenyeget, melyet sértett ugyan elkövetett, de amellyel a követelés nincs összefüggésben (Bjt. 19. k. 26., 31., 48. k. 56., 58., 60., 61., 34. k. 44., 37. k. 367., 368., 65. k. 54.); feltétlenül jogellenes a feljelentéssel való fenyegetés, ha az mint kényszerítő eszköz más személlyel szemben használtatik, mint akinek irányában a bűnvádi eljárás szorgalmazható (Bjogi dtár 24. k. 47.); büntetőfeljelentéssel való fenye-

getés csak akkor jogtalan, ha a vádlottnak a sértettel szemben egyáltalán nem volt büntető eljárás útján érvényesíthető igénye, és ha az a vagyoni haszon, amit a vádlott e fenyegetéssel elérni akart, nem fedi azt, amit vádlott a büntető eljárás folyamán kártérítés vagy más címen jogosan követelhetne; amit valaki jogai megóvása végett jogosult megtenni, annak megtételét büntetlenül kilátásba is helyezheti, szükséges azonban, hogy az illetőnek valamely bűncselekményből eredő büntetőjogi igénye legyen (Bjogi dtár 25. k. 21.); zsarolást követ el a kereskedő, aki az üzletében lopáson ért egyént a feljelentés mellőzésének kilátásba helyezésével arra akarta kényszeríteni, hogy a tettenért alkalmazott az üzleti szabályok szerint megillető jutalom címén neki 20 P-t fizessen meg (Bjogi dtár 26. k. 36. l.); a bűnvádi feljelentés kilátásba helyezése önmagában még nem feltétlenül jogtalan; zsarolást követ el azonban a hitelező, aki a feljelentéssel való fenyegetésen túlmenőleg azzal a valótlán tényállítással akarja az adóssá tartozásának — a polgári perút mellőzésével — rövid úton rendezésére kényszeríteni, hogy az adós ellen már eljárás indult meg és a rendőrség beigazoltak is vette az adós bűncselekményét (Bjogi dtár 36.); a bűnfeljelentéssel való fenyegetés: zsarolás (Bjt. 21. k. 302., 85. k. 136.); állítólagos sikkasztás esetében vádlott pénzt követelt annak fejében, hogy nem tesz feljelentést: zsarolás (Bjt. 37. k. 363.); pénzkövetelés indítvány visszavonásáért: zsarolás (u. o. 361.); hatóság előtti feljelentéssel fenyegetés, ha ez nem az érvényesített jog megállapítását célozza, hanem pusztán a kényszerítés eszköze gyanánt jelentkezik: zsarolás (Bjt. 48. k. 57.); ügyvédnek bűnvádi feljelentéssel fenyegetése alkalmas a cél elérésére, mert bár a kilátásba helyezett fenyegetés alaptalan is, az ügyvédet meg-hurcoltatásnak, a bűnügyi eljárással járó és egy ügyvédre kétszeres súllyal nehezédő kellemetlenségeknek teszi ki, melyek alkalmasak arra, hogy az ügyvédet a további lépések megtételétől visszatartsák (Bjt. 61. k. 116.); sértett a vádlottnak eladott tejfelt liszttel meghamisította; emiatt a főszolgabíró sértettet feljelentés folytán pénzbüntetésre ítélte; sértett azáltal, hogy a hamisított tejfelt a vádlott hamisítatlan tejfelébe öntötte, ezt vádlott részére használhatatlanná tevén, neki kárt okozott; ebből a tényállásból következik, hogy a vádlottnak joga nyílt arra, hogy sértettet tej-hamisításért feljelentse s hogy tőle az okozott kárért kártérítést követeljen; midőn tehát vádlott kártérítést követelt és a feljelentést helyezte kilátásba, olyasmint tett, amihez a törvény szerint joga volt (5244/1927. sz. magánúton beszerzett ítélet); zsarolás: ha oly tény feljelentésével fenyeget vádlott, mely nem való (Bjt. 17. k. 271., 19. k. 190., 28. k. 51.); vádlott sírásó a babonás sértettnek a homokbányákban felszedett halálfejet adott azzal, hogy üzlete jobban fog menni, ha ily halálfej birtokában lesz; utóbb részint személyesen, részint P. F. útján több ízben különböző összegeket kapott sértettől ezt azzal fenyegetvén, hogyha pénzt nem ad feljelentetik, mert nála halálfej van s miután halálfejet tartani nem szabad, üzletét bezárják. (Bjt. 26. k. 359.); zsarolás, ha a feljelentéssel fenyegető az okozott kár összegét jelentékenyen meghaladó összeget követel (Bjt. 34. k. 44., 37. k. 361., 363., 364., 365. l.).

d) *Fegyelmi vagy felettes hatóságnál teendő feljelentéssel fenyegetés:* fegyelmi feljelentéssel való fenyegetés zsarolás, midőn a fenyegetés célja az,

hogy a fenyegetett a feljelentő követelésének kiegyenlítésére szorítottassék (Bjt. 70. k. 29.); ügyvédnek fegyelmi feljelentéssel való fenyegetése nem állapítja meg a zsarolás tényálladékát, ha a fenyegető az ügyvédnek vele szemben tanúsított eljárása alapján feljogosítottnak érezhette magát arra, hogy a fegyelmi hatóságnál keresen jogsegélyt (Grill dtár 17. k. 164.); ügyvédjelöltnek az ügyvédi kamaránál, azaz magánjogi követelések behajtására hatáskörrel nem bíró és így az ügyet csakis fegyelmi és felügyeleti szempontból elbírálni hivatott hatóságnál való feljelentéssel megfenyegetése: zsarolási eszköz (Bjogi dtár 6. k. 182.); vádlott a sértett katonatisztet azzal szólította fel katonai becsületszavának lekötésével fizetni ígért 20.000 K megfizetésére, hogy ellenkező esetben őt felettes katonai hatóságánál feljelenti; elítélés zsarolás vétségének kísérlete címén, mert valamely követelés behajtása a polgári bíróság, nem pedig a katonai hatóság hatáskörébe tartozik s a fenyegetés beváltása esetén a sértett becsületügyi eljárásnak lett volna kitéve s így alkalmas arra, hogy a sértettet fizetésre reábirja (Bjogi dtár 6. k. 183., Bjt. 52. k. 213.); zsarolás forog fenn, mikor a vádlott a sértettet azzal fenyegette meg, hogyha tényleges katonai szolgálatban álló fiának adósságát meg nem fizeti, a fiút a katonai iskolaparancsnokságnál fel fogja jelenteni, minek folytán a sértett követelésének fia által elismert részét a vádlottnak ki is fizette (Bjogi dtár 3. k. 4.); abból a körülményből, hogy a vádlott tényleg el is ment a sértett felettes parancsnokságához és ott azt a kérelmet terjesztette elő, hogy követelését a sértett fizetéséből vonják le, felismerhető, hogy vádlott levelének az a része, hogy nemfizetés esetében a parancsnoksághoz fordul, csak annyit jelentett, hogy nemfizetés esetében a vádlott csak követelésének a kielégítése végett fog a parancsnoksághoz fordulni és a vádlott eljárásából helyesen következtethető az is, hogy a vádlott tényleg abban a felfogásban volt, hogy katonatiszttel szemben lehet és szabad is ily ügyben a felettes parancsnoksághoz fordulni (Bjogi dtár 10. k. 22.); felmentés a zsarolás kísérletének vádjá alól azért, mert a vádlottnak az a kifejezett fenyegetése, hogy sértettet — m. kir. erdősz — a minisztériumnál azért jelenti fel, mert ez tartozását meg nem fizette, nem alkalmas arra, hogy sértettet kényszerhelyzetbe juttassa, már pedig a zsarolás tényálladéki elemét képező fenyegetésnek az ismerve az, hogy alkalmas legyen arra, hogy a sértett valaminek cselekvésére, eltűrésére vagy elhagyására kényszerítse (Bjogi dtár 4. k. 140., nem osztom); vádlott az ügyvédet azzal fenyegette levélben, hogyha követelését öt nap alatt nem rendezzi, feljelenti az ügyvédi kamaránál; felmentés, mert ez a fenyegetés nem tekinthető jogtalan módon való haszonszerzésre irányuló fenyegetésnek (Bjogi dtár r. f. 7. k. 157., nem osztom); valamely követelésnek a megítélésére és behajtására a vasúti tiszt felettes hatósága hatáskörrel nem bírván, a felettes vasúti hatóságnál való feljelentés kilátásba helyezése a rendezési bírói eljárás kilátásba helyezésének jellegével nem bír s így az oly fenyegetés, mely a tisztviselőnek a követelés kifizetésére való reábirásra alkalmas: zsarolás (Bjogi dtár 5. k. 312.); felettes hatóságnál feljelentéssel való fenyegetés útján kényszerítés fennálló követelés megfizetésére: zsarolás (Bjogi dtár 11. k. 164.); ügyvéddel szemben fegyelmi feljelentés kilátásba helyezése nem zsarolás, ha az ügyvéd oly magatartást tanúsított, amelyet mint szabálytalanságot joga volt a fenyegetőnek az ügyvédi kamara

tudomására hozni (Bjogi dtár 23. k. 76., Bjt. 80. k. 134.); zsarolást követ el a hitelező, aki a közhivatalnok adósságát azzal a fenyegetéssel szólítja fel a fizetésre, hogy különben a minisztériumnál feljelenti, mint aki valótlan tények állítására támaszkodva vonja ki magát a fizetési kötelezettség alól (Bjogi dtár 25. k. 23.); zsarolást követ el, aki azzal fenyegette meg a felperest, hogyha igényének a bíróság előtti érvényesítéséről le nem mond, őt a katonai becsületügyi bíróságnál fel fogja jelenteni becsületszava ígérétnek megszegése miatt (Bjogi dtár 28. k. 135.); az ezredparancsnokságnál vagy a közigazgatási hatóságnál teendő feljelentéssel való fenyegetés jogtalan módja a követelés behajtásának (Bjt. 82. k. 34.); vádlott a sértett iskolaigazgatónak azt írta, hogy száz koronáért hallgat, de legyen meggyőződve, hogyha a pénzt el nem küldi, a felsőbbbségig fog menni panaszával: zsarolás (Bjt. 65. k. 54.); az ügyvéddel szemben használt az a levélben foglalt nyilatkozat, mely szerint a nyilatkozó fenntartja jogát arra, hogy az ügyre még visszatérjen és más illetékessel is megbíráltassa a sértett ügyvédi ténykedését, nem tartalmaz olyan fenyegetést, mely a Btk. 350. §-ába ütköző zsarolás vétségének megállapítására szolgálhatna alapul (Bjt. 85. k. 137. l.).

e) *Egyéb jogcselekményekkel fenyegetés*: a rendőrrel való igazoltatás kilátásba helyezése zsarolás (Bjt. 78. k. 117.); nem követ el zsarolást a bérbeadó, midőn törvényes zálogjogának érvényesítése céljából a bérbeadott helyiségben álló és az 1908: XIL. t.-c. 2. §-ában foglalt tilalom alá nem eső varrógépnek elvitelét megakadályozta és a varrógépet biztos helyre vitette (Bjogi dtár 10. k. 71.); a bérbeadót a bérlőnek törvény szerint le nem foglalható ingóira nem illeti meg a törvényes zálogjog; nem követ el zsarolást a bérlő, ha a bérbeadót erőszakkal megakadályozza abban, hogy le nem foglalható ingóit bérkövetelés címén visszatartsa (Bjogi dtár 9. k. 178. l.); kávéháztulajdonosnak az az eljárása, hogy a fizetésre nem képes vendéget zálogadásra szorítja, csak abban az esetben nem állapítja meg a zsarolást, ha az a megengedett önszegély határai között mozog; elítélés, mikor az ily vendéget kabátjának és cipőjének átengedésére kényszerítették (Bjogi dtár 10. k. 210., Bjt. 26. k. 153.); zsarolást követ el a pincér, aki a kávéházat látogató sértettnek kabátját és kalapját állítólagos, de a sértett által részben el nem ismert követelés fedezése céljából visszatartotta, minek következtében a sértett a kávéházból kabát és kalap nélkül távozni kényszerült (Bjt. 70. k. 79., Bjogi dtár 11. k. 178., Grill dtár 17. k. 166.); vádlott sértettet a magánindítvány visszavonásával való kecségtetés által bírta reá a takarékpénztári könyv átengedésére; felmentés, de csak azért, mert a vád fenntartásával való fenyegetésre vonatkozólag kellő bizonyíték nem merült fel (Bjogi dtár r. folyam 1. k. 361.); zsarolásban bűnös vádlott, ki bútorszállítási díj iránti követelése kifizetésére általa kényszerítette adósságát, hogy annak zongoráját visszatartotta és elzálogosította (Bjogi dtár r. folyam 2. k. 280.); az 1894: XII. t.-c. 84. §-a a mezőőrt csak arra jogosítja fel, hogy a mezei kártételen ért egyént alkalmas zálog hiányában, vagy ha az illető alkalmas zálogot adni vonakodik s a községi előjárásához kísérheti, de nem ad neki jogot arra, hogy napok mulva erőszakkal zálogot vegyen; vádlottaknak az a tette, hogy a sértettet tehene zálogbavételének túrésére erőszakkal kényszerítették: zsarolás (Bjogi dtár 1. k. 175.); zsarolás

kísérlete állapított meg, mikor vádlott bérszolga, kinek nincsen zálog- vagy visszatartási joga az utazó útipoggyászán, díjai biztosítása fejében a szállodából már eltávozott utazó birtokából annak útipoggyászát erőszakkal elvette abból a célból, hogy sértett ezáltal 40 fillérenyi kiszolgálási díj megfizetésére kényszerítessék (Bjogi dtár 4. k. 212.); zsarolást követ el a háztulajdonos, aki azzal az erőszakkal, hogy a kaput bezárta, a kiköltöző bérlőt bútorainak elvitelében akadályozta és ezzel arra kényszerítette, hogy a bérlemény használata közben okozott javítási költségeit neki megfizesse (Bjogi dtár 26. k. 35.); ellenkező: a háziúr, ki lakárongálás címén támasztott követelésének biztosítására a bútorokból zálogot tart vissza, nem követ el zsarolást (Bjt. 26. k. 187.); ha a háziúr törvényes zálogjogról lemondott, nincs jogosítva azután zálogot önhatalmúlag venni (Bjt. 53. k. 263. l. és u. o. *Szártes Artúr* megbeszélése); ha a fuvarozó a szerződést megszegi, nincs a fuvarbér erejéig megtartási joga, ha tehát a fuvarbér fejében valamit visszatart: zsarolást követ el (Bjt. 58. k. 166.).

f) *Felmentés jóhiszeműség alapján*: mikor vádlott alaposan következtethette, hogy a megfenyegetett jogtalanul járt el s mikor vádlott a feljelentéssel való fenyegetést csak a jogos követeléshez juthatás megengedett eszközeként abban a tudatban használta, hogy eljárása nem jogtalan (Bjogi dtár 6. k. 131.); a zsarolás tényálladékaának teljességéhez szükséges annak tudata, hogy a kényszerítésnek használt módja jogtalan; felmentett, aki a sértett ügyvédet bizonyos összeg visszafizetésére az ügyvédi kamaránál való feljelentés kilátásba helyezésével szólította fel, mikor joggal vélhette, hogy ama pénz neki visszajár s hogy annak visszatartása miatt egy ügyvéd ellen az ügyvédi kamaránál panaszt tehet (Bjogi dtár 6. k. 377., 11. k. 113.); felmentés, amikor vádlott a fennforgó körülmények között jóhiszeműen jogosítottnak érezhette magát arra, hogy jogos vagy legalább is annak tartott követelését sértettel szemben büntető feljelentés kilátásba helyezése mellett érvényesítse (Bjogi dtár 10. k. 299., v. ö. fent 94. l. u. o. 6. k. 73., Bjogi Hat. Tára 500. l.); vádlott alaposan azt következtethette, hogy W. L. tiltott módon tartja vissza a vételárt s hogy akkor, amikor tőle annak kiszolgáltatását a feljelentéssel való fenyegetéssel is sürgette, ezt csak a jogos követeléshez juthatás megengedett eszközeként abban a tudatban használta, hogy eljárása nem jogtalan; felmentés, mert vádlottnál hiányzott a cselekmény jogtalanul való elkövetésének a tudata (Bjt. 63. k. 269., *Baumgarten I.* megbeszélése); nem forog fenn zsarolás, ha a valószínű elfogadott tények szerint nem alaptalan a vádlottnak az a felfogása, hogy büntető feljelentést tenni joga van és ha e feljelentéssel való fenyegetés útján csak azt a követelését akarta érvényesíteni, mely a fennforogni vélt bűncselekmény által veszélyeztetettnek látszott; ily esetben az eljárási mód nem jogtalan (Bjt. 66. k. 294 l. és u. o. *Balks P. E.* megbeszélése).

21. §. Okozatosság; kísérlet; részesség; szándék; halmazat.

1. A zsarolásnál az *elkövetési tevékenység*: másnak erőszakkal vagy fenyegetéssel valaminek cselekvésére, eltűrésére vagy elhagyására kényszerítése (v. ö. fent 78. l.). E tevékenység *eredménye*: a kényszerítettség, az akaratelhatározás vagy a cselekvés szabadságának korlátozottsága (v. ö. fent 79. l.). Mint minden bűncselekménynél, úgy itt a zsarolásnál is a beszámításnak első feltétele a tevékenységnek az eredménnyel való fizikai kapcsolata, az ú. n. okozati összefüggés, *kauszalitás* (v. ö. Tank. V. kiad. II. köt. 1. l. és VI. kiad. I. köt. 34. s. köv. l.). Kell tehát, hogy a kényszerítettség a tettes által alkalmazott erőszaknak vagy fenyegetésnek legyen az eredménye; kell, hogy a sértett cselekvése stb. ennek a kényszerítettségnek legyen a következménye. Ez a kauszalitás természetesen csak akkor forog fenn, ha megállapítást nyer, hogy az erőszakos vagy fenyegető fellépés az akaratképződésre vagy magára a cselekvésre oly mértékben gyakorolt hatást, hogy az ennek alája került sértett ezért cselekedett stb. úgy, amint cselekedett (vagy kísérlet esetén: amint már-már cselekedett). E ténymegállapítás viszont csak akkor foghat helyt, ha az erőszak fizikailag, a fenyegetés pszikailag elérte a sértettet. Erőszak esetében tehát kell, hogy az a sértetre nehezedjék, fenyegetés esetében kell, hogy a baj kilátásba helyezése a sértett tudomására jusson (*Ebermayer*, 813.). Nem forog fenn okozati összefüggés, ha a kifejtett erő vagy használt fenyegetés *abszolúte alkalmatlan* a kényszerítés kiváltására (ilyenkor a kísérlet megállapítása is ki van zárva; így helyesen mondotta ki a *Curia*, hogy általános fenyegető szavak használata, amiből a sértett a bekövetkező rossznak vagy bajnak (malum) mibenállását nem tudhatja meg és ami így kényszerítő erővel nem bírhat a sértett elhatározására, nem alkalmas a zsarolás kísérletének megállapítására, Bjogi dtár 24. k. 95.). A fenyegetés alkalmassága azonban nincs kizárva annál fogva, hogy a kilátásba helyezett baj a fenyegető fellépéssel vagy az annak során használt abszolúte alkalmatlan eszközzel (töltetlen pisztollyal, v. ö. fent 86. l.) valósággal elő nem idézhető, mert az alkalmasság kérdése azon fordul, vajjon a fenyegető tekintete-e alkalmasnak fellépését a kényszerítés kiváltására s hogy azt a sértett komolyan vehette-e.!

Az okozatossághoz nem kell, hogy az erőszak vagy fenyegetés egyedüli és kizárólagos determinálója, illetve motiválója legyen a sértett (valódi vagy adekvate várt) magatartásának; elég ha az a *concausa* (az ú. n. együttható ok, v. ö. Tank. VI. kiad. I. köt. 37.) jellegével bír. Viszont nincs kauzalitás és ennél fogva kényszerítés, ha megvolt ugyan az erőszakban a fizikai, a fenyegetésben a pszichikai ható erő, de ez eredményt létrehozóan nem érvényesült annál fogva, mert a címzett az erőszak vagy fenyegetés hiányában is azt a magatartást fejtette volna ki, amit így fejtett ki (*Meyer-Allfeld*, 473., 481., *Merkel*, Holtz Hb. III. 729, *Binding*, Lehrb. I. 380., *Frank*, Vergl. Darst. Bes. T. VI. k. 25.; némileg ellenkezően *Illés*, ki szerint, ha a sértett cselekvése véletlenül megegyezik az ő intenciójával, ez a kényszerítés fogalmát nem zárja ki; v. ö. Komm. III. k. 149.). Ugyanebből az okból nem lehet szó okozatos kényszerítésről, ha abba a sértett beleegyezik (*Thurrow*, 88., *Engelhard*, 115.). Ily esetben azonban különös figyelemmel kell lenni arra, vajjon a beleegyezés is nem az erőszak vagy fenyegetés következménye-e; ha ugyanis a beleegyezés is kikényszerített, úgy ez nem létező s a kifejtett magatartás az erőszak vagy fenyegetés következtében beállottságát, tehát a kauzalitást nem szakítja meg (v. ö. *Katz*, Ger. G. 31. k. 340.).

Az okozatosságot nem érinti az a körülmény, hogy az erőszak vagy fenyegetés címzettje nem azonos a cselekvésre kényszerítettel (v. ö. fent 85. l.), amennyiben az erőszak vagy fenyegetés bár közvetve, de determinálólag hatott a cselekvőre (*Olshausen*, 1276., *Illés*, III. 150.).

Minthogy az okot (erőszak vagy fenyegetés) az okozattal (kényszerítettség) a másként cselekvés adekvát lehetőségének (legtöbbször a félelemérzésen alapuló) kizártsága kapcsolja egybe s ez időtől független, nyilvánvaló, hogy nemcsak akkor forog fenn a kauzalitás, ha az erőszakot vagy fenyegetést a sértett cselekvése stb. nyomon követi, hanem akkor is, ha rövidebb-hosszabb idő telik el az erőszak vagy fenyegetés után, de ilyenkor ténykérdés, vajjon kényszerített volt-e még a sértett cselekvése, azaz az erőszak vagy fenyegetés hatása alatt jött-e az létre (*Ebermayer*, 813., *Illés*, 149.).

2. A zsarolás az eredmény (kényszerítettség) bekövetkezésével van *bevégezve*. Szelvénydeliktumról lévén szó, a bevégezéshez sem vagyoni kár okozása, sem vagyoni haszon szerzése nem kell

(v. ö. fent 83. l.). A bevégezés szempontjából közömbös tehát vajjon egészében vagy csak részben szerezte meg a tettes a vagyoni hasznot (*Gerland*, 647., *Binding*, Lehrb. I. 380., *Vargha F.*, Ügyv. Lapja 1890. évf. 18. sz., ellenkezőleg *Heil F.*, Bjt. 19. k. 17., ki szerint a bevégezéshez a tettes céljának elérése kell; v. ö. még *Tarnai*, Bjt. 40. k. 7.).

Ha az eredmény nem következett be, ami abban a negatívumban nyilvánul meg, hogy a sértett a tettes által intencionált magatartást (cselekvést, eltűrést vagy abbahagyást) nem fejtette ki, de a véghezvitel (az erőszak vagy fenyegetés) megkezdett: kísérlet forog fenn, mely a Btk. 352. §-ának rendelkezéséhez képest a zsarolás vétsége esetében is büntetendő. Erőszak alkalmazása esetén mégis alig képzelhető el kísérlet, mert az erőszak alkalmazásával rendszerint egybeesik a kényszerítettség. Fenyegető levél használatával elkövetni szándékolt zsarolás esetében: míg a levél tartalma a címzett tudomására nem jut, csak kísérletről van szó, mely tehát a levél elküldésével valósul meg (*Olshausen*, 1281.).

Kérdéses, vajjon bevégett vagy megkísérelt zsarolás forog-e fenn oly esetben, amikor a sértett a követelt összeget a megjelölt helyre eljuttatja, de csak azért, hogy a tettest leleplezze? Részemről ilyenkor kísérletet állapítanék meg, mert kényszerítettség nem forog fenn: a sértett nem a fenyegetés kényszerhatása alatt tette le a pénzt (ugyanígy: *Kern*, Die Ausserungdelikte, 1919. 47.).

A kísérlettől való *visszalépés* csak az elállás formájában (Btk. 67. § 1. p.) biztosít büntetlenséget, tehát akkor, amikor a tettes a már megkezdett kényszerítő cselekmény folytatását önként abbahagyja, mielőtt annak kényszerítő hatása bekövetkezett volna. Erőszak alkalmazásánál ez alig képzelhető; fenyegetésnél előfordulhat pl. olyképp, hogy a tettes a már postára adott fenyegető tartalmú levél kikézbésítését megakadályozza.

Ha a kényszerhatás már bekövetkezett, bevégett lévén a zsarolás, a törvényes fogalmon *túlterjedő tényálladékrész* (v. ö. Tank. VI. kiad. I. k. 139.), tehát itt a károsítási eredmény bekövetkezésének megakadályozása nem teremt büntetlenséget.

Elvi kijelentése a *Curiának*, hogy mindaddig, míg a sértett nem teljesítette azt, amire az erőszak vagy fenyegetés irányult: zsarolás kísérlete forog fenn (Bjogi Hat. Tára 3. k. 175. l.). Így kísérlet állapított meg, midőn a kéjnök a bordélyháztulajdonos fenyegetése ellenére nem voltak hajlandók a természet elleni fajtalanagra (Bjt. 59. k. 191. l.); — midőn

vádolt bérszolga, kinek nincsen zálog- vagy visszatartási joga, az utazó útipoggyászán, díjai biztosítása fejében a szállodából már eltávozott utazó birtokából annak útipoggyászát elvette abból a célból, hogy sértett ezáltal 40 fillérvnyi kiszolgálási díj megfizetésére kényszerítették (Bjogi dtár 4. k. 107. l.); midőn a bútorfuvarozó alkalmazottja bútoradarabnak visszatartásával arra akarta kényszeríteni a sértettet, hogy a fuvarozásért oly összeget fizessen meg, amely a fuvarozót meg nem illette (Bjogi dtár 11. k. 101.); midőn vádlott a sértett háza javításából felmerült számlája kifizetése végett a sértetteket lelövésével és a háztető lebontásával fenyegette s midőn ezzel célt nem ért, a háztető lebontásához fogott s a tetőről mintegy 200 cserépet ledobált és összetört; ez a tett — úgymond a *Curia* — csupán a zsarolás kísérletét állapítja meg; a vagyronrongálás csupán a fenyegetéssel megkezdett zsarolási kísérlet folytatásaként jelentkezik (Bjogi dtár 3. k. 110.); kísérlet címén ítélte el a *Curia* vádlottat, ki társaival beizent egy tanyára, hogy fenyegetéseiket végrehajtsák, ha pénzt nem kapnak, de a gazda erőlyes fellépésére megfutott (Bjt. 1. k. 7.); ki egy kocsmába való bejutás és élelmiszert követelése végett az ablakon át pisztollyal belövéldözött, de a kocsmáros lövései folytán megfutott (u. o. 1. k. 7.); aki társaival egy kocsmárosnót erőszakokkal és fenyegetéssel pénz átadására akart kényszeríteni, de az kezeik közül elmenekült (Bjt. 4. k. 264.); ki sértettet azzal akarta tartozásának időelőtti megfizetésére kényszeríteni, hogy nyílt utcán megkorbácsolással fenyegette (*Grill*, 8. k. 1927. l.); ki a vele szerelmi viszonyban élt leánytól a közösen elkötött 40 K megtérítését fenyegetéssel követelte (u. o. 1929. l.); ki feljelentéssel fenyegette sértettet, ha ez a neki adott tehenet vagy annak vételárát vissza nem adja, mit azonban a sértett nem teljesített (u. o. 1943.); az *állandó gyakorlat* szerint kísérlet forog fenn, midőn a fenyegetett nem teljesítette a kívántat, nem fizetett (*Mutató*, I. k. 553.); — némely esetben a *Curia* kísérletet állapított meg, mikor vádlott már véghezvitte ugyan a kényszerítést, de céljának elérésében más körülmény akadályozta, így midőn vádlott a nejeénél talált egyént 500 frt lefizetésére kényszerítette, de célja elérésében a rendőrség megakadályozta (Bjt. 2. k. 131.), midőn vasvillával fenyegetve sértettet, ettől pénzt követelt, de célját közbejött akadály miatt el nem érte (Bjt. 10. k. 346.), mert a zsarolás teljességéhez szükséges, hogy a kényszerített fél is cselekedjék, eltúrjon vagy abban hagyjon valamit s mert a zsarolás csak akkor tekinthető befejezettnek, ha a vagyoni jog célbavett megsértése tényleg bekövetkezett (*Grill*, 8. k. 1949., Bjt. 26. k. 60.); e téves állásponttal szemben helyes a következő kijelentés: zsarolás kísérlete forog fenn, midőn vádlott érezte sértettel, hogy amennyiben nem adná meg a kölcsönkért pénzösszeget, ez esetben hírlapi meghurcoltatás veszélyének lesz kitéve (Bjt. 67. k. 372., a Btk. 351. §-a azért nem volt alkalmazható, mert kifejezetten rágalmozó vagy becsületsértő állítás közlésével való fenyegetés nem történt); felmentő ítéletet hozott a *Curia*, midőn megállapítást nyert, hogy vádlott a fenyegető tartalmú levelet ugyan tollba mondotta, de mert annak tartalmát sértőnek találta, azt alá nem írta, irodai személyzetét annak postára adásától eltiltotta, s hogy a levél csak a vádlott egyik irodai alkalmazottjának gondatlansága és vigyázatlansága folytán lett a sértettnek megküldve, — mert a fenyegetés, mely csak a sértett ellenében alkalmazható, feltételezi azt, hogy vádlott a levél-

ben foglalt fenyegetést a sértetthez juttassa, a levél megírása tehát csak ennek a megtételét lehetővé tevő *előkészületi cselekménynek* a jellegével bír; már pedig vádlott a levelet nemcsak nem küldte el a sértettnek, de sőt a levél egyenesen a vádlott tilalma ellenére lett a sértetthez tévedésből elküldve; a vádlott irodai alkalmazottjának tévedése pedig a vádlott terhére büntetendő cselekmény tényálladékát meg nem valóítja (Bjt. 64. k. 91.).

A *befejezés* fogalmának tárgyában, többször igen szabatos kijelentéseket tett a *Curia*. Így: a zsarolás elkövetési cselekedete: az erőszak vagy a fenyegetés eszközével történő kényszerítés; ha a sértett a kényszerítés folytán elhatározza a vádlott akaratának cselekvésben, tülésben vagy elhagyásban álló megvalósítását, ezzel a zsarolás befejezést nyer, függetlenül attól, hogy a vádlott részéről célbavett vagyongyarapodás tényleg bekövetkezett-e vagy sem; mert a jogtalan vagyoni haszon célzata a zsarolásnak mind befejezett, mind megkísérlett formájában csak színező ismérve, amely lebeg a szándék előtt és irányítja a cselekményt, de e célzat megvalósulását a zsarolás befejezéséhez a törvény nem kívánja (Bjogi dtár 15. k. 31.); az *állandó gyakorlat* szerint: a zsarolás befejezéséhez elegendő, hogy sértett magát a követelt cselekvésre vagy elhagyásra elhatározza (Bjt. 74. k. 205. l., *Grill* dtár 17. k. 165.); befejezett a zsarolás, ha vádlott csak részben is eleget tett a kényszerítő kívánságnak (Bjt. 40. k. 104.); mikor a fenyegetett helyett más harmadik teljesítette a kívánatot (Bjt. 73. k. 169.); rendőri igazoltatás kilátásba helyezése esetében, mikor a meghurcoltatástól s a bekövetkező mégszégyenítéstől félt, akaratában megingott sértett a gyűrűt átengedte, mire vádlott az igazoltatástól elállott: zsarolás kísérlete (Bjt. 78. k. 117. l.).

3. A *bűnrészség* egyes alakjait illetően a következő megjegyzésekre szorítkozom.

A *felbujtóban* nem kell meglennie a jogtalan vagyoni haszon szerzésére irányuló célzatnak, de az kell, hogy tudomással bírjon a tettesben meglevő — akár általa előhívott, akár egyébként meglevő — ilyenmű célzatról (v. ö. Tank. VI. kiad. I. köt. 155. l.). Tekintettel arra, hogy a célbavett vagyoni haszon tényleges megszerzése a törvényes fogalomnak nem eleme, felbujtás forog fenn akkor is, amikor a reábíró tevékenységet kifejtő tudja, hogy a tettes által megszerezni kívánt vagyoni haszon nem lesz megszerzhető.

A *társtetteseknél* már kell, hogy mindenik jogtalan vagyoni haszon szerzésére irányuló célzattal vegyen részt az elkövetési tevékenységben. Ha a tettesi cselekmény elkövetésében együttes és közös módon résztvevők valamelyikénél az említett célzat nincs meg, úgy ez zsarolásért nem, de eshetőleg személyes szabadság megsértése címen büntetendő. A fenyegető jelenlét társtetteséget állapít meg, mert hozzájárul a sértett megfélemlítéséhez (ugyanígy *Illés*, III. k. 157.).

A *bűnségély* oly esetekben nyer megállapítást, amikor az elkövetési tevékenység körén kívül eső, de azt előmozdító vagy könnyítő jellegű cselekvéssel járul valaki az alapcselekményhez. Segéd tehát, aki a zsaroló levelet leírja, — ennek tartalmát tudva postára adja — ki a tetteket elhatározásában megerősíti, a fenyegetés módjára kitanítja. Kérdéses lehet: *segéd-e avagy bűnpártoló, ki a vagyoni haszon szerzésének tényében vesz részt?* Tekintettel arra, hogy a zsarolás a kényszerítettséggel nyer befejezést és tehát a vagyoni haszon megszerzése a törvényes fogalom túlterjedő, azaz a bevezettségét követő s a bevezettség szempontjából közömbös tényálladékrész és tekintettel arra, hogy a befejezés-utáni cselekvés már bűnrészességet nem, hanem csak bűnpártolást állapíthat meg, első pillanatra úgy tetszik, hogy a vagyoni haszon szerzésében résztvevő nem segéd, hanem bűnpártoló, mégis e kérdésnél nézetem szerint figyelembe veendő, hogy bár a zsarolás a kényszerítettséggel be van fejezve, de ez a befejezettség tartós lehet, azaz addig az időpontig húzódik ki, ameddig a sértett a kényszerhatás alatt áll, minél fogva az, aki e rövidebb-hosszabb időn át tartó kényszerhelyzet alatt működik közre a célbavett vagyoni haszon megszerzésében, a befejezettség folyamatos ideje alatt, tehát nem a bevezetés után működik közre s így nem bűnpártoló, hanem bűnségély. Így amikor a sértett a fenyegetés kényszerhatása alatt a követelt pénzt a megjelölt helyre leteszi s a tettes a letétel után beavatott harmadik személyt a pénz elhozatalára felhasználja, úgy e harmadik személy bűnségély, mert a sértett kényszerhelyzete mindaddig nem ért véget, míg megvolt annak fizikai lehetősége, hogy a letett pénzt visszavegye, amit épp azért nem tett meg, mert kényszerhatás alatt állott a visszavétel szempontjából is (így a Leipziger Zeitschrift 15. k. 461. lapján közölt ítélete a Reichsgerichtnek.).

A *bírói gyakorlat* legnagyobb részben a most közölt elvek szerint igazodik, mégis volt eset, amikor a *Curia* — nézetem szerint tévesen — tettestársként büntette azt, aki a fenyegető levél tartalmát ismerve, elküldésében résztvett (a levelet a postaszekrénybe bedobta, illetve a bedobásánál jelen volt; *Márkus*, 5. k. 467.); — *tárestettes*: aki a fenyegetésben, bár csak jelenlétével, vesz részt (állandó gyakorlat; *Mutató*, I. 534.); aki a kényszerítő cselekedet (letartóztatás) végrehajtásánál közreműködik (Bjt. 24. k. 332.), — aki a proletárdiktatúra alatt ékszeresek felkutatása céljából tartott házkutatás alkalmával a felfegyverzett vörös örs társaságában sértett lakásán megjelenik (Bjt. 73. k. 218. l.); tettestárs az ügyvéd, aki ügyfele megbízásából a zsarolást magában foglaló levelet intézi a sértetthez (Bjt. 80. k. 135.);

segéd: aki buzdít (Bjt. 7. k. 363.), aki az elvitelben vesz részt (Bjt. 8. k. 333.), aki a pénzt átveszi (Bjt. 60. k. 238.); egyik ítéletében a *Curia* a pusztá jelenlétet nem tártettességnek, hanem csak segélynek minősíti, de adott esetben még ezt sem állapította meg, mert a pusztá jelenlét a tettel való egyetértés nélkül senkit sem tesz bűnössé olyan bűncselekményben, melyet más valaki követ el (Bjt. 67. k. 14.).

4. A zsarolás csak *szándékosan* követhető el. A zsarolási szándék többrendbéli pszichikai elem létét kívánja. Ezek: a) az erőszakos vagy fenyegető cselekmény *akarása*, b) annak *tudata*, hogy ez a cselekmény kényszerhatás kiváltására alkalmas, c) mint a szándék előtt lebegő s a cselekményt irányító *színező ismérv* (*Curia*: Bjogi dtár 15. k. 31.): a vagyoni haszon szerzésének *célzata* és pedig azzal a tudattal kapcsolatban, hogy a megszerezni célzott vagyoni haszon jogtalan (v. ö. fent 94. l.), ám itt elég a jogellenesség *lehetőségének* tudata, tehát a jogellenességet illetően dolus eventualis esetében is fennforog a zsarolási szándék (*Binding*, Lehrb. I. 375., *Frank*, 561. és a német Reichsgericht E. 55. k. 257.). A jogellenesség tudata csak tagadás esetében bizonyítandó (*Thurrow*, 76.). A vagyoni kár okozására irányuló szándék nem szükséges (ellenk. *Ebermayer*, 815.), annál kevésbé, mert a károkozás nem eleme a zsarolásnak.

A *bírói gyakorlat* köréből a következő kijelentések közlésére szoritkozom: a zsarolás tényálladáshoz nem szükséges az, hogy a tettes komolyan szándékozik-e a fenyegetést megvalósítani, hanem elég, ha ő a fenyegetettben elő akarja idézni a fenyegetés végrehajtásától való félelmet és ha a fenyegetés e cél elérésére alkalmas (Bjogi dtár 23. k. 77.); a zsarolásnak nem tényálladási eleme, hogy a tettesnek szándékában is volt legyen a fenyegetésnek tényleges megvalósítása, hanem csak az, hogy a fenyegetett személy elhatározási képességét s akaratát kényszer alá helyezze (Bjt. 5. k. 189. l.); gyakran oka a felmentésnek, hogy a vádlott vélt jogosságának tudatában követte el a cselekményt (Bjt. 38. k. 149. l. s itt *Finkey* megbeszélése; hasonló esetek: *Mutató*, I. k. 558—559. l.); vádlottak a lakodalmas népeket szállító kocsikat, szalagnak az úton való keresztülhúzásával s a lovak feltartóztatásával megállították; habár vádlottak cselekménye azt célozta, hogy a vőlegénytől váltságdíjat kapjanak és így vagyoni hasznot szerezzenek és habár azt a szokást, mely szerint az idegen községbeli vőlegényt a legények kötéllel vagy szalaggal a templomba menéskor feltartóztatják s tőle váltságdíjat követelnek, jogosnak elismerni nem lehet, mindazonáltal tekintve, hogy az ily módon való feltartóztatás a Btk. 350. §-ában meghatározott erőszak vagy fenyegetés ismérveivel nem bír s a vádlottak különben is e fennálló szokásnál fogva *jóhiszeműen azt vélhették, hogy tettük megengedett dolog*: cselekményük nem esik a Btk. határozatai alá (*Márkus*, 11. k. 357. l. E szokás az ú. n. közvéleménybüntetés jellegével bír (v. ö. *Angyal*, A közvéleménybüntetés, 1933. 66. s köv. l.).

5. A halmazat kérdései különböző viszonylatban nyernek aktualitást. Mindenkoron figyelembe veendő, hogy a zsarolás szubszidiárius bűncselekmény, azaz csak akkor állapítható meg, amennyiben a cselekmény súlyosabban büntetendő cselekményt nem képez (Btk. 356. §; v. ö. Zehery alapos fejtegetéseit, Bjt. 82. k. 189.).

a) Nem kétséges, hogy több sértett esetében anyagi halmazat és tehát annyi zsarolás állapítandó meg, ahány a sértett.

Igy a Curia is anyagi halmazatot állapított meg, midőn vádlott két sértettet kényszerített fenyegetéssel zálogadásra (Grill, 8. k. 1954. l.).

b) Ha az erőszak vagy fenyegetés alkalmazása során megvalósult tényálladék a zsaroláson kívül más törvényes fogalomba is beleillik, az alább érintendő eltérésektől eltekintve, anyagi halmazat állapítandó meg.

A testi sértés, mert a zsarolás körén kívül eső, különleges jogi érdeket sért: anyagi halmazatba foglalandó a zsarolással. A könnyű testi sértés mégis mint az erőszak alkalmazása során szinte természetesen bekövetkező eredmény az erőszak fogalmába beleolvadván, nézetem szerint külön nem értékelhető.

Igy a Curia régebbi ítéleteiben azt az álláspontot foglalta el, hogy a zsarolás egyik alkatelemét az erőszak képezvén, az erőszakolt személy ellen elkövetett könnyű testi sértés, mint az erőszak alkalmazásának módja és eredménye a súlyosabban büntetendő zsarolás vétségébe beleolvad (Grill, 8. k. 1956. l.), újabban viszont elvi érveléssel mondotta ki, hogy a zsarolásnál kényszerítés céljából elkövetett erőszak által okozott testi sértés a zsarolással anyagi halmazatot alkot (Bjt. 74. k. 178.).

A becsületsértés és rágalmazás fenyegetés közben elkövetve nézetem szerint szintén nem lehet külön értékelés tárgya, mert a becsületet érintő kifejezések használata az esetek legnagyobb részében rendszerinti módja a fenyegetésnek, illetve az erőszakoskodásnak csak »mozzanata« (Curia, Grill 8. k. 1958.).

Idevonatkozóan a Curia is inkább a halmazat mellőzése felé hajlik; így kimondotta, hogy zsarolás mellett, mikor a fenyegetés éppen abban állott, hogy a vádlott bűncselekmény címén való feljelentést helyezett kilátásba: a becsületsértés mint önálló bűncselekmény nem állapítható meg (Bjogi dtár 9. k. 172., Bjt. 67. k. 345.); nincs halmazat, ha becsületsértő kifejezések használtattak zsarolás közben (Bjt. 21. k. 200.); de anyagi halmazatot állapított meg a Curia annak terhére, ki zsarolás alkalmával társát buzdította, a megtámadott egyént pedig becstelentő kifejezéssel szidalmazta (Bjt. 7. k. 363. l.).

A személyes szabadság megsértése, ha a zsarolás erőszakkal követtetett el, tekintve, hogy az erőszak alkalmazása a személyes szabadság megsértése nélkül nem képzelhető el a zsarolás mellett külön figyelembe nem jön (Kézikönyv, VI. k. 32.), de amikor a személyes szabadság megsértése a zsarolásnál súlyosabb büntetés alá esik (Btk. 323. § 2. bek.-ben az egy hónapnál hosszabb letartóztatás három évig terjedhető börtönnel, a három hónapot túlhaladó letartóztatás öt évig terjedhető fegyházzal büntetendő, v. ö. még a 3-ik bekezdést, valamint a Btk. 324. és 325. §-aiban meghatározott eseteket), akkor anyagi halmazatba foglalandó a zsarolás és az ennek büntetésénél súlyosabb büntetés alá vont személyes szabadság megsértése.]

A Curia ismételt kimondotta, hogy nincs halmazat személyes szabadság megsértésénél, midőn a zsarolás bezárás által követtetett el (Bjt. 24. k. 332.), midőn az erőszak a sértett letartóztatásában és elhurcolásában állott (Bjt. 60. k. 151.), midőn vagyoni haszon elérése céljából történt a személyes szabadság korlátozása (Bjt. 64. k. 169.); de: amikor a zsarolás eszköze a letartóztatás, mely azonban a zsarolással kikényszerített cselekmény után is fenntartatik, ez esetben a zsarolással anyagi halmazatban a személyes szabadság megsértése is megállapítandó (Bjt. 78. k. 139.); egy esetben a Curia vádlottakat csak a Btk. 325. §-a alapján ítélte el a zsarolás megállapítását mellőzte, habár vádlottak a sértett letartóztatását jogtalan vagyoni haszon szerzésére is kihasználták (Grill 8. k. 1959.), holott itt anyagi halmazat lett volna megállapítandó, mert a tényálladék szerint két külön jogtárgyon esett sérelem és beolvadásról nem lehet szó.

A vallás elleni vétség zsarolással együtt elkövetve többség.

Igy a Curia: aki vagyoni haszon végett a temetési szertartás megkezdése előtt fenyegető fellépéssel, továbbá azzal, hogy a koporsófedelelet és a koszorúkat nem engedte a halottaskocsira tenni, a halott hozzátartozóját a temetési szertartás elhalasztásának a túrésére, a temetési kellek visszaadására és új temetési szerződés kötésére kényszerítette: a vallás elleni vétséggel anyagi halmazatban álló zsarolás bűncselekményét követte el (Bjt. 82. k. 189.).

A vagyonrongálás rendszerint külön nem vehető figyelembe, mert az ingó dolog rongálása mint a zsarolásnál nem súlyosabb s szintén vagyont sértő eszköz cselekmény a zsarolásba beleolvad, az ingatlan dologrongálás pedig csak akkor állapítható meg, ha a Btk. 421. §-ához képest »súlyosabb büntetés alá eső cselekmény nem forog fenn«, már pedig a zsarolás súlyosabb bűncselekmény az ingatlan vagyon rongálásánál.

Téves tehát az a *curiai* ítélet, mely az összbüntetést a zsarolás kísérletének vétsége és a Btk. 421. §-ába ütköző ingatlan vagyongrónálásának (ablakbeverés) vétsége után szabta ki (Bjt. 46. k. 122.), lehet azonban, — de ez az ítéletből nem tűnik ki — hogy az ablakbeverés a zsarolás kísérletétől függetlenül követtetett el, mely esetben a *Curia* ítélete megáll; helyes viszont az az ítélet, melyben a *Curia* a halmazat mellőzésével csak a zsarolás kísérletében mondotta ki bűnösnek vádlottat, ki sértetteket revolverrel és házuk tetejének lebontásával fenyegette s uyanakkor a háztető cserepeit ledobálta és összetörte (Bjt. 58. k. 217.).

Csalással is találkozhatik a zsarolás olykép, hogy a tettes egyfelől erőszakkal vagy fenyegetéssel kényszeríti sértettet oly cselekvésre, eltérésre vagy elhagyásra, melynek következtében annak sérelmére vagyoni hasznot szerez, másfelől fondorlattal tévedésbe is ejti sértettet ugyanebből a célból. Részemről ily esetben törvényhalmazatot (Tank. V. kiad. II. k. 71. l.) látok fennforogni s a tényállás szabatos elemzése alapján vélem vagy a zsarolást, vagy a csalást megállapíthatónak; így ha a tévedésbevités inkább csak arra szolgált, hogy a fenyegetés erejét növelje, csupán zsarolás forog fenn (erre utal a Btk. 353. §. 2. pontja), ha viszont a fenyegetéssel csak a tévesztés hatását akarta a tettes fokozni, csalás állapítandó meg (v. ö. e kérdésre *Binding*, Lehrb. I. 373., *Busch*, Erpressung und Betrug, 1922., 52., *Kollmann*, 134.).

A *Curia* csak zsarolást állapított meg, amikor, a fenyegetés fondorlatos tévedésbevitéssel, hamisított levélben, álnév alatt követtetett el (Bjt. 10. k. 278.).

c) Ha ugyanazon sértett kárára több ízben, folytatólag lép fel erőszakkal vagy fenyegetéssel a tettes, folytatólagosság címen *egység*, egy folytatott zsarolás állapítandó meg (Tank. V. kiad. II. k. 70. l.), ha azonban a sértettek különbözők, vagy bár ugyanazon sértett kárára más-más címekre alapított követeléssel lép fel kényszerítőleg a tettes: anyagi halmazat állapítandó meg.

Kétrendbeli zsarolást állapított meg a *Curia*, midőn megállapítást nyert, hogy vádlott a kassa—oderbergi vasút vonalán, bár egy nap alatt, de két külön vonaton, két alkalommal több útlevel nélkül Amerikába vándorló harmadosztályú utastól oly magatartással, mely alkalmas volt annak a hiedelemnek ébresztésére, hogy a vádlott valamely arra jogosított vasúti alkalmazott, az útijegyeket elkérte s akkor a jegynélküli utasokat felszólította, hogy fizessenek neki 5—5 frt-ot, amely esetben utazásukat elősegítendő, ellenkezőleg pedig őket feljelenti, amely esetben ki fognak szállíttatni (Bjt. 35. k. 282. l.); vádlott bár ugyanazon követelésének érvé-

nyesítése céljából előbb sértett leányát sikertelenül, pár nappal később sértettet, ezt fizetésre kényszerítve fenyegette meg: a *Curia* a zsarolásnak egyrendbeli kísérletét s egyrendbeli bevégzett büntetést állapította meg anyagi halmazatban (Bjt. 38. k. 267.).

22. §. A sajtórevolverezés és a St. 24. §. 6. pontjában meghatározott zsarolás.

I. 1. A zsarolás általában vagyoni haszon céljából valamely magatartásra kényszerítés erőszakkal vagy fenyegetéssel. E meghatározás mellett kétséges maradhatott volna, vajjon idevonható-e az ú. n. sajtórevolverezés, azaz bizonyos zugsajtószerveknek, vagy mint már a képviselőház ig. bizottsága mondotta, a »*revolver-journalistiká*»-nak az az eljárása, melynélfogva rágalmazó vagy becsületsértő állítások közzétételének fenyegetésével a zsarolás legrútább nemét veszik gyakorlatba. Az ily rágalmazó és becsületsértő híresztelések befolyása egyesek és egész családok nyugalomára, hírnevére, hitelére sokkal veszedelmesebb, a zsarolás ezen eszközének alkalmazása sokkal nemtelenebb, mintsem hogy a büntető törvényhozás figyelmét fel ne költene (v. ö. *Lów*, II. 686.). E kétséget eloszlatandó, az ig. biz. a zsarolás vétségének különös esetét iktatta be a 350. § után, melyben egyfelől kifejezésre jut, hogy a becsület ellen irányuló fenyegetés is alkalmas eszköze a zsarolásnak, mely másfelől nem is annyira ezért, hanem annál fogva jut különállásba, mert egy tulajdonképen kísérleti cselekményt a bevégzett zsarolás síkjára emel.

2. A vonatkozó 351. §-nak szó szerinti szövege szerint: a zsarolás vétségét követi el és a 350. § szerint büntetendő az, aki azon célból, hogy magának vagy másnak vagyoni hasznot szerezzen, valakit rágalmazó vagy becsületsértő állításának nyomtatvány által való közzétételével fenyeget.

Mindenekelőtt hangsúlyozni kívánom, hogy a hiteles szövegben ez a kifejezés szerepel: »állításnak» és nem »állításnak»; több kézikönyv, kommentár és törvénykiadás (így *Illés*, III. 141., *Fayer*, III. kiad. II. k. 366., *Németh Péter* id. h., *Finkey*, 719.) tévesen az »állításnak» szót alkalmazza, holott mint látni fogjuk, egész más értelmezéshez juttat a hiteles szöveg, mint az elvétett (helyesen közlik a törvényt *Balás*, 421., *Bernolák*, 311., *Degré—Illés*, IX. kiad. 171., *Schadl*, 289., *Isák*, 236., *Irk*, 598.).

A törvényes fogalom egyes elemeinek ismertetése során csak azokra az eltérésekre mutatok rá, melyek a zsarolás tipikus s e különleges fogalom között mutatkoznak.

3. Az elkövetési tevékenység a 351. §-ban meghatározott vétségnél nem a kényszerítés, hanem ennek egyik eszköze: a fenyegetés. A törvény tehát bevezetettnek minősíti a cselekményt, mielőtt a fenyegetés megtörtént. Hogy volt-e a fenyegetésnek kényszerhatása, hogy beállott-e a kényszerítettség, melynek következtében a sértett valamit cselekedett, eltűrt vagy elhagyott, hogy volt-e ebből a fenyegetőnek vagyoni haszna: az a befejezettség szemszögéből közömbös. Ha azonban a fenyegető fenyegetését beváltotta és rágalmozó vagy becsületsértő állítását nyomtatvány által valóban közzétette, úgy már nem a 351. §-ban meghatározott zsarolás, hanem amint e közzétételnek még nem volt kényszerhatása, avagy a kényszerítettség is bekövetkezett: a 350. §-ban meghatározott zsarolás kísérlete, vagy annak befejezett vétsége állapítandó meg, sőt ilyenkor a rágalmozás, illetve becsületsértés is megállapítandó anyagi halmazatban a zsarolással (így a *Curia* is: Bjt. 26. k. 4. l.).

Kérdés: vajjon a zsarolás, melyet valaki a rágalmozó vagy becsületsértő állításának sajtó közzétételével követ el: sajtódeliktum-e vagy sem? Legutóbb igen szabatosan *Gadó István* mutatta ki, hogy azok a sajtóközleménnyel elkövetett bűncselekmények, amelyeknek tényálladékát a sajtótermék nem foglalja teljesen magában, hanem tényálladéknak csak valamely része valósul meg a sajtó segítségével (tehát pl. éppen a sajtó felhasználásával elkövetett zsarolás) — nem sajtódeliktumok, hanem csak a »sajtó felhasználásával«, a »sajtó igénybevételevel« elkövetett közönséges bűncselekmények. Ezek — mint sajtótörvényünk javaslatának min. indokolása is kiemeli — úgy a büntetőjogi felelősség, mint a bírói hatáskör és az eljárás tekintetében az általános büntetőjog szabályai alá esnek. Ezekre tehát a sajtójogi fokozatos felelősség szabályait alkalmazni nem lehet (v. ö. Büntetőjogi Tanulmányok Angyal Pál jubileuma emlékére, 1933. 117., v. ö. még *Vaikó*, A sajtóról, 1914. 160.).

A *Curia* mindennek ellenére nem egyszer sajtóvétségnek nyilvánította az ily sajtó útján elkövetett zsarolást (Bjt. 26. k. 9., 58. k. 109. l.); ma már állandó az ellenkező helyes gyakorlat. Ha a sajtótermék tartalma becsületsértő vagy rágalmozó, úgy ez utóbbi cselekmény már sajtóvétség, melynek tárgyában a sajtóbíró, a sajtóeljárás szabályai szerint s a

fokozatos felelősség szabályait alkalmazva ítél, míg a zsarolás tárgyában a törvényszék tanácsa a rendes eljárás keretében s az általános büntetőjogi szabályokat alkalmazva ítélkezik, amikor is a külön ítéletekben kiszabott büntetéseknek összbüntetésbe foglalásánál a Btk. 104. §-a és a Bp. 517. és 518. §§-ai az irányadók.

4. Lévéen e vétségnek elkövetési tevékenysége a fenyegetés, kísérletről csak annyiban lehet szó, amennyiben ez a tevékenység megosztható. Az irodalom egyhangúlag kizárja a kísérlet lehetőségét azon az okon, mert a fenyegetés oszthatatlan aktus (így *Illés*, III. 159., *Degré-Ilés*, 172., *Finkey*, 719., *Bernolák*, 312., *Balás*, 423., *Irk*, 599.). Részemről nem tartom elképzelhetetlennek a megosztást és tehát a kísérlet lehetőségét; így pl. midőn a tettes a fenyegető levelet feladja, mely azonban nem kerül a címzett kezébe (felesége veszi azt át, ki azonban — talán kíméletből — nem juttatja azt férje tudomására), mikor teljes kísérlet forog fenn. A fenyegetés ugyanis befejezettségében csak akkor jön létre, ha azt az a személy, kihez intézve van, tudomásul vette (*Isaák*, 236.); addig, míg ez meg nem történt, a fenyegetésnek csak megkezdéséről van szó. Hogy különben a Btk. 351. §-ával kapcsolatban a törvény is számol a kísérlet lehetőségével, mi sem bizonyítja jobban, mint az a körülmény, hogy a törvény a zsarolás vétségének kísérletét büntetni rendelő szakaszt (Btk. 352. §) a 351. § után helyezte el.

A bírói gyakorlatban a következő kijelentésekkel találkozunk: a 351. §-ban meghatározott zsarolás be van fejezve a fenyegetéssel, a kár bekövetkezése nem szükséges (Bjt. 9. k. 60., 19. k. 32.), vádlottak cselekménye már akkor bevezetett, midőn vádlott a sértettnek tudomására hozta, hogy a röpiratot közzé fogja tenni, ha nem fizet hallgatási díjat (Bjogi dtár 2. k. 200.); a 351. §-ban körülírt zsarolás vétsége nem a kényszerítéssel, hanem már a fenyegetéssel van befejezve (Bjogi dtár 1. k. 147.); a 351. § szerinti zsaroláshoz a cél elérése nem szükséges; a tényálladék már a fenyegetés alkalmazásával megvalósul (Bjt. 72. k. 154.); a 351. § alá eső zsarolás vétsége befejezéséhez nem szükséges, hogy a tettes a célul kitűzött vagyoni hasznot tényleg elérte legyen, ezen vétség befejezéséhez elegendő, ha a tettes magát a rágalmozó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány útján való közzétételével való fenyegetést vagyoni haszon céljából tényleg használta valaki ellen (Bjogi dtár 3. k. 180.).

5. A 351. §-ban meghatározott zsarolásnál a fenyegetés abban áll, hogy a tettes valakit rágalmozó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány által való közzétételével fenyeget. A rágalmozó vagy becsületsértő állítás fogalmára v. ö. *Kézikönyv* I. k. 19. l. A bíróságok és — úgy látszik a judikatúra nyomán — az

irodalom képviselői is úgy magyarázzák e szöveget, hogy akkor is fennforog e vétség, ha a fenyegető nem is juttatja kifejezésre hogy mily állítás közzétételét helyezi kilátásba, hanem elég, ha kitűnik, hogy a fenyegető a szándékolt közzététellel a fenyegetettnek erkölcsi értékét célozza kisebbíteni a nyilvánosság előtt, (Balás, 422., Isaák, 236., helyesen Schadl, 292.).

Igy a Curia megállapította a zsarolást, midőn a tettes oly hírlapi cikk közlésével fenyegetett, mely a sértettnek egész életére kihatással lesz, ha nem fizeti meg az adósságát (Bjt. 58. k. 351.; ugyanígy utóbb Bjt. 66. k. 47.).

Nézetem szerint a közzétenni szándékolt állításnak *konkretizálva kell lennie* és becsületsértő vagy rágalmazó tartalommal kell bírnia, mert a törvény kifejezetten azt kívánja, hogy a tettes »állításhoz« közzétételével fenyegetessen, mely kifejezés másként nem értelmezhető, mint úgy, hogy valamely konkrét állítás forogjon szóban; helyes tehát az a curiai ítélet, mely nem vonta e szakasz alá azt a fenyegetést, melyből a közzétenni célzott állítás nem világított ki (Bjt. 34. k. 109. l.). Ha tehát a fenyegetésben csak utalások történtek a becsületsértő vagy rágalmazó állításokra (pl. midőn vádlott oly értelmű állítás közzétételével fenyegetett, hogy »a takarékpénztár bizonyos parcellázásnál inkorrektül járt el«, Bjt. 66. k. 47.), úgy eshetőleg kísérlet állapítható meg azon az alapon, hogy a tettes megkezdte a fenyegetésre irányuló működését.

Minthogy *fenyegetés* az elkövetési cselekvés, kell hogy a közzétenni célzott és a sértett tudomására hozott állítás a félelem gerjesztésére alkalmas legyen.

Ismételten kimondotta a Curia, hogy e vétség csak akkor létesül, ha a fenyegetés alkalmas arra, hogy a fenyegetett személy akaratelhatározására kényszerítő befolyást gyakoroljon (Bjt. 72. k. 154.); elég, ha a fenyegetés nem abszolúte alkalmatlan a megfélemlítésre (Bj. dtár 2. k. 200.); nem fogadható el az a feltevés, hogy annak kilátásba helyezése, hogy a vádlott egy lefokozott ezredes bűnlajstromát hírlapilag közzé fogja tenni, az ezredparancsnokságnak, mint katonai hatóságnak akaratelhatározására hivatalos eljárásban kényszerítőleg hathatott volna (Bjt. 72. k. 154.); viszont alkalmasnak minősítette a Curia a fenyegetést, mikor vádlott kilátásba helyezte, hogy az adóst, mint késedelmes fizetőt hírlapok útján fogja fizetésre felszólíttatni (Márkus 5. k. 475., Bjt. 26. k. 6., Bjt. 35. k. 1.); megállapította a Curia a zsarolást, midőn vádlott sértett nevének kitételével hírlapi közleményben azzal fenyegetőzött, hogy ha a sértett fél az ő követelését ki nem fizeti, őt beperli, mert üzletember irányában az üzleti jó hírnév csorbítását maga után vonó

becsületsértő állítás annak híresztelése, hogy fizetési kötelezettségének nem felel meg (Bjt. 26. k. 8.); fenyegetés azzal, hogy vádlott egy férjes nő által hozzáintézett szerelmesleveleket közzéteszi, a 351. § alá esik (Bjt. 57. k. 310.).

Hogy az állítás, melynek közzétételével a tettes fenyeget, *megfelel-e a valóságnak, vagy sem, az közömbös.*

Elvi éllel mondotta ki a Curia, hogy: a 351. §-ban meghatározott zsarolás vétsége létesül és büntetendő abban az esetben is, ha a rágalmazó vagy becsületsértő állítás, melynek nyomtatvány útján való közzétételével a fenyegetés vagyoni haszon szerzése céljából történt, való tényre vonatkozott is (Bjogi Hat. Tára 4. k. 412.).

Ebből a tételből nyilván következik, hogy a Btk. 351. §-ában meghatározott zsarolás esetében *a valóság bizonyítása ki van zárva*, mert mint a Curia igen helyesen jegyzi meg egyik ítéleti megokolásban: »a törvény nem engedi meg, hogy valakinek bár valóban létező erkölcsi fogvatékossága ugyanannak megszarolására büntetlenül felhasználásáért« (Bjt. 53. k. 342.), de különben az ellenkező nézet a Bv. ama rendelkezéseit, melyek a valóság bizonyítását kizárják, hatálytalanítaná s a legmesszebbmenő visszaélésekre vezetne, mert oly esetekben, amikor a valóság bizonyítása ki van zárva, a vádlott kijátszhatná a törvényt azzal, hogy zsarolással kapcsolná össze becsületsértő állításait.

Vádlott eljárását nem menti az a körülmény, — úgymond a Curia — hogy ő csak a polgári per tárgyalásának netán nyilvánosságra kerülő adatait akarta állítólag közzétenni (Bjt. 61. k. 4.).

6. Itt is eleme a törvényes fogalom alá eső tényálladéknak, hogy a tettes vagyoni haszon szerzésére irányuló *célzattal* fenyegetessen. Ehelyütt a törvény azonban sem a »jogtalan«, sem a »jogtalanul« szót nem vette be a szövegbe s így nem kétséges, hogy a jogos követelés érvényesítése céljából használt fenyegetés is megállapítja a 351. §-ba ütköző zsarolást annyival is inkább, mert a rágalmazó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány útján közzétételével történő felhívás a teljesítésre, nem tartozik a jogérvényesítés megengedett eszközei közé (állandó gyakorlat, v. ö. *Mutató* I. k. 563.).

7. A szándékot illetően megjegyzem még, hogy az a körülmény, vajjon *be akarta-e váltani a tettes fenyegetését vagy sem*, a bűnösség szempontjából közömbös, mert mihielyt a fenyegetés alkalmas a félelemgerjesztésre s a sértett akaratának befolyásolására: a 351. §-ban meghatározott törvényes fogalom megvalósult.

II. A zsarolásnak különös esetét határozza meg St. 24. §-ának 6. pontja, melynek értelmében: vétséget követ el az, aki fenyegető vagy tolakodó magatartással a maga vagy más részére bárkitől pénzt vagy más előnyt kér vagy kieszközöl akként, hogy a sajtóban valamit elhallgat, helyreigazít, vagy az ellenértékkel arányban nem álló díjért egyébként valamit közlést tesz.

E vétségnek, mely közelesik a sajtórevolverezéshez, következő tényálladási elemei kívánnak megbeszélést:

a) Az *elkövetési cselekvés* két egymással kapcsolatos tevékenységből tevődik össze. Az egyik *α) pénz vagy más előny kérése vagy kieszközölése bárkitől* és pedig a cselekvőnek a maga vagy más részére, — a másik *β) fenyegető vagy tolakodó magatartás* kifejtése. Az utóbbi tevékenység — bár időbelileg, sőt személyileg szétválasztva is kifejthető — inkább *módját* jelöli meg az első helyen említett tevékenységnek. A kettő közötti kapcsolatnak azonban meg kell lennie, különben a tényálladék nem vonható a St. 24. § 6. pontja alá (tehát aki csak egyszerűen pénzt kér a hallgatásért, vagy aki bár fenyeget a közléssel, de pénzről vagy más előnyről mint hallgatási díjról még csak említést sem tesz, nem büntethető).

α) A kérés kevesebb, mint a követelés. Kér, aki (szóval, telefonon, írásban vagy jelképiesen) harmadik személyhez fordulva, ezt valaminek juttatására reávenni törekszik. Hogy sikerrel járt-e a törekvés vagy sem, az a kérés fogalma szempontjából közömbös. A kérés létén nem változtat tehát a címzett részéről való elutasítás.

A *kieszközlés* eredményességre utaló cselekvést jelent. Jelenti azt a tevékenységet, mely akárminő fellépés (tehát nemcsak a kérés, de az egyszerű óhaj kifejezése vagy oéozgatás) kívánt eredményét is maga után vonta. Ha a kívánt eredmény elmaradt, nincs szó kieszközlésről.

Ugy a kérés, mint a kieszközlés *tárgya* pénz vagy más előny. A pénz lehet bel- vagy külföldön folyamatban levő fém- vagy papírpénz. Kérdéses lehet, vajjon ideesik-e az oly okirat (váltó, csekk, adólevél) kiállításának kérése vagy kieszközölése, mely pénzre szól? Nézetem szerint igen, mert — közvetve bár — az ily okirat is pénzhez vezet s végső elemzésben pénzt kért nemcsak az azonnali, hanem a bizonyos idő múltán bekövetkező fizetés reményében fellépő egyén is. Az ellenkező nézet odavezetne, hogy aki egyszerűen úgy kéri a pénzt, hogy az 30 nap múlva

fizetessék, az büntetés alá esnék, aki pedig a fizetés nagyobb biztonsága érdekében váltó kiállítására is kérné a címzettet, menekülne a felelősség alól. A *más előny* bárminő helyzet, mely más helyzettel összehasonlítva kedvezőbb potencialitást foglal magában (v. ö. fent 90. l.). Az előny lehet vagyoni, de lehet erkölcsi, illetőleg immateriális is. Előny az álláshoz vagy jobb álláshoz jutás, az előléptetés, a pénz kivételével bárminő anyagi javak birtoka, de előny a cím, kitüntetés, esetleg pl. még a páholyba, bálba, vacsorára hívás folytán az ott való megjelenés stb. is. v. ö. *Vaikó* 114.).

Hogy a pénz vagy más előny kérése vagy kieszközölése *kitől* s *kinek* részére történik, az közömbös. Aki tehát nem attól, kit az elhallgatás, helyreigazítás vagy közléssel érdekel, hanem ennek feleségétől, jóbarátjától, felettesétől vagy akár teljesen indifferens személytől kéri stb. a pénzt, éppúgy bűnös, mint aki kérésével a közvetlenül érdekelthez fordul (nézetem szerint itt a törvény túlméretezett, mert az ú. n. vadidegenhez intézett kérésnek, — mely ugyan pszichológiailag nem megokolt s így alig fordulhat elő — büntetés alá vonása túlzott; helyesebb lett volna az érdekelten kívül annak hozzátartozóira s legfőljebb még a vele szorosabb kapcsolatban állókra szorítani a címzettek körét). Hogy a pénznek stb. a saját részére kérésen vagy kieszközölésen kívül a *más részére* való kérés, illetve kieszközlés is megállapítja a felelősséget, az helyes, mert e vagylagos ismérv hiányában kapuja nyílnék a legszemérmertlenebb visszaéléseknek s a törvény denaturalizálódnék.

β) A kérés vagy kieszközlés csak akkor esik a St. 24. § 6. pontja alá, ha *fenyegető vagy tolakodó magatartással* történt. A magatartás kifejezéssel a törvény nyilván arra utal, hogy nemcsak a cselekvés, tevétség, fellépés, hanem mindennemű viselkedés, legyen az tettekben megnyilatkozó, szóbeli, írásbeli ideesik, amennyiben annak fenyegető éle vagy tolakodó jellege van. *Fenyegető* élű a magatartás, mely félelem keltésére alkalmas; *tolakodó* jellegű, ha terhet jelent, s az attól való mentesülés érzését ébreszti fel az érintettben. Nem kell tehát kényszerhelyzetet előidéző, az akarat normális kialakulását zavaró fenyegetés (v. ö. fent 85. l.), elég az ennél kisebb hatású, de mégis valamelyes félelmetkeltő és tehát az akaratképződést némileg érintő fellépés, sőt a félelmet egyáltalában nem keltő, de zaklató, vagy mint mondani szokás: molesztáló magatartás (tehát pl. az olyan, mely nem elégszik

meg az egyszerű elutasítással, nem törődik a társadalmi illem szabályaival s azzal, hogy a sértettet kellemetlenül érinti; v. ö. *Isaák* 454.). Ebből a szemszögből ez a vétség tehát jelentékenyen szélesebb körű tényálladékokat ölel fel, mint a Btk. 350. vagy 351. §§ aiban meghatározott zsarolás; ott kényszerítettséget előidéző (350. §), vagy bár erre nem vezető (351. §) fenyegetés kell, — itt megvalósítja a törvényes fogalmat már a tolatkodás is. Természetes, hogy ha a magatartás a fenyegetés alakjában jelentkezik, vagy éppen az erőszak terére lép s egyéb ismérvek is fennforognak: a Btk. 350. §-a alkalmazandó.

Meg kell még jegyeznem, hogy akkor is megállapítandó a St. 24. § 6. pontjába ütköző vétség, ha a tettes nem maga lép fel fenyegetően vagy tolatkodóan, hanem *mást használ fel* (a törvény nem a magatartásával, hanem a »magatartással« kifejezést használja) a fenyegető vagy tolatkodó magatartás kifejtésére (ugyanígy *Vaikó* 114.), mely esetben e harmadik személy a körülményekhez képest társtettesi vagy bűnszegédi minőségben vonandó felelősségre.

b) A törvényes fogalom meghatározásában szerepel még a kérés teljesítésének biztosítása érdekében, illetőleg a kieszközölt pénz vagy más előny ellenszolgáltatása fejében *előzőleg* kilátásba helyezett sajtócselekmény és pedig az *elhallgatás, helyreigazítás* vagy *közvetítés*.

Kell ugyanis, hogy a tettes azt ígérje, hogy: a) *a sajtóban valamit elhallgat*, tehát valamely akár konkrétan megjelölt, szöveg szerint közölt, vagy csak a tartalomra utalással megjelölt közleményt nem tesz közzé, b) *a sajtóban valamit helyreigazít*, azaz valamely, akár ugyanabban, akár más sajtótermékben megjelent közleményt, vagy valamely közvéleményszerűen szállongó vagy ilyennek jelzett hírt, szóbeszédet sajtótermékben rektifikál, c) *az ellenértékkel arányban nem álló díjért valamit közlést tesz*, tehát pl. oly pénzösszeg vagy oly értékű előnyt kér vagy eszközöl ki, mely túlhaladja a megjelölt közlés címén felszámítani szokott díjat.

Az elhallgatás ígérete esetében ha a tettes *becsületsértő* vagy *rágalmazó állításának* közlését ígéri mellőzni és tehát tulajdonképpen ilyenek sajtó útján való közlésével fenyeget, nem a St. 24. § 6. pontja, hanem a Btk. 351. §-a valósul meg, feltéve, hogy ennek további ismérvei is fennforognak.

Jó példát hoz fel *Vaikó*: valaki feleségül veszi szakácsnőjét és ezt a körülményt titokban akarja tartani; de akad egy ember,

aki bebocsátást kér a férj lakásába és előadja, hogy valamelyik lap közzé akarja tenni azt, hogy feleségül vette a szakácsnőjét, ő azonban száz koronáért kieszközli, hogy ez a hír nem fog megjelenni; a férj ismételten elutasítja a tolatkodót, míg végre megújítja a zaklatást s ad neki ötven koronát; ez a tényállás megállapítja a St. 24. § 6. pontjában körülírt vétség tényálladékát, mert felismerhető a tolatkodó magatartás, a pénzkérés és az az ígéret, hogy valamit el fog hallgatni a lap, amit különben közzétett volna, mégpedig olyan tény, amely rágalalmazást nem képezhet (v. ö. *Vaikó*, 1115.).

c) E vétség kísérlete nem büntetendő, mert a törvény nem rendeli (Btk. 65. § 2. bek.).

d) Büntett lesz e cselekmény, ha a tettes amiatt öt éven belül már kétféleképpen meg volt büntetve és a bíróság megállapítja, hogy a cselekményeket üzletszerűen követi el (St. 25. § 2. bek.). A minősítés két együttesen fennforgó körülmény kell: a visszaesés és az üzletszerűség (osztom *Vaikó* nézetét, mely szerint az egyik ok is elegendő lett volna a minősítéshez; v. ö. i. m. 125. 1.).

III. Teljesség kedvéért és illetőleg kiegészítésül ideiktatom még a Kbt. 41. §-ában meghatározott veszélyes fenyegetés törvényes fogalmát.

Aki nem zsarolási célból (Btk. 350. §) valakit gyilkosság, rablás, súlyos testi sértés, gyújtogatás vagy más közveszélyű büntett elkövetésével, avagy pedig rágalmozó vagy becsületsértő állításnak nyomtatvány útján való közvetítésével fenyeget: egy hónapig terjedhető elzárással .... büntetendő. Aki pedig nem zsarolási célból a fentemlített büntettek elkövetésével valamely vidéknek vagy községnek lakosait fenyegeti: két hónapig terjedhető elzárással .... büntetendő.

III. CÍM.

Jogkövetkezmények és minősítő
körülmények.

23. §. A zsarolás büntetése és minősített esetei.

1. A zsarolás vétségének büntetése: három évig terjedhető fogház (Btk. 350. § és a 351. §-nak utalása) és a II. Bn. 3. §-a alapján pénzmellékbüntetés; a Btk. 351. §-a esetében még a szabadságvesztésbüntetésen felül hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése (Btk. 354. §.).

2. A St. 24. § 6. pontjában meghatározott vétség büntetése egy évig terjedhető fogház és a II. Bn. 3. §-a alapján pénzmellékbüntetés (St. 25. § 1. bek. 3. p.).

Ha e vétség a St. 25. § 2. bek.-ében meghatározott okokból (visszaesés + üzletszerűség) büntetté minősül, a büntetés: három évig terjedhető börtön és a II. Bn. 3. §-a alapján pénzmellékbüntetés.

3. A Btk. 350. és 351. §-aiban meghatározott zsarolás büntetett képez és öt évig terjedhető fegyházzal (valamint a II. Bn. 3. §-a alapján pénzmellékbüntetéssel) és hivatalvesztéssel s a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztésével (Btk. 354. §) büntetendő, ha a Btk. 353. §-ában felsorolt minősítő körülmények forognak fenn, — azaz, ha 1. a zsaroló gyilkossággal, súlyos testi sértéssel, gyújtogatással vagy más súlyos vagyoni kár okozásával fenyeget; 2. ha a zsarolás a közhivatalnoki minőség színlelésével, vagy valamely hatóság hivatalos rendeletének ürügye alatt követtetett el.

Helyesen mondja ki a *Curia*, hogy a Btk. 354. §-a csak a Btk. 350. §-a szerinti zsarolás elkövetőjét mentesíti a hivatalvesztés és politikai jogvesztés mellékbüntetései alól; zsarolás büntettének vétségre korrekcionálizálása esetében tehát a Btk. 354. §-a alkalmazást nem nyerhet (Bjt. 77. k. 182.).

Mindenekelőtt megjegyezni kívánom, hogy az 1. pontban említett minősítő körülmény csak a 350. §-ban meghatározott zsarolást minősítheti.

Az első pontban a fenyegetés módjának *veszélyes volta* címen állítja be a törvény a minősítést. A törvény ugyan bizonyos cse-

lekményekkel (gyilkosság, súlyos testi sértés, gyújtogatás), illetőleg eredmény (súlyos vagyoni kár) okozásával fenyegetés esetében minősít, mindazonáltal kétségtelen, hogy nem azon fordul a minősítés, vajjon kifejezetten e *cselekmények* elkövetésével, vagy a meghatározott *eredmény* előidézésével fenyegetett-e a tettes, hanem azon, vajjon a fenyegető fellépés módjából, a használt vagy mutatott eszközökből következtethetett-e a sértett a megjelölt cselekmények elkövetésére, illetőleg eredmény bekövetkezésére.

Sorra véve a törvény által felsorolt *cselekményeket*, amelyekkel való fenyegetés a zsarolást büntetté minősíti, ezek a következők:

a) *Gyilkosság*. De vajjon szorosán értelmezendő-e fogalom, és tehát csak az esik-e a minősítés súlya alá, ki azzal fenyegeti meg a sértettet, hogy előre megfontolt szándékkal fogja megölni (Btk. 278. §), vagy az is, akinek fenyegetésbe tett cselekménye csupán szándékos emberölésnek (Btk. 279. §), vagy éppen impetuózus ölésnek (Btk. 281. §) minősül? A német bírói gyakorlat a német bir. btk. 254. §-ának hasonló kitételét (»Wird die Erpressung durch Bedrohung mit Mord . . . begangen«) úgy értelmezi, hogy a minősítés csak akkor áll be, ha a tettes fenyegetéséből a sértettnél az a gondolat ébredhetett fel, hogy a tettes őt előremegfontolt szándékkal akarja megölni (v. ö. *Olshausen*, 1284., *Ebermayer*, 817., ellenk. *Schütze*, 457.). Részemről nem osztom e nézetet, nem pedig annál fogva, mert az előremegfontoltságot egy fenyegetésbe tett ölésrel való viszonylatban szinte lehetetlen bizonyítani, de ettől eltekintve, nem tehető fel a törvényről, hogy amikor a súlyos testi sértéssel való fenyegetés esetében minősít, akkor az egyszerű, vagy indultatos ölésrel való fenyegetést ki akarta zárni a minősítő körülmények sorából (helyesen *Illés*, III. 162. és a *Kbtk.* 41. §-ával kapcsolatban adott értelmezése. A kihágásokról szóló magyar büntető törvények magyarázata, 1903. 108.).

b) *Súlyos testi sértés*. E minősítés akkor áll be, ha oly cselekmény elkövetésével fenyeget a tettes, melynek valószínű következménye a nyolc napnál hosszabb ideig tartó sérülés, betegség vagy elmekór (Btk. 301. §). Ennek meghatározása nyilván nem könnyű feladat, de többnyire eligazít az eszköz minősége, melynek használatát a tettes kilátásba helyezi, valamint a bántalmazásnak kitenni célzott testrészt.

c) *Gyújtogatás*. Ezzel az fenyeget, aki a Btk. 422. §-ában meghatározott tárgyak felgyújtását helyezi kilátásba. Ingó dolognak felgyújtásával, elégetésével való fenyegetés nem esik tehát

ide, ha csak nem minősül az súlyos vagyoni kár okozásával való fenyegetésnek (a vízáradás okozásával való fenyegetés nem minősít; a német bir. btk. 254. §-a szerint igen; a más közveszélyű cselekmény elkövetésével való fenyegetés sem minősít; a Kbt. 41. §-ában említésre talál; de ha akár a vízáradás okozásával, akár más közveszélyű cselekmény elkövetésével való fenyegetés súlyos vagyoni kár okozását helyezi kilátásba, a minősülés ez alapon beáll).

d) *Más súlyos vagyoni kár okozása.* Ide esnek nemcsak az ily kár okozásával járó *bűncselekmények*, hanem az oly cselekmények elkövetésével való fenyegetések is, melyek nem esnek büntetés alá, de súlyos vagyoni kárral járnak. Ilyen lehet a vagyonroncsolás, a vízáradás okozása, a hitelrontás, az okiratmegsemmisítés (Btk. 406. §) stb.

Mindezekben az esetekben a minősítés kérdésénél nem az a döntő, vajjon a tettes a kívánt hatás elmaradása esetén az e törvényhelyen megjelölt cselekményeket megvalósítani akarta-e, hanem az, hogy magatartása alkalmas lehetett-e arra, hogy sértett e cselekmények elkövetésére következtessen (*Curia*, Bjt. 72. k. 159.).

Helyesen mondotta ki a *Curia*, hogy az e rendelkezés szerinti fenyegetés nemcsak nyilatkozatokkal, hanem a fenyegető tartalmat megvalósítani alkalmas tényekkel, ily célból megteremtett helyzetekkel szó nélkül is megvalósítható; a fenyegetés foka, súlya, veszélyessége mindig a szembenálló felek erőviszonyainak s az egyéb kísérő körülményeknek mérlegelésével állapítandó meg (Bjt. 75. k. 100., Bjogi dtár 16. k. 70., *Grill* 18. k. 207., Bjogi Hat. Tára 7. k. 791.); a minősítéshez elég a gyilkosság, súlyos testi sértés, súlyos vagyoni kár kilátásba helyezése (Bjogi dtár 26. k. 52.). Megállapította a Btk. 353. § 1. pontja szerinti minősítést a *Curia* pisztollyal (Bjt. 19. k. 27., 57. k. 61.), vasvillával (Bjt. 10. k. 346., 19. k. 28.), késsel (Bjt. 19. k. 30., 61. k. 249.), kihalással és megbotozással (Bjt. 62. k. 81.), ólmos bot forgatása közben öléssel (Bjt. 52. k. 149.), löccsel (Bjt. 56. k. 188.), kitesztással (Bjt. 62. k. 81.), az agyonütéssel (Bjt. 19. k. 26.), az orrvágással szemkiszúrással (Bjt. 26. k. 61.), a vitriollal leöntéssel (*Grill* 8. k. 1958.), való fenyegetés esetében; viszont mellőzte e minősítést, midőn a belek kiontásával és szűrőeszköz felmutatása mellett történt a fenyegetés, tekintettel vádlott gyengeségére és több személy jelenlétére (Bjt. 52. k. 253.), valamint amikor vádlott csak botütéseket alkalmazott (Bjt. 65. k. 63.) és amikor vádlott rendes munkaeszközét képező fejszét emelte fel fenyegetőleg sértettre (Bjt. 66. k. 319.); kimondotta a *Curia*, hogy a letartóztatással való fenyegetés nem minősít (Bjt. 72. k. 67.); a proletárdiktatúra idején a forradalmi törvényszék elé állítással, a földbirtok elvételével, főbelövetéssel, Bukarestbe sóbánya-

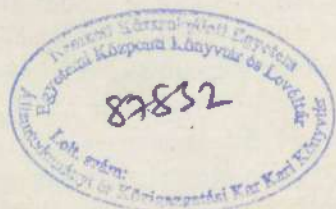
munkára utalással való fenyegetés a Btk. 353. § 1. pontja szerint minősített (Bjogi dtár 16. k. 12., Bjt. 72. k. 14.); kimondotta a *Curia*, hogy aki a proletárdiktatúra alatt ékszer felkutatása céljából megtartott házkutatás alkalmával a felfegyverzett vörösőrök társaságában sértett lakásán megjelenik, a Btk. 353. § 1. pontja szerint minősülő zsarolás bűntetében nem bűnszegéd, de tettestárs (Bjt. 73. k. 218.). Elvi éllel mondotta ki a *Curia*, hogy a bojkottal való fenyegetés kimeríti a súlyos vagyoni kár okozásával való fenyegetés fogalmát (Bjogi Hat. Tára 5. k. 501.). Általános kijelentése még a *Curia*nak, hogy a veszély bénító közvetlensége és a rögtönösség nem eleme a Btk. 353. § 1. pontja szerint minősülő zsarolásnak; elégséges az, hogy a használt fenyegetés általában alkalmas legyen arra, hogy a sértettet esetleg a teljesítésre kényszerítse (Bjt. 81. k. 67., Bjogi dtár 26. k. 52.). Itt is áll a tétel, hogy az ölére teljesen alkalmatlan lőfegyver (pl. töltetlen vagy játékpisztoly) is szolgálhat a fenyegetés eszközül (Bjogi Hat. Tára 3. k. 175.), feltéve természetesen, hogy sértett annak alkalmatlan vagy ártatlan minőségét fel nem ismerte.

A második pont a római jog *concessio*jának (v. ö. fent 56. l.) fogalmát eleveníti fel s annál fogva minősít, mert a tettes fondórlattal jár el, amennyiben oly tulajdonságot vesz fel az elkövetésnél, mely a sértett ellenállását fokozottabb mértékben gyengíti s így a cselekmény súlyát a tettes irányában jelentékenyen növeli. A minősítés alapja: a) vagy a közhivatalnoki minőség *színlelése*, vagy b) valamely hatóság hivatalos *rendeletének ürügye*. Mindkét esetben bárki szerepelhet elkövetőként, mégis az a) alatti esetben közhivatalnok csak akkor, ha a zsarolást az őt meg nem illető közhivatalnoki minőség színleléssel követte el. Ha közhivatalnok hivatali hatalmával visszaélve *vagyoni haszon szerzésének célzata nélkül* kényszerített valakit valaminek eltérésére stb., úgy csak a Btk. 475. §-ában meghatározott hivatali hatalommal való visszaélés vétsége létesül.

4. A *bírói gyakorlatból* a következő kijelentéseket idézem: közhivatalnok, ki hivatalos eljárásban van, nem követheti el a bűntettet (Bjt. 21. k. 233.), fennforog e bűntett, ha a hivatalos rendelet valótlan (Bjt. 10. k. 76.); e pont alá esik közhivatalnok (pénzügyőr) által hivatali megbízás színlelése (Bjt. 6. k. 210.), e pont alapján vonatott felelősségre az a magánegyén, ki közhivatalnoki, pénzügyőri minőséget színlelt (Bjt. 14. k. 181., 18. k. 198.); a proletárdiktatúra szervei vagy közegei által e minőségükben elkövetett zsarolás nem esik e minősítés alá (Bjt. 72. k. 40., 49., 73. k. 38., u. o. 145. l. a 7. sz. jogegységi döntvény), ha az illető egyén a proletárdiktatúra kitörését megelőző időben is közhivatalnok volt (Bjt. 72. k. 194., ellenk. 72. k. 66., 145., 194.);

a cseh rendőri ruhába öltözött egyén által Magyarországon elkövetett zsarolás közhivatalnoki jelleg színlelésével elkövetettnek nem tekinthető (Bjt. 74. k. 75.); nem zárja ki a zsarolásnak a Btk. 353. § 2. pontja szerint való minősítését az a körülmény, hogy vádlott, ki magát csendőrszázadosnak, tehát rendészeti ügyekben nyomozó, intézkedő hatáskörrel bíró közhivatalnoknak adta ki, nem formaruhában, hanem polgári öltözetben lépett fel (Bjogi dtár 23. k. 18.); a Btk. 353. § 2. pontja szerint minősülő zsarolásnál közömbös, hogy a közhivatalnoki jellegű színlelő kényszerítő erővel való rendelkezés jogosultságán kívül más erőszakot vagy fenyegetést használt-e vagy sem (Bjogi dtár 26. k. 96.); zsarolás esetében, amelyet rendőrségi detektív a hatóság hivatali rendeletének ürügye alatt követett el, az extraneus részes cselekménye szintén a Btk. 353. § 2. pontja szerint minősül (Bjogi dtár 15. k. 15. l.; v. ö. *Angyal*, A személyes tulajdonságok és körülmények tana 1902.)

3000 /

HW. 2017-04. 18.
NKE EKK KTK Kari Könyvtár

Helyben! *00073741* Muzedlis

Büntetőjog

